

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Conciliorvm Omnivm Generalivm Et Provincialivm Collectio Regia

Ab anno CCCXIV. ad annum CCCXLVI.

Parisiis, 1644

Liber Secvndvs.

urn:nbn:de:hbz:466:1-15072

dedidit. Cum igitur æquissimus iuxta ac religiosissimus imperator viuum cepisset, humaniter admodum illum tractavit, nec occidit, sed quietum & otiosum Theſſalonicam habitare iussit. Ille aliquamdiu sese continere videbatur: sed non ita multo post barbaris quibusdam conuocatis, vna cum ipsis instaurare bellum, & cladem acceptam rependere meditabatur. Hoc cum rescivisset fidelissimus imperator, tolli illum Deo inuisum e medio iussit. atque ita Christi & ferui eius opera sublati ille tyrannus est.

ἐαυτὸν. ζῶντα οὐκ συλλαβῶν ὁ Ἰππε-
κίσετος ἢ βίσεβεσετος βασιλεὺς, Φι-
λανθοσπώετα, καὶ κτείνει μὲν οὐδα-
μῶς, οἰκῆν δὲ πῶν Θεσσαλονίκην
πρεσβυτάτην ἡσυχάζοντα. ὁ δὲ παρὸς
ὀλίγον χρόνον ἡσυχάζειν ἐδουκί· μὲν
δὲ ταῦτα βαρβάρους ἵνας πρεσκα-
λουόμενος, καὶ σὺν αὐτοῖς διασκευο-
μένος, ἀναμάχεσθαι πῶν ἤσαν ἑσπού-
δαζε. τῆτο γνοὺς βασιλεὺς ὁ πιστά-
τος, ἀναιρεθῆναι Θ Θεομισῆ ἐκέλευ-
σε· καὶ ἀνήρεθον * ὁ τῆ Χρυσῶ καὶ τῆ
αὐτῆ δεσπότητος τύραννος.

ANNO
CHRISTO
338.

LIBER SECVNDVS.

De gestis post sublatum Lici-
nium, & imperio regis Con-
stantini, & de pace ec-
clesiarum Dei.

ΛΟΓΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΣ.

Περὶ τῆς μὲν πῶν ἀμείρεσιν ἔσπεσθαι
Λικινίου, καὶ αὐτοκρατορίας ἔβα-
σιλέως Κωνσταντίνου, καὶ εἰρήνης
τῆς τῆς Θεοῦ ἐκκλησιῶν.

CAPVT I.

ΚΕΦΑΛ. α'.

CONSTANTINVS itaq; re-
rum potitus per prudentiam
sibi a Deo datam, & summus im-
perator declaratus, res Christia-
norum in dies magis ac magis
augere omni studio contende-
bat. Idque variis modis præsta-
bat, igneam habens fidem, &
innatam in Deum vniuersorum
fidissimam pietatem: & tota sub
cælo ecclesia alta pace fruebatur.
Audiamus sane quid hic dicat
pulcherrimus ecclesiastici fundi
arator, ille veri studiosissimus
Eusebius celeberrimi Pamphili.
Licinius, inquit, persimilem cum
impiis tyrannis viam secutus, ad
persimile etiam cum iisdem ca-
lamitatis præcipitium non sine
τυράννοις τῆς ἀσεβείας μετελθὼν ὁδὸν, ὅππῃ Θ ἴσων αὐτοῖς ἐνόηκας πει-

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ πό-
νην πάντων γρηόμενος ἔκρατης,
διὰ τῆς ἐκ Θεοῦ δοθείσης αὐτῷ * σπουδῆς
σεως, αὐτοκράτωρ βασιλεὺς ἀναδ-
χεῖς, τὰ χριστιανῶν αὐξάνειν ἐπέ-
μαλλον ἔμαλλον ἑσπούδαζεν. ἐπι-
τε τῆτο διαφόροις τοῖς ἔσποισι, ἐμπυ-
ρον ἔχων πῶν, καὶ ἐμφύτον πῶν εἰς
Θ τῆς ὅλων Θεοῦ πιστάτην βίσε-
θειαν καὶ πῶν πῶσα ἡ ἔσπο Θ οὐρανὸν
ἐκκλησία ἐν βαθείᾳ εἰρήνῃ. ἀνωσω-
μῶν δὲ πῶν ἐν ταῦτα λέγει καὶ ὁ δροπῆρ
ὁ * κάλλιστος τῆς ἐκκλησιαστικῆς γεωρ-
γίας, ὁ Φιλαληδέσατ Θ Εὐσέβι Θ ὁ
τῆς παμφήμου Παμφίλου. ὁ μὲν οὐκ
Λικίνιος, φησὶ, πῶν ὁμοίαν τοῖς ἀσέ-
τοις ἴσων αὐτοῖς ἐνόηκας πει-

Lib. 10. hist.
cap. 9.

tinus solum & liberi, imperii ad ipsos iure pertinentis gubernacula, auctoritate & praesidio firma, invidiae ac metus expertia deinceps possederunt. Haec enim veterum ecclesiasticorum scriptorum fide dignissimus Eusebius Pamphili: qui summa contentione enitens, tum exquirens singula, & ex his quae simpliciter se habebant, congruam partium mensuram efficiens, decem integris libris historiam nobis ecclesiasticam perfectam reliquit, incipiens ab adventu Domini, desinens autem in haec tempora, non sine labore. Quomodo enim aliter fieri poterat ab eo qui tantam curam susceperat, ut talis collectionis harmoniam nobis conferuaret? imo vero, ut paulo ante dixi, summum studium & ineffabilem laboris copiam ad id contulerat. Nemo autem aestimet virum hunc ex his quae de illo fama circumferuntur, quasi Arii blasphemiae consenserit; sed credat, si quae protulit aut scripsit, Arii dogma tantillum subolentia, ea non ex impio illius sensu protulisse unquam aut scripsisse, sed ex minus curiosa parumque sollicita simplicitate: ut ipse in libro apologetico, quem ad orthodoxos omnes episcopos misit, plenius ista probavit. Vera autem dicere hominem coniciet quicumque prudens considerat quo tempore ille vixit; & ex illo credat, quod nondum ea quae sunt Arii, illo tempore audita usquam fuerunt. Demonstrabunt vero idem ipsius in Synodo Nicæna contra impietatem Arii pro apostolica & orthodoxa fide certamina. Sed ad ecclesiasticae historiae ordinem reuertamur. Cum igitur per uniuersum orbem ecclesia Christi saluatoris nostri

νω κη τοῖς τούτου πιστοῖ. ποσῶν τὰ ὅτι
 δεξαμένων ἐκκλησιαστικῶν συγγραφέων
 αξιοπιστάτος Εὐσέβιος ὁ τῆς Γαμφί-
 λου, πλείστοις ὅσοις ἀγῶνας δέμνος, κη
 διεβλησάμενος, κη τῆ ἀπλῶς ἐργόντων
 τῶν δὲ αὐτοῦ ποιησάμενος, κη δέκα
 τόμοις ὅλοις τὰ τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἡμῶν
 ἰστορίας ἀκριβῶς κατέλειπεν. δε-
 ξάμενος μὲν δὲ τῆς τῆς κυρίου ἁγ-
 οισίας, πληροῦσας δὲ εἰς τοὺς δὲ τῶν
 χρόνοις, κη δὲ πόνως. πῶς γὰρ οἶόν τε
 τῶν ποσῶν τῶν αἰαδὲξάμενον φρονή-
 δα τῆς διασωσάσθαι τῆς ποιας δὲ συλλο-
 γῆς τῶν ἀρμονίῶν; ἀλλ' ὡς δεξίως
 ἐφίλω, πολλῶν εἰσενεκάμενον τῶν
 αὐτοῦ καὶ πλοῦτον ἀφάτων πόνου.
 ἀλλὰ μηδεὶς αἰτέσθω τῶν δὲ δὲ τῆς
 πῶς αὐτῶν Ἰππεφμισμένων, ὡς τῆς
 Αρείου βλασφημίας ποτὲ ἢ πεφρο-
 νήκει. ἀλλὰ πεπίδω, ὡς εἰ καὶ πῶς αὐ-
 ἐλάλησεν ἢ ἐγραφε, μικρὸν ἢ τῆς
 Αρείου ὑπονοούμενα, οὐ μὲν κη τῶν
 ἀσέβη ἐκείνου ἐννοίῳ, ἀλλ' ὅτι ἀπὸ τῆς
 γου ἀπλότως, καθὼς κη αὐτὸς ἐπὶ τῶ
 δόξαλογικῶν, * ὡς διεπέμψατο πῶς
 τὸ τῆς ὀρθοδόξων Ἰπισκόπων κοινόν,
 μὲν πῶς ἄμενος, τῶν τῶν ἐπιπροφύρῃσε.
 Ἐδὲ ληθῆναι τῶν ἀνδρῶν ὑπολάβοι πῶς
 ἡς ἢ φρονῶν, ὅποτε συνέστι, κη ὅτι ἐκεί-
 νου πεπιδῶμαι μήπω τότε ποῦποτε τὰ
 Αρείου ἀκουσάμενα. δεξίως γὰρ τὰ ἐπὶ
 τῆς σιωπῆς τῆς κη τῶν Νικαίων ἀπὸ
 ἡγωνισμένα κη τῆς ἀσέβειας Αρείου ὑπὸ
 τῆς δόξαλογικῆς κη ὀρθοδόξου πίστεως. ἀλλ'
 Ἰππὶ τῶν ἀκολουθῶν τῆς ἐκκλησιαστικῆς
 ἰστορίας ἐπανάμενον. τῶν οὐκ αἰὰ τῶν οἰ-
 κουμενῶν ἐκκλησιαστικῶν Χριστοῦ ἁγ-
 οισίας

ANNO
CHRISTI
340.

ANNO CHRISTI 345.

ρος ημῶν εἰρηνῶν βασιλεῖαν ἐχούσης, πρυτανολογίας αὐτῆς πρώτης ἀπὸ τῆς παμβασιλείας θεοῦ, διὰ τῆς δευτέρας αὐτῆς Κωνσταντίνου, καὶ τῆς αὐτῆς παίδων, μὲν τὸ μάρτυριον τῆς δευτέρας Πέτρου τῆς Ἀλεξανδρείαν ἐκκλησίας ἐπισκόπου γρηγορίου, τελειωθέντος αὐτῆς ἐν αὐτῷ τῷ μάρτυριῳ, ἔτι τῆς ἀθλήσεως ἀφ' ἧσιν ἐφάνον ἀναδησαμῆναι, γρηγορεῖ ἡ ἐκείσε ἐκκλησία ἐνιαυτὸν ἕνα· μὲν δὲ τὸ ἐνιαυτὸν χροτονεῖται εἰς τὸ θεῖον αὐτῆς τῆς ἀγίου μάρτυρος Πέτρου Ἀρχλας, ἀνὴρ σιβαρός καὶ μεγαλοφυῆς, ἀγιόφρων, βλαβεία ὁμοῦ ἐσοφία πλείη ὅση διατρέπων, κατὰ τὴν παλαιὰ καὶ ἀπλανῶς ἐχρησάμενος συνθεσμοματῶν ὅς πολλά ἀρακλήτεις ὑπέδειξατο Ἀρειοῖν εἰς τὴν διακονίαν. τοῦτου ὁ ἐπισκόπος μιλῶν πέντε μόνον, ὑποδέχεται τὸ ἱεροσυνῆδες δεχθῆναι τὸ αὐτῆς Ἀλεξανδρείαν ἐκκλησίας Ἀλέξανδρος, ἀνὴρ ἥμιος ἐν πᾶσι, παντὶ τῷ ἐκκλησίας κλήρω ἔλατῳ* μεγαλοπρεπῆς, ἀμετάδοτος, βλάλος, ἐπιφάνης, φιλόθεος, φιλόθεσπος, φιλόπιδος, χριστός, ὡροσυνῆδες πᾶντας, ἐπιφάνης ἄλλος ὅς καὶ αὐτὸς κατέσχεσε τὸ Ἀρειοῖν προεσβύτερον ἐπίστα εαυτῶν. ἐπὶ τοῦτου τῆς εἰρηνῆς τῆς ἐκκλησιῶν ὅσημέραι ὡς ἐπὶ μάλλον καὶ μάλλον λαμπρευομένης, ἔτι εἰς μίθου ὁμοιοῖαν σωσιώσης, ἔτι πῶς ἐπάθλους τῆς ἀγίων μάρτυρων πανταχοῦ τῆς σεμνονομήσεως ἐκ ἐνεκῶν ὁ διαβολος τῶν ποσῶν τῶν ἐπισκόπων τῆς ἐκκλησίας λατῶν ἐπὶ τῆς ἐν αὐτῇ πρὸς τὸν θεὸν οὐρανίῳ θεοκεία ἀξίτητον, πάλιν ἐκ τῆς φιλονεικίας τῆς ἐν αὐτῇ παραχρῆν ὑφίσταται.

profunda pace gauderet, quam Deus uniuersorum rex ei parauerat per feruum suum Constantinum, eiusque filios; post diuini Petri martyrium, qui fuit episcopus ecclesie Alexandrinae, & in ipso martyrio fuit consummatus, & incorrupta sui certaminis corona redimitus; vidua remansit ecclesia illa annu vnum: tranfacto autem anno, ordinatur in sede sancti martyris Petri Achilles vir grauis & magnanimus, ac sancte prudens, religio neque pariter ac sapientia plurima ornatus, vt nobis antiqui & omni carentes errore commentarii referunt: qui multa prius exhortatione vsus, suscepit Arium in ordinem diaconorum. Cum autem hic mensibus tantum quinque superuixisset, suscepit sacerdotii principatum ibidem in Alexandria ecclesia Alexander, vir in summo honore ab omni ecclesie clero & populo habitus, magnificus, liberalis, facundus, æquus, Dei amator, amans hominum, pauperum studiosus, bonus & mansuetus erga omnes, si quis alius: qui & ipse Arium proximum sibi presbyterum constituit. Sub hoc cum ecclesiarum pax magis ac magis quotidie reluceret, cum in vnam concordiam conspirarent omnes, & in sanctorum martyrum præmiis vbique locorum gloria rentur: non ferens diabolus tantum fidelissimi ecclesie populi in caelesti erga Deum cultu incrementum, iterum per quamdam ecclesiasticorum contentionem turbas excitat.

*De hæresi a Dei hoste Ario
inuenta.*

CAPVT II.

PRESBYTER enim ille, quæ dicebamus tali honore dignum existimatum fuisse ab Alexandro Alexandriae episcopo, nomine Arius, vir specie quidē magis pius, cetera vero vanitatis & gloriæ callidus amator; cœpit circa fidem in Christum peregrina quædam proferre, quæ prioribus temporibus nemo quæsierat: vnquam aut introduxerat: conatus vnigenitum Dominum nostrum Iesum Christum a Patris ineffabili & æterna diuinitate separare, magnæ in ecclesia perturbationis auctor fuit. Verum dum Alexander ingenita naturæ suæ benignitate Arium in melius mutare vellet decentibus admonitionibus, necdum statueret sententia vti: interea contigit ob hoc, vt pestilenti hæresis calamitate multi absumerentur, & tamquam ex parua scintilla magnus ignis accenderetur. malum incipiens ab Alexandrinorū ecclesia, plures alias ciuitates atque prouincias percurrerat. Postremo cum videret Alexander malum in peius progredi, Synodum subiectorū sibi episcoporum conuocans, & Arium sacerdotio deiiciens, suis collegis rationem reddit: & quæ contra Arium fufius exponens, studiumque extirpandæ hæresis iis iniiciens, vt ad iudicium præpararentur, ipsos adhortatur, in hunc modum ad eos scribens.

*Περὶ τῆς ἐφ' αὐτοῦ αἰρέσεως ὑπὸ
τῆς διοικήσεως Ἀρείου.*

ΚΕΦΑΛ. β'.

Ο ΓΑΡ πρεσβύτερος ἐκεῖνος, ὃν ἐφάρμυ τῆς ποιάσεως ἡξιώσαται πῆς ὑπὸ Ἀλεξάνδρου τῆς ἐπισκοπῆς Ἀλεξάνδρειας, Ἀρείος τὸ ὄνομα δὴ πρὸς ἡμᾶς μάλλον ἐστὶν, πᾶσι δὲ ἄλλα διδῆς καὶ κενότητος δεινὸς ἐραστής ἤρξατο προσφέρειν πᾶσι ξένα πρὸς τῆς εἰς Χριστὸν πίστεως, ἀπὸ τῆς ἐμπεδοῦν χρόνοις οὐδεὶς πώποτε ἐξήτισεν, ἢ ἀφροσύνην ἐπιχρήσας τὸ μονογενὴ κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν δελεῖν τῆς πατρὸς ἀρχῆς καὶ αἰδίου θεότητος, πολλῆς καὶ πλὴν ἐκκλησίας παραίτητος τὰς ἡμέρας γέγονεν. ἀλλὰ δὴ τῆς Ἀλεξάνδρου, ἀποπέρι φύσεως, ὁ Ἀρείος ἐπὶ τὸ ἀμείνονος δόλον μεταβαλεῖν προεπόσας ἀφαιρέσει, μηδέπω δὲ κρίνοντος ἀποφάσις γρησασθ, πρὸς ἐπιπέμεσθαι διὰ τῆς πολλοῦ τὸ λοιμικῶ πείσασθαι τῆς αἰρέσεως γέγονεν, ἐπεισὶ ὡς ἀπὸ μικροῦ σπινθηρῶ μέγα πῦρ ἐξαφύσθαι ἀξάντων τε τὸ κακὸν ἀπὸ τῆς Ἀλεξάνδρειαν ἐκκλησίας, καὶ καὶ πόλεις ἄλλας καὶ ἐπαρχίας διέστρεψε. τέλος, ὡς εἰπὴν δὴ τὸ χεῖρον τὸ κακὸν προσίεναι, σμῶδον τῆς ὑπὸ αὐτὸν ἐπισκοπῆς συνησάμενος, καὶ κατελὼν ὁ Ἀρείος, δίδωσιν εἰς τὸν συλλειτουργῆς πλὴν ὑπόδεισιν ὁ Ἀλέξανδρος πλάτυσθ ὃν τε πᾶσι καὶ τῆς Ἀρείου ἐκπεδικῶς, ἀπουδῶν τε εἰς τῆς ἀναιρέσθαι τῆς αἰρέσεως, εἰς παρασκῶδῶν τῆς διαγνώσεως αὐτῶν ἐπιμαρῶσθαι παρακαλεῖσθαι, γράφας πρὸς αὐτοῖς ποιάσθαι.

ANNO CHRISTI 325. Καθαυρέλιόν Αρείου & τῶν αὐτῶν διαπεμφθέντων ὑπὸ Ἀλεξάνδρου Ἐπισκόπου Ἀλεξανδρείας τοῖς ἀπανταχοῦ Ἐπισκόποις.

Deiectio Arii & sociorum eius, missa ab Alexandro episcopo omnibus episcopis.

CAPVT III.

Carissimis honoratissimisque fratribus, qui ubique gentium sunt nobiscum in ecclesie ministerio coniuncti, Alexander salutem in Domino.

ΚΕΦΑΛ. γ'.

Τοῖς ἀγαπητοῖς καὶ πμωτάτοις συλλειτουργοῖς τοῖς ἀπανταχοῦ τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας, Ἀλεξάνδρος ἐν κυρίῳ χεῖρειν.

ΕΝΟΣ σώματος ὄντος τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας, ἐν πολλῆς τε οὐσίας ἐν ταῖς θεαίαις ρεφαῖς, τρεῖν αὐθόρμητον τῆς ὁμονοίας καὶ εἰρήνης, ἀκόλουθον ὅτι ρεφειν ἡμᾶς, καὶ σημαῖναι ἀλλήλοις τὰ ἑκάστοις νόμιμα· ἵνα ἔτε πέρη, ἔτε χεῖρει ἐν μέλῳ, ἢ συμπάχωμῳ ἢ συχαίρωμῳ ἀλλήλοις. ἐν τῇ ἡμετέρα πίνυω παροικία ὀξήληθῳ νῦν ἀδελφοὶ παράνομοι καὶ χειρομάχοι, διδάσκοντες ὁποσάσιν, ἐν εἰκότως αὐτοῖς περόδρομον τῆς ἀπὸ χειρὸς ὑπονοήσε καὶ καλέσε. καὶ ἐβουλόμην μὲν σιωπῇ παραδιδῶναι τὸ ποιοῦν, ὅπως ἐν τοῖς ὁποσάσιν μόνοις αἰαλωθῇ τὸ κακόν, καὶ μὴ εἰς ἑτέροις πόπις διαβαῖν τὸ ποιοῦν, ῥυπώση ἡνῶν ἀκεραίων τὰς ἀκοάς. ἐπειδὴ δὲ Εὐσέβιος νῦν ἐν τῇ Νικομηδείᾳ, νομίσας ἐπὶ αὐτῷ καῖσθαι τὰ τῆς ἐκκλησίας, ὅτι κατὰ τὴν πλὴν Βηρυτὸν, καὶ ἐποφθαλμίσας τῇ ἐκκλησίᾳ Νικομηδείᾳ, ἐκ ἐκδεδεικται τὰ κατ' αὐτὸν, περὶ σῆται καὶ τούτων τῶν ὁποσάσιν, καὶ ρεφειν ἐπεχέρισσε

CVM sit vnū corpus ecclesie catholicae, cumque in sacris literis traditum & praeceptum nobis sit, vt concordiae ac pacis vinculum teneamus: consentaneum est, vt per literas colloquamur inter nos, alique alios mutuo de rebus quae apud singulos geruntur, certiores faciamus, quo siue vnum ex membris patitur, siue laetatur, nos inter nos vel patiamur vna, vel vna laetemur. In nostra quidem prouincia prodierunt iam viri, qui leges rescindunt, Christum ipsum impugnant, animos hominum defectionem (quam quidē prae nuntiam antichristi esse, merito quispiam suspicaretur & vocaret) docere nituntur. Ac mihi certe in animo erat de illo facinore penitus reticuisse, vt eius labes, si quo modo fieri potuisset, vna cum eis solis qui ab ecclesia deficiuerant, absumeretur, nec in alia loca euagata, simplicium quorundam aures suis sordibus inficeret. Verum quoniā Eusebius, qui nunc Nicomediae episcopus est, quique totum ecclesie statum in sua manu pos-

Apud Soer. lib. 1. hist. cap. 3.

Ephes. 4.

1. Cor. 12.

ἐκ τῆς ἀποφθάλμισης τῆς ἐκκλησίας, ἐκ τῆς ἐκδεδεικται τὰ κατ' αὐτὸν, περὶ σῆται καὶ τούτων τῶν ὁποσάσιν, καὶ ρεφειν ἐπεχέρισσε

tum arbitratur, cum a nemine, quod ecclesiam Beryti deseruerit, quodque oculos cupiditatis & ambitionis suae ad episcopatum ecclesiae Nicomedienlis obtinendum adiecerit, in se animaduersum esse videat, istorum etiam qui ab ecclesia defecerunt, patrocinium

fufcipit, & ad omnes qui sunt v-
bique gentium literas scribere
conatur, eosque in eisdem com-
mendat plurimum, quo imperi-
tos quosdam in grauissimam hæ-
refim, Christoque penitus ad-
uersariam, rapiat: necesse habeo,
idque sententia quadam quæ in
lege scripta est, inductus, silen-
tium rumpere, remque vobis
omnibus indicare: quo non mo-
do eos qui defecerunt a Christo,
execrabiliaque verba quæ illo-
rum hærefis vsurpat, cognosca-
tis, verum etiam, si forte Euse-
bius literas scripserit, ad eas ani-
mum non aduertatis. Nam inue-
teratam suam malevolentiam,
silentio ad tempus obrutam, iam
per istos renouare studet: & li-
cet simulatione quadam præ se
ferat eorum causa literas scribere,
re tamen ipsa declarat perspi-
cua, se in rem suam serio istud ip-
sum agere. Qui autem defece-
runt ab ecclesia, sunt, Arius, Achil-
las, Thales, Carpones, Arius
alter, Sarmates, Euzoius, Lucius,
Iulius, Menas, Helladius, Caius,
Secundus item, & Theonas, qui
olim dicti sunt episcopi. Quæ
vero isti contra scripturas excog-
itarint, temereque effutiuerint,
sunt huiusmodi: Deum nõ sem-
per Patrem fuisse, sed tempus
aliquando extitisse, cum Deus
non esset Pater: non ab æterno
Dei Verbum fuisse, sed ex nihilo
ortum esse. nam Deum qui est,
cum non erat, ex eo quod
non est, procreasse: & propterea
tempus fuisse aliquando cū non
esset. creatum enim & factum
fuisse Filium, neque essentia Pa-
tri similem, neque natura verum
Patris Verbum, neque veram sa-
pientiam eius esse, sed ex iis quæ
creata factaque sunt, vnum; per abu-
sionem autem Verbum & sapientiam
dici. Ipsum factum esse pro-

Lent. 19.

πανταχοῦ σωτηριῶν αὐτοῖς, ὅπως ἴπο-
σύρη πῶς ἀγνοουῦτας εἰς τὴν ἐχά-
τῃ πῶτῃ καὶ χειρομαχῶν ἀρεσιν
ἀνάκλιω ἔχον, εἰδὸς ὅ ἐν τῷ νόμῳ
γεγραμμένον, μηκέτι μὲν σωπῆσαι,
ἀνάκλιω δὲ λοιπὸν πᾶσιν ὑμῖν, ἵνα
γινώσκῃτε τοὺς ἑὸς ἀποστάτας ἡγομένους,
καὶ τὰ τῆς ἀρέσεως αὐτῶν δύστω αῖμα
ματῶ· καὶ εἰὰ γράφῃ Εὐσέβιος,
* ἠεὶ σέχρητε. παλαιὰ γὰρ αὐτῶ κα-
κόνειδω, τὴν χροῶν σωπῆσαι, νῦν
διὰ τούτων ἀνεύσαι βουλόμην,
ζημαπίζῃ μὲν αἰς ὑπὲρ τούτων γρά-
φειν, ἔργῳ δὲ δείκνυσιν, ὅτι ὑπὲρ αὐ-
τῶ ἀποσταζῶν τῶτο ποιεῖ. Ὁ μὲν οὖν
ἀποστάται ἡγομένοι, εἰσὶν Ἀρειῶ, καὶ
* Ἀχιλλῶς, καὶ * Θαλῆς, καὶ Καρπῶ-
νης, καὶ ἑτέρος Ἀρειῶς, καὶ Σαρμά-
της, καὶ Εὐζοῖος, καὶ Λούκιος, καὶ
Ιούλιος, καὶ Μενάς, καὶ Ἑλλάδιος, ὁ
Γαῖος, καὶ σὺν αὐτοῖς Σεκουῦδος, καὶ
Θεωνᾶς, ὁ ποτὲ λεχθέντες Ἰπίσκο-
ποι. ποῖα δὲ ἄρα τὰς γραφὰς ἐφθυ-
ρόντες λαλοῦσιν, ἐστὶ τῶτα. δόγμα
Ἀρείου· ἐκ αἰὲ ὁ θεὸς πατὴρ ἰὼ, διὰ
ἰὼ ὅτι ὁ θεὸς πατὴρ ἐκ ἰὼ. ἐκ αἰὲ ἰὼ
ὁ τῆς θεοῦ λόγος, διὰ ὅτι ἐκ ὄντων γέ-
γονεν· ὁ γὰρ ὢν θεὸς Ὁ μὴ ὄντα ἐκ
τῆς μὴ ὄντος πεποίηκε. διὸ καὶ ἰὼ
ποτε, ὅτι ἐκ ἰὼ· κλίσμα γὰρ ὅτι
καὶ ποίημα ὁ υἱός. οὔτε δὲ ὅμοιος
κατ' οὐσίαν τῷ πατρὶ ὅτιν, οὔτε ἁλη-
θινός καὶ φύσις τῆς πατρὸς λόγος ὅτιν,
οὔτε ἁληθινὴ σοφία αὐτῶ ὅτιν. ἁ-
λᾶ εἰς μὲν τῆς ποιημάτων καὶ ἡγε-
τῶν ὅτιν, κατὰ χριστιανικῶς δὲ λέγεται λό-
γος καὶ σοφία· ἡγομένος καὶ αὐτὸς

ANNO
CHRISTI
336* μὴ σο-
* ὅτιν.

* ἁλῶν.

* ἁλῶν.

* ἁλῶν.

* ἁλῶν.

* ἁλῶν.

* ἁλῶν.

* ἁλῶν.

* ἁλῶν.

* ἁλῶν.

* ἁλῶν.

* ἁλῶν.

* ἁλῶν.

* ἁλῶν.

* ἁλῶν.

* ἁλῶν.

* ἁλῶν.

* ἁλῶν.

* ἁλῶν.

* ἁλῶν.

* ἁλῶν.

* ἁλῶν.

* ἁλῶν.

non istos condemnauerit dicentes: Erat tempus aliquando, cum non esset? Aut quis est, qui cum audiat in euangelio: *Vnigenitus Filius: &c. Per ipsum facta sunt omnia*; nõ istos odio habuerit, affirmantes Filiũ vnam esse ex creaturis? Nam qui poterit ipse esse ex iis quæ per ipsum facta sunt? aut quomodo vnigenitus, si (vt illorum fert opinio) cum aliis rebus vniuersis numeretur? aut quomodo ex nihilo factus est, cum Pater dicat: *Erucltauit cor meum verbum bonum. &c. Ex utero ante luciferum genui te?* aut qua ratione essentia Patri dispar ac dissimilis, cum sit perfecta imago & splendor Patris? cumque ipse dicat: *Qui vidit me, vidit & Patrem.* aut quo pacto, si Verbum & sapientia sit Dei Filius, erat tempus aliquando cum non esset? Nam perinde est ac si dicerent, Deum aliquando & sermone & sapientia caruisse. aut quo pacto conuerti mutarive potest, cum ita loquatur ipse de se: *Ego in Patre, & Pater in me est: &c. Ego & Pater vnum sumus?* & per prophetam etiam: *Videte quod ego sum Deus, & non mutor.* Et quamquam hoc dictum ad ipsum Patrem referri potest, tamen aptius & magis proprie de Filio Verbo iam dicitur, quod cum sit homo factus, non mutatus est, sed vt Apostolus ait: *Iesus Christus heri & hodie, idem ipse & in sacula.* Quid igitur illos in hanc perduxit sententiam, cum scilicet propter nos factum esse, cum tamen Paulus scribat: *Propter quem omnia, & per quem omnia?* Quod autem falso calumniati sunt, Filium non plene & perfecte Patrem nouisse, nemini mirum videri debet. Nam cum semel statuissent contra Christum bel-

Psalms. 44.

Psalms. 109.

Hebr. 1.

Ioan. 14.

Ibidem.

Ioan. 10.

Malach. 3.

Hebr. 13.

Hebr. 2.

γος, οὐ καταχινώσκει τούτων λέγοντων· ἡ ποτε ὅτε ἐκ τῶν ἡρώδων ἐκ τῶν ἀκούων ἐκ τῶν ἀγαθῶν ὁ μονογενὴς υἱὸς· καὶ δι' αὐτῶν ἐγένετο πάντα· οὐ μισήσῃ τούτοις φερόμενοι, ὅτι εἰς ὅσα τῶν ποιημάτων; πῶς γὰρ διώταται εἰς τῶν δὲ αὐτῶν γυρομένων; ἢ πῶς μονογενὴς ὁ πῶς πᾶσι, κατ' ἐκείνοις, σωαριθμοῦμενοι; πῶς δὲ ὅτι ἐκ ὄντων αὐτῶν εἶη, τῶ πατρὶς λέγοντος· ὁ ἐξήραξεν αὐτὸν καὶ κερδία μου λέγον ἀγαθὸν καὶ ἐκ γαστροῦ πατρὸς εὐσφόρου ἐγγύνησά σε; ἢ πῶς ἀνόμοιος τῆ οὐσία τῶ πατρὸς ὁ ὧν εἰκὼν τελεία καὶ ἀπαύγασμα τῶ πατρὸς, & λέγων· ὁ ἐμὲ ἐώσκαως, ἐώσκα (ὡ) πατέρα; πῶς δὲ, εἰ λόγος καὶ σοφία ὅτι τῶ θεοῦ ὁ υἱὸς, ἡ ποτε ὅτε ἐκ τῶν ἡρώδων ἴσον γὰρ ὅτι αὐτῶν λέγων ἀλογον καὶ ἀσφόν ποτε (ὡ) θεῶν. πῶς δὲ τρεπίως, καὶ ἀλλοιωτῶς, ὁ λέγων δι' αὐτῶν μὲν, ἐγὼ ἐκ τῶ πατρὸς, καὶ ὁ πατὴρ ἐκ ἐμοῦ καὶ, ἐγὼ & ὁ πατὴρ ἐν ἑσμέν· δια δὲ τῶ πατρὸς φησὶ· ἰδέτε με, ὅτι ἐγὼ εἰμι, καὶ ἐκ ἡλλοίωμαι; εἰ γὰρ καὶ ἐπ' αὐτῶν τις (ὡ) πατέρα διώταται τὸ ἑνὸς ἀναφέρειν, ἀλλὰ ἀρμοδιώτερον αὐτῶν εἶη, ὡς τῶ λόγου νῦν λεγόμενον, ὅτι καὶ γυρομένων ἀπόστολος, ἐκ ἡλλοίωται, ἀλλ' ὡς εἶπεν ὁ ἀπόστολος, Ἰησοῦς Χριστὸς χθὲς καὶ σήμερον, ὁ αὐτὸς καὶ εἰς αὐτῶν αἰῶνας. πῶς δὲ ἄρα εἶπεν αὐτοῦ εἶπεν, ὅτι δι' ἡμᾶς γέγονε; καὶ τοῖς τῶ Παύλου λέγοντι· δι' ὅν τὰ πάντα, καὶ δι' οὐ τὰ πάντα. ὡς γὰρ τῶ βλασφημεῖν αὐτῶν, ὅτι ἐκ οἰδοῦ τελείως ὁ υἱὸς τῶ πατρὸς, οὐ δεῖ θαυμαζέιν. ἀπαξ γὰρ παροξύνοντες χριστιαν-

ANNO CHRISTI 335

CHRIST 335

Luc. 11.

quis vos seducat. nam multi venient in nomine meo, dicentes: Ego sum, & tempus appropinquavit: & multos seducent. ne eatis post illos.

1. Tim. 4.

Paulus enim cum ista a Salvatore didicisset, scripsit: *Quod nouissimis temporibus quidam deficerent a fide sana, attendentes spiritibus erroris, & doctrinis demoniorum veritatem auersantium.* Iam vero cum Dominus & saluator noster Iesus Christus hoc praeceperit, & per Apostolum de eiusmodi hominibus significauerit: nos certe quoniam illorum impietatem nostris ipsorum auribus accepimus, non sine causa eius generis hominibus, sicut ante diximus, anathema denuntiauimus, eosque ab ecclesia catholica fideque alienos palam declarauimus: vestramque pietatem fecimus certiolem, carissimi & honoratissimi fratres, qui estis nobiscum in ecclesiae ministerio coniuncti, vt, si forte quidam ex illis temeritate impulsu, ad vos venire non verentur, ne eos admittatis, neue Eusebio, vel alteri cuiquam, qui eorum causa ad vos scribat, omnino credatis. Nam par est, vt nos qui sumus Christiani, omnes qui contra Christum loquantur, animoque sint ab eo abalienato, tamquam Dei hostes, & corruptores animarum deuitemus, neque id genus hominibus vel aue dicamus, sicut praecepit beatus Ioannes: ne quando illorum peccatis communicemus. Salutate qui apud vos sunt fratres: qui mecum vero sunt, vos itidem salutant.

2. Ioan.

ὡς ὑμᾶς πληθήσῃ. πολλοὶ γὰρ ἐλεύσονται ἐπὶ τῷ ὀνόματί μου, λέγοντες· ὅτι ἐγὼ εἰμι, καὶ ὁ καιρὸς ἤγγικε· καὶ πολλοὺς πλανήσουσι. μὴ περιβῆτε ὀπίσω αὐτῶν. ὁ δὲ Παῦλος μαρτυρῶν ταῦτα ἄρ' ἂν τῷ σωτήρι, ἔγραψεν· ὅτι ἐν ὑστέροις καιροῖς ἄποσταστοὶ γενέσονται ἐν ὑμῶν ὑγιαίνουσας πίστεως, προσερχόμενοι πνεύμασι πλανήσι, καὶ διδασκαλίαις δαμονίων ἀποστρεφόμενων πρὸς ἀλήθειαν. τῷ πόνῳ κυρίου καὶ σωτηρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ διὰ τῆς ἐαυτοῦ παραδείλου, καὶ διὰ τῆς ἀποστόλου σημαίας, ὡς τῶν ποιούτων, ἀκολούθως ἡμεῖς αὐτίκοι τῆς ἀσεβείας αὐτῶν γυρόμενοι, ἀνεδεμαπίσαμεν, κατὰ τὴν ἐπιτομήν, τῶν ποιούτων, ἀποδείξαστες αὐτοῖς ἀλλοτριεῖς τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας τε καὶ πίστεως. ἐδηλώσαμεν οὖν ἑπὶ τῆς ὑμετέρας ἀσεβείας, ἀγαπητοὶ ἐπιμώτατοι συλλειτουργοί, ἵνα μὴτε πινᾶς ἐξ αὐτῶν, εἰ περιβῆσιν καὶ πρὸς ὑμᾶς ἐλθεῖν, μὴ προσδέξησθε, μὴτε εὐσεβίῳ, ἢ ἐπέσῃ πρὸς γράφοντι πρὸς αὐτῶν, πεισθῆτε. πρέπει γὰρ ἡμᾶς Χριστιανοὺς ὄντας, πάντας τῶν κατὰ Χριστὸν λέγοντάς τε καὶ φρονοῦντάς, ὡς θεομάχους καὶ φθορέας τῆς ψυχῶν ἀποστρεφόμεναι, καὶ μηδὲ καὶ χάριεν τοῖς ποιούσι λέγειν· ἵνα μήποτε καὶ τῆς ἀμδρπίας αὐτῶν κοινωνοὶ γυρόμεθα, ὡς παρήγγειλεν ὁ μακάριος Ἰωάννης. προσεῖπατε τῶν ἄρ' ἂν ὑμῶν ἀδελφοί· ὑμᾶς ἐμὲ προσεβόησιν.

ANNO
CHRISTI
357.

1000.

Αλεξάνδρειας πρεσβυτέρους.

ΚΟΛΛΟΥΘΟΣ πρεσβυτέρος
σύμληψός εἰμι πῶς γεγραμ-
μένοις, καὶ τῇ καθαρῆσι Αρείου, καὶ
τῶν αὐτῶν ἀσεβησάντων.

Αλέξανδρος πρεσβύτερος, ὁμοίως.
Διόσκορος πρεσβύτερος, ὁμοίως.
Διονύσιος πρεσβύτερος, ὁμοίως.
Εὐσέβιος πρεσβύτερος, ὁμοίως.
Αλέξανδρος πρεσβύτερος, ὁμοίως.
Σίλας πρεσβύτερος, ὁμοίως.
Αρποκρατίων πρεσβύτερος, ὁμοίως.
Αγαθὸς πρεσβύτερος, ὁμοίως.
Νεμέσιος πρεσβύτερος, ὁμοίως.
Λόγγος πρεσβύτερος, ὁμοίως.
Σιλβανὸς πρεσβύτερος, ὁμοίως.
Πιροῦς πρεσβύτερος, ὁμοίως.
Ἀπὶς πρεσβύτερος, ὁμοίως.
Προτήριος πρεσβύτερος, ὁμοίως.
Παῦλος πρεσβύτερος, ὁμοίως.
Κύρος πρεσβύτερος, ὁμοίως.

Διάκονοι.

Ἀμμώνιος διάκονος, ὁμοίως.
Μακάριος διάκονος, ὁμοίως.
Πιστὸς διάκονος, ὁμοίως.
Ἀθανάσιος διάκονος, ὁμοίως.
Ἀπολλώνιος διάκονος, ὁμοίως.
Εὐμνήσιος διάκονος, ὁμοίως.
Ολύμπιος διάκονος, ὁμοίως.
Ἀφθόνιος διάκονος, ὁμοίως.
Μακάριος διάκονος, ὁμοίως.
Γαῦλος διάκονος, ὁμοίως.
Πέτρος διάκονος, ὁμοίως.
Ἀμυντιανὸς διάκονος, ὁμοίως.
Γαῖος διάκονος, ὁμοίως.

Μαριώτου πρεσβυτέρους.

Ἀπολλῶς πρεσβύτερος, ὁμοίως.
Ἰγγίνιος πρεσβύτερος, ὁμοίως.

Alexandriæ presbyteri.

COLLUTHVS presbyter,
consentio prædictis, & deic-
tioni Arii, & eorum qui cum ip-
so impie sentiunt.

Alexander presbyter, similiter.
Dioscorus presbyter, similiter.
Dionysius presbyter, similiter.
Eusebius presbyter, similiter.
Alexander presbyter, similiter.
Silas presbyter, similiter.
Harpocration presbyt. similiter.
Agathus presbyter, similiter.
Nemefius presbyter, similiter.
Longus presbyter, similiter.
Siluanus presbyter, similiter.
Pirous presbyter, similiter.
Apis presbyter, similiter.
Proterius presbyter, similiter.
Paulus presbyter, similiter.
Cyrus presbyter, similiter.

Diaconi.

Ammonius diaconus, similiter.
Macarius diaconus, similiter.
Pistus diaconus, similiter.
Athanafius diaconus, similiter.
Apollonius diaconus, similiter.
Eumenes diaconus, similiter.
Olympius diaconus, similiter.
Aphthonius diaconus, similiter.
Macarius diaconus, similiter.
Paulus diaconus, similiter.
Petrus diaconus, similiter.
Amyntianus diaconus, similiter.
Caius diaconus, similiter.

Mariotidis presbyteri.

Apollo presbyter, similiter.
Ingenius presbyter, similiter.

Ammonas presbyter, similitur.	Αμμωναῖς πρεσβύτερος, ὁμοίως.
Dioscorus presbyter, similitur.	Διόσκορος πρεσβύτερος, ὁμοίως.
Softras presbyter, similitur.	Σωστράς πρεσβύτερος, ὁμοίως.
Theon presbyter, similitur.	Θέων πρεσβύτερος, ὁμοίως.
Tyrannus presbyter, similitur.	Τύρραννος πρεσβύτερος, ὁμοίως.
Copres presbyter, similitur.	Κόπρης πρεσβύτερος, ὁμοίως.
Ammonas presbyter, similitur.	Αμμωναῖς πρεσβύτερος, ὁμοίως.
Orion presbyter, similitur.	Ὀρίων πρεσβύτερος, ὁμοίως.
Serenus presbyter, similitur.	Σερηνῶς πρεσβύτερος, ὁμοίως.
Didymus presbyter, similitur.	Δίδυμος πρεσβύτερος, ὁμοίως.
Hercules presbyter, similitur.	Ἡρακλῆς πρεσβύτερος, ὁμοίως.
Boccon presbyter, similitur.	Βόκκων πρεσβύτερος, ὁμοίως.
Agathus presbyter, similitur.	Αγαθὸς πρεσβύτερος, ὁμοίως.
Achillas presbyter, similitur.	Αχιλλᾶς πρεσβύτερος, ὁμοίως.

Diaconi.

Διάκονοι.

Serapion diaconus, similitur.	Σαραπίων διάκονος, ὁμοίως.
Iustus diaconus, similitur.	Ἰούστος διάκονος, ὁμοίως.
Didymus diaconus, similitur.	Δίδυμος διάκονος, ὁμοίως.
Demetrius diaconus, similitur.	Δημήτριος διάκονος, ὁμοίως.
Maurus diaconus, similitur.	Μαῦρος διάκονος, ὁμοίως.
Comon diaconus, similitur.	Κομών διάκονος, ὁμοίως.
Marcus diaconus, similitur.	Μάρκος διάκονος, ὁμοίως.
Alexander diaconus, similitur.	Ἀλέξανδρος διάκονος, ὁμοίως.
Tryphon diaconus, similitur.	Τρύφων διάκονος, ὁμοίως.
Ammonius diaconus, similitur.	Ἀμμώνιος διάκονος, ὁμοίως.
Didymus diaconus, similitur.	Δίδυμος διάκονος, ὁμοίως.
Ptolariion diaconus, similitur.	Πτωλαρίων διάκονος, ὁμοίως.
Seras diaconus, similitur.	Σέρας διάκονος, ὁμοίως.
Caius diaconus, similitur.	Γάϊος διάκονος, ὁμοίως.
Hierax diaconus, similitur.	Ἱέραξ διάκονος, ὁμοίως.
Marcus diaconus, similitur.	Μάρκος διάκονος, ὁμοίως.

Cum Alexander talia passim per singulas ciuitates scripsisset, malum ipsum deterius euasit. Hæc cum resciuisset imperator Constantinus, magnum animo dolorem cepit, remq; eam suam ipsius calamitatem reputans, & malum iam accensum protinus extinguere contendens, literas

Τοιαῦτα τοῖς ἀπανταχοῦ καὶ πόλιν Ἀλεξάνδρου γράφοντες, καὶ ἑαυτοῦ ἐγγράφοντες τὸ κακόν. ταῦτα γὰρ οὐκ ὁ βασιλεὺς Κωνσταντῖνος, καὶ πᾶσι ψυχρῶ ὑπεράληθες, συμφορὰν τοῦ οἰκείου τὸ πρῶτον ἀγνώστου, ἀφ᾽ ἑξῆς τὸ ἀναφθόν κακὸν καὶ ἀσθενῶσαι ἀποσπάτων, γράμματα πρὸς

ingenii acumen instituantur, tamen interiore mentis cogitatione continere debemus, & neque in publicos populi conuentus temere efferre, neque vulgi auribus inconfulto cōcredere. Quotus enim quisque est, qui rerum tam grauium, tantaque obscuritate inuolutarum vim vel satis accurate peruidere, vel pro dignitate explicare valeat? Et post pauca: Quocirca in talibus rebus loquacitas fugienda est, ne vel cum nos præ nostri ingenii imbecillitate, quod propositum est explicare non possumus; vel auditores inter docendum præ intelligentiæ tarditate, ad accuratam sermonis instituti comprehensionē peruenire non queant, ex re alterutra populus aut in blasphemiam, aut in dissensionis necessitatem incurrat. Et paulo post: Dissidere enim a se inuicem neque honestum nec omnino fas esse creditur. Verum vt prudentiam vestram paruo exemplo commonefaciam, non vos præterit, opinor, philosophos ipsos vnus quidem disciplinæ professione omnes inter se consentire; sæpe tamen postquam in aliqua parte opinionum, quas asseueratione affirmant, dissenserint, licet disciplinæ causa, quam quisque illorum tuetur, discordent, tamen ob professionem qua conspirare videntur, denuo in gratiam redeunt. Quod si res ita se habet, quid est cur non sit multo conuenientius, vt qui famuli præpotentis Dei constituti sumus, propter ipsum religionis institutum quod profiteamur, consentientibus animis inter nos ipsos concordemus? Ceterum accuratiore cogitatione consideremus, & mentē attentiore hoc quod iam a me dictum est, circumspiciamus: num recte se habeat, vt propter leuem & inanium verborum con-

uentionis,

γίνοιτο, ὁμοῦς ὁ φείλομεν εἶσω τῆς δια-
νοίας ἐκλείειν, καὶ μὴ περιχέειν εἰς
δημοσίας σωόδοις ἐκφέρειν, μηδὲ
ταῖς πάντων ἀκοαῖς ἀπεροήτως π-
σθίειν. ποσὸν γὰρ ὅστιν ἕκαστος, ὡς
πεπραγμάτων οὕτω μεγάλων ἐλίαν
δυσχερῶν διώκων ἢ πρὸς τὸ ἀκρι-
βείως συνιδεῖν, ἢ κατ' ἀξίον ἐρμηνεύ-
σαι; καὶ μὴ βραχέα ἰκονῶν φου-
κτέον ἐν τοῖς ποιούτοις τῶν πολλο-
γίαν, ἵνα μήπως ἡμῶν ἀδυναμία τῆς φύ-
σεως τὸ πρὸς τὸν ἐρμηνεύσαι μὴ δυ-
νηθέντων, ἢ τῶν διδασκαλομένων ἀπροα-
πτῶν βραδύτητα συνείσης πρὸς ἀκρι-
βῆ τῶν ρηθέντων κατελήθη ἐλθεῖν μὴ
* χωρήσεια, αὐτοῖς ὅτι ἕκαστος τῶν
ἢ βλασφημίας, ἢ ἁγιοματίας εἰς ἀνά-
κλιον ὁ δῆμος περὶ αὐτῶν. Ἐ μὴ ἔπειτα
τὸ γὰρ διζονοεῖν οὐτε πρὸς ἑαυτὸν, οὐτε ὁμοῦς
δεμιτὸν εἶναι πρὸς αὐτῶν. ἵνα ἡ μικρὰ πα-
ραδείγματι ἢ ὑμετέρων συνείσιν ὑπο-
μνήσαιμι, ἵνα δὴ ποῦ καὶ τῶν φιλοσό-
φους αὐτοῖς ὡς ἐνὶ μέρει ἀπυρῶν δό-
γματι συνήδονται. πολλὰς δὲ ἐπι-
δαν ἐβλήν τῶν ὑποφάσεων μέρει δια-
φωνώσιν, εἰ καὶ τῆς τῆς ἁγιοματίας ἁγιο-
τῆ χωρίζονται, τῆ μέρει τῶν * σώμα-
τος ἐνώσας πάλιν εἰς ἀλλήλους ἐμπέ-
σιν. εἰ δὲ τὸ ὅτι, πῶς ἐ πολλὰ διανο-
ητὸν ὑμᾶς, τῶν τῶν μεγίστου θεοῦ θεο-
ποντας καθεστῶτας, ἐν τῶν τῶν πρὸς αὐ-
ρέσας θεοσεβείας ὁμοφύχους ἀλλήλους εἶ-
ναι; ἁγιοματίας μὲν δὴ λογισμῶν μεί-
ζονι, καὶ πλείονι συνείσας τὸ ρηθέν ἐντυ-
μηθῶμεν, εἴπερ ὁρθῶς ἔχῃ, δι' ὀλίγας
καὶ ματαίων ῥημάτων ἐν ὑμῶν φιλο-

ANNO
CHRISTI
335

335

335

ANNO
CHRISTI
325.

νεκίας, ἀδελφοὺς ἀδελφοῖς ἀνυπεύ-
 ρητοις, καὶ τέκνα πατρῶσι, καὶ τὸ τῆς
 σωόδου ἡμῶν ἀσπείδι διχονοία χωρε-
 ζεσθαι δι' ὑμῶν. Δόξα τῷ κυρίῳ ἐκόντες τῆν
 διαβολικῶν πειρασμῶν. ὁ μὲν γὰρ ἡμῶν
 θεός, ὁ σωτὴρ πάντων, κοινὸν ἅπασιν τὸ
 φῶς ὄξειταινεν· ὑφ' οὗ τῆ παρονοία
 πάντων ἐμοὶ τῶν διεσπῶν τῆ κρείτ-
 τος πλὴν ἀσπείδι εἰς τὸ ἐνεκεῖν
 συχωρήσατε, ὅπως ὑμᾶς εὖ ἐκεί-
 νου δήμοις ἐμῆ παρονοία καὶ ὑπε-
 ρεία, καὶ νομοθεσίας ἐνστάσι παρὸς
 πλὴν τῆς σωόδου ἀγίῳ κοινωσίαν ἐπα-
 γάγομι. καὶ μὴ ἔπειτα· πᾶσι μὲν
 τῆς θείας παρονοίας μίαιες εὐ ὑμῶν ἔσω
 πίστις, μία σωείσις, μία σωθήκη τῆ
 κρείττονος. ἀ δὲ ὑπὲρ τῆν ἐλαχίστων πύ-
 των ζήτησεων εὐ δὴ δὴλοις ἀκριβολο-
 γεῖσθε, καὶ μὴ παρὸς μίαν γνώμην
 συμφέρητε, μένειν εἶσω λογισμοῦ
 παρονοίαι, τῶ τῆς διανοίας ἀπορή-
 τῶν τηρούμεθα. τὸ μὲν γὰρ τῆς κοινῆς φι-
 λίας ὄξαιρεται, καὶ ἡ τῆς ἀληθείας
 πίστις, ἡ τε πᾶσι θεὸν καὶ τῆ νόμου
 ἀρρηκείδι πμῆ μὲν τῶ παρ' ἡμῶν
 ἀσπείδι. ἐπανέλθετε δὴ παρὸς πλὴν
 ἀλλήλων φιλίαν τε καὶ χάριν· ἀπό-
 δοτε τῶν συμπαντῶν λαῶν τὰς οἰκείας
 παρονοίας· ὑμεῖς τε αὐτοὶ, καὶ ἀ-
 πὸ τὰς εἰρητῶν ἡμῶν ἐκκαθάραντες,
 αὐτοὶς ἀλλήλοις ὁπίγνωτε. * ἡ δὲ εἰς γὰρ
 πολλὰκις γίνεται φιλία μὲν πλὴν τῆς
 ἔχθρας ἀπόδοσις, αὐτοὶς εἰς κατὰ λ-
 λαγίῳ ἐπανελθοῦσα. ἀπόδοτε οὖν μοι
 γαλίνας μὲν ἡμέρας, νύκτας δὲ ἀ-
 μελείμοις, ἵνα καὶ μοί τις ἡσδονὴ κα-
 παροδ φώτος, καὶ βίου λοιπὸν ἡσύ-
 χου ἀφροσύνη σωζήται. εἰ δὲ μὴ,

entionem fratres fratribus re-
 luctentur, & liberi parentibus;
 & eximia concordia, impia si-
 multate per vos misere discerpa-
 tur. Nostra sponte igitur diabo-
 licas tentationes euitemus: &
 quoniam Deus optimus maxi-
 mus saluator omnium, commu-
 nem suæ gratiæ lucem omnibus
 porrexit, idcirco mihi eius famu-
 lo quæso per vos liceat, ut illius
 providentiæ præsidio adiutus,
 meum conatum feliciter ad exitum
 perducam: atque etiam ut
 ipsius populū, tum verbis com-
 pellando, tum ministerium erga
 Deum diligenter præstando, tū
 acriter admonendo, ad mutuam
 concordiam traducam. Et paulo
 post: Verū de diuina providentiā,
 vna vobis sit omnino fides, vnus
 animorū consensus, vna de Deo
 sententia. Quæ vero de leuissimis
 istis quæstionibus inter vos
 argute & subtiliter exquisitis, li-
 cet non in eandem sententiam
 pedibus eatis, ea tamen intra co-
 gitationis vestræ fines continere
 debetis, intimo mentis recessu
 recondita. Communis autem a-
 micitiæ bonum, vera fides, reue-
 rentia erga Deum & legis obser-
 uationem, stabilis firmaq; apud
 nos maneat. Redite in gratiam,
 & mutuam inter vos necessitudinem
 colite, vniuersoque populo
 suos mutuos complexus reddite;
 atque vestris ipsorum animis
 contentionis labe purgatis, iterū
 amice & beneuole vos mutuo
 excipite. Nam sæpenu-
 mero post inimicitias depositas,
 amicitiā iterū reconciliata plus
 solet habere iucunditatis. Date
 igitur mihi dies tranquillos, &
 noctes curæ ac molestiarum expertes,
 ut voluptas aliqua solidi gaudi-
 dii, & tranquillæ vitæ lætitiā mihi
 in posterum conferuetur. Quod

ἡς δια-
 εως εἰς
 μηδὲ
 τως π-
 ος, ὡς
 ἑλίαν
 ἀκρι-
 μιλωδ-
 * Φῶ-
 ἡλο-
 τῆς Φῶ-
 μὴ δὲ
 ἀκροα-
 ε ἀκρι-
 εῖν μὴ
 τῶν
 ἀνάλ-
 ἔπειτα
 ἑλίως
 αὐ πα-
 ἡλο-
 τῆς δὲ
 ἑπι-
 ρει δια-
 τῆς δὲ
 σῶμα-
 ἡ πῆ-
 διχαμ-
 ὁ δὲ
 παρο-
 ἡλοὶς εἰ-
 μὲν
 ἔνδρ-
 ὀλίγας
 ἡν φιλ-
 οσίπλο-
 mus, &
 iamus:
 n con-
 νεκίας,

quidem si minus contingat, necesse est ingemiscere, lacrymis & mœrore omnino confici: nec fieri potest vt vitæ cursum de reliquo tranquille & sedate tranfigam. Nam quamdiu Dei populus (cum dico qui communi mecum erga Deum obsequio fungitur) iniqua perniciosaque contentione ab se mutuo dissidet, quomodo fieri potest vt ipse animo tranquillo consistam? Atque vt incredibilem huius doloris morsum intelligatis, sic accipite. Non ita pridem ad Nicomediensium ciuitatem aduentans, extemplo iter versus orientem mature facere constituebā. Ac me quidem ad vos citato gradu properantem, cum maiorem itineris partem confecissem, vt prope iam vobiscum esse viderer, rei huiusce nuntius in contrariam cogitationem compulit: ne oculis ea videre cogerer, quæ ne auribus quidem tolerare me posse plane existimabam. Deinceps igitur vestra concordia patefacite mihi ad orientem aditum, quem vos vestris diffidiis vltro citroque feruentibus interclusistis: & efficit breui, vt cum vos pariter, tum reliquum vniuersum populum lætitia gestientem cernam, & omnes vna pro communi omnium concordia & libertate, consentientibus laudum præconiis, debitas gratias Deo optimo maximo agamus.

Talia quidem mirabiliter & sapienter suadebat imperatoris epistola. Sed malum vsque adeo inualuerat, vt nec imperatoris cura, nec auctoritate eius qui literas attulerat, reprimi possēt.

ἐνεῖν αἰάλη, καὶ δακρυοῖς δι' ὄλου
συνέχεσθαι, καὶ μηδὲ τῷ ζῆλι αἰά-
να πρῶτος ὑφίστασθαι. τῆν γὰρ τοῖς
θεοῦ λαῶν, τῆν συνδικραπόντων λέ-
γων τῆν ἐμῆν, οὕτως ἀδίκω καὶ βλα-
βερᾷ πρὸς ἀλλήλους φιλονεκία κα-
χωρησμένων, ἐμὲ πῶς ἐγχαρῆν τῷ λο-
γισμῷ συνεστῆαι λοιπὸν; ἵνα δὲ τῆς
ἐπι τοῦτο λύτης τῶν ὑπὲρ βολῶν αἰ-
δήσοσθε, αἰουσατε. πρὸς ὅλην
τῆν Νικομηδεῶν πόλιν, παραχρῆμα
εἰς τὴν ἐφ' ἂν ἠπειροῦμεν τῆν γῶμην.
συνδιδόντι δὲ μοι πρὸς ὑμᾶς ἡδὴ, καὶ
τῶν πλείων μέρει σὺν ὑμῖν ὄντι, ἢ τῶν δὲ
τῶν πρῶτον ἀφ' ἑλπίου πρὸς τὸ ἐμ-
παλιν τὸ λογισμὸν ἀνεχάπισεν ἵνα μὴ
τοῖς ὀφθαλμοῖς ὄραν ἀνακαθεύσω,
ἀ μηδὲ τοῖς ἀκοαῖς προσέδομαι διω-
πὸν ἠγροῦμεν. ἀνοίξατε δὲ μοι λοιπὸν
ἐν τῇ καρδίᾳ ὑμᾶς ὁμονοῖα τῆς ἐφ' ἂν τῶν
ὁδῶν, ἡ δὲ τοῖς πρὸς ἀλλήλους φιλο-
νεκίας ἀπεκλείσατέ μοι, καὶ συγχα-
ρήσατε ἀλλήλων ὑμᾶς τε ὁμοῦ καὶ ὅτι
ἄλλοις ἀπαντας δήμοις ἐπιθεῖν χαί-
ροντας, καὶ τῶν ὑπὲρ τῆς κοινῆς ἀπαι-
των ὁμονοίας τε καὶ ἐλευθερίας ὀφει-
λοῦμεν χάριν, ἐπὶ ἐφ' ἂν τοῖς λο-
γων συνθήμασιν, ὁμολογήσῃ τῶν
κρείττων.

Τοιαῦτα μὲν εὐμαρῶς, καὶ σο-
φίας μετὰ ἁρμῆς ἢ βασιλέως ἐπι-
βολῆ. τὸ δὲ κακὸν ἐπιπρατέστερον ἡ
καὶ τῆς βασιλείας ἀπουδίας, καὶ τῆς ἀξιο-
πιστίας τῆς διακονησαμένης τοῖς γεγραμ-
μασι.

Romanis presbyteris Bitone & Vincentio, cum aliis multis in confessu illo adfuit. Urbis autem illius, penes quam imperium est, episcopus, Metrophanes nomine, ingrauescente aetate praepeditus abfuit: sed presbyteri eius qui aderant, illius locum suppleverunt; quorum vnus Alexander illi postea in eius urbis episcopatu successit. Talem coronam ex omni praeterita aetatis memoria vnus imperator Constantinus pacis vinculo ad Christi gloriam deuinxit: & quo Saluatori suo gratias ageret, istud eximium victoriam ab hostibus & inimicis partae monumentum obtulit, effigiem chori apostolici, quam in nostro conuentu pulcre expressit. Nam & de illis sermo sparsus, ex omni gente quae sub caelo est, viros pios in vnum conuenisse, vt in actis apostolorum scribitur, inter quos erant Parthi, Medi, Elamitae. Verum illis hoc defuit, quod non omnes qui eo venerunt, ex Dei ministrorum numero erant illi quidem: sed in hoc praesenti choro fuit episcoporum multitudo ad numerum trecentorum & amplius: presbyterorum autem, diaconorum, acolythorum, & aliorum qui istos comitabantur, turba vix numerari potuit. Atque ex his Dei sacerdotibus alii prudenter & diserte dicendo, alii vitae grauitate, & constanti rerum arduarum perpeffione; nonnulli quasi media inter eos interiecta viuendi consuetudine eximii, insignem laudem adepti sunt. Erant etiam inter eos non pauci, qui propter longinquum temporis spatium quo vixerant, multum honoris & gloriae collegerunt: alii qui in ipso aetatis flore propter ingeniorum acumen sunt magnam splendorem consecuti: quidam nuper sacerdotii cursum ingressi sunt.

πρεσβυτέροις Ρώμης Βίτωνι καὶ Βικέντιω, τοῖς πολλοῖς ἀμα σινεδριῶν. τῆς τε νῦν βασιλευσῆς πόλεως ὁ μὲν παροῦστος, Μήτροφαῖνης τὸν ὄνομα, διὰ γῆρας ὑπέρει, πρεσβυτέροι δὲ αὐτῶν παρόντες πλεοναὶ τὰξιν ἐπέλου. ὧν ὁ εἰς Ἀλέξανδρον ἑστὶν, ὁ μετ' αὐτῶν ἐπίσκοπος τῆς αὐτῆς γερονῶς πόλεως. ποιοῦτον μόνος ἐξ αἰῶν ὁ εἰς βασιλεῖς Κωνσταντῖνος Χρυσῶν σέφρονος δεσμοῦ σινάφας εἰρηλῶς, τῶ αὐτῶ σιωπῆ τῆς κατ' ἐχθρῶν καὶ πολέμιων νίκης διοπεπέδης ἀνέπειθα χερσῶν σπῆλον, εἰκόνα χερσῶν διοπελῆς, τῶν τῶν καθ' ἡμᾶς συνησῆδμος. ἐπεὶ καὶ κατ' ἐκείνοις σιωπῆσαι, λόγος, διοπὸ παντὸς ἔθνοσι τῶν ἑσῶν οὐρανὸν ἀΐδρας δὺλαβῆς, καθὼς ἐν τῆς παρῆσει τῶν διοπελῶν, ἐν οἷς ἐπύγχανον Παρδοῖ καὶ Μῆδοι καὶ Ελαμίται· πλεοναὶ ὅσον ἐκείνοις μὲν ὑπερείπο, μὴ ἐκ θεοῦ λειτουργῶν σινεσῆναι ἐστὶν πάντας. ἐπὶ δὲ τῆς παρούσης χερσῶν, ἐπίσκοπων μὲν πληθῆς ἑστὶν τετρακοσίων ἀρεθμὸν ὑπερακονήζουσα· ἐπιμύμων δὲ πούτοις πρεσβυτέροι, καὶ διακόνων, ἀκολουθῶν τε πλείων ὅσον ἐπέειπον οὐδ' ἑστὶν ἄριθμὸς εἰς κατὰ ληψιν. τῶ δὲ θεοῦ λειτουργῶν οἱ μὲν διεπεπεπον σοφίας λόγῶ· οἱ δὲ βίης σερρότητι καὶ καρπελίας ὑπομονῆ· οἱ δὲ τῶ μέσῳ ἔστω κατεκοσμοῦντο. ἵσαν τε πούτων οἱ μὲν χερῶν μῆκει πλεοναμύμοι· ὁ δὲ νεότητι καὶ ψυχῆς ἀκμῆ διαλάμποντες· ὁ δὲ ἀρπῆ ἀρεθῶντες ἐπὶ τῆς λειτουργίας δρομῶ.

Alor. 2.

ANNO CHRISTI 325. οἱς δὴ πᾶσιν ὁ βασιλεὺς ἐφ' ἐκάστης ἡμέρας τὰ σιτηρέσια δαψιλῶς χορηγεῖσθαι προσέταξε. τοιαῦτα μὲν παρὰ τῆς ἐκεῖ συνελεθόντων ὁ Παμφίλου διεξῆλθεν Εὐσέβιος.

Quibus omnibus cibaria in singulos dies imperator large & liberaliter suppeditari precepit. Sic de his qui eo conuenerant, Eusebius Pamphili disseruit.

Ὅπου ὁ βασιλεὺς συνεδρῶναι τοῖς ἑπισκόποις.

Quomodo rex cum episcopis confederit.

ΚΕΦΑΛ. 5.

CAPVT VI.

ΕΓΓΙΤΕΛΕΣΑΣ δὲ ὁ βασιλεὺς ἑπὶ Νίκειαν καὶ Λικηνίου ἐορτήν, ἀπώλυτε καὶ αὐτὸς εἰς τὴν Νίκειαν. τῇ δὲ ἑξῆς πάντες ἅμα ἑπισκόποι εἰς ἓνα τόπον συνήρχοντο· παρήκει δὲ καὶ ὁ βασιλεὺς μετ' αὐτοῖς· καὶ ἐπεὶ παρήλθεν, εἰς μέσον ἔστη, καὶ οὐ παρέστη· καὶ ἔλεγε ἡρεῖτο, πρὶν αὖ οἱ ἑπισκόποι ἑπιβύσσαν. τοσαύτην δὲ βλάβειαν καὶ αἰδῶς τῆς ἀνδρῶν βασιλείας κατέχευε. πρὸς οὓς ὁ βασιλεὺς ὁ πανόφθημι παρηνέλικόν καὶ διδασκαλικόν προσενέλωχε λόγον, εἰς ὑμνήσιν καὶ διδασκαλίαν καὶ βλαχρισίαν τῆς πάντων θεοῦ, καὶ τοσαῦτα αὐτῷ χάρισμα μὲν· ὡδὲ πως λέγων.

CVM autem imperator festum ob victoriam contra Licinium partam absoluisset, venit & ipse Nicæam. Posttridie omnes episcopi in vnum locum conuenerunt: accesserat autem & post ipsos imperator: & postquam accessit, in medio constitit, nec prius federe voluit, quam episcopi innuisent. tanta religio & reuerentia erga viros illos imperatorem occupauit. Ad quos laudatissimus imperator exhortatoriam & eruditam orationem habuit, in laudem & gloriam & gratiarum actionem Dei vniuersorum, qui tantam sibi gratiam concesserat: ita locutus.

Λόγος Κωνσταντίνου σεβαστοῦ προσφωνητικὸς πρὸς τὴν ἀγιάν συνόδον.

Sermo prosphoneticus Constantini Augusti ad sanctam Synodum.

ΚΕΦΑΛ. 6.

CAPVT VII.

ΠΟΛΛΑΣ μὲν πρὸς ὑποίαν τῶν τῆς ἀθεσφῶτων γῆρας ἑπιφανεστάτας ὁδοῦς ἢ τῆς παντοδυναμίου θεοῦ ἑπιφάνειαν ἀπερῶσαν, οὐχ ἠκίσατε τὴν δὲ ἐκείνου ἑπισημοτέραν καὶ μάλιστα ἀσφαλίτουσαν, ἡμῶν ἐν τῷ κεφαλαίῳ τῆς ἀγιότητος νόμου τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας πᾶσιν ἡμῖν, παντὸς θεώματος μέζον, ἡθεοσε, τῆς πίστεως κρετακὸν οἰκητήριον. τῶτο δὲ τῆ μὲν κορυφῶν μέγιστον ἐφέ-

PLURES quidem illustres vias humano generi ad suam redemptionem, magni Dei omnipotentis iustitia preparauit, & inter alias insigniorem illam & maxime refulgentem, & quasi legis suæ sanctissimæ summam, qua nos omnes in sancta ecclesia catholica, quasi in quodam Dominico fidei domicilio congregauit: quod omni miraculo maius est. Huius autem domicilii verticem vsque ad fiderū splen-

Yy iij

dorem videmus pertingere: fundamenta vero in ipso adhuc operis initio, diuino nutu tam alte & fideliter egisse radices nouimus, vt vniuersus terrarum orbis id sensu percipere potuerit. Vertice igitur prædicto qui reliquis omnibus superiacet, vsque ad finem exitus ipsius viæ, totum iter æquabile ac planum conspicitur, & splendore lucis quasi colore perfusum, cuius & frontispiciū sidereo sigillo exornatur. Duodecim numero sunt columnæ niue candidiores atque immobiles, & quæ fidei constitutionem per potentiam diuinitatis nostri Saluatoris perpetuo sustinent. Hoc igitur tantū opus cū arte nulla nos assequeremur, & animo iustam fidem non comprehenderemus, immortalis legis sanctimoniam menti nostræ Deus indidit; per cuius portas nullo alio ducente nisi casto pioque desiderio, cum puræ mentis fide qui vult ingreditur. Eidem autem structure mirabilē quemdam ornamenti splendorem salubris attulit cogitatio, interna inquam hominum fides per totum domicilii ambitum florentibus coronis decorata, immortalitatis fructum colligens, quæ castos vitæ humanæ splendores in apertum agens illustrat: ac rursus ibidem cælestis existimatio exterius operiens, sæculi semper nascentis, aut potius iam nati præmia delineat, & nutrita cum decenti laude totam ædificii perfectionem sustentans exornat. Domus autē ista Domini a duobus tantum excubitoribus custoditur: & timor quidem diui-

ζου τῆς ἀστρον ἐλληλυδιναυ ὁρθῶν· ἔδον δὲ δαμελίους, ἐπὶ δὲ ἑρρωμῶν τῆ ἑρρω, οὕτως βαθείως καὶ πτωῶς ἐρριζώσται δαίω νόμαλι γινώσκομεν, ὡς πᾶσαν τὴν οἰκουμένην ἀγάσων πύπου λαβεῖν. ἀπὸ τῆς κορυφῆς πίνω τῆς θεωρημῶν, ἀπασῶν τῆς λοιπῶν ὅλων ὑπερκαμῶν, ἀρχὴ τῶν πύλων τῆς ἑξόδου φαίνεται ὁμαλὴ καὶ ἰσόπεδος πορεία, τῆ λαμπερῆ τῆ φωτὸς ἡρωμῶν· ἧς καὶ τὸ μέγιστον ἀστροειδεῖ σφραγίδι κεκοσμημῶν, δυοκαίδεκα ὁ δριμῶν κίονες, χρονο λαμπεροί, ἀκινήτοι τῆ δέσφ ἡπίσεως, ἀιδίως τῆ τῆς δέσφ τῆ ἡμέτερου σωτήρος διδάμει, βασιλοισι. πύπου πίνω τῆ πλιμῶν τῆ ἑρρω οὐ τέρη τις περσλαμβαίνουσιν ἡμῶν, ἔδον δὲ ἡμῶν δικαίαν πίσιν, ἔδον δὲ ἀνάστει αὐτῶ νόμου εἰς νῦν ἔδον ἡμῶν τὴν σεμνότητά· οὐ πῶ πρὸς ἑδὸν πύλωνας οὐδὲν ἕτερον, εἰ μὴ ἀγῆς καὶ ἀσεβοῦς ἐπιθυμίας ἐπιγούσης, μόνη καθεραῶς διανοίας πεποιθῶς πρὸς ἑδὸν ὁ βουλόμῶν. * τῆ τῆ αὐτῶ δαμασῶν ἵνα κόσμου λαμπερῶν σωτήριος περσῶν λογισμός· λέγω δὲ, ἐνδεδεν πίστις ἀνθρώπων, διὰ πάντων τῶν πύλων τῆ κωλακοδ ἀνδρῶσι σεφανοῖς τελεμῶν, ἀθανάσιος καρπον ἀθεοῶν, ἀγνοῖς πόνοις τῆ ζωῆς τῆ ἀθεοῶν εἰς φανερόν ἀγνοῶ ἐπιφανεῖς καδίσησιν. αὐτῶς ἐν τῶ δέν ἡ ἕξωδον οὐράσιος δέξασε μῶν, τῶ αἰώνος ἀεὶ πλιμῶν, μάλλον δὲ φουμῶν, βραβεῖα ὑπογράφει, καὶ τρεφέντα μῶν τῶ περσῶν εἰπάινου, ἀπασῶν τῶ ἑρρω τῆ πλειουργίαν κοσμεῖ. ὁ δὲ αὐτῶς οὕτως ὁ κωλακὸς οἶκος ὑπὸ δύο μῶν φυλάκων φρουρεῖται καὶ φόβος μῶν τῶν

ANNO CHRISTI 325

ANNO 325

ANNO 325

ANN
CHRISTI
325.

παροφει τῆ ἐνίων ἐννοία σωφρονισή-
 λον παρεσι δε αει κη τοις δι φρονοδοσι
 ο παρος τῶ θεῶν ἐπαμος, τῆς σωέσεως
 βραβεῖον. τούτων γῆ ἐκατέρον διπ-
 κημύων τοις παροφει τοις ἀζιωτά-
 του τόπου, δικαιοσύνη μὲν αὐ εἰς ἄρα
 αἰαπεπλημύα δέρονται, αὐτη τε εἰ-
 σω οἰκιδεῖσα, μὲν αὐ ἀκηρατος τῆ δὲ
 ἀδικία ἐδὲ θεῶν τῆς εἰσεως παροφει-
 δειν, ἀλλὰ ἔξοριος τούτου τῆ τόπου
 ἐκκλέεται. ταῦτά με, ὦ πημώτατοι
 κη παντός ἐπαίνου ἀξιοι ἀδελφοί, τὰ
 παροφει οὐτω σαφῆ εἰς τῆ αἰδία
 κη ἀθανάτου φωτός λαμπαροφει
 ἠγαγῶ ἵνα μὴ πέρρω με ἐσώτα ἀμ-
 φίλοσ ἰσως τῆς ψυχῆς πῆσι ἀπφ-
 γάσεται τῆ ἀληθείας ἀνάρμοσον. ἀλλὰ
 πῆ παροφει διαβεβαῶσμαι; πόφρον
 τῆ βῆδαμονίας τῆ τύπον, ἠπς εἶσω ἔ σῆ-
 ζοις τῆ ἐμοδ σιωειλημμένη λαυδανῆ;
 ἠ τῆς θείας βεργείας τῆς παρῆ ἐμέ
 τῆ παντοδωάμου θεοδ, ἔξ ὦν τῆ δρι-
 θμόν πολλῶν ἐργων, ἱκανόν οὐω λέζω-
 μδμ, φλαείη, ἠδη κη τῆ ἐμὲ μετερότ-
 τα ὁ αὐτός ἠμέφρος θεός, κη πάντων
 παροφει πατήρ, εἰκότως ἐαυτῶ κη-
 τε δουλώσατο. πῆ βῆτε, ὦ πημώτατοι
 ἀδελφοί, παροφει λαμβανόντες ἀκέρ-
 ραμον πῆσιν, τοις λεζομένοις. εἰ κη μά-
 λιστα ἠ ἐμὴ διάνοια τῆ θεῶν βεργεπ-
 μάτων κορεδεῖσα βῆδαμονεῖν δοκῆ,
 ἔ λπὸ τούτου παροφει ἔξοριος
 ἐπαίνους πληροφει δωάδαμ φαίνε-
 ται ὅμως, ὅφρ τῆ ἀληθείας ἠ πῆσις ἐν-
 αργῶς δύνκισιν, ἔτε φωνῆ, ἔτε ἱλωτ-
 τα τῆ παροφει μαλε τῆ διανοίας ὑπουρ-
 γῆσαι δρεκοδοσι κη μάλα εἰκότως ἀμέ-
 λου γῶ ὄντος τῆ μεγέδοις τῆ βερ-
 γειῶν, ἠ μὲν διανοία ὑψηλῆς οὔσα, ἔδν
 δωάτερο τῆ σώματῶ τόποις
 κατλαμβάνει ἠ δὲ τῆς γλώτῆς πορεία
 εἰς σενόν κομδῆ τῶ πῆ συγ-

nus quorundam cogitationem
 castigat, recte autem sapientibus
 fauor diuinus semper praesto est,
 quasi prudentiae praemium. His
 duobus ad loci sanctissimi ianuas
 assidentibus, ostia cum aperiun-
 tur, iustitiam suscipiunt, quae in-
 tus habitans permanet incorru-
 pta: iniquitatem autem fas non
 est portis appropinquare, sed ab
 illis excubitoribus repulsa, loco
 excluditur. Haec fratres honora-
 tissimi, omnique laude digni,
 cum ita sint manifesta, me ad æ-
 terni & immortalis luminis splē-
 dorem deduxerunt: ne si longius
 a me fuisset, ambigua fortassis
 animi fides veritatem redderet
 inconcinnam. Verum quid pri-
 mum confirmabo? numquid fel-
 licitatis formam, quæ intra pe-
 ctus meum concepta latet? an
 diuina erga me beneficia, quæ
 ab omnipotente Deo iam dem-
 onstrata sunt? quorum nume-
 rum ad multa opera sufficere af-
 ferimus, vt meam mediocritatē
 idem Deus noster & omnium re-
 rum pater merito in suam serui-
 tute[m] redegerit. Credite fratres
 honoratissimi, & integrā fidem
 dictis adhibete: etsi maxime a-
 nimus meus Dei beneficiis ple-
 nus, felix esse videtur, & ob eam
 causam immensas laudes eidem
 posse perfoluere: tamen vt fides
 veritatis aperte ostendit, neque
 vox neque lingua mentis impe-
 rio seruire sufficiunt; idque iure
 optimo. Cum enim immensa sit
 beneficiorum magnitudo, mens
 quidem altior exiitens sublimio-
 ra corporis loca occupat: lingua
 autem via in angustum admo-

dum locum conclusa, fere cum loqui creditur, omnino conticefcit. Quis enim nostrum tam præceptis cogitatione, vt huius opinionis considerationem omnem respuat, ideoque affirmare audeat, facile admodum esse, omnipotenti Deo & rerum omnium pulcerrimarum opifici, gloriosas & illo dignas laudes dicere? Quandoquidem si quis solam eius, qui eum nasci constituit, maiestatem perpendat, sciens intelliget, nihil inueniri posse, quod Deo dignum eloqui queat. Quid ergo in meæ mediocritatis iustificatione dicere oportebat, quam quod diuinus veritatis sermo demonstraret? Hæc est magnitudo, hæc maxima veneratio. Consideretur aperte, an incidere, an nullo errore illabi potest in ea quæ de ipso dicuntur. Atque vtinam mihi, qui vobis in Dei ministerio sum coniunctus, copiosa dicendi facultas suppeteret, vt laudibus celebrarem illa prædicatione digna, quæ diuinus Saluator noster omnium rerum custos, principio sui aduentus, quando redemptionis nostre gratia, puri corporis domicilium ex virgine assumere dignatus est, omnibus hominibus exemplum suæ misericordiae ostendens, tranquillo suæ diuinitatis nutu demonstrauit. Vnde igitur incipiam? an ab eius doctrina & maiestate? an potius a documentis illis, quæ ipse per seipsum solus magister nullo docente declarauit? Atqui respirarunt eius prouidentia tot populi, quot numero comprehendi non possunt, paruo quodam alimento, ac minimis cibariis, & solis duobus piscibus, per diuinam eius in-

Iuan. 6.

κλειδεῖσα, δὲ κίμος χερδὸν λέγουσα, παντάπασι σιωπῶ. τίς γὰρ ἡμῶν οὕτω
 ἀποπέπης λογιμῶ, ἵνα τοιαύτης πε-
 ποιήσεως ἀπορρίψῃ λόγον, δι' οὗ Φά-
 ναὶ δὲ πολήσῃε πάνυ ἐκόλωσ τῶ πα-
 πάντα δυνάμενω θεῶ, ἢ κὲ πάντων ἱπὶ
 καλλίστων δημιουργῶ, ἐν δόξοις ἐπι-
 νοις κὲ ἐπαξίοις ἐπιτελεῖς ἐπιπῶ; ὅποτε
 εἰ ἕς μόνω πῶ μεγαλοπρεπέσῃ τῆ
 αὐτὸν πεπλάσθαι νομοθετήσας λογι-
 σασῶ, εἰδὼς δὲ σκοπήσῃε μηδὲν δυνά-
 σθαι ἰρεδῶμαι, ὅπῃ ἀξίον θεοῦ λέ-
 χῶμαι δυνήσεται. τί ποίνω τῆς ἐμῆς
 μετερίτης πῶ καδοσίωσιν λέγειν
 ἐχρῶ, εἰ μὴ τῆτο, ὅπῃ ὁ θεῖος λόγος
 τῆς ἀληθείας δεικνύσιν; οὐ γὰρ μέγροδο
 ἡπὲς μεγίστη πρῶσοκωῶσις σκοπισάτω
 σαφῶς, εἰ κατανῆσαι δυνήσεται ἐν
 αὐτοῖς τοῖς περὶ αὐτῶ λεγομένοισι, κὲ
 οὐδεμία πλάτη αὐτὸν ὀλισθήσῃ. κὲ εἰδε-
 μοι τῶ ὑμετέρῃ συνδιακόνῳ δαλι-
 λῆς ὀπορεῖα τῆ λέγειν ἄρεκῶσεν, ἵνα
 ἐκείνα ἀξία ὄντα τῆ κηρύττεισθαι ἐκω-
 μιάσω, ἀπὸ ὁ θεῖος σωτήρ ὁ ἡμέτερος,
 πρῶσμάτων πε πάντων Φύλαξ, τοῖς
 πρῶσοιμοῖς τῆς αὐτῶ πρῶσοσίας, ὅποτε
 ἡ ἡμετέρας λισιτελείας ἐνεκα, ἀγροῦ
 σώματῶ οἰκητήρεον κατηξίωσεν ἐν
 πρῶσθενου λαβεῖν, πᾶσιν ἀνθρώποισι
 δίδαγμα τῆ πρῶ αὐτῶ οἴκου δηλῶν,
 γαλλωῶν ἄνθρωποι ἡ αὐτῶ θεοῦ πρῶσ
 ξε. πῶνος ἄρξομαι ἄρα; ἀπὸ τῆς αὐτῶ
 δίδαχῆς ἐ στυμῶ πρῶ; ἀλλ' ἀπὸ θεῖων
 δίδακαλιῶν, ὧν αὐτὸς δι' ἐαυτῶ, μη-
 δένος δίδακαλοπρῶ, μῶνος δίδακαλος
 πέφηνεν; ἀλλ' ὅπως ἀν' ἐπὶ ἔπρῶσεν, διὰ
 ἡ αὐτῶ πρῶσοσίας, ποσοδοποι δῆμοι, ὅσοι
 οὐδὲ ἄρῶ μῶ πρῶ λαβεῖν οἶόν τε, μι-
 κρᾶ πνιξοφῆ, κὲ ἐλαχίστοις σπρῶις,
 κὲ μόνοις δύο ἰχθύοις, τῆ πούτου θεῖα
 πρῶ-

ANNO CHRISTI 325.

ANNO
CHRISTI
325.

ποροία; καὶ Λαζάρου μὲν τὴν τε-
 λυτὴν βραχίονα πνὶ ῥάβδῳ ἀνάστασιν
 πεποίηκε, καὶ εἰς τὴν τῆ Φωτὸς λαμ-
 ποσότηα αὐτὸς ἀνήγαγε. πῶς δὲ αὐ-
 ῖποιμι τὴν ἀγνὴν αὐτῆς θεότηα, δι' ἧς
 γυναικὰ ἴνα δότορρητοτέρος θεασά-
 μηρος, καὶ τῆ εὐαγγέλιου ὁμιλίας μόνης κα-
 ταξιώσας, ὕψα τε αὐτὸς, καὶ παντὸς
 νοσηματὸς ἐλυθέρων ἐδήξε; πῶς δὲ αὐ-
 κατ' ἀξίω ἔποι αὐτῆς τὸ ἀθανάτων ἐρ-
 γον, δι' οὗ πῶς συνεχεῖ καὶ μακρᾶ νό-
 σου τικεδόνι ἀναλωθεῖς, ἔτῃ μελῶν
 αὐτῆς χυθέντων καὶ διασπαδέντων ὅλων
 κέμηρος, ἀφωθὲν ἰαματι ῥωθεῖς,
 αὐτὸ τὸ σικυμπόδιον, ἐφ' ᾧ ἔκειτο, πῶς
 ὡμοῖς ἐπέθηκε, καὶ βιχαρίστας ἐπαίνους
 διαχρών, διὰ τῆ πῶς πατρίδος ἔπῶς
 εὐορίας διέδραμν; ἀλλὰ τὸ θεῖον αὐ-
 τῆς καὶ σαθρὸν βαδισμα, ὡς ὀπιβί-
 νων τὴν ἀγρίαν θαλάσσαν κατὰ πα-
 πῶσας ἐπέβασε, καὶ πῶς θεοῖς ἴχθει
 πῶς βαθυτάτης θαλάπης τὴν ὕψο-
 πῶς ἐπέθηκε, καὶ διὰ μέσου πελάγους
 οὐδενὶ μέτρῳ βαθυτήτος πελομελο-
 μηρου, ὡσαυτὸν διὰ γῆς, τὸ πορείαν ἐποίη-
 σατο; ἀλλὰ τὴν ἠπίαν αὐτῆς ἀνεξίκα-
 κίαν, δι' ἧς νικητὴς ὦν, ἐν πᾶσι τῶ ἀνό-
 των δῆμων τὴν αὐθάδῆσαν ἐδάμασε,
 καὶ δαμαδεῖσαν πῶς ῥῶ ἀπ' αὐτῶν
 διαχωρίζων τὴν ἀγρίοτητα, πῶ νόμῳ
 ὑπέταξεν; ἀλλ' ἐκεῖνα τὰ ὑπὲρ λαμ-
 ποσα καὶ μέγιστα πῶς αὐτῆς θεότητος,
 οἷς ζῶμεν, οἷς βίδοκοδμεν, οἷς ἴνες πῶς
 μελλούσης βιδαμονίας τὴν ἐλπίδα
 οὐ μόνον πεσοδοκάμη, ἀλλ' ὡσαυτὸν
 πνὶ ἴσπῳ ἤδη κατέχομεν; πῶ πλέον πολ-
 μῶ λέγαν καὶ μετ' αὐτῆς τῆ μικρᾶς τῆ
 λόγου περασκωθῆς, εἰ μὴ μόνον τῆτο,
 ὅπῃ πῶς ἐμῆς κατωσιωμένης ἡμῶν
 συνείναι γρη τὴν καθαρότηα; ὁποῖος τὸν ὄν οὐ πολυδύαμος θεός, ὁ

Concil. Tom. 2.

dustriam. Lazari etiam post mor-
 tem breui quadam linea resurre-
 ctionem operatus est, & ad hu-
 ius lucis splendorem iterum re-
 duxit. Quomodo dicam de pu-
 ra etiam diuinitate, per quam
 mulierem quamdam ineffabili
 modo intuitus, eamq; suo dum-
 taxat colloquio dignatus, sanam
 rursus atque omni morbo libe-
 ram ostendit: Quis autem digne
 prædicet eius immortale factū,
 per quod qui continuo & diu ab-
 lumente morbo detinebatur,
 membris omnibus solutis atque
 diuulsis iacens, repente diuino
 medicamento sanatus, grabatū
 suum in quo iacebat, humeris
 imposuit, & laudes gratiarum a-
 ctionis fundens, per patriam &
 fines suos cucurrit? & diuinum
 ac stabilem eius ingressum, quo
 incedens, & feuiens mare cal-
 cans connexuit, & diuinis vesti-
 giis profundissimi maris humo-
 rem compegit, & per medium
 pelagus nulla profunditatis men-
 sura definitum, quasi per terram
 iter fecit? & simplicem patienti-
 am, per quam in omnibus victor,
 insipientium populorum
 contumaciam edomuit, & domi-
 mitam eorum ferociam, procul
 ab iis peregrinatus, legi subiecit?
 & illa diuina & maxima eius di-
 uinitatis opera, quibus viuimus,
 quibus approbatur, quicum-
 que non solū futuræ beatitudi-
 nis spem exspectamus, sed quo-
 dammodo iam tenemus? Ego
 quidem exiguo orationis meæ
 apparatu plus non audeo dicere,
 quam hoc solum, animam meam
 iustificatā in sinceritate seu pu-
 ritate versari oportere. Qualis
 igitur est omnipotens Deus qui

Ioan. 11.

Marc. 5.

Luca 13.

Ioan. 5.

Math. 14.

cælum habitat, circa totum genus humanum, maxime autem ac præcipue circa pulcerrimam, & omni laude maiorem iustitiam, quandoquidem proprium diuinum spiritum merito sanctissimum ipsius corpus inhabitare, & sic omnibus humanis corporibus salutarè esse dignum duxit? Siquidem immensa hostium infania, quasi caligine quadam perniciosæ vmbre confusa, sanctissimam & salutarem omnipotentis Dei dispositionem interpretari non dubitat: breuiter id ego, quatenus fides, & animi iustificatio facultatem dicendi dederit, enarrare tentabo. Et quidem harum gentium prauæ opinioniones id impudentiæ genus inducunt, vt ore impio dicere non expauescant, Deum omnipotentem omnia quæ diuina lege notantur, neque creasse, neque creare voluisse. O vocem impiam, & quæ digne omnem supplicii exuberantiam in se postulat! Itane insane ac audacter diuini huius beneficii gloriam, quam nullus homo potest comprehendere, inanem reddere defiderat? Quid enim puritate Deo dignius? quæ ex sanctissima eius conuersatione cum fonte iustitiæ promanauit, & per totum orbis circuitum inundauit, & sanctissimarum virtutum facultates hominibus demonstrauit, quas Assyriorum affectu sibi prius inimicas existimarunt: quorum malum exemplum antecedens, reliquas gentes se illis accommodare persuasit. In quibus, vt nos proprio theoremate comprobamus, *οὐρανὸν οἰκῶν, καὶ πᾶν τὸ αἰ-*

θεσπῆνον γένος, μάλιστα δὲ καὶ ὄξαι-
ρέτως πᾶσι καλλίστω ἐπιπέ-
ρῆτον μείζονα δικαιοσύνην ὁπότε
καὶ τῆς ἰδίου θεοῦ πνεύματος τὸ ἀγιώ-
τατον κατ' ἄξιαν σῶμα ἐνοικοῦνται
αὐτῷ, καὶ οὕτω σωτηρίας πῶς αἰ-
θεσπῆνοις σώμασιν εἶναι κατ' ἐξουσίαν
ἐπειδὴ οὐκ ἔστι τὸ ἕτος ἀγνωστῆς καὶ
σωτηρίου τῆς πάντε διωκριτικῆς θεοῦ
πέξεως, ἀμέθους τῆς ἐχθροῦ μαρίας,
ὡσπερ ἀχλύϊ πρὶ συγκεχυμένη ἐπο-
λεθρίου σαμότητος, ἐρμηνείαν ποιεῖ-
σαι ἐκ ἀμφιβάλλει, διὰ βραχέων
εἰς ὅσον ἢ πῆστι καὶ ἢ καθωσίωσις τῆς
χρῆς τῆς ἐμῆς τῆς λέγειν διπολεῖν δα-
ψιλύεται, διηγήσασθαι περισσομαι.
καὶ γὰρ αἱ πότιον τῆς ἐθνῶν κακόνοιαι
ποιοῦτον γένος * εἰσάγει ἀναχρησίας, * ἀναχρη-
ὡστε ἀσεβῆ σῶματι μὴ φοβηθῆναι εἰ-
πεῖν, τὸ θεόν, τὸ παντοδύναμον, πάντα
τὰ τῷ θεῷ νόμῳ δηλοῦν μῆτε πε-
ποιτικῆσαι, μῆτε ποιῆσαι βεβουλήσας
ὡ τῆς ποιότητος ἀσεβοῦς φωνῆς, τῆς
κατ' ἄξιαν ἀπασιαν ὑπεβολῆς ἡμιω-
ρίας καθ' ἑαυτῆς ἀπαγορεύσεως. οὕτως
ἐμμανῶς ἐ πολυμεθῶς τῆς θείας ταύ-
της ἀεργείας πᾶσι δόξαν, πᾶσι μηδενὶ
τῆς αἰθεσπῆτων πειληφθῆναι διωα-
μῶν, ἀφανῆ καταστήσαι ὀπίθουμει.
πὶ γὰρ μάλλον ἢ ἀγνότης ἀξίως τῆς
θεοῦ; ἢ τις ἐκ τῆς ἀγνωστῆς ὁμιλίας
μὴ τῆς πηγῆς τῆς δικαιοσύνης περε-
λήλυθε, καὶ διὰ πάσης τῆς πειλοδου τῆς
οἰκουμένης ἐπλήμμευρε, καὶ τὰς διωα-
μεις τῆς ἀγνωστῆτων ἄρετων πῶς αἰ-
θεσπῆτοις ἐπέδξιν, ὡσπερ ἑαυτοῖς
περεσῶτον ἐχθρας νομίσαντες πᾶσι τῆς
ἀσυνείων οἷς περηγορημένου ἔφ' αὐλοῦ ἑραδείματός, καὶ τὰ λοιπὰ ἐθνη
σωθῆσαι αὐτοῖς ἀνέπειδη. οὐ οἷς, ὡσπερ ἡμεῖς ἰδίᾳ θεωρία δοκιμάζο-

ANNO
CHRISTI
325.

ἰδὺν, τὴν σωτήριον ἡμῶν θεοῦ θεῖον ὄρα-
 μόν συνεργεῖν οὐκ ἔστιν, ὅποτε καὶ καθ'
 ἡμέραν ἐκ τῶν χρόνων πολλοὺς ἐξ αὐ-
 τῶν * πνεύματος μαρτυρίας οὐκ ἔστιν, ὅ-
 τ' αὐτὸς εἰς τὴν τῶν σωτηριῶν δόξαν ἰάμα-
 τος ἀνεξίτητον ἐκέλευσεν ἀνῆκναι. Ἐ-
 οὐδὲ οὕτως τοῖς λοιποῖς τ' ποιῆσθαι δι-
 εργασίας τὸ μέγιστον δυνάμει πρὸς
 χερσὶν ἔλθειν, τὴν παρὰ ἀνθρώπων
 ἀγνοίαν τ' εἶδαν διωκασίαν δυνάμει
 πάντα λόγον ὑψώσαι, καὶ εἰς ὑψὸς δε-
 δέντα βεβαιώσασθαι, αὐτοῖς κατελεῖν
 ἔδιδον, ἀλλὰ μᾶλλον τοῖς ἀνθρώ-
 πινος πνεύμασιν ἐνδύσας αὐτὸ ἀπέ-
 βη, εἰς ὃ θεὸς ὁ πᾶντα δυνάμει
 σωτηρίας τ' αὐτῶν ἐποίησεν ἐν ἡμέραις
 πάντα πρὸς ἑαυτὸν ἐπέσειπε. μᾶλλον
 γὰρ αὐτῶν ἀνθρώπων μαρτυρίας ἐργάσασθαι
 ἔδει, ἢ ἀνθρώπων ἐκ ἐχθροῦ πρὸς
 πάσας δὲ τὰς ψυχὰς ἐπέσειπεν, οὐδὲ
 αὐτὰ ἄλλα πλείστα ὄντα, ἀπὸ τῆς
 κόσμου ἀναστροφῆς τὴν ἰδίαν λειτουργί-
 ας τῶν, ἀναφανῶν δὲ δυνάμει
 * μὲν ὁμοῦ πάντα * μὲν τῆς ἀγνοίας τῆς
 θεοῦ, ταχέως δὲ ἀπολώλει, ἢ τὸ φθό-
 νου καὶ τῆς βασιλείας τὸ ἀδύνατον οὕτως
 * εἰς ὁμοῦ μεμνημένοι, ἀλλ' οὐδεὶς αὐ-
 τῶν ἐν τῆς βασιλείας ἀλλο-
 τειος, τῆς ἀρρηκτικῶν τῶν γῆν εἰς ποσο-
 τον μέγιστος τῶν πλατέως εἰς τὰς ψυ-
 χὰς τῶν ἀνθρώπων διαχρῆστων, ὡς
 αἰτίας τῆς πύτων ἀχρόστου τὸ φῶς
 ταύτης τ' ἡμετέρας λαμπρότητος ἐπι-
 σκιασθῆν αὐτοῖς, ἀεὶ ταύτης αὐτοῖς σε-
 λεικῆς, οὐδεὶς οὐκ ἄλλοθεν δυνήσεται
 εἰρημνῶν τὴν ἐμὴν πίστιν ἀπὸ τ' ἐμῆς
 ἐξέλκειν ψυχῆς. ἔπειτα γὰρ αὐτῶν, μηδε-
 νὸς Φαύλου ἐμποδῶν ὄντος, δυνάμει
 πλείστα, ὅσον τὸ ἀληθείας λόγος, εἰς πᾶν-
 τα δυνάμει, φύλαξ πάντων πραγμάτων, τ' ἡμετέρας σωτηρίας καὶ δυνάμει.
 Concil. Tom. 2.

mus, saluatoris nostri Dei diu-
 nam clementiam cooperari vi-
 demus; quandoquidem & quo-
 tidie & pluribus annis illorū in-
 faniam feruenter concitatam,
 in salutaris medicamenti tole-
 rantiam peruenire iussit. Neque
 sic tamen ad reliquos eius bene-
 ficii magnitudo in gratiam po-
 test pertingere, vt omni oratio-
 ne inter homines puritate & di-
 uinā potentia exaltare queant,
 & exaltatam in sublimi confir-
 mare: imo vt iterum potius de-
 ponerent, atque dissoluerent,
 contigit; quamuis erat id rebus
 humanis plane aduersum. Et si
 enim Deus omnipotens tacito
 suæ diuinitatis nutu omnia face-
 re proposuit; hominum tamen
 insania frequentior facta est: &
 si humanitas infinita omnes ani-
 mas correxit, alia tamen pluri-
 ma, quæ in mundi conuersatione
 in ordine proprio ministrant,
 emergere non potuerunt: sed
 simul omnia post diuinitatis i-
 gnorationem cito perierunt, &
 inuidiæ iniquitas & ingrati-
 tudinis breui excitata est. Alic-
 nus autem a malignitate nemo
 inuentus est, superstitionum ge-
 neribus longe lateque in animos
 hominum vsque adeo diffusis,
 vt earum turpitudine huius no-
 stri splendoris lumen dignis fue-
 rit circumfusum tenebris, & ipsi
 semper luce priuati. Nulla ita-
 que ratio poterit meam de præ-
 dictis fidem ex animo meo auel-
 lere. Nullo enim malo impedi-
 ente succedit perfecta potentia, &
 viuus sermo veritatis, vnus om-
 nipotens, omnium rerū custos,
 & nostræ salutis procurator.

Zz ij

ἀν-
 ἔξαι-
 ταντος
 ὅποτε
 ἐργά-
 τῶν
 εἰς αὐ-
 τῶν
 τῆς καὶ
 θεοῦ
 ἀνῆκ-
 ἐπι-
 ποίη-
 ἔχων
 ψυ-
 χῶν
 σοιῶ-
 πίας, *
 εἰ-
 ἄντα
 πε-
 ἰδῶν
 τῆς
 ἡμῶ-
 τῶν
 ἰδὸν
 ἡμῶ-
 ἰδῶν
 αὐ-
 τῶν
 τῆς
 ἔβη
 ἔξαι-

Ita igitur videtur quodammo-
do sanctissimi Verbi abundan-
tiam, eius quem liberat conuer-
satione custodire, & lucis splen-
dorem nobis præbere. Quam ob
causam ergo gentium omnium
populi cæleste lumen non aspi-
cientes, & nobilissimam pieta-
tem contemnentes, quod de ter-
ra est inquirunt, quod nullum
habet veritatis fundamentum,
neque puri splendoris claritatē,
neque cælestis diuinitatis poten-
tiam? O indignum facinus! ad-
huc & nunc cum nihil impium
omittant, nec in Deum respi-
ciant, & in miserum errorem
prolabantur, non vident, & sor-
didis his operibus mundi splen-
dorem cõtaminare non cessant.
Nempè lignum, lapidem, æs, arg-
gentum, & aurum, & huiusmodi
alia de terra sumpta, vt adoren-
tur proponentes, & ad ea vitæ
spem publice referentes, tem-
pla ipsis insigni ornatu ædifi-
cant, & postea in suæ adoratio-
nis additamentis gloriantur: si-
quidem structuræ magnitudo
quam ipsi fecerunt, dignum eo-
rum conspectu miraculum ex-
hibet. Quandoquidem autem
talia facere videntur, manifeste
intelligitur ipsos potissimum ne-
que sensu, neque visu præditos
esse; & arroganter in suis structu-
ris sese iactare conuincuntur.
Qualis igitur, & quantus est om-
nipotens Deus, non conspiciunt,
omnium auctor & iudex: quem
quidem propriæ, vt opinantur,
virtutis persuasione latet. Ipsius
enim dispositione nostri corporis
species debitâ formam accepit,
vt harmoniæ vigorē habere-

ούτως ουδ' δοκείνι ζήπω τῶ ἀγιωτά-
του αὐτοῦ λόγου διαμελώμεσθαι τὸ ὀμι-
λίαν τῶ ἐλθροῦ ὄντος διαφυλάττειν,
& τῶ φωτὸς πύλι λαμπρότητα ἡμῖν
ἀφ' ἑλπί. πῖνος ποίνω ἕνεκα καὶ νῦν πῦν-
των τῶν ἐθνῶν οἱ δήμοι, τὸ οὐρανό-
μη καθεσθόντες φῶς, & τῶ ἐνδοξοτά-
του ὁσίου ὑπερφρονουῦτες, τὸ γήινον
ἐπιζητῶσιν, οὐδέ μίαν ἔχον ὑπόστασιν
ἀληθείας, οὐδέ φαιδρότητα ἀγῆς
λαμπρότητας, οὐδέ δυναστείας τῆς
οὐρανοῦ θεότητος; ἀ ἀναξίου δράμα-
τος. ἐπὶ καὶ νῦν μηδὲν ἐλλείποντες τῆς
ἀσθελείας, μηδὲ πρὸς τὸ θεόν ἀφο-
εσθόντες, ὑπὸ τῆς ἀθλίας πλάνης κα-
ταπίπτοντες οὐχ ὀρεσσι καὶ τοῖς ῥυ-
παροῖς πύτοις ἔργοις τοῖς τῶ κόσμου
πύλι λαμπρότητα οὐ παύονται μιμῶ-
νοντες, δηλαδὴ ξύλον, καὶ λίθον, & χαλ-
κόν, & ἀργυρῶ, καὶ χρυσόν, & ταῦτα
ταῖς γήιναις, εἰς τὸ προσκυνοῦν καθε-
δρωῦτες, & διὰ τούτων ἐλπίζον τὴ ζωῆς
ἀπαγγελλόμενοι, καὶ αὐτοῖς μὲν ἐπι-
σήμευ κόσμου οἰκοδομουῦτες, & διὰ
τούτου οὕτως αἰξόντες αὐτῶν τὸ προσ-
κυνοῦσεως ταῖς προσθήκας. ἐπειδὴ πρὸ
τὸ μέγεθος τῶν οἰκοδομημάτων ὑπὸ
αὐτῶν γυρόμεν, ἀξιοῦ τῆς ἐαυτῶν
ὄψεως ἀφ' ἑλπί, τὸ θαῦμα. ὁπότε
ποίνω ταῦτα ποιεῖν δοκοῦσι, σαφῶς
νοεῖται, εἰ καὶ τὰ μέγιστα αὐτοῖς ἐκ αἰ-
δάνονται, καὶ ὀρεσθῶσιν, ὅτι τοῖς ἐαυτῶν
ἔργοις ὑπερφηφάνως ἀγχεῖν δοκοῦντες
ἀλίσκονται. ἡλικὸς ποίνω καὶ πόσος τὸ
θεός ὅστιν ὁ παντοδυνασῆς οὐχ ὀρεσ-
μέμος, πῆς & πάντων αὐθέντης ὅστι καὶ κρι-
τῆς, ὄν πινες αὐτῆ τῆ πεποιθῆσθαι ἰδίας,
ὡς νομίζουσιν, θερετῆς λαοθηνοῖσιν.
αὐτῶ γὰρ τῆ διατυπώσθαι καὶ τὸ εἶδος τῶ
ἡμετέρι σώματος ἔλαβε τὸ ὀφθαλμοῦν τύπον, & ἵνα γυρόμεν τὸ ἀρμονίας πύλι

ANNO CARLII 35.

* τὸ θεόν ἀφο-
εσθόντες.

* τὸ θεόν ἀφο-
εσθόντες.

repudiati sunt: eouſque autem materia illa miſeriae humanae prouecta eſt, vt orientis & occidentis fundamenta damnauerit. Ipla etiam aduerſariae poteſtatis victoria mentes hominum circumuenit, & obſcurauit. In ipſo nimirum praecipito eſt ſancta & immortalis & infatigabilis Dei omnipotentis clementia. omnibus enim diebus & temporibus praeteritis innumeras populorum multitudines ab hoc onere, cuius ſeruituti addictae fuerant, per me ſeruum ſuum Deus liberat, & in perfectum aeterni luminis ſplendorem deducit. Poſt haec igitur, fratres deſideratiſſimi, propinquiore quadam prouidentia, & illuſtribus immortalis Dei noſtri beneficiis inſignioſam me in poſterum futurum, puriſſima erga ipſum fide ſum perſuaſus. Suſcipiat ergo me ſinceriſſimum Concilium ſanctitatis veſtrae, nec mihi ſanctiſſimam eccleſiam, & communis omnium noſtrum caſtaeque matris portas oppoſiti ſuſtineatis. Quamuis enim nunc potiſſimum animi mei ratio perfectam catholicam fidei puritatem inueſtigans, hoc ſibi fieri dignum non eſſe arbitratur, ſuadet tamen atque admonet. Et propriae quidem verecundiae frons omnium pulcerrimarum virtutum ſigillum extulit, portaque immortalitatis coepit contingere, ipſaque puſſare: vt & vos coepiſtis noſtrae fraternitatis imprudentiae veniam dare, pacem fidei catholicae reſpicientes. Hoc enim & Deum decet, & eccleſiae catholicae fidei conuenit, & reipublicae negotiis uti-

σαν· ἕως ὃ τοσούτου ἡ ὕλη αὐτῆ μὲν ἡ
σαυότιμος τ' αὐθροπὸν παρήχθη, ὡς
τ' ἔως, καὶ τ' παρὲς δύσιν κρητῶδων
κατεψήφισατο· αὐτῆ τε ἡ ὑπερβολὴ τ'
ἐνδυναμίας δυνάμεως τὰς διανοίας τῶν
αὐθροπὸν κατέλαβε ἔημερώσεν.
ἐν ᾧ μὲν τοῖς παροξυματικῶν καὶ
ἀθανάτου ὅτι τὰ πάντα δυναμῶν
θεοῦ ὁ ἀκαμάτος οὐκίς· πάσαις γὰρ τῆς
ἡμέρας, καὶ τοῖς χρόνοις τοῖς ἀφελ-
λυδοσίν, ἀριθμητοῖς τῶν δῆμων
πολυπληθείας ἀπὸ τῆ βαροῦς τοῦτου
δι' ἐμοῦ τῆ ἀπὸ θεοῦ πατρὸς ὁ θεὸς δε-
δουλωμένους ἐλευθεροῖ, καὶ εἰς ἐντελῆ
αιωνίου φωτὸς ἔξῃ λαμπερότη-
τα. ἀπὸ τοῦτων τοιγαροῦν ἐγὼ, ἀδελ-
φοὶ ποθένότατοι, οἰκαιοτέρω πνὶ παρ-
νοῖα καὶ ἐνδοξοῖς διεργασίαις τῆ ἀθανά-
του ἔημετέρου θεοῦ, ἡ λοιπὸν ὀπισθη-
μότερος εἶναι τῆ παρὲς αὐτὸν καταθε-
τάτη πῆστ' πέποιδα. δεξάμενοι τοιγαρο-
οῦ μὲ ἡ ἀγωνία τῆ σωδοῦς τῆς ὑμε-
τέρας ἀγιότητος, καὶ μὴ μοι πλὴν σωφρο-
νεσάτω ἐκκλησίαι, ἔη τῆς ἀγνῆς κοινῆς
τε πάντων ἡμῶν μηδὲς τὰς θύρας ἀνι-
πεδύωαι ἀάχηδε. εἰ καὶ τὰ μαλιστα καὶ
νῦν ὁ λογιμὸς τῆς ἐμῆς ψυχῆς ἐντε-
λῆ πλὴν καθαρότητα τῆς καθολικῆς πί-
στεως ὀπιητῶν, τῶτο ἑαυτῶ ἡμῶν
ἐπι οἰεται εἶναι ἄξιον, ὁμῶς παρῆσ' ἐπει
ἔηπομμιν ἡσκει, καὶ τὸ μέτωπον τῆς οἰ-
κειας ἀδιδῆ πασῶν τῶ καλλίστων ἄρε-
τῶν ἔξενλώσχε σφραγίδα, καὶ τῶν
πυλῶν τῆς ἀθανασίας ἤρξατο ἀπι-
δα, καὶ τοῦτοις κρούειν ὅπως καὶ ὑμεῖς
τῆς ἡμετέρας ἀδελφότητος ὄνθις συγ-
χωρήσαι πλὴν ἄνοιδου, καὶ εἰρωμένω τῆς
καθολικῆς ὄνοιδου πίστεως βλέψαν-
τες. τῶτο γὰρ τῶ θεῶ πρεπῶδες, καὶ τῆ

τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας πῆστ' ἀρμόδιον, καὶ τῶ κοινῶ τ' παροξυματικῶν συμ-

ANNO CHRISTI 325

Φέρον' ἵνα τὸ θεόθεν ἡμῖν παραχαρι-
σης ἐπιμοσάτης εἰρμῆς ἀξίω ἀμοι-
βῶν τῶ παύτῳ ἡμῖν χειρομῆρα
κοινῶς ἅπαντες προσενέγκωμεν. δέ-
ρον γὰρ ὡς δληθῶς αὐ εἶη, καὶ ἄραν δέ-
ρον, καὶ ἀλυθέντων τὴν πολέμιον, καὶ μη-
δενὸς ἀντιπείνεν ἐπὶ τολμῆτος, βάλ-
λεν ἡμᾶς ἀλλήλοισ, καὶ τοῖς δυσμενέ-
σιν ἠδονῶν καὶ γέλωτα προσξενεῖν, ἄλ-
λως τε δὲ καὶ πρὸς θεῶν διαλεγομένων
πρασμάτων, καὶ τῶ παναγίου πνῦ-
ματος πῶ διδασκαλίω ἀνάγραπτον
ἔχοντα. ἀπαγγελίᾳ γὰρ βίβλοι, καὶ
δοξολογίᾳ, καὶ τῶ παλαιῶν προφη-
τῶν τὰ διασημαῖα σαφῶς ἡμᾶς ἀπὸ
τῆς πρὸς τῶ θεοῦ φρονεῖν ἐκπευδῶ-
οισι. πῶ πολέμοποιόν οὐκ ἀπελά-
σαντες ἔσμεν, οὐκ τῶν θεοπύσων λόγων
ἀλώμεν τῶν ζητουμένων πῶ λύσιν.

Ταῦτα καὶ τὰ τοῦτοις ἀραπλήσια
ὁ πῶνσοφος βασιλεὺς, οἷα δὴ πῶς φι-
λοπάτωρ, τοῖς ἱερῶσιν ὡς πατράσι
προσέφερε, τῶν δοξολογικῶν δογμα-
των πῶ συμφανίδω πρασμάτων ὁ-
μῆτος. πῶς δὲ σωόδου τῶν σιμελθόν-
των ὅτι τὸ αὐτὸ ὀπισκοπῶν τελακό-
σοι δὲ ἦσαν δέκα καὶ ὀκτώ· ἀλλ' ὁ μὲν
τελακόσοι καὶ πρὸς τοῖς λεγομένοις
ἐπίδοτον, καὶ πῶ τε πρὸς ἀλλήλοισ
ὁμόνοιδω, πῶ τε τῶ δογματῶν ὑγίειαν
ἠαπαζόντο· οἱ δὲ λοιποὶ, καθὰς πάλαι
εἰρηκαμῶν, τοῖς δοξολογικῶς ἀντεμά-
χοντο δογμασιν· οἱ ἄνεσ πῶ τῶ Ἀρείου
δῶξω μεγαλοφυῶς συγκροτεῖν ἐ-
σπούδαζον, δέκα καὶ ἐπὶ ὁ δὲ θεομῶν
ὄντες, Εὐσεβίος τε ὁ Νικομηδεὺς, ὡς
καὶ πρὸς τῶν εἰρη, * Θεόγνης ὁ τῶ Νι-
καίας, Μάρης Καλχηδόνος, Θεόδωρος
Ηρακλείας Θεσσαλίας, Μιωόφαντος
Εφέσου, Γαζύφιλος Σκυδοπόλεως,

le est: vt pro diuinitus nobis con-
cessa preciosissima pace dignam
gratiarum actionem eius gratiæ
largitori communiter omnes re-
feramus. Graue enim esset, imo
vero quam acerbum, hostibus
iam profligatis, & neme ex di-
uerso se opponere audente, inui-
cem se oppugnare, & lætitiã
inimicis atque adeo risum præ-
bere; & præsertim cum de rebus
diuinis disputemus, habeamus-
que doctrinã sacratissimi Spi-
ritus, literarũ monumentis pro-
ditam. Nam libri euangelistarũ
& apostolorum, quin etiam ve-
terum prophetarũ oracula nos
euidenter docent quid de diui-
no numine sentiendum sit. Om-
ni igitur seditiosa contentione
depulsa, literarum diuinitus in-
spiratarũ testimonis res in qua-
stionem adductas dissoluamus.

Ista aliaque id genus sapien-
tissimus imperator, dum doctri-
næ apostolicæ consensum stabi-
lire moliretur, tamquam filius
patris amantissimus, episcopis &
sacerdotibus velut patribus pro-
posuit. Erant autem qui ad Sy-
nodum simul conuenerant, epi-
scopi trecenti & octodecim: sed
trecenti quidem ante prædicta
persuasi erant, & consensum ad
inuicem ac dogmatũ sanitatem
amplectebantur: reliqui autem,
vt iam pridem diximus, aduer-
sus apostolica dogmata pugna-
bant, qui Arii sententiam ma-
gnifice concelebrare studebant,
numero septemdecim: Eusebius
scilicet Nicomediensis, cuius &
superius mentionem fecimus;
Theognis Nicænus, Maris Cal-
chedonensis, Theodorus Hera-
cleæ Thraciæ, Menophantus E-
phesi, Patrophilus Scythopolis,

* Ομοίως

Narcissus Neroniadiſ ſecunda Ciliciae, quam nunc Irenopolim appellamus, Theonas Marmaricae, Secundus Ptolemaidis Aegypti, & cum eis alii octo, qui ſeipſos, quaſi eſſent orthodoxi, trecentorum choro miſcentes, apoſtolicis dogmatis repugnabant, Ario conſentientes. Cum hiſ genereſe decertabant ſancti patres noſtri, Alexander tunc preſbyter Conſtantinopolitanus, & Athanaſius archidiaconus eccleſiae Alexandrinorum. Quamobrem invidia contra eos armamouit, vt poſtea dicemus. Noſtri autem ſancti epiſcopi Arium ad Synodum vocabant, permittentes ei propria dogmata proponere, nutu ſemper victoris imperatoris. nam & ille, vt paulo ante diximus, in Synodo conſidebat.

βασιλέως· ἐπεὶ τῷ, ὡς δὲ πῶς εἰρήκαμεν, καὶ αὐτὸς τῆ συνόδου συνήρδεν.

*Quomodo imperator libellos
episcoporum accepit.*

Ὅπως τῶν λιβέλλοις τῶν ἐπιſκοπῶν ὁ βασιλεὺς δέχεται.

CAPVT VIII.

VERVM admirabile illud facinus quod in Synodo ab imperatore ſemper victore factum eſt, non debet ſilentio prætermitti. Etenim cum in vnum epiſcopi conueniſſent, & vt fieri ſolet in diſputatione contentioſa, quaſtiones & controuerſiae inter eoſ incidiſſent, & alii alioſ accuſarent, cumque libelloſ offerrent, & criminationeſ compoſitaſ ad pium deferrent imperatorem: ille acceptoſ libelloſ, & annulo ſuo obſignatoſ, ſeruari præcepit: & cum talium epiſcoporum mutuam contentionem perſpiceret, dixit oportere omneſ ſimul certo die ad reſ eaſ di-

ΚΕΦΑΛ. Η΄.

ΑΛΛΑ τὸ κατὰ τὴν συνόδου γεγονὸς δαυμασὸν παρὰ τῶν πάντων νικηφόρου βασιλέως, ἐκ ἀξίου ſιωπῆ ἀραπέμψατο. καὶ γὰρ ἐπιſτωμαχθῆτων πάντων τῶν ἐπιſκοπῶν, & κατὰ τὸν ἔθος ὅτι, γλυκομύων ζητήſεων τε καὶ ſυγκρίſεων ἀπὸ τῶν ἐπιſκοπῶν, ἐρεχλιαὶν ἐνέκα, ἀλλοῦ πρὸς ἄλλον ἔχοντοſ, λιβέλλων τε ἐπιſτιδομύων ἀπὸ αὐτῶν, καὶ ἐγκλημάτων ſυγκροτουμύων παρὰ τῷ ἀσεβεί βασιλεὶ· δεξάμενοſ τῶν λιβέλλοιſ, ſφραγιſασ τε τῶν διακυλίων αὐτῶν, ἐκέλευſε φυλάττειν ἐν οὐρανῶν τῶν τοιούτων ἐπιſκοπῶν τὸ πρὸς ἀλλήλοſ ζυγμαχίαν, εἶπεν, ὅτι καὶ πάντοſ ὁμοῦ εἰ μὴ ἡμέ-

εθ.

iis scripta fuissent, legisse. Aiebat enim sacerdotum delicta vulgo ignota esse oportere, ne inde scandali occasione arrepta, minore cum metu delinquant. Ferunt ipsum & hoc etiam addidisse, quod si quando ipse suis oculis videret episcopum alienæ vxori stuprum inferentem, se sua purpura flagitium contecturū, ne intuentium oculi facinore ipso offenderentur. tanta erat imperatoris & tam pia atque admirabilis prudentia. Per plures postea dies, imo vero & per menses plures cum episcopis in vnū locum conueniebat, & vna cum iis de fide disceptabat, atque diuersas eorum sententias suppuitabat. Erant enim, vt sæpe iam diximus, inter eos nonnulli qui nefariis Arii dogmatis suffragabantur, & multitudini sanctorū episcoporum veritatem propugnantium aduersabantur sedulo. Alii vero optimi & sanctissimi patres nostri veritatis armis muniti, gloriosam & inculparam fidem magna cum libertate prædicabant: cum quibus magnus etiam confessorum numerus erat, qui volentibus peruersa Arii dogmata defendere, strenue resistebant.

De sancto Paphnutio.

CAPVT IX.

ERAT inter eos magnus ille sanctusque Paphnutius, confessorum & episcoporum coetui non parum ornamentum afferens, genere Ægyptius, homo Dei, ex illis quos Maximinus dextero oculo effosso, & sinistro poplite succiso, ad metalla damnauerat.

γεγραμμένων ἀνεγνωκέναι. οὐ γὰρ ἔφη χρεῖται τῶν ἱερέων τὰ πλημμελήματα δὴ λατοῖς πολλοῖς γίνεσθαι, ἵνα μὴ σκανδάλου πρὸς φασιν ἐντιθέντες λαμβάνοντες, ἀδεῶς ἀμείψαντο. φασὶ δὲ αὐτὸν καὶ τὸ πρὸς θεοῦ εἶναι, ὡς εἰ αὐτόπῃς ἐπισκόπου * ἐγεγόνει, γὰρ * μόνον ἄλλοτερον διορύσσοντος, συγκαλύψαι * ἐν τῇ πορφυρέδι τὸ σκάνδαλον * ἡμῶν γινόμενον, ὡς αὐτὸ μὴ βλάψαι τὸν θεοῦ δαυμάτους τῆς δρωμῶν ἡΐψις. ποσῶντι ἡ τῆ βασιλείας θεοφιλῆς καὶ ἀξιάγατος σωτέρας. Ἐπὶ πολλὰς δὲ ἡμέρας, οὐ μὲν δὲ ἀλλὰ καὶ κερροῖς ἐφεξῆς σωεργόμῃς τοῖς ἐπισκόποις ὁ βασιλεὺς, ἀμα αὐτοῖς τὰ πρὸς τῆς πίστεως διελάμβανε, τὰς τε διαφοροῖς αὐτῶν γνώμας ἀνελέγγο. ἦσαν γὰρ, καὶ δὲ πολλὰς εἰρήκερρον, ἐν αὐτοῖς πινες τοῖς ἀδεμίτοις Ἀρείου δόγμασι συμπερόμῃς, ἐν τῷ πληθὲ τῶν ἀγίων ἐπισκόπων, τῶν τὴ δληθείας ὑπέρμαρρωτων, ἀντιπρὸς ἄπῃτες. ἀλλ' οἱ ἀριστοὶ ἔ τὰ πάντα ἱερώτατοι πατρῆες ἡμῶν, τῶ τῆς δληθείας ὄπλω ἡσφαλισμένοι, πῶ λαμπερὰν ἔ ἀμύμητον πίστιν μὲν πρὸς ῥησίας ἐκέρυττον μὲν ὦν καὶ ὁμολογητῶν πολλὴ ἀριθμὸς, ἀντισταμῶν τοῖς ἐδέλοισι πειπειέσται τὰ μελθερὰ τῆ Ἀρείου δόγματα.

Γεὲ τῆ ἀγίου Παφνουτίου.

ΚΕΦΑΛ. Θ'.

ΗΝ ὁ ἐν αὐτοῖς ἔ ὁ μέγας ἔ ἄγιος Παφνούπος τὸ ὁμολογητῶν ἐν ἐπισκόπων κατὰ κοσμῶν χορὸν, ἀντὶ Ἀιγύπτιος, θεοῦ δὲ ἀνθεστος, ἐκ τῆς ὁμηγύρεως ἐκείνης, οὐ Μαξιμῖνος ὁ βασιλεὺς τὸ δέξιον ὄξώρυσεν ὀφθαλμὸν, ἔ τὰς λαμαὶς ἐν θυροκόπησεν ἀγκύλας, παραδίδὲ τοῖς μετὰ τοῖς σωτέ-

ANNO CHRISTI 325.

χρῆται. ἐν ᾧ ποσῶντι ἡ τῆς θεοῦ χάρις, ὥστε σημεῖα αὐτῶν ποιεῖν μηδὲν ἐλάττω τῆς πάλαι ὑπὸ τῶν ἀποστόλων γενησάντων. λόγῳ γὰρ μόνῳ ἐδὴ δαίμονας ἐφυγάδευε, καὶ διχῆ διαφόροις ἀδενουῦντας ἐθεράπευε, τυφλοῖς τε γὰρ βλέπειν, ἃ δὲ τὸν ἔξαυτοῦ μῦθος, ἀφείχετο καὶ ἀφείδεντας πρὸς τὴν φύσιν ἡγῆν ἀκμῶν, τὰ μέλη ἐνεργεῖν ποιῶν ὑγιαίν. ὃν ὁ βασιλεὺς σφοδρὰ διὰ πηκῆς ἤγε, συνεχῶς τε ἐπὶ τὰ βασιλεία μετεπέμπετο, καὶ ἃ δὲ ἔξοργισμὸν κατεφίλει· ποσῶντι πρὸς αὐτὸν τῶν ἀσθενῶν βασιλεῖ πρὸς ἐδὴ ἀγίοις πῖσις.

Sed in hoc tanta Dei gratia elucebat, ut miracula per eum fierent non minora his, quæ olim ab apostolis facta sunt. Nam dæmonas solo verbo fugabat, & ægros plures oratione curabat: sed & cæcis visum, fufis ad Deum precibus, tribuebat: & paralyticis naturalem firmitatem restituebat, efficiens ut membra sana suis fungerentur officiis. Hunc imperator summo in honore habuit, & sæpius eum intra palatium euocatum complectebatur, & oculum effossum subinde exoscubatur: tanta erat apud primum imperatorem sanctorum virorum auctoritas & gratia.

Περὶ τοῦ ἁγίου Σπυρίδωνος.

De sancto Spyridone.

ΚΕΦΑΛ. Ι.

CAPVT X.

ΚΑΙ Δὴ καὶ Σπυρίδων Κύπριος τις ἀνὴρ ἐπίσημος ἐν κυρίῳ, καὶ ἃ ἐκ παιδὸς ποιμνικῶν πείραν τῆς χειρὸς ποιμνῆ καθεστῆς, ἀφῆκε βίῳ διαγινόμενος ἐγνωρίσθη. ὃς καὶ γὰρ διέπων τῶν ἐπίσκοπων, ἃ ποιμαίναν τὰ ἴδια πρόσβατα ἐκ ἐπαύετο. οὕτω δὲ ἡ χριστὸς καὶ ἀνεξίκακος, ὅτι ληστῶν ἐφόδου δόλω πρὸς βαλόντων τῆ ποιμνῆ, ἀσθενῶν τε δεσμῶν κρατουμένων, κινηθῶν τε μὴ δυναμένων ἕως πρὸς, ὅπως ὁ μακάριος, δι' ἀχρῆς ἀνεθῶν αὐτοῖς τῆς σωτηρίας ποιεῖ· οὐ μὲν ἄλλα καὶ τῆς κριῶν τῆ κράτησιν ἀποκρίσει δίδωσιν, ἐπὶ τὴν χάριτι ὡ νεανίσκοι πρὸς ἀπόλησιν τῶν, μὴ ἀσθενῶν ἀπόντες τῆ νυκτὶ τῶν δι' ἐμὲ τῶν αἰτίων τῶν ἀπολείας κατὰ μέμψασθε. πολλὰ μὲν ἔλλα θαύματα πρὸς ἃ ἀγίου τούτου ἀκηκόαμεν, ἐν δὲ ἐν πολλῶν ὁραθῶσιν.

SPYRIDON etiam Cyprius vir insignis in Domino, qui a pueritia pastoralis vitæ rudimenta Christi gregi deuouens, & propheticam vitam agens innotuit: quique episcopatum etiam administrans, non destitit oues suas pascere. adeo bonus erat & patiens, ut cum latrones quidam noctu in ouile eius irrupissent, & occultis ac inuisis quibusdā vinculis detinerentur, nec inde mouere sese vsque ad auroram possent; superueniens beatus, obtinuit precibus ut soluerentur vinculis: imo vero arietem longe præstantissimum abeuntibus dedit, inquit: Accipite hunc iuuenes ad vsum vestrum, ne re infecta discedentes, me hac nocte inopia vestræ auctorem accusetis. Plura etiam alia mirabilia de hoc sancto audiimus: vnum autem ex multis proponemus.

Concil. Tom. 2.

Aaa ij

Quomodo filiam mortuam ex-
citauerit propter mer-
catorem.

Οπου τὴν θυγατέρα αὐτῆς πθνεῖ-
σαν ἐγείρη διὰ τῷ
ἔμπορον.

ANNO
CHRISTI
335.

CAPVT XI.

ΚΕΦΑΛ. ια'.

BEATVS ille & celebris ho-
mo Dei, filiam habuit Irenē
nomine, quæ seni vtiliter mini-
strans, virgo vitam omnem ca-
stissime egit. Post eius mortem
mercator quidam peregre re-
diens, rogat senem depositum
quod eius filia virgini iam pridē
crediderat. rem omnem beatus
Spyridon prorsus ignorauit. Sed
cum homo depositum sæpius
flagitaret, senex posteaquam il-
lud per domum fursum ac deor-
sum perquisiuisset, nec reperisset
vsquam, animo angebatur graui-
ter: & virum monuit, nec scire
se quidquam de deposito, nec ef-
se in tota domo. mercator tunc
altius inclamans, & lacrymans
eiulansque poscit depositum, cla-
mitans quoque se manus violentas
sibi illaturum, nisi quod credi-
dit, reciperet. Nam, inquit, se
quod vnicum seruauit senectuti
suae subsidium & solatium,
apud virginem deposuisset. Co-
actus igitur sanctus ille senex vna
cum mercatore ad sepulcrum
filiaē properat, ad percontandū
ea de re; eamque ex nomine in-
clamat, Filia, inquiens, Irene. illa
de sepulcro respondens: Quid
vis, pater? Tum senex: Vbi po-
suisisti, filia, quod hic homo tibi
credidit? At illa locum aperte
patri indicans: In eo, inquit, loco
iacet, pater. Ille ad filiam: Vade

ΘΥΓΑΤΕΡΑ ἔχεν ὁ μακά-
ριος καὶ ἀσπίδος οὗτος τῆς θεοῦ
ἀνδρῶνος, Εἰρηλίω πύνομα, ἡ τῷ
γέροντι προσφύσας διακονήσασα, ἐν
πρῶτῳ αἰθερόντων βίον διέξ-
έρχεται. ταύτης μὲν θανούσης, ἐξ
δοσθημίας ἕως ἀνάσας ἔμπορος, πι-
ρατικῶς ἀπήτει τῷ γέροντι, ὑπὸ τῆ
αὐτῆς θυγατρὶ, τῆς πρῶτης, ἡ
θεμελιος. ὁ δὲ μακάριος Σπυρίδων
ἠγνόησε παντελῶς τὸ ὑπόθετον, ὡς ἡ πο-
λις ὑπὸ πικρῆς ἀπάτης ὁ δὲ ἀνδρῶνος,
πολλὰ δὴ καὶ κατὰ τῷ οἶκον διερω-
νήσας ὁ γέρον, καὶ μὴ εὗρον, ὑπὸ τῷ
σφύδρα, καὶ πρὸς τῷ δῶδρα ἔλεγον,
μὴτε εἰδέναι, μὴτε εἶναι ἐν τῷ οἴκῳ.
ὁ ἔμπορος ἐκβοῶν, δακρυοειδῶς τε σπι-
λαιόμενος, ἐὼς οὐκ ἐπινοήσας ἡ τε πα-
ρακαταδικῶν, λέγων αὐτὸν διαχ-
εῖσασθαι τὸ ἀπολείας χάριν, εἰ μὴ λά-
βοι τὰ πρῶτα καταθέντα, φάσκων ἐνε-
κα γῆρας αὐτῶν ταύτων τῶν πρῶτων θύων
πεφυλάχθαι, παρὶ αὐτῆς τῆς παρῆναι
παραθέμενος. ἀναγκάζεται τὸν οὖν
γέρον ὁ ἄγιος ἐκείνος ἐπὶ τῷ μνήματι
θυγατρὸς ἅμα τῷ ἔμπορῳ ὁρμήσασα
πρὸς πῦσιν ἔπραγματός. ὁ δὲ ἐλθὼν
καλεῖ τὴν θυγατέρα ἐξ ὀνόματος, καὶ
φησὶ πρὸς αὐτὴν τέκνον μου Εἰρηλίω.
ἡ δὲ ἀποκριθεῖσα ἀπὸ τῆς πατρὸς, λέγει
πρὸς αὐτὸν πῶς εἶπες, ὦ πατερ; ὁ δὲ
γέρον πρὸς αὐτὴν ποδὸς ἀπέδου τὴν
τῆς θεοῦ ἀνδρῶνος παραδικῶν, ὡς θυ-
γατρὶς καὶ κείνη πρὸς αὐτὸν ἔφη: ἐν τῷ δὲ κείτῳ τῷ τόπῳ πατρὸς σαφῶς τῷ
τόπον ἐπιστημαίνας τῷ πατρὶ. ὁ δὲ πρὸς αὐτὴν πρὸς ἐν εἰρηλίω τέκνον

ANNO CHRISTI 325

μου Ειρήνῃ. ὁ οὖν γέρον Ἰπποκρί-
τας οἶκοι, ἔδωκον οὐκ ἔπειτα ἡ
δένος κείνου πλὴν παραθήκῃ, ἀπέ-
δωκε τῷ ἀνδρὶ. πολλὰ δὲ καὶ ἄλλα τῷ
ἀνδρὶ ἔδωκεν θαύματα, καὶ ἑρ-
δοσοποιῆσαι πολλὰ, αἳ καὶ μέγιστον δόξο-
πρὸς τῷ ἔργῳ δεικνύονται πῶς
ἐφιστάμενοι πρὸς πληροφειᾶν τῆς
ἀληθείας ἡμῶν εἰς Χριστὸν πίστεως. τοιοῦ-
τοις ποιηταῶν μέγιστον καὶ ἑρ-
των ἀγίοις ἀνδράσιν ἡ ἐκκλησία διέ-
πρεπεν, ὅς ὡν πολλοὶ ᾤκησαν καὶ τῷ
ἐν Νικαίᾳ συνόδῳ. Ἰδιὰ μὲν καὶ
Ἀθανάσιος, πρὸ οὗ ἔπερθε εἰρήκα-
μην, πτωκὰ δὲ διάκονον ὡν, ἐκ ἀμοι-
ρος τῶν ἁγίων ἐκείνων ἄρτος ἐστὶν ἵσος
παύτων ἀμολόγητο συνίω δὲ τῷ Αλε-
ξανδρῷ τῷ τῆς Ἀλεξανδρείαν ἐκκλη-
σίας Ἰπποκρίτου, βοηθὸς ἀεὶ εἰς ὑπαρ-
χῶν ἀπὸ. * ἀνεκίνου γοῦ ὅσημέ-
ραι οἱ ἡμέτεροι ἄγιοι Ἰπποκρίτοι, Ἰπ-
πὸ πλείστον ἄρτος ἄρτος, πᾶν πολλα πρὸ
τῆς πίστεως, οἰοῦμενοι δὲν μηδὲν ἄρ-
τες ἢ πολυμῶν πρὸ πλῆκῶν τῆς
τήσεως διαπερθεσθῆναι. συγχαίτε τε
Ἀρεῖον μετεπέμποιον, ἔπειτα δὲ
κρίσις τῆς περθεσθῆναι ἀναπίουσον-
τες διέλυσον πλείστη τε ὅση συνουδὴ καὶ
φρονήσιον αὐτοῖς, πῶς ἐχρῆν πρὸς
τῷ ἀναζήτησιν τῆς ἀδύσμων ἀπὸ
ζυγμάτων ψευδῶν καὶ ἀδύσμων
δα. μὲν πολλῆς οὖν τῆς σκέψεως, καὶ
τῆς πρὸς τὸ θεὸν ἰκεσίας, πᾶν τα δι-
λάμεινον. διὸ καὶ σφόδρα σφοδρῶς, καὶ
λίαν ἀρμολίως, ἔδωκεν καὶ τῷ ἀδύμ-
των δογμάτων Ἀρείου, καὶ τῷ συν-
αὐ-
τῷ, ἐλέγχους ἀντέθηκα, περθερῶν
ἀνασπῶσαντες τὰς καὶ τῆς ὑποδῆσθαι
μιαρὰς αὐτῶν βλασφημίας, καὶ ἔξα-
φαισάντες. καὶ τῷ μὲν ἐκ τῆς θεοῦ λέξαν ἐκείνους τὸ ὑὸν αὐτῶν, ἀντέθη-

in pace, filia Irene. Senex domū
regressus, depositum in eo ipso
loco quem puella designavit, in-
uentum viro tradidit. Multa ille
alia stupenda & admiranda fe-
cit, quæ omnium ore celebran-
tur, quæque adhuc ab indigenis
ostenduntur ad plenam persua-
sionem fidei in Iesum Christum,
iis qui in ea re mentem curam-
que suam defigunt. Talibus igitur
viris vsque ad ea tempora flo-
rebat ecclesia, ex quibus plurimi
Nicænæ Synodo interfuerunt.
Quinctiam Athanasium, cuius
antea memini, tunc diaconum,
a sacra illa sanctorum corona
minime abfuisse omnes faten-
tur. Erat autem vna cum Ale-
xandro Alexandria episcopo,
quem in multis fideli opera &
consilio iuuuit. Communicabant
igitur quotidie sancti episcopi
nostri multo tempore permulta
inter se de fide, rati nihil cito aut
temere de re tanta statui debe-
re. Arium frequenter accerse-
bant, & crebris interrogationi-
bus propositiones eius refuta-
bant: omnique cura ac cogita-
tionis quærebant, quomodo ne-
faria illius dogmata euertere,
quidve contra ea statuere & de-
cernere oporteret, acri semper
consideratione vsi, & fufis ad
Deum precibus illa tractabant.
Quamobrem sapienter admodū
atque congruenter contra im-
pia Arii & sectatorum eius dog-
mata reprehensiones suas oppo-
nebant, impuras eorum contra
Dei Filium blasphemias radici-
tus euellentes, & delentes fundi-
tus. Et ei quidem quod illi asse-
rebant, non ex Deo esse Dei Fi-

lium, illud, Deum de Deo, nostri opposuerunt. Ei vero quod illi dicebant, non esse Deum verum, definiuerunt nostri esse Deum verum de Deo vero. Cumque illi censerent creatum ipsum, nostri contra statuerunt, genitum, non factum. Postremo cum illi alterius substantiæ Filium esse contenderent, nostri episcopi eum eiusdem esse opposuerunt, hoc est, ex substantia Patris genitum, creatoremque ipsum atque opificem omnium visibiliū pariter & non visibilium prædicauerunt, secundum fidem apostolicam iam pridem ecclesiæ ipsius traditam, expressis testimoniis illud demonstrantes, vt progressu orationis patebit. Hoc antidoto lethalia venena subuertentes, clariorem in posterum apostolicam fidem vno omnes consensu describunt.

και οι ημετεροι, το θεον εκ θεου. κη το μη ελληνικον θεον και εκεινους, εγραψαντο οι ημετεροι, θεον ελληνικον εκ θεου ελληνικου. κη το κτισμα αυτων λεγαν εκεινους, αυτω ελαστο οι ημετεροι, γνηθεντα, ου ποιηθεντα. κη τω ετεροισιω υπο εκεινων προσβαλλομεθα ουτε δεσκαν οι ημετεροι επσκοποι το ομοουσιον εστι τ υον τω πατρι, τωτ εστι γνηθεντα εκ της ουσιας τω πατρως κτιστω τε αυτων κη δημιουργον ορατων τε κη αορατων εκηρυξασ, κη τ ανεκαθεν παραδεδεισαν τη εκκλησια αυτη δποσολικη πιστιν, γραφικαις μεροπυλαις ταις δποδειξει εις ενδωσαντες, καδαις περιων ο λογο δποδειξει. τωτη τη ανηδωτω τα δανασιμα φαρμακα διατερεψαντες, τρωωτα εντωθεν ηδη λοιπον τ δποσολικη συμφωνως εγραφον πιστιν.

ΑΥΤΟ
ΧΑΡΙΤΙ
341

Quomodo oporteat tres personas intelligere & credere indiuisē in vna illa ineffabili Patris, & Filii, & Spiritus sancti diuinitate.

Πειλ τω δειν τρεις υποστασις νοειν κη πισθειν αρχαιως επι της αρρητου τω πατρως κη τω υου κη τω αγιου πνωματω ματς θεοπιτω.

CAPVT XII.

ΚΕΦΑΛ. ΙΕ΄.

SANCTA & magna & generalis Synodus sanctorum patrum Nicææ congregatorum, per beatum & sanctum Osum episcopum ciuitatis Cordubæ in Hispania, tenentem locum episcopi Romani, cum prædictis eiusdem sedis presbyteris, altero ipsum interpretante dixit: Diuinitas non est vna persona, vt Iudæi existimant, sed tres personæ vere subsistentes, non solo nomine, δλλα τετα προσωπα καθ

Η ΑΓΙΑ κη μεγαλη ε οικουμενικη συνodus τ εν Νικαια συναχθεντων αγιων πατερον ημων, δια ε μακαριου ε αγιου επσκοπου Οσου πολειωσ Κουρδουβησ της εν Σπανων επαρχειας, επεροντος κη τω πον ε τ Ρωμαιων επσκοπου αυ τω εκ τω αυτη θενου προσωπα φωνησει προσβυτεροις, ερμιλυθοντω αυτων ετρου, ειπεν η θεοτις ουχ εν προσωπον οβτι, κη τω τω Ιουδαϊων υποστασιν ελληνικω, εκ ονομα πη

ANNO
CHRISTI
325.

λω· και τῶτο μδρτελειαις πολλαις
 ἄπο τε παλαιας και νεας διαθηκης κη-
 ρυηεται. η̄ μηδ̄ παλαια κτ̄ σω-
 ματικω̄τερον ἐπ̄ ἕπον διαλογω̄δη,
 λογον ὡς λαλοῦμεν· ὡς ἔρεπεν· η̄
 δε καινη̄ ἡ̄ λογον θεον ἀπέδξε, κτ̄
 τὸ· εἰ ἄρχη̄ ἡ̄ ὁ λογος, και ὁ λογος
 ἡ̄ πατρὸς θεον, και θεὸς ἡ̄ ὁ λο-
 γος· και παρὸς ὅσον τελειὸν ἐκ πε-
 λείου. θεὸς γὰρ, οὐ μέρος ὁ υἱός, ἀλλὰ
 τελειος ὡς πατήρ, τῆς αὐτῆς οὐ-
 σίας ὡν, ἧς κ̄ ὁ γνησιος αὐτὸν ἀφρα-
 σως πατήρ· σιμυπαρχ̄ δε ὡς αὐτως
 τῶ πατρὶ κ̄ τῶ υἱῷ κ̄ τῷ ἁγιον πνῦμα,
 τῆς αὐτῆς οὐσίας και τῆς αὐτῆς ἡ̄
 τῶν, οὐ π̄ ὁ πατήρ και ὁ υἱός. μίαν
 πῖνυ βουλιῶν, μίαν βασιλείαν,
 μίαν αὐθεντίαν, μίαν δεσποτείαν ὅτι
 πάντων τῶν κτιστῶν φύσεων ὁσφιδῶν
 τε και νοουμένων, μίαν θεότητα και
 πῖν αὐτῶν οὐσίαν ὁμοιογενέον πατρὸς
 ἡ̄ μῶν, τῆς πατρὸς, και τῆς υἱοῦ, και τῆς
 ἁγίου πνῦματος· οὐ συχισιν ἢ δια-
 ρεσιν τῶν τῆς ἀρρήτου ἐκείνης και μα-
 καρίας τελεάδος ὑποστάσεων, κηρυ-
 τόντων ἡ̄ μῶν, ἀλλὰ πατέρα αἰεί ἁλη-
 θῶς πατέρα ἁληθινὸν υἱὸν αἰεί ὄντα
 και ὑφετώτα, και υἱὸν ἁληθῶς υἱὸν
 ἁληθινὸν πατρὸς αἰεί ὄντα και ὑφε-
 τώτα, και πνῦμα ἁγιὸν ἁληθῶς
 πνῦμα ἁγιον, αἰεί ὄν κ̄ ὑφετώτα τελεά-
 दा ἀχώρισον, ἀρρήτον, και ἁληθῶς
 ἀπερινόητον και ἀνεκφραστον, μίαν
 θεότητα, και πῖν αὐτῶν οὐσίαν ταῦ-
 τῆς εἶναι π̄σθόντες. και ταῦτῶν ὁμο-
 λογοῦμεν, κτ̄ πῖν ἀνεκαθεν παρὰ
 τῆς κρείου, δια τῶν ἱερῶν αὐτῶν ἄπο-
 σέλων, και τῶν πῖν ἐκείνων ἁγίων
 πῖσιν φυλαξαμένων ἀσπίλων, ἄρ-
 χαίων ἁγίων ἡ̄ μῶν πατέρων, ὡς α-

mine: & hoc pluribus testimo-
 niis in nouo & veteri testamen-
 to prædicatur. Verus quidē ma-
 gis corporeo adhuc modo disse-
 rens, Verbum quasi loquens ex-
 hibuit: nouum autem, Verbum
 Deum esse demonstrat, iuxta
 illud: *In principio erat Verbum,*
& Verbum erat apud Deum, &
Deus erat Verbum: & personam
 perfectam ex perfecta. Deus e-
 nim est, non pars, Filius, sed per-
 fectus sicut & Pater: eiusdem es-
 sentia, cuius & qui eum ineffa-
 bili modo genuit Pater. Sicut
 Pater & Filius, simul subsistit
 Spiritus sanctus, eiusdem essen-
 tia & eiusdem potestatis, cuius
 Pater & Filius. Vñ igitur con-
 filium, vnum regnum, vnam vo-
 luntatem, vnam dominationem
 in res omnes creatas, tam quæ
 visu, quam quæ mente & intelli-
 gentia percipiuntur, vnam diui-
 nitatem & eandem essentiam
 confiteri nos oportet, Patris &
 Filii & Spiritus sancti: non præ-
 dicantes confusionem aut diui-
 sionem personarum ineffabilis
 & beatæ illius trinitatis, sed sem-
 per vere Patrem veri Filii sem-
 per existentem; & Filium vere
 Filium veri Patris semper exi-
 stentem ac subsistentem; & vere
 etiam Spiritum sanctum semper
 existentem quoque & subsisten-
 tem: trinitatem indiuiduam,
 ineffabilem, quæ neque animo
 concipi, neque fatis exprimi ser-
 mone potest: vnam diuinitatem
 & eandem eius essentiam credi-
 mus & confitemur secundum
 sanctam illam iam olim a Domi-
 no per sanctos eius apostolos &
 antiquos sanctos patres nostros,
 qui illam apostolorum fidem il-
 libatam, conseruarunt, nobis ab

initio traditam fidei veram dogmatum integritatem, parati ex sancti Spiritus arbitrio per plurima diuinarum scripturarum testimonia demonstrare hæc ita se habere. Cum hæc ab ipsis, vel potius a Spiritu sancto per ipsos pronuntiarentur, qui impietate Arii asserbant (erant autem pro Eusebio Nicomediae, & Theognio Nicææ, quos iam pridem indicauimus) respiciebant pariter in conductitios Arii philosophos quosdam maxime disertos, quos cum malitiæ suæ patronos conduxisset Arius, cum illis venit ad sanctam illam & generalem Synodum. Aderant autem & plurimi philosophi, in quibus sperantes, vt paulo ante diximus, veritatis aduersarii, merito cum suæ blasphemiae magistro damnati sunt: impleta in ipso & in ipsis sacra scriptura, quæ dicit: *Maledictus homo qui confidit in homine, & a Domino recessit cor eius.* Recessit enim vere a Domino blasphemum cor Arii cum Deo pugnantis, & eorum qui eius impietati communicant, audentium dicere Filium Dei creaturam atque facturam, cum sit omnium visibilium & inuisibilium creaturarum naturarum creator & effector.

λέγοντες ὅτι υἱὸν τοῦ θεοῦ, πάντων κτίστω καὶ δημιουργὸν, ἀορατῶν καὶ ὁρατῶν κτιστῶν φύσεων.

Quomodo a philosophis Arii plurima contra sanctam illam apostolicorum Dei sacerdotum Synodum prolata fuerint.

CAPVT XIII.

VNVS ex mercenariis illis Arii philosophis, qui præce-

δοῦσαν ἡμῖν τῆς αὐτῆς πίστεως ἀληθῆ δόγματων ἀκρίβειαν, ἐπιμίως ἐχόντων ἡμῶν, σὺν ἀδελφείᾳ τοῦ ἀγίου πνεύματος, διὰ πλείων ὅσων μεροπειῶν ἤντι ἐκ τῆς θεῖας γραφῶν δείξει, ταῦτα οὕτως ἔχον. τούτων πρῶτον πάντων, μᾶλλον δὲ δι' αὐτῶν ἕποδο τοῦ ἀγίου πνεύματος ἐκφανοῦμεν, οἱ τ' ἀσεβείας Ἀρείου ἀνηπιούμενοι ἦσαν δὲ ὑπὲρ Εὐσέβιου Νικομηδείας, καὶ Θεόγνου τῆς Νικαίας, οἱ ἔμπεσον ἤδη ἐδηλώσαμεν ἀπέλεπον δὲ ὁμοίως εἰς τὸν μετῴσιον Ἀρείου Φιλοσόφου πνεύματι λογίους ὑπεράγειν, οἱ σιωητόροι τ' οἰκειῆς μοχθηρίας μετῴσιμος Ἀρείου, σὺν αὐτοῖς ἦσαν εἰς πλεῖστον ἐκείνων καὶ οἰκουμένην σὺν ὁδοῦν. παρῆσαν γὰρ πλείστοι ὅσοι Φιλοσόφοι, εἰς οὓς ἠλπιότες, αἰς ἄρπας εἰρήκαμεν, οἱ τ' ἀληθείας πολέμοι, εἰκότως ἐάλωνται καὶ μὴ τὴν βλασφημίας αὐτῶν διδασκαλοῦ πληροῦμενης ἐπ' αὐτῶν καὶ αὐτῶν τ' ἱεραῶν γραφῶν λεγούσης ὅτι κατὰ χάριτος πατρὸς ἀνεσθῆτος, ὃς ἐχά πλεῖστον ἀπὸ ἐπ' ἀνεσθῆτον, καὶ ἀπὸ κελου ἀπέστη ἡ καρδία αὐτῶν. ἀπέστη γὰρ ὄντως ἀπὸ τοῦ κελου ἡ βλασφημία καρδία τοῦ θεομάχου Ἀρείου, ὅτι κοινωνῶν τ' ἀσεβείας αὐτῶν, κτίσμα καὶ ποίημα πολυησιαίων

ὅπου ἤντι Φιλοσόφου Ἀρείου, καὶ τῆς ἀγίας ἐκείνης τ' ἀποστολικῶν ἔσοδο ἱερέων σὺν ὁδοῦν, πλείστοι ὅσοι διέφθισται.

ΚΕΦΑΛ. ΙΓ'.

Εἰς δὲ ἕως τῆς μετῴσιον Ἀρείου Φιλοσόφου, λίαν παρὰ πάντας

ANNO CHRISTI 325.

Ἐν ἄλλοις θαυμαζόμενος, πολλὰ καὶ πάμπολλα ὑπὲρ Ἀρείου πρὸς τὸν ἐπισκόπου τῶν ἡμετέρων διεκίνητο ἐπιπλήσεις ὅσας ἡμέρας, ὡς γίνεσθαι ἐφ' ἐκείνης ἐκ τῆς διὰ τῶν λόγων συμβολῆς μεγάλλω ἀκρόασι τῶν πλῆθους τῶν συναρχιερέων· ἐπιστηχέοντος ἔδωκε φιλοσόφου καὶ τῆς ἀγίας συνόδου λεγομένων, τὰς ἀσεβεῖς Ἀρείου βλασφημίας καταβαλλομένου, λέγοντος πρὸς τὸν ἰσοδότην τοῦ, ὡς ποτε ὅτε ἐκ τῶν καὶ ὅτι κλισία ἐποίημα ἔξ ἐκ ὄντων, ἐξ ἐτέρας οὐσίας ἐὑποστάσεως ὄντι. καὶ ὑπὲρ τούτων τῶν μαρῶν δογματῶν Ἀρείου πολλὰ ὡς ἀπὸ ἀγῶν, καὶ αἱ τῆς λόγων νιφάδες λυπῶντος αὐτοῦ καὶ ἰσοδότην τοῦ, καὶ κατατρέχοντος τῆς ἀγίας ἱερέων ἐκείνων ἄροτρον, λαλοῦντος ἐν αὐτῷ, ἐδὲ αὐτῷ, τῆς τῆς αἰδέσεσθαι σιωπῆς ἐχθροῦ. οἱ δὲ τῆς δαυδαίας ὑπὲρ μαρῶν, οἱ ἡμέτεροι ἐπισκοποι, τὰς ὀφειλομένης καὶ πρεπούσας ὑπὲρ τῆς ἁποστολικῶν δογματῶν ἀπείσεως ἀπερχόμενος τῶν φιλοσόφῳ προσέφερον. Ὁ μέγαν προσφῆτην ὁμοῦ καὶ βασιλέα Δαυὶδ μιμούμενοι, λέγοντες· ἠτοιμάσθη, καὶ ἐκ ἐπαρχίῃ. πάσας γὰρ τὰς τῆς φιλοσόφου πολυπλόκους προστάσεις, ὡς πρὸς τῶν θεῶν λόγων, συμπύου δίκην, κατανήλισκε. Ἄλλα καὶ οὗτ' ὁ φιλόσοφος τῆς τῆς λόγων διαβολικῆς βίβρατος παρῶν, πρὸς διὰ τῆς ἐπισκοπῶν ἀλήθειαν κηρυττομένην ἀπὸ τῶν ἀσέβων ἐξέμαλα ῥᾶσα πᾶσι τοῖς ἐπαρχομένοις αὐτῶν, ὡς ἄλλοι, προσφερόμενος, ἐπιλύειν τε ἐβιάζετο τὰ κινούμενα δίκην ἐγγύθι· ἐν οἷς γὰρ ἐδοκίμασε αὐτῶν σωίσασθαι, διολιθῶν τῶν ἐπικρατεῖσθαι αὐτῶν προσφερομένων νοημάτων.

teris omnibus admirationi fuit, plurima pro Ario contra nostros episcopos plures dies differuit: sic vt quotidie propter disputationis conflictum ingens esset concursus multorum ad audiendum properantiū. Philosophus interim multa effundebat in ea quæ a sancta Synodo dicebantur, atque obiiciebat impias Arii blasphemias de Filio Dei, inquam, tempus aliquod fuisse cum ille non esset: & quod creatus factusque esset ex iis quæ non sunt; quodque alterius esset naturæ & substantiæ quam Pater. Atque hæc scelestæ Arii dogmata magna animi contentione & orationis flumine propugnabat. Cum hac ille rabie contra Dei Filium fureret, & sanctorum patrum coronam infectaretur acriter, loquente in ipso & per ipsum humanæ salutis hoste: e contra veritatis propugnatores episcopi nostri rationes conuenientes & decentes pro apostolicis dogmatis sine tumultu & strepitu philosopho opposuerunt, magnum illum prophetam iuxta & regem Dauidem imitati, dicentem: *Paratus sum, & non sum turbatus*. Omnes enim verutas & implicatas philosophi rationes, ceu stupas, diuini verbi flamma absumperunt. Verum ille diabolica verborum arte fretus, prædicatam ab episcopis veritatem vexare non desistit, facile, vt putabat, cum quouis obuiio manus conferens, dissoluere nitentur obiectas quæstiones, ex argumentis etiam fortioribus, quibus constringi sibi ipsi videbatur, instar anguillæ elabens. *Concil. Tom. 2.*

Ἐν ἄλλοις θαυμαζόμενος, πολλὰ καὶ πάμπολλα ὑπὲρ Ἀρείου πρὸς τὸν ἐπισκόπου τῶν ἡμετέρων διεκίνητο ἐπιπλήσεις ὅσας ἡμέρας, ὡς γίνεσθαι ἐφ' ἐκείνης ἐκ τῆς διὰ τῶν λόγων συμβολῆς μεγάλλω ἀκρόασι τῶν πλῆθους τῶν συναρχιερέων· ἐπιστηχέοντος ἔδωκε φιλοσόφου καὶ τῆς ἀγίας συνόδου λεγομένων, τὰς ἀσεβεῖς Ἀρείου βλασφημίας καταβαλλομένου, λέγοντος πρὸς τὸν ἰσοδότην τοῦ, ὡς ποτε ὅτε ἐκ τῶν καὶ ὅτι κλισία ἐποίημα ἔξ ἐκ ὄντων, ἐξ ἐτέρας οὐσίας ἐὑποστάσεως ὄντι. καὶ ὑπὲρ τούτων τῶν μαρῶν δογματῶν Ἀρείου πολλὰ ὡς ἀπὸ ἀγῶν, καὶ αἱ τῆς λόγων νιφάδες λυπῶντος αὐτοῦ καὶ ἰσοδότην τοῦ, καὶ κατατρέχοντος τῆς ἀγίας ἱερέων ἐκείνων ἄροτρον, λαλοῦντος ἐν αὐτῷ, ἐδὲ αὐτῷ, τῆς τῆς αἰδέσεσθαι σιωπῆς ἐχθροῦ. οἱ δὲ τῆς δαυδαίας ὑπὲρ μαρῶν, οἱ ἡμέτεροι ἐπισκοποι, τὰς ὀφειλομένης καὶ πρεπούσας ὑπὲρ τῆς ἁποστολικῶν δογματῶν ἀπείσεως ἀπερχόμενος τῶν φιλοσόφῳ προσέφερον. Ὁ μέγαν προσφῆτην ὁμοῦ καὶ βασιλέα Δαυὶδ μιμούμενοι, λέγοντες· ἠτοιμάσθη, καὶ ἐκ ἐπαρχίῃ. πάσας γὰρ τὰς τῆς φιλοσόφου πολυπλόκους προστάσεις, ὡς πρὸς τῶν θεῶν λόγων, συμπύου δίκην, κατανήλισκε. Ἄλλα καὶ οὗτ' ὁ φιλόσοφος τῆς τῆς λόγων διαβολικῆς βίβρατος παρῶν, πρὸς διὰ τῆς ἐπισκοπῶν ἀλήθειαν κηρυττομένην ἀπὸ τῶν ἀσέβων ἐξέμαλα ῥᾶσα πᾶσι τοῖς ἐπαρχομένοις αὐτῶν, ὡς ἄλλοι, προσφερόμενος, ἐπιλύειν τε ἐβιάζετο τὰ κινούμενα δίκην ἐγγύθι· ἐν οἷς γὰρ ἐδοκίμασε αὐτῶν σωίσασθαι, διολιθῶν τῶν ἐπικρατεῖσθαι αὐτῶν προσφερομένων νοημάτων.

cet ad hunc ille modum furens, multo fastu in tranquillam Synodum sese inferret insolentius, existimans se vincere posse inuitam increati Spiritus Christi qui in iis erat, potentiam, ex suis ipsius verbis conuictus succubuit tandē: vt ostenderet Deus, qui comprehendit sapientes in astutia eorum, quod non in sermone, sed in virtute regnum ipsius situm sit, per quemdam ex seruis suis qui illic aderant, malum dæmonem in philosopho loquentem non solum imperiose tacere iussit, verum etiam eiecit inde. Quidam enim ex sanctis confessoribus qui Synodo intererant, vir simplex natura & apertus, si quis alius ex eo coetu, qui nihil aliud nouerat præter Christum, & hunc crucifixum in carne, secundum scripturas: cum vna cum episcopis esset, & videret philosophum insultantem piis nostris episcopis, & disputationis verfutia sese iactantem, poscit ab episcopis Dei sacerdotibus veniam colloquendi & congregiendi cum philosopho. Tum vero episcopi nostri, cum simplicitatem viri & literarum imperitiam viderent, suadebant ei in medium non prodire, ne forte ab improbis & veritatis hostibus irrideretur. Ille cum continere se non posset, philosophum aggreditur, & ad eum inquit: In nomine Iesu Christi Dei Verbi semper cum Patre existentis, audi veritatis dogmata, o philosopho. Certe, inquit ille, si dixeris. Tū sanctus: Deus, inquit, vnus est, qui postquam cælum, terram, maria, & quæcumque in iis continentur, fabricauit, & terram, & θάλασσαν, & τὰ ἐν αὐτοῖς πάντα δημιουργήσας, ὁ κ' ἔ

ἀλλὰ καὶ οὕτως κορυθαλιῶν ἀλαζονικῶς κ' ἡσ ἑρλωικωτάτης σωόδου ἐφέρετο, ἐλπίζων νικᾶν τὴ ἐν αὐτοῖς ἀκίησου πνύματὸς Χριστοῦ ἢ ἀκαταμάχτην δυνάμιν, ἐν τῷ οἰκίῳν ῥημάτων ἀλισκοῦμενος συγκατεπέπεν· ἵνα δείξῃ ὁ θεὸς ὁ δρασαῖμνος ὁδὸν σοφοῖς ἐν τῇ πανουργίᾳ αὐτῶν, ὅτι ἐν ἐν λόγῳ ἡ βασιλεία αὐτῶν, ἀλλ' ἐν δυνάμει σκωίεσται, δι' ἐνὸς τῶ κείσε δούλων αὐτῶν. ¶ ἐν τῷ φιλοσοφῶ λαλουῦτα πονηρὸν δαίμονα ἰχρῶς κατεπίρασεν, οὐ μόνον, ἀλλὰ καὶ ὄξυβαλεν. ἀνὴρ γὰρ ἦεν ἐκ τῶν παρόντων τῇ σωόδῳ ἀγίων ὁμολογητῶν, ἀπλοῖς πλὴν φύσει, εἶπερ ἦεν ἄλλος τῶν ἀγίων, καὶ μηδὲν ἕτερον εἰδὼς εἰ μὴ Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ τῶτον ἑσαυροῦμενον σαρκί, κ' τὰς γραφὰς, σωῶν τοῖς ἐπισκοποῖς, καὶ ἔρχῃ τῷ φιλοσοφῶν κατεπαρόμνον τῶν ἡμετέρων ἀγίων ἐπισκοπῶν, καὶ τῇ μοχθηρῇ αὐτῶν συζητήσῃ κατὰ λαζονόμνον, αἰτεῖ ἄρα τῶν ἐπισκοπῶν τῶν τῶ θεοῦ ἱερέων χώραν αὐτῶν συνομιλίας πρὸς αὐτῶν πρὸς τῷ φιλοσοφῶν δοθῆναι. τότε οἱ καθ' ἡμᾶς ἄγιοι ἐπίσκοποι διαρουῶτες τῶ ἀνδρὸς πλὴν ἀπλοῖα, καὶ τὸ ἀπειροῦ αὐτῶν εἶναι γραμμῶν, ἐπειθον μὴ δοῦναι ἑαυτῶν εἰς τὸ μέσον, μὴ ποτε παρὰ τοῖς μοχθηροῖς, καὶ ἡσ δληθείας ἐχθροῖς, γέλωος γήνηται. ὁ δὲ μὴ ἀναζούμενος πρὸς τῶν φιλοσοφῶν, καὶ φησι πρὸς αὐτῶν· ἐν ὀνόματι Ἰησοῦ Χριστοῦ τῶ ἀεὶ σὺν τῶ πατρὶ ὄντος θεοῦ λόγου, αἰουσον τὰ ἡσ δληθείας δόγματῶν, ὡ φιλοσοφε. ὁ δὲ πρὸς αὐτῶν ἐδὴ εἶποις. Ἐὶ ὁ ἄγιος πρὸς αὐτῶν εἰς ὅτιν ὁ θεός, φησὶν, ὁ οὐρανόν, & τὴν γῆν, καὶ τὴν θάλασσαν, & τὰ ἐν αὐτοῖς πάντα δημιουργήσας, ὁ κ' ἔ

Iob. 5.
1. Cor. 3.

ANNO
CHRISTI
325.

ANNO
CHRISTI
325.

ἀνθρώπον ἐκ γῆς διαπλασας, ὑπεση-
 σατό τε τὰ πάντα τῷ λόγῳ ἀυτοῦ, καὶ
 τῷ ἀγίῳ πνεύματι. τῶν τῶν λόγων,
 ὡς φιλόσοφε, θεοῦ ἡμεῖς εἰδότες
 περὶ κωδὸν, πρὸς ἡμᾶς διὰ τὴν
 ἡμετέραν ἀπολύτρωσιν ἐκ τῆς ῥόδου
 αὐτὸν σεσαρκώσασθαι, καὶ τελέθειν, καὶ ἐν
 ἡμετέραν ἀπολύτρωσιν, ἐκ τῆς σαρκὸς αὐ-
 τοῦ πάσους, ἐκ τῆς σαρκὸς καὶ ἐκ τῆς ἀνάτου
 ἡλίουθεν κέναι αὐτὸν ἡμᾶς ἐκ τῆς ἀγί-
 οῦ καὶ ἀκρίστως, διὰ τῆς ἀσάσεως
 ἀυτοῦ ζῶν ἡμῖν αὐτὸν ἀγίον ἡμε-
 ποιήσας· ὃν καὶ οὐρανοῖς ἀνελάθοντα
 ἐλπίζοντες πάλιν ἐλάβομεν, κριτῶν τε
 ἑσθλῶν πᾶντων ὧν διεπραξάμεθα.
 πρὸς τούτοις, ὡς φιλόσοφε, ὁ ὁ φιλό-
 σοφος, ὡς ἀνὴρ μηδεπώποτε πείραν λό-
 γων εἰς ἀντίθεσιν ἐγκρατῆς, ἀπὸ τῆς ἀγίας,
 καὶ ὡς κωφὸς ἢ ἀλαλῶς, οὕτως ἀπεσιώ-
 πησε τὸ μόνον οἰκιστῆρα λίαν τῆς φωνῆς
 πρὸς αὐτὸν εἰρηκῶς, ὅτι καμνοῖ τὰ πάντα
 οὕτως ἔχον δοκεῖ, μηδὲν ἔτρον εἶναι, ἢ
 πάντα κατὰ τὴν εἰρηκῶς. ὁ δὲ γέρον
 πρὸς αὐτὸν εἶπεν· εἰ τὰ πάντα οὕτως ἔχον
 πρὸς τούτοις, ὡς φιλόσοφε, ἀνάσσει ἀκολύ-
 θη μοι, καὶ ἵππῃ ἐκκλησίᾳ σου ἀδύ-
 σωμην, ἐν ἧς ἡ λήθη τῆς σημειῶν ταύτης τῆς
 πίστεως. ὁ ὁ φιλόσοφος μετὰ βαλῶν ὄ-
 λον ἐαυτὸν πρὸς τὴν ἀλλοτρίαν εἰς τὴν ὄλων
 θεὸν ἀσέβειαν, ἀνάσσει ἡκολούθη τῷ γέ-
 ροντι, καὶ ἵππῃ φέρει λέγει τοῖς μαθη-
 τῶν αὐτοῦ, ἐκ πᾶσι τοῖς σωελάδοσιν εἰς
 τὴν ἀκρόασιν· ἀκούσατε, φησὶν, ὡς δύ-
 δρες, ἕως ὅτε λόγων ἐποιούμην ἀσσυ-
 δῶν, λέγεις ἀντιπῆδου, ἐκ τῆς προσφε-
 ρόμενα τέχνη τῆς λέγειν ἀνέτροπον· ὅτι ὁ
 ἀπὸ τῶν λόγων δυνάμεις ἕως θεῶν ἐκ σῶμα-
 τος τῆς ζῆτουῦτος πρὸς ἐλήλυθεν, ἐκ
 ἰσχυρῶν τῶν λόγων λοιπὸν τῆς δυνάμει ἀντιπῆδου· οὕτως γὰρ ἀνέτροπον
 θεῶν οἷός τε ἔστιν ἀντιπῆδου. διὰ τῆς τῆς εἰπὸς ἡμῶν δυνάμει σωιέναι, ὡς

castet, & hominem ex terra fin-
 xisset, omnia sustentavit Verbo
 suo, & Spiritu sancto. hoc Ver-
 bum, o philosophe, Dei Filium
 esse cognoscentes, adoramus,
 credentes illū, vt nos redimeret,
 ex Virgine carnem assumpfisse,
 natum esse, & hominem factum
 esse, & per carnis suae passionem
 in cruce & mortem, ab aeterna
 damnatione nos liberauisset, per-
 que resurrectionem suam, aeternam
 nobis vitā contulisset: quem
 ad caelos regressum, speramus
 iterum venturū, & iudicem fu-
 turum omnium quae in vita ges-
 simus. heccine credis, o philoso-
 phe? Ille tamquam differendi &
 contradicendi imperitus obstu-
 puit, & velut surdus aut mutus
 obticuit: hoc solū voce ad com-
 miserationem inflexa dicere po-
 tuit: Mihi haec ita se habere vi-
 dentur, nec aliud quidquā verius
 esse credo quam quod tu dixisti.
 Tum senex ait: Si haec ita se ha-
 bere credis, philosophe, surge, se-
 quere me, ad ecclesiam properemus,
 in qua huius fidei sigillū acci-
 pias. Philosophus autem cum
 mentem suam ad verā in Deum
 pietatem flexisset, surrexit & se-
 cutus est senem. Conuersus vero
 ad discipulos suos, & ad eos qui
 audiēdi gratia illuc confluerāt:
 Audite, inquit, o viri: quamdiu
 verbis contendebamus, verba
 verbis opposui, & obiecta, dicen-
 di arte refelli: sed vbi pro verbis
 diuina virtus ex ore dicentis pro-
 diit, non potuerunt amplius ver-
 ba virtuti resistere, nec homo ad-
 uerfari Deo valuit. Et ideo si quis
 vestrū intelligere potuerit, quae

mihī intellexisse videor, credat in Christum, & sequatur hunc fenem, in quo locutus est Deus. Hoc itaque pacto philoſophus illuminatus, & Christianus factus, se victum eſſe a ſene gratulabatur. Quod vero philoſophus baptizatus fuerit, & Dei eccleſie adiunctus, quod quieuerit, & ob magnifica Dei facta exultaerit, Synodus ipſa gaudebat.

ἐγὼ νεόμενα, πειθήσῃ εἰς Χριστὸν, & ἀκολουθησάτω τούτῳ τῷ γέροντι, ἐν ᾧ ἐλάλησεν ὁ Θεός. τὸν Θεὸν δὲ ἵπὸν ἀγαλαβῶν ὁ φιλόσοφος, Φωπαδῆς, καὶ ἡρόδοτος χριστιανός, ἔχαιρον ἡγήθησαν ὑπὸ τῆς γέροντος. τούτου δὲ ἕνεκα φιλοσόφου βαπτισθέντος, καὶ τῆς τῆς θεοῦ ἐκκλησίας συναφθέντος, καὶ διαναπαυμένου καὶ ἀγαλλιάσαντος ἐπὶ τοῖς μεγάλοις τῆς θεοῦ, ἢ σωῶδος ἔχαιρον.

ANNO CHRISTI 334.

Refutatio alterius philosophi, cui Phædo nomen, qui etiam pro impio Ario & blasphemia ab illo inuenta, verba fecit.

Ἀντήρησις ἐτέρου φιλοσόφου τούνομα Φαιδῶνος, ποιουμένου ἐ ἀντιπρὸς λόγους ὑπὲρ τῆς θεομάχου Ἀρείου, καὶ τῆς ἐφωρεθείσης ὑπὸ αὐτοῦ βλασφημίας.

CAPVT XIV.

ΚΕΦΑΛ. 14.

Propositio philosophi ad sanctā Synodum super illud: Faciamus hominem.

Πρότασις τῆς φιλοσόφου πρὸς τῶν ἁγίων σωῶδον εἰς τὸ ποιῆσαι ἄνθρωπον.

Genes. 1.

DIXITQUE Deus: Faciamus hominem ad imaginem & similitudinem nostram. Si quidem igitur, vt vox indicat, mens etiā erat separatim subsistens, Deum dixerit aliquis habere hominis effigiem: nouimus autē Deum simplicem esse ac sine figura. quid ergo sibi volunt appellationum istarum significationes: dicite, numquid Deus hominis habet figuram?

ΚΑΙ εἶπεν ὁ Θεός: ποιῆσωμεν ἄνθρωπον κατ' εἰκόνα ἡμετέρου, & καθ' ὁμοίωσιν. εἰ οὐκ ὡς ἡ φωνὴ δηλοῖ, ἢ καὶ ὁ νοῦς ὁμοιωθεὶς, ἀνθρώπου μορφὴν ἀντὶς λέξοι Θεόν. Θεὸν δὲ θεὸν ἴσμεν ἀπλοῦν, καὶ ἀσημάτιστον. τί οὐκ βούλονται ἀσημασίαι τῆς σιγηθεῶν τούτων; Φατέ, μὴ ἀεὶ ἀνθρώπου μορφὴν τὸ θεόν;

Responsio sanctorum patrum per Eustathium episcopum Antiochiæ.

Ἀπόκρισις τῶν ἁγίων πατέρων διὰ Εὐσταθίου ἐπισκόπου Ἀντιοχείας.

Ibidem.

Non sic o philosopho, sed quod Deus dixit: Præsent vniuersæ terræ, & dominantur ei, & omnibus quæ in ea sunt: hoc accommodatum est ei, facere scilicet hominem ad imaginem Dei, & præesse illum vniuersæ

Οὐχ οὕτως ὁ φιλόσοφε, ἀλλ' ἢ τὸ εἶπεν Θεόν: ἀρχέτωσαν πάσης τῆς γῆς καὶ τῶν κρινομένων ἐν αὐτῇ, καὶ πάντων τῶν ἐν αὐτῇ τῆς γῆς καὶ τῶν κινουμένων ἐν αὐτῇ, τὸ ποιῆσαι ἄνθρωπον κατ' εἰκόνα θεοῦ, καὶ ἀρχεῖν αὐτὸν πάσης τῆς

ANNO
CHRISTI
325.

γῆς. ἐπεὶ γὰρ ὡς ἀρχὴ ὁ θεὸς ἀπάσης
τῆς γῆς, καὶ τῆς ἐν αὐτῇ πάντων, οὕτως
καὶ ὁ ἀνθρώπων διὰ τῆς ἀρχῆς
πάσης τῆς γῆς καὶ τῆς ἐν αὐτῇ κατέ-
σχεσε. τὸ τοῦτο εἶναι τὸ κατ' εἰκόνα θεοῦ καὶ
καθ' ὁμοίωσιν γινέσθαι ὁ ἀνθρώπων
φημί.

Ἐπ' αὐτοῦ κρισις τῶν ἀγίων πατέρων
διὰ τοῦ ἀγίου ἐπισκόπου
Εὐσταθίου.

ΚΕΦΑΛ. ιε'.

ΚΑΙ εἶπεν ὁ θεός· ποιήσωμεν ἀν-
θρώπον κατ' εἰκόνα ἡμετέραν καὶ
καθ' ὁμοίωσιν. ἄλλα πῶς εἶπεν,
ζητήσωμεν φιλόσοφε, ἐν τῷ γὰρ εἰπεῖν
καὶ εἶπεν ὁ θεός, ποιήσωμεν ἀνθρώπον·
ἐπήγαγε λέγων· καὶ ἐποίησεν ὁ θεός
ὁ ἀνθρώπον· κατ' εἰκόνα θεοῦ ἐποίη-
σεν αὐτόν, ἄρσεν καὶ θῆλυ ἐποίησεν
αὐτοῖς. ἢ οὐκ εἶπεν ποιήσωμεν σημασία
τὸ εἶναι πῶς ὁ ἀνθρώπον σωματικὴν ση-
μαίνει, καὶ σωματικὴν εἰσα-
γά. ὡς γὰρ θεὸς ὁ πατήρ ἐστίν, ὁ εἰπὼν,
ποιήσωμεν ἀνθρώπον· οὕτως ὁ θεός
ἐστὶ καὶ πῶς ὁ ποιήσωμεν εἶρηκε,
μίας οὐσίας τῆς τῆς ἀμφοτέρων πῶς
σώπων θεότητος, τὸ εἶπόντος, ποιή-
σωμεν ἀνθρώπον κατ' εἰκόνα ἡμετέ-
ραν καὶ καθ' ὁμοίωσιν, καὶ τὸ ποιή-
σαντος ὁ ἀνθρώπον. τὸ γὰρ ποιήσω-
μεν, τὸ παράγον καὶ ἀπαράλλακτον
τὸ τῆς πατρὸς καὶ ἰσοθεότητος ἀρίστη
ἢ φωνή. ἢ γὰρ τῆς θεοῦ εἰκὼν ἀπλή καὶ
ἀσωδέτης ἐστὶ, πῦρ οὐσα τῆ φύσεως.

terra. Nam vt Deus præest toti
terre, & omnibus quæ in ea sunt;
sic hominem totius terræ & co-
rum quæ in ea sunt, veluti alte-
rum præfidem constituit, hoc
dico esse, hominem ad imagi-
nem & similitudinem Dei fa-
ctum esse.

Altera adhuc responsio sancto-
rum patrum per eundem
episcopum Eustathium.

CAPVT XV.

DIXITQUE DEUS: Faciamus
hominem ad imaginem & si-
militudinem nostram. Sed cui di-
xit, inquiramus o philosophæ. In
eo enim quod dicitur: Dixitque
Deus, faciamus hominem, subie-
cit dicens: Et fecit Deus homi-
nem: ad imaginem Dei fecit illum,
masculum & feminam fecit eos.
Verbi ergo, Faciamus, significa-
tio personam esse concreantem
indicat, & æqualem appellatione
inducit. Vt enim Pater Deus
est, qui dixit, Faciamus hominem:
ita & Deus is est cui dixit, facia-
mus, cum sit eadem essentia di-
uinitatis vtriusque personæ, &
eius quæ dixit, Faciamus homi-
nem ad imaginem & similitudi-
nem nostram, & eius quæ homi-
nem fecit. Illa enim vox, Facia-
mus, sanctam prorsus & nequa-
quam diuersam Patris & Filii
diuinitatem exprimit. Imago e-
nim Dei simplex est, & omnis
compositionis expers, cum sit
ignis natura.

*Concors responsio sanctorum
patrum.*

Lumen inaccessibile est, & natura incomprehensibilis est sancte trinitatis essentia. hic est sensus verbi, Faciamus.

*Contradictio philosophi pro
Ario.*

Απόκρισις σύμφωνος τῆς ἀγίας
πατρῶν.

Φαῖς ἀπερίσπτον καὶ ἀσεκτόν ἐστι φύσις, ἡ τῆς ἀγίας τετραδὸς οὐσία. αὐτὴ ἔστιν ἡ διανοία τῆς ποιήσωμεν.

Ἀντὶρρησις τῆς φιλοσόφου ὑπὲρ
Ἀρείου.

CAPVT XVI.

ΚΕΦΑΛ. 15.

INTERVM dicam Deum simplicem esse, sine figura & compositione. Quomodo igitur intelligendum est illud: *Ad imaginem & similitudinem nostram?* & quo pacto qui dixit: *Faciamus hominem*, & quæ sequuntur; non subsistat ante illum cui dicebat? Enuntiate nobis perspicuam de his demonstrationem, si potestis.

Sancti episcopi per Osium episcopum civitatis Cordubæ, interpretante illum altero, dixerunt.

Si, vt tu dicis, Pater ante Filium extitit, & posterior Filius post aliqua tempora creatus est a Deo, & postea Filius ab eodem Patre declaratus, vt impie blasphemantes asseritis, prius eum ab ipso fuisse creatum ad creatione naturarum quæ factæ sunt: dixisset utique iuxta impietatem vestram, increatus Deus ad creatum, secundum vos, Filium: Facias mihi hominem ad imaginem & similitudinē meam. Sed siquidem Pater semper est Deus, vt prius ostendimus, Filius etiam cum Patre semper existit, non temporibus posterior, non potestate minor, nō loco circumscriptus, sed semper itidem perpe-

ΠΑΛΙΝ ἔρομαι τὸ ἄθεόν ἀπλοῦν
ἔστι, καὶ ἀζημιάνσον, καὶ ἀσωθέντων.
πῶς οὐκ ἄρα νοτιέον τὸ κατ' εἰκόνα
ἡμετέραν, καὶ καθ' ὁμοίωσιν, ἔτ' μὴ
περὶ τῆς εἰπόντα τῆς πατρὸς ὄν
ἔλεγε, ποιήσωμεν αὐθέντων καὶ τὰ
ἔξῃς; Φατέ ἡμῖν σαφῆ τιμὴ περὶ τού-
των διπλόδιξι, εἰ δύνασθε.

Οἱ ἀγιοὶ ἐπίσκοποι διὰ Οσίου ἐπισκόπου
πόλεως Κερδούβης, ἐρμηνεύοντες αὐτὸν ἑτέρου,
εἶπον.

Εἰ περὶ τῆς πατρὸς, ὡς σὺ φῆς, τὴν υἱὸν
ὁ πατήρ, καὶ μεταγενέστερον ὁ υἱὸς
μὲν χρόνοις πρὸς κτισθεὶς ὑπὸ τοῦ θεοῦ,
καὶ εἰς υἱὸν αὐτῆς μὲν τῶν ταῦτα ὑπὸ αὐτῆς
τῆς πατρὸς ἀναγορεύσας, κατὰ φατέ
ἀσεβῶς βλασφημιώσας, εἰς ποιήσιν
τῆς κτιστῶν φύσεων περὶ κεκρίσται αὐ-
τὸν ὑπὸ αὐτῆς. εἶπεν αὐτῶν, καὶ τίμὴ ἡμετέ-
ραν ἀσεβείαν, ὁ ἀκτιστος θεὸς πατρὸς τὸν
κτιστὸν υἱὸν κατ' ἡμᾶς. ποιήσιν μοι αὐ-
θέντων κατ' εἰκόνα ἐμὴν ἔτ' ὁμοίωσιν.
ἀλλ' ἐπεὶ περὶ αἰεὶ πατήρ ὁ θεός, ὡς
περὶ ἀπεδείξαμεν, καὶ αἰεὶ σὺ ὑπαρ-
χῶ τῶν πατέρων ὁ υἱός, οὐ μεταγενέστε-
ρον χρόνοις, ἐκ ἐλάστων δυνάμει,
οὐ περιγραπτός τῶν, ἀλλ' αἰεὶ καὶ
ὡσαύτως αἰδίως σὺ ὑπαρχῶν τῶν

ANNO CHRISTI 345

πατερι, γενηνημένος ὁ αὐτὸς ἀπει- νοήτως κὶ ἀνεκφραστως, καθὰ προφ- ρηκαμην, θεὸς ἀληθινὸς ὢν αἰεὶ, ἐκ τῆς αἰεὶ ὄντος ἀληθινοῦ θεοῦ καὶ πατρὸς, σὺν δὲ ἀρχῆς τῷ πατρὶ, σὺν αἰδίῳ τῷ πατρὶ, συμβασιλεύων αἰεὶ τῷ πατρὶ, ὁμοούσιος τῷ πατρὶ, ἰσοδύναμος τῷ πατρὶ, σὺνδημιουργὸς τῷ πατρὶ. εἰ γὰρ διὰ τῆς ὑοῦ γενηθῆσαι λέξις ἡ θεία τῷ διαφελίῳ φωνῇ, ἔστι χωρὶς αὐτῶν γέροντες οὐδὲ ἐν ὁ γέροντες, ἀλλ' ὁμοως οὐ δίχα τῆς πατρὸς ἐδημιούργησεν. ἀλλ' ἐπέτιτ' ἓν θεότης, ἔστι βουλή ἓν τῆς πατρὸς, ἔστι ἡ ὑοῦ, ἔστι τῆς ἀγίου πνεύμα- τος, ἀχωρίτως αἰεὶ ὄντος ἔτι πατρὸς πατρὸς ὡς ἡ ὑοῦ, ἔστι ἡ ὑοῦ πατρὸς τῆς πατρὸς νο- τέον οὐκ ὡς φιλόσοφε, ὅτι ἐν κτ' πλὴν τῆς θεότητος οὐσίῳ ὁ πατὴρ καὶ ὁ υἱός, καθὰ καὶ ἐν διαφελίῳ ὁ αὐτὸς υἱὸς βοᾷ· ἐγὼ καὶ ὁ πατὴρ ἐν ἑσμέν· πατρὸς ὃν ἐλεγε ποιήσωμεν αὐθροπον καὶ εἰ- κὼνα ἡμετέραν καὶ καθ' ὁμοίωσιν.

Ἀντίρρησις τῆς φιλοσοφίας.

Καὶ ἡδη ἐν ταῖς προτέραις ἐπερω- τίσειν ἐφαιδρῶ, μὴ εἶναι τὸ θεὸν ἀν- θροπόμορφον. πᾶσα οὐκ ἔχει πλὴν ση- μασίαν ἢ ῥῆσις αὐτῆ, τὸ κατ' εἰκόνα ἡμετέραν καὶ καθ' ὁμοίωσιν; φησὶ τὸ ἡμῖν οὐ γὰρ μικρὸν ἡμῖν ἡ λέξις παρ' ἐ- χθ' ἀγῶνα. πῶς τὸ το λεκτέον.

Ἀπόκρισις τῆς ἀγίας συνόδου διὰ τῆς αὐτῆς ἐπιτοκίου Ὁσίου πό- λεως Κουρδούβης.

Τὸ κατ' εἰκόνα, ὡς φιλόσοφε, νοη- τέον οὐκ ἔστι τῶν σαρκῶν σῶνδεσιν, ἀλλὰ κατ' νοερόν ἐν τετυπῶσθ' ὁ τῆς ἀληθείας παρῆσις λόγος. ἀκούει πᾶν ὡς ἡ συνὸς, ἀγαθὸς ὢν ὁ θεὸς τῆ φύσεως, ἐπέπιξε τῆ

tuo cum Patre subsistens, ex ipso iuxta prædicta incomprehensibiliter & ineffabiliter genitus, verus Deus semper existens, ex vero Deo & Patre semper existente, dominans cum Patre, co-æternus Patri, regnans semper cum Patre, consubstantialis Patri, æque potens ut Pater, creator cum Patre. Si enim omnia per Filium facta testatur diuina euangeliorum vox, & sine ipso factum est nihil, quod factum est: & simul non diuini a Patre creauit: siquidem vna est diuinitas, & sententia vna Patris & Filii & Spiritus sancti, nunquam separato Patre a Filio, neque Filio a Patre. Intelligendum ergo est, o philosophe, quod Pater & Filius secundum substantiam deitatis vnum sunt, sicut & in euangelio ipse Filius clamat: Ego & Pater vnum sumus; cui dicebat: Faciamus hominem ad imaginem & similitudinem nostram.

Contradictio philosophi.

Iam etiam in prioribus inter-rogationibus dicebamus Deum non habere hominis effigiem. quam ergo significationem habet hæc oratio: Ad imaginem & similitudinem nostram? dicite nobis. non enim paruum nobis hic sermo exhibet difficultatem: interim hoc dicendum est.

Responsio sanctæ Synodi per eundem episcopum Osium ciuitatis Cordubæ.

Illud, ad imaginem, o philo- sophe, non ad corporum consti- tutionem, sed ad mentem rela- tum & expressum esse docet ser- mo veritatis. Audi ergo & in- tellige. Deus cum sit natura bo-

Fragmentary text from the left page, including words like 'ἀντιρρησις', 'ἐπιτοκίου', 'Ὁσίου', 'πόλεως', 'Κουρδούβης', 'ἐπέπιξε', 'τῆς φύσεως', 'ἐπέπιξε τῆς'.

nus , intelligenti hominis sub-
stantiæ inculpfit illud, ad imagi-
nem & similitudinem, vt boni-
tatem, simplicitatem, sanctita-
tem, puritatem, candorem, pro-
bitatem, felicitatem, & his simi-
lia: vt quæ Deus est per naturam,
eadem per ipsius gratiam habe-
re posset ab ipso creatus homo,
hoc est, ipsius hominis mens. Et
vt pictores periti similitudines
imaginum in tabulis non ex vno
semper colore, sed ex variis per-
petuo depingunt: sic Deus homi-
ni etiam quem creauit, in ani-
mæ intelligentis conditorio, hoc
est in mente, concessit vt per vir-
tutes haberet illud, vt ad imagi-
nem & similitudinem suam fin-
geretur: cum in homine abunde
conspiciatur imago per prædi-
ctas illas res diuinas, quas Deus
in ipso reposit, dicens: *Facia-
mus hominem ad imaginem & si-
militudinem nostram.*

Contradictio philosophi.

CAPVT XVII.

DIFFERANTVR ista hoc
præfenti tempore: Illud po-
tius querendum est, de eo scili-
cet, per quod Deus hominem fecit,
& omnia quæ videntur &
quæ non videntur. Non enim
mihi videntur recte se habere
quæ dixistis, quod vnum pariter
fuerit semper Filius cum Patre
in idipsum, & quod Filius semper
fuerit Deus cum Patre. Ego
vero dicerem a Deo factum fuisse,
vt in creaturis ministrum age-
ret. Indigebat enim Deus mini-
stro ad hominis & mundi, opifi-
cium. Ideoque opifex Deus natu-
ras creatas effecturus, consti-
tuit sibi instrumentum per quod

νοεσθ̄ τῆ ἀνθρώπου οὐσία ἡ κατ' εἰ-
κόνα αὐτοῦ καὶ ὁμοίωσιν, οἷον τ' ἀγαθό-
τητα, τ' ἀπλότητα, τ' ἀγιότητα, τ' κα-
θαρότητα, τ' ἀφθονίαν, τ' χρυσότητα, τ'
μακαριότητα, καὶ τὰ πούτοις ὅμοια ἵνα
ἀπὸ θεοῦ ὁ θεὸς τῆ φύσεως, ταῦτα καὶ τ'
αὐτὸ χάριν ἔχων διωκηθῆ καὶ ὁ ἴσος αὐτοῦ
κλιθεὶς ἀνθρώπος, τὸν εἶναι τὸ νοερόν
αὐτοῦ. καὶ ὡσαύτως οἱ τῶν ζωγράφων ἰππ-
σημονες γραφόντες ἐν στανίσι τὰς ὁμοι-
ώσεως τῶν εἰκόνων, ἐκ διαφόρων καὶ ἐκ
ἑνὸς χρώματος τὰς εἰκόνας ἀπαρα-
λείπτως γραφοῦσιν· οὕτω δίδωκεν ὁ
θεὸς τῶ ἀνθρώπῳ τῶ ἴσῳ αὐτοῦ κλι-
θέντι ἐν τῶ νοεσθ̄ ταμείῳ τῆ ψυχῆς,
τὸν εἶναι τῶν ἑλῶν, ἔχων διὰ τῶν δρεπῶν τὸ
κατ' εἰκόνα αὐτοῦ ὁμοίωσιν· τὸ εἰκό-
νος ἀπαραλείπτου ἀριστοκράτους ἐν τῶ
ἀνθρώπῳ διὰ τῶν περὶ ῥῆθηντων θεῶν
πεπραγμάτων, ὧν ἀνέδεικεν αὐτῷ ὁ
θεὸς, εἰπὼν· ποιήσω ἄνθρωπον κατ'
εἰκόνα ἡμετέραν καὶ καθ' ὁμοίωσιν.

Ἀντήρησις τῆ φιλοσόφου.

ΚΕΦΑΛ. ΙΖ'.

ΥΠΕΡΚΕΙΣΘΩ μοι ταῦτα
ἵνα τῆ παρόντος καιροῦ ἐκείνο
δὲ μᾶλλον ἐπὶ ῥωπτόν τε, δι' οὗ
ἐποίησεν ὁ θεὸς τὸν ἀνθρώπον, καὶ πάντα
τὰτε ὁρατόματα, τὰτε μὴ ὁρατόματα. οὐ
γὰρ μοι δοκεῖ εἶναι ἔχων, ἀπὸ εἰρήκα-
τε, ὅτι ἐν κατ' ἴσῳ αὐτοῦ ὁ πατήρ καὶ ὁ υἱὸς
αἰδίως ἅμα, καὶ ὅτι θεὸς αἰεὶ συμπροϋ-
παρῶν τῶ πατρὶ ὁ υἱὸς. ἐγὼ δὲ φαί-
λω ἵππορρον ἐν ποῖς κλίμασι γε-
γνησθαι αὐτὸν ἴσῳ τῆ θεοῦ· ἐδίπ-
τῳ ὁ θεὸς ἵππορρον εἰς τὴν τῆ δι-
θρώπου καὶ τῆ κόσμου κατὰ σκευὴν. διὸ
μέλλων ὁ δημιουργὸς θεὸς κλέζει τὰς
κλίμας φύσεως, ὑπέσθησάτο ἐαυτῷ ἔργα-
λείον,

ANNO CHRISTI 325.

λείον, δι' οὗ κτίσας πάσας τὰς φύσεις. ὡσαύτως δὲ ὁ τέκτων παροῦφισα ἔργα- λεία εἰς τὴν γῆν ὑπο αὐτοῦ μελλόντων γίνεσθαι κατασκευάσει· οὕτως ὁμοίως νοήσαι καὶ ἐπὶ τοῦ θεοῦ, ὅτι ὑποστήσας ἑαυτὸν ὡς ἔργαλείον (Ὁ) υἱόν, ἐκποίησε δι' αὐτοῦ (Ὁ) κόσμον. καὶ γὰρ ὑπο τῆς ἀποστόλου ῥηθῆναι, ὅτι πάντα δι' αὐτοῦ ἐγένετο, ὡς δι' ἔργα- λείου ἐκτίθησαν αἱ δι' αὐτοῦ φύσεις. Ἐ- καὶ τὰ εἰκόνα δὲ ἡμετέραν καὶ καθ' ὁμοίωσιν εἶπεν (Ὁ) θεὸν κτείνωσιν αὐτὸν ἀνθρώπων, διὰ τὸ ἔργαλείου, τὸ ἐστὶν διὰ τοῦ υἱοῦ καὶ τὴν ἑαυτοῦ εἰκόνα καὶ ὁ- μοίωσιν, εἶπεν ὁ θεός.

naturas omnes crearet. Quem- admodum enim faber sibi con- stituit prius instrumentum , in- corum quæ facturus est, stru- cturam : ita licet in Deo cogitare , quod supponens sibiipfi filium tamquam instrumentum, mun- dum per ipsum creauerit. Quod enim ab apostolo dictum est , quod omnia per ipsum facta sunt , Ioh. 1. naturæ per ipsum quasi per in- strumentum factæ sunt. & quod Deus dixit creatum esse homi- Genf. 1. nem ad imaginem & similitudi- nem nostram, per instrumentum, hoc est per filium, ad suam ipsius imaginem & similitudinē Deus dixit.

Ἀντιπρόκρισις τῆς ἀρίων πατέρων δια- λεονίου ἐπισκοποῦ Καισαρείας Καππαδοκίας, καὶ Εὐψυχίου ἐπι- σκοποῦ Τυανῶν.

Mutua responsio sanctorum pa- trum per Leontium episcopum Casareæ Cappadociæ, & Eu- psychium Tyanensem episcopū.

Εἰ οὖν, ὡς σὺ φῆς, ἔργαλείον ὁ υἱὸς εἰς ποίησιν τῶν κτιστῶν φύσεων ὑπο- τῆ πατρὸς ἐκτίθη, ἐκ τῆς σεαυτοῦ κα- ταπέπιπεις λόγων, ὡς φιλόσοφε. λέγεις γὰρ ἢ τῆς διαφελίου φωνῆ, ὡς καὶ αὐτὸς ἑρπῆως ἐμνήσθη· πάντα δι' αὐτοῦ ἐγένε- το. καὶ ἐπάγει· καὶ χωρὶς αὐτοῦ ἐγένετο οὐδὲ ἓν ὃ γέγονεν. εἰ οὖν πάντ' ἡ κτιστὸν δι' αὐτοῦ γέγονε, καὶ χωρὶς αὐτοῦ γέγο- νεν οὐδὲν ὃ γέγονε, κτισμα δὲ ἔσ' ὁ υἱός, ὡς αὐτὸς φῆς· ἑαυτὸν ἐκτίθειν ἄρα, καὶ οὐχ ὁ πατήρ.

Si ergo, vt tu dicis, Filius in- strumentum ad naturarum crea- tarum effectiōnem a Patre crea- tus est, ex tuis ipsius verbis exci- dis, o philosopho. Ait enim euan- gelii vox, quemadmodū & ipse paulo ante meministi: Omnia per ipsum facta sunt. & adiungit: Et sine ipso factum est nihil quod factum est. Igitur si omne creatum per ipsum factum est, & sine ipso factum est nihil quod factum est, Filius autē factus est, vt ipse ais: se ipse vtique creauit, non Pater.

Ἀντήρρησις τοῦ φιλοσόφου.

Contradictio philosophi.

Ἀπαξ εἶπον, ὅτι πάντα δι' ἔργα- λείου, δι' αὐτοῦ ἐποίησεν ὁ θεός, εἰς αὐτὸ τῆτο ποιήσας αὐτὸν * πάσης κτισσεως, καὶ παρὸς ποίησιν τῆς κτιστῶν φύσεων ἔρ- γαλείον ἐστρεπίσας αὐτόν.

Semel dixi, quod omnia per ipsum vt per instrumentum fecit Deus, in hoc ipsum ante omnem creaturam ipsum faciens, ipsum instrumentū præparauit ad crea- tarum naturarum effectiōnem.

Responsio sanctorum patrum
per eosdem episcopos Leon-
tium & Euphychium.

Ανταπόκρισις τῶν ἁγίων πατέρων δια
τῶν ἀπὸν Ὀπισκοπῶν Λιοντίου
καὶ Εὐψυχίου.

ANNO
CHRISTI
335

Dic vir optime, vbinam quipiam tibi insonuit, Filium Dei & Spiritum eius sanctū instrumenta esse? exhibe nobis harum hypothesium testimonia. Cuius, qui quidem spiritu ducatur, subscriptiones habes, qui Dei filium instrumentum esse tradiderit, cum sit creator omnium saeculorum, & omnium caelestium exercituum, & omnium quæ in terra sunt? Audi igitur, o philosopho, testimonia ex diuinis scripturis, coæternum Patri Filium ipsius esse afluentibus, creatoremque & opificē omnium creaturarum naturarum. In libro quidem Genesis habes Moysen prophetam, qui creatorē simul cum Deo & Patre Filium fuisse tradidit, dicens, vt tibi vir optime prius diximus: *Faciamus hominem ad imaginem & similitudinem nostram*. personam cooperantem compellare natura comparatum est, non instrumenta. Sermo enim ille: *Et fecit Deus hominem, ad imaginem Dei fecit illum, masculum & feminam creauit eos*: personæ auctoritatem significat. In eo enim quod ait: *Faciamus hominem*; tollit instrumentorum cogitationem. Clarius accipe testimoniū authenticum solī personæ Filii propositum, ostendens ipsum esse auctorem omnium factarum naturarum, sicut scriptum est in libro Baruch, ex ore Ieremiæ prophætæ dicentis: *Qui preparauit terram in aeternum tempus, impleuit eam iumentis quadrupedibus. Qui*

Εἰπέ ὡ βέλπτε, ποδὸς ἑξ ἔργα-
λεῖα ἀνέβησεν (Ὡ) ὑὸν τοῦ θεοῦ; ἢ ὅτι
ἀγίου ἀλλ' πνεῦμα; ἄρα οὐκ ἡμῶν
τὰς μέντοιχας τῶν ὑποστάσεων. πῶς
πνεῦμα τοφόρου ἔχας τὰς ὑποστα-
φας, ἐκδώσαντ' ἔργαλεῖον (Ὡ) ὑὸν
τοῦ θεοῦ (Ὡ) κτίστω πάντων τῶν αἰώ-
νων, καὶ πασῶν στραλιῶν ἐπουραίων,
καὶ πάντων ὀπλιγίων; ἐπέκουσον τί-
νω, ὦ φιλόσοφε, τῶν μέντοιχων τῶν
ἐκ τῶν δειῶν γραφῶν, τῶν ἐκζησι-
των θεὸν ὡς αἰδιον τῶ πατερι (Ὡ) ὑὸν
αὐτοῦ, κτίστω τε καὶ δημιουργὸν πα-
σῶν τῶν κτισῶν φύσεων. ἐν μὲν βί-
βλω κτίσεως ἔχας Μωυσιῷ (Ὡ) πρε-
φητῶν, ὅς σιωδημιουργὸν τῶ θεῷ καὶ
πατερι (Ὡ) ὑὸν ἐξέδωκε, λέγων κα-
τὰ πρεσειρήκα μὲν ἑὶ ὡ βέλπτε· εἶ-
πεν ὁ θεός, ποιήσω μὲν αὐθροπον κατ'
εἰκόνα ἡμετέρου καὶ καθ' ὁμοίωσιν.
πρεσώπου (Ὡ) σιωδημιουργὸν συγκα-
λεῖν πέφυκεν, ἀλλ' οὐχὶ ἔργαλεῖα. ὅ
τῶ εἰπεῖν· καὶ ἐποίησεν ὁ θεός (Ὡ) αὐ-
θροπον, κατ' εἰκόνα θεοῦ ἐποίησεν αὐ-
τὸν, ἄρρεν καὶ θῆλυ ἐποίησεν αὐτοῖς· αὐ-
θεν τῶ πρεσώπου σημαίνει. ἐν τῶ γὰρ
εἰπεῖν· ποιήσω μὲν αὐθροπον· ἀναρῶ
τῶ ἔργαλεῖων ὀπτινοια. τρεδωπέ-
ρου δέχου μέντοιχων αὐθεντικῶν, εἰς
μόνον τὸ πρεσώπου τῶ ὑποδ' ἐκπεῖσαι,
δεικνύσαν αὐτὸν δημιουργὸν πασῶν
τῶ φυσικῶν φύσεων, ὡς γέγραπται ἐν
βίβλω Βαρούχ, ἐκ στόματ' ἱερε-
μίου πρεσφῆτου λέγοντ'· ὁ κτίσ-
σκυδίας τῶ γλῶ εἰς (Ὡ) αἰῶνα χρόνον,
ἐνέπλησεν αὐτὸν κτίων τετραπόδων. ὁ

Genes. 1.

Ibid.

Baruch. 3.

ANNO CHRISTI 325.

ἀποστόλων τὸ φῶς, ἃ πορεύεται ἐκάλεισεν αὐτὸ, καὶ ὑπήκουσεν αὐτῷ ἄσμα. οἱ δὲ ἀστέρες ἔλαμψαν ἐν ταῖς φυλακαῖς αὐτῶν, καὶ ἠύφραδισαν. ἐκάλεισεν αὐτοὺς, ἃ εἶπαν παρεσμέν. ἔλαμψαν μετ' ἐμφροσύνης τῶ ποιήσαντι αὐτοῖς. οὗτος ὁ θεὸς ἡμῶν, οὐ λογιζήσεται ἕτερος πᾶρος αὐτόν. ὁ δὲ πᾶσαν ὁδὸν ὀπίστημι, καὶ ἔδωκεν αὐτῷ Ιακώβ τῶ παιδί αὐτοῦ, καὶ Ἰσραὴλ τῶ ἡγαπημένῳ ἑαυτοῦ. μὴ ταῦτα ἐπὶ τῆ γῆς ὡφθῆ, καὶ τοῖς ἀνθρώποις σιμωανερσάφθαι. καὶ ὁ Ἡσαίας λέγει τῶ Ἰσραὴλ καὶ νῦν ἐκ ἔγνωσ, ἢ μὴ ἠκούσας; θεὸς αἰώνιος, θεὸς ὁ κατασκευάσας τὰ ἄκρα τῆ γῆς. τίς οὐκ οὗτος ὁ θεὸς ὁ αἰώνιος, ὁ φιλόσοφε, ὁ κατασκευάσας τὰ ἄκρα τῆς γῆς, ὁ καὶ ἐπὶ γῆς ὁφθῆς, καὶ τοῖς ἀνθρώποις σιμωανερσάφθαι; ὁ δὲ λέγει σιμωανερσάφθαι τοῖς ἀνθρώποις, ἢ πατέρα;

mittit lumen, & vadit: vocavit illud, & obediuit illi cum tremore: ac stella splenduerunt in custodiis suis, & latatae sunt: vocavit eas, & dixerunt: Adsumus: splenduerunt cum latitia ei qui fecit illas. Hic est Deus noster, & non reputabitur alius aduersus illum. Inuenit omnem viam scientie, & dedit eam Iacob puero suo, & Israel dilecto suo. Post hoc in terra visus est, & inter homines conuersatus est. Et Isaias ait ad Israel: Numquid nescis, aut non audiuisti? Deus sempiternus Dominus, qui creauit terminos terre. Quis igitur est Deus iste sempiternus, o philosophe, qui creauit terminos terræ, qui in terra visus est, & inter homines conuersatus est? Filium ais conuersatum fuisse cum hominibus, an Patrem?

Ἀπόκρισις τοῦ φιλοσόφου.

Ὁ υἱὸς Φημι σιμωανερσάφθαι, καὶ δὲ εἴρηκαν αἱ θεῖαι γραφαί, καὶ γὰρ πιστωθεὶς ὁ δὲ αὐτῶν λόγος δέδειγμα. ἀλλ' ἐστ μοι ἐπὶ διωατωτάτη ἃ ἀνανήρητος ἀνπίστους πρὸς αὐτὸ, ὅτι πρὸς πείσους κλίσεως ἔκποσεν αὐτόν ὁ θεός, ἵνα δι αὐτοῦ τὰ πάντα κλίση. καὶ ταῦτα λόγος δείξω ἐν τοῖς ἐμπερσῶν τῶ ἀγώνων.

Responsio philosophi.

Filium dico fuisse conuersatum, vt diuina scriptura testatae sunt, & ego ex ipsis persuasus approbavi. Sed est adhuc mihi grauiissima & cui contradici non potest, obiectio, quod ante omnem creaturam fecit illum Deus, vt per ipsum omnia crearet. & hæc in vltioribus concertationibus demonstrabo.

Ἀπόκρισις τῶν ἀγίων πατέρων δια τῶν αὐτῶν ὁσιωτάτων ἐπισκόπων Λεοντίου καὶ Εὐψυχίου.

Οὐχ οὕτως, ὦ φιλόσοφε, ἐκ ἐνεστ δείξαι σε ταῦτα ἀπὸ τῆς φύσεως. γὰρ ἐστὶ τῆ θεοῦ, καὶ οὐ ποίημα, καθάπερ δια πλάτων ἀπεδείξαμεν. ἃ τῆς γῆς ὦ φιλόσοφε, τὸ ἐν βίσεβεία ἃ ἀρχνοία πλουτοπύτων ἀνδρῶν ἐκ ἐκπλήθηται

Responsio sanctorum patrum per eosdem piissimos episcopos Leontium & Euphychium.

Non ita, philosophe, non poteris demonstrare quæ dixisti. proles enim Dei est, non opus, vt pluribus ostendimus. Et quis, o philosophe, ex viris pietate ac prudentia præpollētibus, in tantis eiusdem viribus, earum quæ

nem suam homini pręparavit, qui fecit regiones & inhabitabilia, qui pręparavit terram in æternum tempus. Verum rursus principium sententię videamus.

Pronerb. 8. Si annuntiauero vobis quę quotidie fiunt: non dixit, Quę futura sunt. & iterum ait: Memor ero quę a sæculo numerare: non dixit, Ante sæculum. Notum est vobis, quod Filius Dei est qui rationalem sapientiam condidit, qui pręparavit terram in æternum tempus, qui fecit regiones & inhabitabilia, qui dixit Iob:

Iob. 38. Cum me laudarent astra matutina, & iubilarent omnes filii Dei. Moyses autem ait de eo qui fecit lucem: Dixitque Deus, Fiat lux. & subiunxit, dicens: Fecitque Deus duo luminaria magna, & stellas, & quę sequuntur. Sufficere mihi videntur, o philoſophe, quę dicta sunt, & demonstrationes ostenderunt, quod scilicet Filius Dei est qui apud Salomonem rationale sapientiam condidit, & omnes creaturas, & non instrumentum. Vt autem tibi veram rerum demonstrationem manifestiorę exhibeamus, accedamus citius ad rei sensum, eiusque contemplationem; quę ex scriptura pronuntiabimus. Exiturus e vita Moyses propheta, vt scriptum est in libro analeptis Moysis, cum vocasset ad se Iosue filium Naue, loquens ad eum, dixit: Pręuidit Deus ante mundi constitutionem futurum me testamenti sui mediatorum. & in libro sermonum mysticorum Moysis, ipse Moyses de Dauide & Salomone prędixit; de Salomone sic: Infundet ei Deus

κατ' εικόνα αὐτοῦ ἀνθρώπου· ὁ ποιήσας χώρας καὶ ἀοικήτους, ὁ κατασκευάσας τὴν γῆν εἰς αἰῶνα χρόνον. ἄλλα καὶ πάλιν τὴν ἔξωθεν τῆς λέξεως ἰδωμεν· ἐὰν ἀναγείλω ὑμῖν τὰ κατ' ἡμέραν γινόμενα. ἄλλ' ἐκ εἴπε· τὰ μέλλοντα. καὶ πάλιν λέγει· μνησθῆναι τὰ ἔξ αἰῶνος ἔξαριθμησάτω· ἄλλ' οὐ τὰ παρ' αἰῶνος. ἐγνώθη ὑμῖν, ὅτι ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ ὄντι, ὁ καὶ τὴν λογιστικὴν σοφίαν κτίσας, ὁ κατασκευάσας τὴν γῆν εἰς αἰῶνα χρόνον, ὁ ποιήσας χώρας καὶ ἀοικήτους, ὁ καὶ τῷ Ἰωβ εἰπόν· ὅτι ἐγρήθησαν ἀστρα, ἠνέσαν με πάντες ἀγγελοὶ μου. Μωσῆς δὲ λέγει πρὸς τὸ ποιήσαντα τὸ Φῶς καὶ εἶπεν ὁ Θεὸς, γρηθηθῆτω Φῶς. καὶ ἐπήραγε λέγων· καὶ ἐποίησεν ὁ Θεὸς δύο Φωστῆρας δύο μεγάλους, καὶ δύο ἀστράς, καὶ τὰ ἔξωθεν. ἰκανὰ εἶναι μοι δοκεῖ τὰ λεχθέντα· καὶ αἱ δύο δειξέας παρέστησαν, ὡς φιλόσοφοι, ὅτι ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ ὄντι, ὁ καὶ τὴν εὐ Σολομῶντι λογιστικὴν σοφίαν κτίσας, ἔ πάντα τὰ κτίσας, καὶ ἐκ ἐργαλείων. ἵνα δὲ σοι σαφετέραν τὴν ἀληθῆ ἡμῶν παραγράφων ἀπόδειξιν παραστήσωμεν, ἔ τὰ χρόν ἑλθωμεν εἰς τὸ νοῦν τῆς παραγράφου, καὶ τῆς θεωρίας αὐτῆς, τὰ ἐκ τῆς γραφῆς λέξεωμεν. μέλλον ὁ προφήτης Μωσῆς εἶπεναι τὸ βίον, ὡς γέγραπται ἐν βιβλῷ ἀναλήψεως Μωσέως, παρακαλεσάμενος Ἰησοῦ υἱὸν Ναυῆ, καὶ διαλεξάμενος πρὸς αὐτὸν, ἔφη· καὶ παρεδέξατο με ὁ Θεὸς παρ' ἀβραάμης κόσμου, εἶναί με τῆς διαθήκης αὐτοῦ μεσίτην. καὶ ἐν βιβλῷ λόγων μυστικῶν Μωσέως, αὐτὸς Μωσῆς παρῆεν πρὸς Δαυὶδ

ἔ Σολομῶντος. πρὶ τῷ Σολομῶντος οὕτω παρῆεν καὶ διαδοχῶς αὐτὸς ὁ Θεὸς σοφίαν

uenit prudentia sua, hoc tandem idem Dominus post mundum & mundi naturas creauit. Ait ergo Salomon quasi ex persona humanæ sapientiæ, quæ in diuina intentione ante mundum extitit: *Dominus condidit me initium viarum suarum in opera eius*: humanam sapientiam ac rationalem homini ad imaginem Dei factæ præparatam, hæc pronuntiantem induxit. Hoc igitur erat, Dominus condidit. De illo enim qui in diuina intentione ante mundum fuit, hoc exposuit. Illud vero, Gignit me, rursus loquens de eo qui editus est ad sequētis exortus terrarum creationes, dixit, Gignit me. Intellege igitur philosophæ, vsque ad perfectionē, naturam ipsam antiquam factam esse, & renouatam. Illud ergo, Dominus condidit me initium viarum suarum in opera eius, de ratione ac sapientia hominibus concessa explicandum est. Illud vero, Gignit me, de natura eadem iuxta Dei præscientiam ex suis imaginibus, quasi rota quadam implicata in suam metam redeunte, ab initio primum creati hominis facti ad imaginem Dei, in quo rationalem creatam sapientiam reposuit, ac sinceram sui caritatem impressit Deus. Quod in seipso renouans Saluator dispensatorie ad Patrem dicebat: *Quoniam*, inquit, *ante mundi constitutionem dilexisti me*. Illud autem: *Ante secula in principio fundauit me*; videns Salomon quod secula in hoc mundo ex diei ac noctis circuitu consistentiam habent; existere autem ante diem & noctem, esse etiam existere ante hoc sæculum: eas confide-

Pron. 8.

Ioan. 17.

Pron. 8.

ἔξωρε τῆ σωείσῃ αὐτῷ ὁ κύριος, τῆτο ἤδη ἐκλίσειν ὁ αὐτὸς κύριος μέτῃ ἁγίω-
 στερον ἔ κόσμου ἔ τ φύσεων αὐτῷ. λέ-
 γῃ οὖν ὁ Σολομών ὡς ἐκ παρῶντου
 τῆς ἐν ἀνθρώποι σοφίας τῆς παρῶ-
 νου ἁγίας τῆς κόσμου ἐν τῆ τῆ θεοῦ ἐν-
 θυμήσῃ κύριος ἐκλίσει με δὲ ἄλλω ὁδῶν
 αὐτῷ εἰς ἔργα αὐτῷ τῆ ἐν τῷ ἀνθρώποι
 σοφία ἀνῆκεν ἐκφωνεῖν τῆ λογιστικῆ, τῆ
 ἀνθρώπου τῆ ἀνθρώπου, τῶν τῶν
 κατ' εἰκόνα τῆ θεοῦ ἡμιμορφῶ. τὸ οὖν
 αὐτῷ, κύριος ἐκλίσει, τῶ παρῶν ἁγίας
 ἔ κόσμου ἐν τῆ τῆ θεοῦ ἐνθυμήσῃ, τῆτο
 πύττω παρῶν ἁγίας. τὸ δὲ ἡμιμορφῶ με,
 σωείεις πάλιν εἰς τῆς μὲν τῶν τῆ ἐκ φύ-
 σεως παρῶν ἁγίας ἐκ διδουμένης εἶπε τῆ,
 ἡμιμορφῶ με. νόει πίνω φιλοσοφίᾳ, τῆ αὐ-
 τῆς φύσεως παλαιουμένης ἔ ἀνῆκεν
 οὐμένης ἀρετῆ σωτελείας. τὸ οὖν, κύ-
 ριος ἐκλίσει με δὲ ἄλλω ὁδῶν αὐτῷ εἰς
 ἔργα αὐτῷ, εἰς πῶν τῆ ἀνθρώπων δο-
 δεῖσαν λογιστικῶν σοφίαν διαληθίον
 τὸ ἡμιμορφῶ με, τὸ κατ' ἀνθρώπων ἔ θεοῦ
 αὐτῆς τῆ φύσεως, τὸ ἔξ αὐτῆς ἔξ εἰκό-
 νων ὡς ἔργον εἰληθίον ἐπὶ αὐτῶν
 τῆ καμῆθησῃ ἐπανιόν ἔξ τῆ δὲ ἁγίας τῆ
 παρῶν ἁγίας ἀνθρώπων ἔ κατ' εἰκό-
 να θεοῦ κλιθεῖν τῆς, ἐν ὧ πῶν λογιστικῶν
 σοφίαν τῆ κλιθεῖν ἐνέδουκεν, ἐν ὧ τῆ εἰ-
 λικρινῆ αὐτῷ ἀγαπῶν ἐνεπύπωσεν ὁ
 θεός, ὅπῃ τῆ ἀνῆκεν ἐν αὐτῷ ποιού-
 μένος ὁ σωτῆρ ἐλεγε παρῶν ἁγίας παρῶν
 οἰκονομικῶς: ὅπῃ ἡγάπησας με, φησὶ,
 παρῶν ἁγίας κόσμου. τὸ ἔξ, παρῶν ἁγίας
 αἰώνος ἐδεμελίωσέ με ἐν δὲ ἁγίας, ἰσρη-
 στας ὁ Σολομών, ὅπῃ οἱ αἰῶνες οἱ ἐν τῶν
 τῶ κόσμῳ ἐκ τῆ ἀνθρώπου τῆ ἡμέρας καὶ
 τῆ νυκτὸς τῆ σύσπασιν ἔχουσι: τὸ ἔξ παρῶν
 ἁγίας τῆ ἡμέρας καὶ τῆς νυκτὸς, παρῶν
 ἁγίας ὅτι τῆ αἰώνος πύττω τῶν τῆς

ANNO CHRISTI 325.

ANNO
CHRISTI
325.

ταῖς ἰσραηλῆαις θαυρήσας ὁ Σολομὼν,
 ἤρμωσεν διαρμύσας τῶ τε ἀνθρώπου καὶ
 τῆ σοφία. διὸ ἐκ παρσώπου αὐτῆς
 ἐκφανήσας λέγει τὸ κύριον ὅτι ἐκπέ-
 με ἀρχὴν ὁδῶν αὐτῆς εἰς ἔργα αὐτῆς,
 παρσὺ τῆς αἰώνος ἐδεμελίωσέ με ἐν ἀρ-
 χῆ. συλλογισάμενος ἐν ἑαυτῷ πάλιν,
 ὅτι μέλλοντος τῆ θεοῦ παράγιν ταύτας
 παρσὺ φύσας ταῖς ἐγκοσμίαις, παρσὺ γε-
 σέρας τῆ τε ἀνθρώπου καὶ τῆς σοφίας,
 εἰς τὸ εἶναι, καὶ ὅτι δεῖ τῶν παρσὺ γε-
 ροῖς παρσὺ εἶναι παραρμύλων τε τῆ
 φύσας ἰσραὴν καὶ τὰς τῆς φύσας
 παρσὺ ραγνομύλων, καὶ ὅτι ὁ ἀνθρώπος
 καὶ ἡ σοφία ἠγάσασα τῆ ἔργων ἐπέ-
 σπασαν. ἡ οὖν τῶ ἀνθρώπου δοδεῖσαι
 ὑπὸ τῆ θεοῦ λογιστικῆ καὶ κριτικῆ σο-
 φία, ἡ διαδοχάσασα ὅτι Σολομῶν-
 τα, κατὰ φησὶν ὁ μέγας Μωσῆς, λέ-
 γει ἐν Σολομῶνι· κύριον ὅτι ἐκπέ με
 ἀρχὴν ὁδῶν αὐτῆς εἰς ἔργα αὐτῆς· καὶ
 τὰ ἐξῆς. ἡς ἐκ παρσώπου τῆς παρ-
 ρυεσέρας σὺν τῶ ἀνθρώπου τῆς κό-
 σμου, διηρνούμεν ταῖς ἐνεργείας τῆ
 θεοῦ, ταῖς ἐν τῶ κόσμῳ παρσὺ ροντι-
 ταῖς φύσας, φησὶν αὐτὸς· κύριον
 ἐποίησε χώρας καὶ αἰκίητοις, ἐ ἀκρα
 οἰκούμενα τῆς ὑπὸ οὐρανόν. ἰωίκα
 ἠτοίμαζε τῶ οὐρανόν, συμπαρσὺ μίλιν
 αὐτῶ, ὅτι ἀφώελε τὸ εἶναι θενον ἐπὶ
 ἀνέμων ἰωίκα ἰχυρῶ ἐποίησε τὰ ἀνω
 νέφη, καὶ ὡς ἀσφαλῆς ἐπίσπασε τὸ
 ὑπὸ οὐρανόν. ἐν τῶ πέντα τῆ θαλάσση
 ἀκριβασμὸν αὐτῆς· ἐ ὑδάτα ἐ παρσὺ ἐ-
 σονται λόγον σῶματὸς αὐτῆς· καὶ ἰχυρῶ
 ἐποίησε τὰ θεμέλια τῆ γῆς, ἠμίλιν παρσὺ αὐ-
 τῶ ἀρμόζουσα, ἐγὼ ἠμίλιν ἡ παρσὺ ρα-
 ρε. ταῦτα ἐκ παρσώπου τῆ σοφίας· ἐ
 δέικνισιν ἀσφαλῶς, ὅτι ὁ παρσὺ παρ-
 ρας τῆ κόσμου, ἐν τῆ τῆς ἐν θυμῆσι· διὸ ἐ ὁ κόσμος ἐξέπιδει, δλον ὅτι ἐ τ

raciones contemplans Salomon,
 homini atque sapientia congrue
 accommodavit. Quamobrem ex
 eius persona pronuntians ait :
Dominus condidit me initium via- rum suarum in opera eius, ante secula, in principio fundavit me.
 Rursum cogitans in semetipso,
 quod Deo huius mundi naturas
 ante hominem eiusque sapien-
 tiam in esse perducente, oportet
 presentibus ipsis naturis, quæ
 priora sunt adesse. Videns autem
 ordine naturas prodeuntes, &
 quod homo eiusque sapientia
 proposita fuerant, ut reliqua ope-
 ra præcederent : rationalis ergo
 atque iudicatrix sapientia homi-
 ni concessa, & Salomoni, ut mag-
 nus Moyfes ait, infusa, loquitur
 in Salomone : Dominus condidit
 me initium viarum suarum
 in opera eius : & quæ sequuntur.
 Ex cuius persona, quæ cum ho-
 mine prior erat mundo, enar-
 rans opera Dei naturas in mun-
 dum producentis, inquit ipse :
Dominus fecit regiones & inhabi- tabilia, & summa quæ habitan- tur eius quæ sub calo. Quando præ- parabat calum, simul aedera ipsi, & quando secernebat suam sedem super ventos : quando athera firmabat sursum, & librabat fontes aquarum : quando circumdabat mari terminum suum, & legem ponebat aquis ne transirent fines suos : quando appendebat funda- menta terra, cum eo eram cuncta componens, cui adgaudebat. hæc
 ex persona sapientia. Quæ haud
 dubie ostendunt, quod in diu-
 ina intentione ante mundum ex-
 titit, propter quam mundus ex-
 tructus est : constat etiam ante

Concil. Tom. 2.

Ddd ij

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Barnab. 3.

mundi naturas extitisse. Testis ergo factus viae naturarum, qui prior illis fuit, earum ordinem numerat per sapientiam quam inuenit prudentia sua, quamque homini praeprauit. Quis igitur hanc sapientiam praeprauit & dedit homini, quae eius opera enarrat? Non alius omnino, quam qui praeprauit terram in aeternum tempus, & qui impleuit eam iumentis quadrupedibus, qui mittit lumen, & vadit: vocauit illud, & obediuit illi timore: qui in terra visus est, & inter homines conuersatus est. hic sapientiam hereditauit. Non est itaque Filius Dei illud: Dominus condidit me: sed rationalis sapientiae, quam ipse Dominus homini dedit ac praeprauit, propter quem mundus factus est. clarissime siquidem per omnia demonstratum est, in persona rationalis sapientiae dictum esse. Confirmat autem praedicta Dominus in euangelio, dicens: *Sabbatum propter hominem factum est, non homo propter sabbatum*: attributa mundo persona seu figura sabbati, pro eo; mundus propter hominem factus est, non homo propter mundum.

Marc. 2.

Alia philosophi contradictio.

At vero Salomonis sapientia testatur, Filium Dei esse, hoc est, Dei sapientiam, quae dixit: Dominus condidit me, & quae sequuntur.

Responsio sanctorum episcoporum ad philosophum per episcopum Eusebium Pamphili.

Dic philosopho, sapientia quae erat in Salomone, vt ais, eratne

τῷ κόσμου φύσιν παρ' ὑπέρθεον. ἴστωσαν ὡς οὐκ ἄλογος τῆς θεοῦ φύσεως, ὑπερῖθ' ἡμῶν τῶν ἀνθρώπων, ὁ παρ' ἡμῶν ἀνθρώπων, ἡ σοφία, καὶ ἐξέδρα τῆς σωτηρίας αὐτῆς, καὶ ἐπέπεσε τῷ ἀνθρώπῳ. τίς οὖν ὁ ταύτην τῶν σοφίαν παρ' ὑπερείστας καὶ δεδικώς τῷ ἀνθρώπῳ, ἢ ὑφ' ἡμῶν αὐτῆς ἐνεργείας; ὅτι ἐκ ἄλλοις, ἀλλ' ἢ πατρὸς ὁ καὶ πατρίστας τῶν γῶν εἰς αἰῶνα χρόνον, ὁ καὶ ἐμπλήσας αὐτῶν κτηνῶν τετραπόδων, ὁ καλεῖστας τὸ φῶς, καὶ ὑπήκουσεν αὐτῷ Ἰσραὴλ ὁ θεὸς τῆς ὀφείας, καὶ σωμασας φείας ἀνθρώποις. πούτω κεκλήροται τῆς σοφίας, οὐχ' ἔτι υἱὸς θεοῦ καὶ κύριος ἐκπέσει με, ἀλλ' ἢ τὸ λογικῆς σοφίας, τὸ ἴστω αὐτῆς καὶ κύριος ἐπεπέσειστας καὶ δωδεῖστας τῷ ἀνθρώπῳ, δι' ὃν ὁ κόσμος ἐγένετο. σαφές ἐστιν διὰ πάντων δεδύκται, ὅτι εἰς τὸ παρ' ἡμῶν εἴρηται τῆς λογικῆς σοφίας. βεβαίον δὲ τὸ παρ' ἐρημηγῆμα ὁ κύριος ἐν τῷ βιβλίῳ λέγων· τὸ σαββατὸν διὰ τῶν ἀνθρώπων ἐγένετο, οὐχ' ὁ ἀνθρώπος διὰ τὸ σαββατὸν περὶ σωποποιήσας τὸν κόσμον εἰς παρ' ἡμῶν τῶν σαββατῶν, ἀλλ' ἢ τῶν ὁ κόσμος διὰ τῶν ἀνθρώπων, ἀλλ' οὐχ' ὁ ἀνθρώπος διὰ τῶν κόσμον.

ANNO CHRISTI 341.

Ἐτέρω δὲ τῶν φησὶς τῷ φιλοσόφῳ.

Ἄλλα, φησὶν, ἡ σοφία ἢ ἐν Σολομῶνι, ὁ υἱὸς τῆς θεοῦ ἐστίν, τὸ ἐστὶν ἡ σοφία τῆς θεοῦ, ὁ εἰπὼν· κύριος ἐκπέσει με, καὶ τὰ ἐξ ἧς.

Ἀποκρισις τῶν ἁγίων ἐπισκόπων πρὸς τὸν φιλόσοφον διὰ τῶν ἐπισκόπων Εὐσεβίου τῆς Πάμφιλου.

Εἰπέ ὦ φιλόσοφε, ἡ σοφία ἢ ἐν Σολομῶνι ὡς σὺ φησὶ, ἢ τῆς θεοῦ ἐστὶν

& omnia præscit, nescit viam viri in adolescentia? Et multa ex scripturis licet inuenire, quæ imprudentiâ eorum qui hoc dictum male intelligût, redarguât. Quomodo ergo qui docet hominem scientiâ, ipse nescit viam viri in adolescentia? Bene igitur intelligas, o philosophe, quod Salomon iudicem sapientiam accepit, quam inuenit Filius Dei prudentia sua, quam præparauit homini ad imaginem suam, rationalem scilicet. Confirmat iam dicta quod Dominus in euangelio loquitur: *Ecce plusquam Salomon hic*: quo funditus euertit dicentes ipsum esse Salomonis sapientiam. Si enim vt vox suffragatur, æqualem habet appellationem cum sapientia (sapientia enim Dei est Filius Dei) est ergo Deus præscius, qui iuxta præscientiam iudicat, & secundum opera, tamquam omnium opifex & creator, vt ait Paulus vas electionis, qui ad Hebræos scribens, sic de ipso loquitur:

Viuus est sermo Dei, & efficax, & penetrabilior omni gladio ancipiti, & penetrans vsque ad diuisionem anima ac spiritus, & discretor cogitationum ac intentionum cordis: & non est aliquid occultum in conspectu eius, sed omnia nuda sunt & aperta oculis eius, de quo sermo noster est. & ad Romanos idem scribit, dicens: *Quorum patres, ex quibus est Christus secundum carnem, qui est super omnia Deus benedictus in sacula, amen.* Sic autem ostendit quod Dei & Patris sapientia Deus vere sit ex ipso Deo, æternus ex æterno, verus ex vero, cum sit natura semper Filii æterni Dei & patris.

Matth. 12.

Hebr. 4.

Rom. 9.

ἐπίστατος ὁδοῦ ἀνθρώπου ἐν νεότητι, καὶ πολλὰ ἔστιν εἰρεῖν ἐκ τῆς γραφῆς, πᾶσι ἐλέγχοντα πᾶσι δυνάμει τῆς κακῶς ὑπερηφάνων πᾶσι τῆς ῥητικῆς τοῦτου. πῶς γὰρ ὁ διδάσκων ἀνθρώπων γνώσιν, αὐτὸς ἐκ ἐπίστατος ὁδοῦ ἀνθρώπου ἐν νεότητι, ὡς ἰδοὺ οὐκ ἔστι φιλόσοφος, ὅτι Σολομῶν κριτὴν ἔλαβε σοφίαν, ὡς ἔδωκε σωεὶ ἐσθ' αὐτῷ ὁ υἱὸς ἔσθ' θεοῦ, ὡς ἠύστερ ἐπέσει τῶν καὶ εἰκόνα αὐτῷ ἀνθρώπων, συλλογιστικῶν. ἀμέλει ἡ ἐπιβεβαίωσι τῆς ῥητικῆς ὁ κύριος ἐν διαφελίοις λέγων τὸ, καὶ ἰδοὺ πλείον Σολομῶντος ὡς ἀνέβη εἰς τὸν λόγον αὐτῶν ἐστὶν τὸ ἐκ Σολομῶντος σοφίαν. εἰ γὰρ τῆς ἡλικίας τῆς φωνῆς ἰσοπεσοῦτος ἔστιν ὁ τῆς σοφίας ἡ γὰρ ἔστι σοφία ὁ υἱὸς τῆς θεοῦ. θεὸς ὑπερηφάνος ἔστι, καὶ ἐκ τῶν ὑπερηφάνων κρίνει, καὶ τῆς πᾶσι ἔργα, ὡς κτίστης καὶ δημιουργὸς τῶν ἀπάντων, καὶ ὡς φησι καὶ ὁ Γ' αὐτὸς τὸ σκεῦος τῆς ἐκλογῆς, Ἑβραίοις γραφῶν, ὡς πῶς λέγει πᾶσι αὐτῶν. Ἰδοὺ γὰρ ὁ λόγος ἔσθ' θεοῦ καὶ ἐνεργῆς καὶ ποιητὴς ὑπὲρ πάντων μάχων ἀποστολῶν, καὶ διεικονιστικῶν ἀρχῶν μελεσιμῶν ψυχῆς καὶ πνεύματος, καὶ κριντικῶν ἐκτυμῶσεων καὶ ἐνοίων καρδίας. καὶ ἰδοὺ ἐστὶ κτίστης ἀφανῶν ἐνώπιον αὐτῶν, πάντα δὲ γυνάκα καὶ πᾶσι χηρισμένα τοῖς ὀφθαλμοῖς αὐτῶν, πᾶσι ὅν ἡμῖν ὁ λόγος. καὶ πᾶσι Ρωμαίοις δὲ ὁ αὐτὸς γραφῆς, λέγων ὡς οἱ πατέρες, καὶ ἔστι ὁ Χριστὸς τὸ καὶ σαρκῶν, ὁ ὡς ἐπὶ πάντων θεὸς ὁλοκληρῶς εἰς τὸν αἰῶνα, ἀμέλει. δεικνύσιν ἡ ὡς δὲ, ὅτι ἡ θεοῦ καὶ πατρὸς σοφία θεὸς ἔστιν ἀληθῶς ὡς αὐτῶν θεοῦ, αἰδῶς ὡς αἰδῶς, καὶ ἀληθινὸς ὡς ἀληθινὸς, φύσις ὡς αἰεὶ υἱὸς τῆς αἰεὶ ὄντος θεοῦ καὶ πατρὸς.

ANNO CHRISTI 334.

ANNO
CHRISTI
325.

Ἀντίρρησης τῆς Φιλοσόφου.

Contradictio philosophi.

ΚΕΦΑΛ. ΙΘ'.

CAPVT XIX.

ΤΙ οὐδ' ὅτιν ὁ Φίης ὁδὸν δὲ σοφίας
ἐκ ἐγνωσαν, οὐδὲ ἐμνήθησαν τὰς
τελείους αὐτῆς; καὶ τὰ ἐξῆς.

QVID igitur est, quod ais:
Viam sapientiae non cog-
nouerunt, neque recordati sunt
femitas eius? & quae sequuntur.

Ἀπόκρισις τῆς ἀρίων ἑπισκόπων δια-
τῆς ἀπὸ ἑπισκόπου Εὐσεβίου
τῆς Γαμφίλου.

*Responsio sanctorum episcopo-
rum per eundem episcopum
Eusebium Pamphili.*

Πολλὰ μὲν πρὸς τὰ ῥήματα τῆς σο-
φίας ἀπόδων, ὦ Φιλόσοφε, ἐθαύμα-
σας τῆς σοφίας πλὴν δυνάμιν, ὅτι δὴ
μεγίστην νοημάτων ἀλήθειαν ὅτιν δι-
ρεῖν ἐν αὐτῇ βραχυτέρας λέξεις. καὶ
πάντα δικαίως ἀν' ἡς ἀφεικασθε ῥή-
ματα τῆς γραφῆς τῆς ἀσπελιτικῆς ἁρα-
βολῆς, τῆς διαγορεύουσης εὐκρίνως πλὴν
βασιλείαν τῆς οὐρανοῦν κόκκων σιτά-
πεως, ὅ, ἡ βραχυτέρον μὲν ὅτι πάν-
των τῆς ἀσπεριμάτων τῆς ἑπὶ τῆς γῆς,
φυὲν δὲ ἐκ ἀναπληρωθῆν ἰκανῶν σκέ-
πτῳ τοῖς πετεινοῖς δίδωσιν. οὕτως ὁ-
εῖδη πλὴν τῆς θεῶν ῥημάτων δυνά-
μιν ἐν βραχυτέροις ἀσπεριμύθῳ λέξε-
σιν ἀναπληρουμένων δὲ τῆς νοημά-
των, καὶ ὡς ἀσπερικλάδων ἑπὶ πλὴν διά-
νοια τῆς πετεινῶν ἐπεκτεινομένων,
τὸ ἔστι, τὸ ἀσπερόπων, ποσὸν τῆς δι-
ερίσκειται δυνάμεις, ὡς ἐμὴ μόνοις τοῖς
γεωργοῖς, ἀλλὰ καὶ τοῖς παρεσῶσι πε-
τεινοῖς ἰκανῶν παρέχῃ πλὴν σκέπτῳ.
πόθεν οὐδ' ἐκινήθη πρὸς ταῦτα πλὴν
ἐνοια, ἢ ἐκ τῆς τῆς λόγου τῆς ἱεραῶς
γραφῆς ἱεροῦ Ἰακώβου Δαυὶδ, πρὸς
ἀπόδειξιν καὶ σύστασιν, οὐ τῆς λογιστικῆς
σοφίας, ὡς αὐτὸς ὑπέληψαι, ἀλλὰ τῆς
καὶ ταῦτα καὶ πάντα τὰ γρηγοῦσα δη-
μιουργησάσης ἀκαταλήπτου σοφίας
τῆς ἀκίτου καὶ ἀιάρχου, τὸ ἔστι

Sapenumero verba sapientiae
considerans, o philosopho, ad-
miratus es sapientiae virtutem,
quod brevissimis locutionibus
maximam sententiarum verita-
tem in ea inuenire liceat: & iu-
stissime quispiam verba scripturae
comparauerit euangelicae para-
bolae asserenti, simile esse regnum
caelorum grano sinapis, quod cum
minus sit omnibus terrae semini-
bus, quando tamen creuit, &
perfectum est, idoneum tectum
volucris praebet. Sic videmus
diuinorum verborum potentiam
breuibus locutionibus semina-
tam, plenam autem sententiis
quali ramis, ad volucrum, hoc
est, hominum contemplationem
protenfis, in quibus tanta poten-
tia inuenitur, vt non solis terra
habitoribus, verum etiam affi-
stentibus volucris sufficiens
exhibeant tegumentum. Vnde
nam igitur ad hanc considera-
tionem excitatus sum, nisi ex
verbo sanctae scripturae sacri can-
toris Dauidis, ad demonstratio-
nem & constitutionem non ra-
tionalis sapientiae, vt ipse fue-
ras opinatus, sed eius quae illam
& omnia creata condidit, in-
comprehensibilis sapientiae, in-
creatae, & initio carentis, hoc

Math. 13.

1. Cor. 1.

1. Cor. 1.

est, Christi: siquidem Christus est Dei virtus & Dei sapientia, iuxta modum suæ ineffabilis deitatis, ex Deo verus Deus Verbum. *Verbo enim Domini caeli firmati sunt, & spiritu oris eius omnis virtus eorum.* Audisti Verbum Domini, audisti Spiritum oris eius: audi rursus de veræ fidei constitutione, quæ pie a piis intellecta & prædicata est: quandoquidem existimo nihil prædictorum te suscipere præter tanti sanctorum pontificum spiritualis chori sententiam. Audi ergo pie, nec humanis ratiocinationibus quæ ineffabilia sunt, tenta perscrutari. Perfectus nec minuitur, nec augetur. Vnus ingenitus Deus & Pater: vnus ex eo genitus vnigenitus Filius Deus Verbum. sicut non est alter Deus cum Deo & Patre ingenitus, ita neque congenitus, neque prior, neque posterior Filius, diuersus a Deo vnigenito Filio eius, Deo Verbo. Vnus vere Deus & Pater, vnus etiam ineffabiliter ex eo genitus Filius, Deus Verbum. Quemadmodum autem non solo nomine Pater est Deus, sic neque solo nomine Filius, sed vere est Filius: verus est Pater, verus Filius: Deus est Pater, Deus etiam Filius ex eo genitus: perfectus Pater, perfectus & eius Filius: incorporeus Pater, incorporeus & Filius. incorporei enim est figura, & incorporea nimirum imago. Credis hoc philosophice, quod ex substantia Patris fit genitus vnigenitus eius Filius, quemadmodum a principio disputationum per plurima expressa testimonia demonstrauimus, an non?

Χειρὸς ἐπιπέφκεισὸς θεοῦ διώ-
 μισ, & θεοῦ σοφία κτλ. ὅτι ἀρρήτου καὶ
 ἀπρόνοητου θεότητος αὐτῶν ἕξασον, ὁ δὲ
 θεὸς ἔστι θεοῦ λόγος. τῶν γὰρ λόγων κυ-
 ελου οἱ οὐρανοὶ ἐστρεώθησαν, καὶ τῶν
 πνύματι τῶν σῶματός αὐτῶν πᾶσα ἡ δύ-
 ναμις αὐτῶν. ἤκουσας λόγον κυρίου,
 ἤκουσας πνύμα τῶν σῶματός αὐτῶν καὶ
 ἄκουε τοίνυν καὶ πάλιν πᾶσι τῶν συστά-
 σεως τῶν ἀλλοθῶν πίστεως τῶν ὁμοθεῶν ὑπὸ
 τῶν ὁμοθεῶν νοουμένης τε καὶ κηρυττι-
 μῆνης. ἐπιπέφκεισὸς οὐδὲν τῶν παρὰ
 φωνηθέντων ὅτι παρὰ τοσαύτης ἀγίων
 ἄρχιερέων πνύματικῆς ἡρώσεως τῶν ἀ-
 ἰσθησῶν δὲ δεξιά. ἄκουε τοίνυν ὁμοθεῶν,
 & μὴ τοῖς ἀνισθησῶν λογισμοῖς δι-
 ρθῶν ἀδὲς πειρῶν τῶν ἀπορήτων. ὁ τέλειος
 οὔτε μειοδύται, οὔτε αὐξάνει. εἰς ἀγέννη-
 τος ὁ θεὸς καὶ πατήρ· εἰς καὶ ὁ γεννη-
 μῆτος ὁ υἱὸς αὐτοῦ μονογενῆς υἱὸς θεοῦ λό-
 γος. ὡς πᾶσι οὐκ ἐστὶ συναγέννητος
 τῶν θεῶν & πατέρων θεοῦ ἕτερος, οὕτως οὐ-
 δὲ συγγενημῆτος, ἢ παρὰ γεννη-
 μῆτος, ἢ μεταγεννημῆτος υἱὸς ἕτερος
 θεοῦ τῶν μονογενῶν ἢ υἱὸς αὐτοῦ θεοῦ λό-
 γος. εἰς ὅντως θεὸς & πατήρ, εἰς ὅντως καὶ ὁ
 γεννημῆτος ὁ υἱὸς αὐτοῦ ἀφ᾽ ἑαυτοῦ υἱὸς
 θεοῦ λόγος. ὡς πᾶσι οὐκ ὁ λόγος μόνος
 πατήρ ὁ θεός, οὕτως οὐδὲ λόγος μόνος
 υἱός, ἀλλὰ ἄλλοθῶν υἱός· γνήσιος ὁ πατήρ,
 γνήσιος ὁ υἱός· θεὸς ὁ πατήρ, θεός & ὁ υἱός
 αὐτοῦ γεννημῆτος υἱὸς τέλειος ὁ πατήρ,
 τέλειος αὐτῶν καὶ ὁ υἱός· ἀσώματός ὁ πα-
 τήρ, ἀσώματός & ὁ υἱός. & ἀσώματου
 γὰρ χαρακτήρ, καὶ ἡ εἰκὼν ἀσώματός δι-
 λονόπ. πισθεῖς τῶν ὁμοθεῶν φιλοσοφῶν, ὅτι
 γεννημῆται ἐκ τῶν οὐσίας τῶν πατέρων ὁ
 μονογενῆς υἱὸς αὐτοῦ, καὶ ἀπὸ τῶν υἱῶν πατέρων
 τῶν λόγων διὰ πλείων ὅσων γραφικῶν
 μῦθων ἀπεδείξαμεν, ἢ οὐ;

ANNO
 CHRISTI
 325

ΑΥΤΕ-

ANNO CHRISTI 125.

Αρτεπειρώθις τῆς Φιλοσόφου.

Interrogatio philosophi.

Πῶς καὶ πῶς ἔστι, φερέσον;

Quomodo & quam ratione, dic?

Οἱ ἄγιοι ὀπίσκοποι διὰ τῆς αὐτῆς Εὐσεβίου Παμφίλου εἶπαν.

Sancti episcopi per Eusebium Pamphili dixerunt.

Μὴ ζήτησὶ πῶς Φιλόσοφε· εἰ δὲ μὴ, κατὰ ἥδη διὰ πλειόνων εἰρηταιῶν, καὶ ἐν δόξῃ τῆς διαλέξεως διεμύρισε μεθ' ἡμῶν, ὅτι κρημνίσαι σεαυτὸν σπουδαίως, διεμύριαν περὶ τῶν ἀνεξερεβνῶν. εἰ μὲν γὰρ ἐνδέχεται ζητεῖν πῶς ὁ ἀγγήνιος, ἐνδέχεται καὶ ζητεῖν πῶς καὶ ὁ γεγγνημύος. εἰ δὲ οὐ καὶ αὐτοὶ περὶ ζήτησιν, πῶς γεγγνηται, μὴ ζήτησὶ τὰ ἀνερεβνῶν, οὐ γὰρ ἀλλοίως τὰ ἀλλοίως ὀμύρια ζήτησὶ, καὶ ἀλλοίως. εἰ γὰρ ζήτησὶ, πῶς ἄλλοιως μαθεῖν; πῶς ἄλλοιως ἕξιμα. πῶς ἀλλοίως; οὐ δὲ πῶς ἐκείνη ἡ ὑπερὰ. παρὰ οὐρανὸς; ἐκ τοῦ ποιηθείς. παρὰ ἡλίου καὶ σελήνης καὶ ἀστέρων; οὐ δὲ πῶς διεμύρισε γεγγνηται. παρὰ ἀγγέλων καὶ ἀρχαγγέλων; οὐ δὲ πῶς ἡσθ, ἐπεὶ πῶς καὶ αὐτῶν ποιηθείς ὁ υἱός. ἀλλὰ περὶ ἀγγήνων; περὶ ἀγγήνων ὁ μονογγήνιος. μὴ ἔξεταζε τὰ μὴ αἰεὶ ὄντα, περὶ τῆς αἰεὶ ὄντος. ἀγγήνιος, ἀγγήνιος ὁ πατήρ. ἀγγήνιος, ἀγγήνιος γεγγνημύος ἔξ αὐτοῦ ὁ υἱός. σιωπήσον περὶ τῆς πῶς, καὶ πῶς ἄλλοιως τῆς πῶς γεγγνημύος, ἔξ αὐτοῦ γεγγνημύος. ὁ γὰρ πατήρ μόνος γινώσκει τὸν υἱόν πῶς ὅτι, ἔξ αὐτοῦ πατήρ, καὶ ὁ υἱὸς βούλεται ὁ υἱός ἀποκαλύψαι, κατὰ φησὶ τὸ διαγγέλιον αὐτῶν. εἰ δὲ μὴ θέλης πῶς αὐτῶν, ἀλλὰ Φιλονόμοις διεμύριαν τὰ ἀνεξερεβνῶν, καὶ ἀλλοίως μὲν τοῦ πῶς, μᾶλλον ἢ ἐπερὶ τοῦ μὲν, ὅτι οὐ πῶς θέλης νοεῖν τὸ θεὸν αἰεὶ πατήρ τῆς υἱὸς αὐτοῦ, καὶ τὸ μονογγήνιον

Ne quæras quomodo, o philosophice: alioquin, ut iam pluribus dictum est tibi, & ab initio disputationis testati sumus, stude te præcipitem agere, perscrutari tentans quæ inscrutabilia sunt. Si enim quærere licet, quomodo non genitus; licet etiam quærere, qui genitus. Si vero non deseres quæstionē, quomodo fit genitus; ne quæras inscrutabilia, non enim inuenies: quæras quæ inueniri possunt, & inuenies. Si enim quæseris, a quo potes discere? a terra? non subsistebat. a mari? nondum creatum fuerat mare. a cælo? nondum erat factum. A sole aut luna vel stellis? nondum fuerant condita. ab angelis & archangelis? nondum erant: siquidem & ipsorum factor est Filius. sed a sæculis? ipse ante sæcula vnigenitus. Ne igitur quæras quæ non semper fuerunt, de eo quod semper fuit. Ineffabilis & ingenuus est Pater, ineffabilis est & ex eo ineffabiliter genitus Filius. Taceas ergo de illo, quomodo, & concedas hoc ei qui genuit, & genito. Pater enim solus agnoscit Filium qui est, & Filius Patrem, & cui voluerit Filius reuelare, ut ait ipsius evangelium. Si autem non vis cessare illud, qui, sed contendis inscrutabilia perscrutari, ridemus tuam audaciam, quin magis deflemus te, quod non velis fide intelligere Deum semper Patrem Filii sui, & vnigenitum suum Filium.

Concil. Tom. 2.

Ecc

Math. 11.

lium, semper eius filium, semper cum Patre fuisse, non posteriorem, vt tu impie asseris. Sed fide intellige atque confiteare, perfectum Filium ex perfecto, vt sæpe audisti, lumen æternum ex æterno lumine, Deum verum ex vero Deo & Patre, increatum ex increato, sine compositione ab eo qui compositionis est expers, semper existentem apud Patrem: *In principio enim erat Verbum, vt ait Ioannes euangelista, & Verbum erat apud Deum, & Deus erat Verbum.* Illud, erat, philosophæ, non habet aliquid præcedens: illud, erat, philosophæ, tollit quod nõ erat, vt prius ostendimus: & illud, Deus, tollit quod non est Deus. Scriptis crede, quæ non scripta sunt, ne cogites, nec inquiras. Credas quod omnia condidit Filius quæ facta sunt voluntate Patris, non oculorum intuitu (Deus enim compositionis est expers, vt prædiximus) sed voluntate, vt ipse solus nouit: quod nos fide intelligentes prædicamus, iuxta sanctarum scripturarum doctrinam, quod Patris consilio ac suo condidit omnem creaturam, & quæ in cælo est, & quæ in terra, & quæ videtur, & quæ intelligentia percipitur, non instrumentis aut machinis, nec alicuius alterius auxilio, sed, vt paulo ante diximus, voluntate Patris, qui ad ipsum & ad Spiritum sanctum locutus est: *Faciamus hominem ad imaginem & similitudinem nostram.* Non dixit fac, nec facite, sed faciamus, ostendens id quod est consubstantiale, eiusdem honoris in beata illa & ineffabili trinitate. Ne obmurmures, o philosophæ, neque oculos moueas: sed men-

Ioan. 1.

Genes. 1.

υὸν αὐτῷ, αἰεὶ υἰὸν αὐτῷ, σὺν ᾧ ἦν ἡ ἀρχὴ αἰεὶ τῷ πατρὶ, καὶ οὐ μεταγενέστερον, καθὼς οὐ ἀσθενῶς φησὶ. ἀλλὰ νοεῖ πίστι, καὶ ὁμολογᾷ τέλειον ἐκ τελείου τὸ υἱόν, ὡς πολλὰκις ἠκούσας, φῶς αἰδίου ἐκ φωτὸς αἰδίου, θεὸν ἀληθινὸν ὡς ἀληθινὸν θεὸν καὶ πατέρα, ἀκρίστον ὡς ἀκρίστον, ἀσυνδέτην ὡς ἀσυνδέτην, αἰεὶ ὄντα πρὸς τὸ πατέρα. ἐν ἀρχῇ γὰρ ἦν ὁ λόγος, καὶ ἐὰν φησιν Ἰωάννης ὁ ἀπαγγελιστὴς, καὶ ὁ λόγος ἦν πρὸς τὸ θεόν, καὶ θεὸς ἦν ὁ λόγος. τὸ ἦν, φιλοσοφεῖ, τὸ πρὸς ᾧ ἦν ἐκ ἐχθῆ τὸ ἦν, φιλοσοφεῖ, πρὸς τὸ πατέρα τὸ ἐκ ἡμῶν, καθὰ περὶ ἀπειροκλήτου καὶ τὸ θεὸς πρὸς τὸ οὐ θεὸς. τοῖς γεγραμμένοις πιστεύετε, τὰ μὴ γεγραμμένα μὴ ἐννοεῖτε, μηδὲ ζητεῖτε. πιστεύετε ὅτι πάντα αὐτὸς ἐδημιούργησεν ὁ υἱὸς τὰ γεγραμμένα ἐν βίβλῳ πατερικῶν, ἐκ ὀφθαλμοῦ βλεπέμεναι ἀσυνδέτως γὰρ ὁ θεὸς, ὡς περὶ ἀπειροκλήτου. ἀλλὰ ἐν βίβλῳ, ὡς αὐτὸς οἶδε μόνος. ὅτι ἡμεῖς πιστὴ νοοῦντες κηρύττομεν, καὶ τὸ διδασκαλίαν τῆ ἱερωῦν γεραφῶν, ὅτι βουλή τῆ πατρὸς ἐστὶ αὐτῷ ἐδημιούργησε πάντα πλὴν κτίσιν πλὴν τῆ ἐπουρανίου καὶ ἐπιγῆσου, πλὴν τῆ ὀφθαλμοῦ καὶ νοοῦμεν, ἐκ ὀργάνοις, οὐτε μηχαναῖς, οὐδὲ σκευῆς πνὸς ἐπέρου, ἀλλὰ βουλήσιν πατρὸς, καθὰ ἀρχαῖς εἰρηκαμῶν, ἔειπόντος πρὸς αὐτὸν ἐτὸ πνεῦμα τὸ ἄγιον ποιήσωμεν αὐτοὺς καὶ εἰκόνα ἡμετέρου καὶ καθ' ὁμοίωσιν. ἐκ εἰπέ ποιήσονται, ἢ ποιήσονται, ἀλλὰ ποιήσωμεν, διὰ τὸ ὁμοούσιον καὶ ὁμοῦσιον ἐπὶ τὸ μακαρίας ἐκείνης καὶ ἀφραστοῦ τελευτῆς. καὶ μὴ ὑπογράφου, ὡς φιλοσοφεῖ, ἐτὸν ὀφθαλμοῦ ἀνακίνας, ἀλλὰ ὅτι τῷ τῆς διανοίας βλεπέμεναι πλὴν τῆ

ANNO
CHRISTI
325.

Δοξολογικῶν δογματικῶν ἀκριβείῃ, καὶ
 θεῶν πρῶτος, μὴ ὅτι πλέον γινόμενος
 ἄπιστος, ἀλλὰ πιστός. ἀκούε οὐδὲ σῶτες.
 ὁ τῆς θεοῦ λόγος, ὁ παρ' αἰώνων αὐτῆς
 υἱός, παρὸς ὃν εἶπε· ποιήσω μὲν ἀνθρώ-
 πον, καὶ τὰ ἐξ ἧς αὐτὸς πάλιν ἐπέ-
 των τῆς ἡμερῶν βουλήν πατρικὴν καὶ
 οἰκείαν ἀνθρώπου γέρονε, σαρκώδεις
 ἐκ πατρὸς διὰ τὴν ἐκπεσίαν ἀνθρώ-
 πον Ἀδάμ· ὁ ἀσώματος δὲ σώματι κε-
 νώσας ἑαυτὸν, ὡς εἶπεν ὁ ἀπόστολος
 Παῦλος, διὰ τὸ σῶμα, ἔλαβεν ἑσέως ὁ
 θεὸς λόγος τὸ σῶμα, ἵνα μὴ καταφλέ-
 ξῃ τὰς κτίσεις φύσις τῆς ἐν τῷ κόσμῳ
 θεοῦ γὰρ οὐδεὶς ἐώρακε πώποτε. ἐκρα-
 τήθη σαρκί, ἵνα ἡ σαρκὶς διὰ τὸ παρὸς
 αὐτὸν ἀτρέπτου ἐνώσεως ἐλθῆτε θῆ
 τὸ θανάτου, ἀόρατος δὲ ὁρατῶ, ἵνα ὑπο-
 μῖνῃ τὰ ὀφθαλμοῦ· ὡς ἀνθρώπος ὑπὸ
 χρόνον, ἀλλ' ἀληθεία κατ' ἀμφοτέρας
 θεὸς ἔστιν ἀνθρώπος, ἀνθρώπος καὶ θεὸς ὁ
 αὐτός· εἰς γὰρ ὅτι ἀμφοῖν Χριστὸς, νο-
 μίμης καὶ γνωσεζομίμης τὴν διαφορὰς τῆ
 οὐσιῶν, τὴν θεότητος αὐτῆς καὶ τὴν σαρκός,
 θεὸς ἑστὶν ἔστι. γέρονε ἀνθρώπος δὲ οἰ-
 κονομίαν. δι' αὐτὸν παρῆνται, δι' αὐ-
 τὸν ἀπόστολοι, δι' αὐτὸν μάρτυρες· παρῆ-
 νται διὰ τὸν παρῆνται, ἀπό-
 στολοι διὰ τὸν ἀπεσταλμένον οἰκονομι-
 κῶς, μάρτυρες διὰ τὸν παρῆνται
 ἦλθε θεὸς ὅτι γῆς, ὁ υἱὸς σαρκὶ
 κούρας, ὡς ἠβουλήθη, τὸ πῆς αὐτῆς
 θεότητος μέγεθος, ἐκ ἐρημώσας τὰ ἐν
 οὐρανοῖς· οὐδὲ γὰρ παρὸς τῆ σαρκω-
 δειῶν ἔρημος αὐτῆς ὁ κόσμος. θεὸς ἑστὶν
 ἔστι, γέρονε καὶ ἀνθρώπος δὲ οἰκονομίαν,
 σαρκώδεις καὶ τρεῖς ἐκ πατρὸς δι'

tis intuitu vide apostolicorum
 dogmatum integritatem, ac fi-
 deliter suscipere, non amplius infi-
 delis existens, sed fidelis. Audi
 ergo atque intellige. Dei Ver-
 bum quod fuit ante sæcula, Fi-
 lius ipsius, ad quem dixit: Facia-
 mus hominem, & quæ sequun-
 tur; ipsum rursus in diebus no-
 uissimis & Patris & sua sententia
 homo factum est, incarnatum ex
 Virgine, propter eum qui lapsus
 est, Adamum; incorporeum,
 cum in corpore semetipsum exi-
 nanisset, ut dixit apostolus Pau-
 lus, propter corpus accepit Deus
 Verbum nubem corporis, ut na-
 turas creatas huius mundi non
 combureret. *Deum enim nemo
 vidit unquam.* Carnem accepit,
 ut caro propter immutabilem
 cum ipso in unum coniunctio-
 nem a morte liberaretur: inuisi-
 bilis visibilem, ut ea quæ viden-
 tur, sustineat: quasi homo in
 tempore, sed reuera utrumque,
 Deus & homo, homo & idem
 Deus: vnus enim ex ambobus
 Christus, intellecta & cognita
 substantiarum differentia diu-
 nitatis eius atque carnis, Deus
 erat & est: factus est autem ho-
 mo propter dispensationē. Pro-
 pter ipsum prophetæ, propter
 ipsum apostoli, propter eum mar-
 tyres. Prophetæ propter eum
 qui a prophetis prædictus est: ap-
 ostoli propter eum qui dispen-
 satorie missus & apostolus factus
 est: martyres propter eumdem
 protomartyrem. Venit Deus in
 terram, Filius in carnem, oc-
 cultans ut voluit, suæ diuinitatis
 magnitudinem, non ea quæ in
 cælis sunt deferens: neque enim
 ante incarnationem desertus ab
 eo erat mundus. Deus erat & est,
 & factus est homo propter dispen-
 sationem, incarnatus & natus ex
 Virgine propter suam erga genus

Concil. Tom. 2.

Ecc ij

humanum caritatem. Pater dignum seipso & æqualem genuit Filium, eo modo quem nouit ipse qui eum genuit Deus & Pater, & qui ex ipso genitus est Filius, o philosopho.

οικείαν Φιλανθρωπίαν. ἄξιον ἑαυτοῦ καὶ ἴσον ὑὸν ἐγέννησεν ὁ πατήρ, ὡς οἶδεν ὁ γεννήσας αὐτὸν θεὸς καὶ πατήρ, καὶ ὁ ὢν αὐτῷ γεννημένος υἱὸς, ὡς φιλόσοφος.

ANNO CHRISTI 325.

Contradictio philosophi.

Αντήρρησις τῆς Φιλοσόφου.

Ne pluribus perseueres vim facere veritati, & verborum arte quasi nube obumbrare tentes non obscurum scripturæ sermonem: sed veni ad manifestam scripturam, quæ tibi est proposita, & non fugias illud: Dominus condidit me initium viarum suarum in opera eius. & illud: Dominus fecit regiones & inhabitabilia, & summa qua habitantur eius qua sub celo: vnam & eandem habet intelligentiam. De vno Domino Deo hæc sunt, qui primo factum creauit initium viarum suarum in opera eius, quem & Filium appellauit, qui Deus etiam per ipsum Filium quasi per instrumentum fecit regiones & inhabitabilia. Et si enim creata Dei sapientia, hoc est, Filius operatur, Deus tamen est qui per ipsum quasi per instrumentum ea quæ non erant, creat.

Μὴ ὀπί πλείον ὅσον ὀπί μὲν βιολογίως πλεὺς λήθησαν, καὶ τῆ τ' λόγων διτεχνία ὀπισκιάζειν ὡς νέφος πειρῶ τῆς γραφῆς ἀνάμαυρον φέτος· διὰ εἰς τὸ παροφανές τῆς γραφῆς ἐλάττει, τὸ παροφανέον τοῦ καὶ μὴ φέγγει τὸ, κύριος ἐκτίσεν με δὲ γλῶσσῶν αὐτῶν εἰς ἔργα αὐτῶν· καὶ τὸ, κύριος ἐποίησεν χώρας καὶ αἰκίητοις, ἔκτ' ἀπὸ οἰκουμένης τῆς ὑπὸ οὐρανὸν μίαν καὶ πλεὺς αὐτῶν ἐξ ἑννοίας θεοῦ τῆ ἐνὸς κυρίου. ταῦτα ὅτι ἔθεός, τῆ καὶ παροπλιστον κλισητος εἰς δὲ γλῶσσῶν αὐτῶν εἰς ἔργα αὐτῶν, ὃν καὶ ὑὸν αὐτῶν παροσηγρόβουσι, καὶ κλισητος δι' αὐτῶν, ὡς δι' ἐργαλείου, χώρας καὶ αἰκίητοις. εἰ γὰρ καὶ ἡ κλιση τῆ θεοῦ σοφία, τῆ τ' ἐστίν, ὁ υἱὸς ἐργαζέται, ἀλλ' ὁ θεὸς ἰὼ ὁ κλισητον δι' αὐτῶν τὰ μὴ ὄντα, ὡς δι' ἐργαλείου.

Prout. Ibid.

Responsio sanctorum episcoporum pereundem episcopum Eusebium Pamphili.

Απόκρισις τῶν ἁγίων ὀπισκόπων διὰ τῆ αὐτῶν ὀπισκόπου Εὐσεβίου τῆς Γαμφίλου.

Cum diu in via publica & regia, hoc est, in apostolica fide permanferis, quomodo extra illam ferri sustines? vt simul sublatus teipsum præcipites, cum ex profundo impietatis te circumstantis parū emerferis, quando ab hac sancta Synodo audisti prophetiam magni Ieremia, quasi digito, vt ita loquamur,

Πολὺ διασεύχων τὴ βασιλικῆς λεωφόρου, τῆ τ' ἐστὶ τὴ δόξολογικῆς πίστεως, ἐξ ὧ πῶς ταύτης φέρεσθαι δύνηται κρημνίσαι σεαυτὸν ἀπαξ ἐλόγιμος, καὶ μικρόν ἀναβύσας ἐν τῆ παλέχοντις σὺ τὴ ἀσεβείας βυθῶν ὅταν ἠκουσας τῆ τῆς ἁγίας συνόδου ταύτης πλεὺς παροφνείαν τῆ μεγάλου Ἱερεμίου δακτυλοδρακτοῦτος, ὡς ἀν' εἶποι τις, καὶ λέ-

ἄνθρωπος ὁ θεὸς ἡμῶν, οὐ λογισθήσεται
 ἕτερος πατρὸς αὐτῶν· καὶ τὰ ἐξ ἡς, οἷς ἐ-
 πλέγη· μὴ ταῦτα ἐπὶ τῆς ὡφθῆ, καὶ
 τοῖς ἀνθρώποις συνανεστράφη, καὶ οἰ-
 δεα, ὡ φιλόσοφε, ἐπερωτηθεὶς παρὰ
 τῶν ἁγίων ἐπισκοπῶν, πῶς ἐπὶ τῆς γῆς
 ὁφθεὶς, καὶ τοῖς ἀνθρώποις συνημαστρα-
 φεὶς, ὁ πατὴρ ἢ ὁ υἱός; Ἐὐμολογήσας,
 ὅτι ὁ υἱός, καὶ ὡς αἰθεῖαι γραφαὶ λέ-
 γουσι. οὐ ταῦτα εἰρηκας; πῶς πάλιν
 ἐπὶ τῆς βουδὸν τῆς μοχθηρίας Ἀρείου
 εἰ αὐτὸν ἀκονήσεις, μάλλον δὲ βουθι-
 ζεις; οὐ γὰρ ἀνέλεξας χωρεθεὶς ἐκεί-
 νου, ὡς εἰ αὐτὸν συνέλεξας. παρρησι-
 κεις ὡ ἀθλιε τῆς δόξουλικῶν δογμα-
 τῶν τὰ Ἀρείου βλάσφημα ῥήματα,
 κλισμα καὶ ἐργαλεῖον τῆς ἰδὸν τῆς θεοῦ
 δόξα καλῶν. ἀκούε τοίνυν πατρὸς ἡμῶν,
 ὡ φιλόσοφε, εἰπὼν φιλόσοφος εἶ, καὶ
 πατρὸς, μὴ αὐτὸν εἶπὼν τῆς θεοῦ τῆς
 κλισμῶ σοφίᾳ, πῶ λογιστικῶ, πῶ
 τῶ ἀνθρώπου ἰσὺ αὐτῆς ἰδὸν τῆς θεοῦ δό-
 ξασαν, ἔκλεισαντος χάρας καὶ ἀοικη-
 τοῖς. ἐπὶ τῆς σὸν σου νοῦ, μὴ πατρὸς
 ἀπεχθεῖαν βλέπων, ἀλλὰ πατρὸς ἀλη-
 θεῖαν, καὶ ὁδηγήσῃ σε αὐτὴ ἢ ἀληθεῖα·
 καὶ γνώσῃ, ὅτι οὐ κλισμα ὁ μονογενὴς
 υἱός ἐστι θεοῦ, ἀλλὰ αὐτὸς κλισμῶ καὶ δη-
 μουργὸς πασῶν τῶν κλισμῶ φύσεων,
 καὶ ὡς καὶ αὐτὸς μικρὸν διαβλάσφας
 νενοήκας, καὶ νοήσας, ὡς γὰρ ἐγὼ πεπί-
 σθαικα, εἰπὼν σαλευθεὶς ποθεὶς.

Ἀντήρησις τῆς φιλοσόφου καὶ τῆς
 ἁγίου πνεύματος.

ΚΕΦΑΛ. κ'.

ΕΣΤΩ, φησὶ, πῶς πατὴρ τῆς ἰδὸς,
 καὶ ἀναμφίλεκτα, ὡς πατὴρ, ὅτι
 ἐκποσεν, ἢ ὅτι συνέκτισε τῶν θεῶν καὶ πα-
 τρι, ὡς αἰ μὲν ὡς ἐλαθρηλοδοσι, καὶ ὅτι

indicantis & dicentis: *Hic Deus Baruch. 3.*
noster, & non reputabitur alius
adversus eum: & quæ sequuntur, Ibid.
 quibus addit: *Post hæc in terris vi-*
sus, & cum hominibus conversa-
tus est. Et nosti o philosopho,
 quod interrogatus a sanctis epi-
 scopis, quisnam in terris visus ef-
 fet, & cum hominibus conuer-
 satus, Paternæ an Filii? confes-
 sus es, quod Filius, ut diuinæ scri-
 pturæ testantur. Nonne hæc di-
 xisti? quomodo iterum in pro-
 fundum prauitatis Arii te ipsum
 coniciis, aut potius demergis?
 Non enim ab eo separatus castra
 moueres, ut te ipsum implicares.
 Præfers, o miser, apostolicis dog-
 matibus Arii verba blasphema,
 creaturam & instrumentum Fi-
 lium Dei appellans. Audi ergo a
 nobis o philosopho, si tamē phi-
 losophus es, & crede non ipsum
 Filium Dei esse sapientiam crea-
 tam rationalem, ab ipso Filio Dei
 qui fecit terram & inhabitabi-
 lia, homini datam. Animum
 tuum conuerte, non ad odium
 respiciens, sed ad veritatem, &
 ipsa veritas ducet te: atque ag-
 nosces, Filium Dei vnigenitum
 non esse creaturam, sed ipsum
 creatorem & opificem omnium
 creaturarum naturarum, sicut &
 ipse parum respiciens intellexisti,
 & intelliges, ut ergo credidi, si
 saluari desideras.

Contradictio philosophi de
Spiritu sancto.

CAPVT XX.

SINT, inquit, credibilia de Fi-
 lio, & minime dubia, ut dici-
 tis, quod creauerit, aut simul
 cum Deo & Patre condiderit, ut
 testimonia indicant, & quod
 Ecce iij

non opus, sed germen sit Dei, qui natura ex iplo genitus est, & quæ iam sunt admiffa. Ceterum de Spiritu sancto non potestis aliquid affirmare. Quis enim audebit asserere Spiritum sanctum creatorem aliquarum creaturarum naturarum? Vbi testimonia de ipso prædicant, condidisse illum aliquam creaturarum quæ videntur, aut quæ non videntur? Quis vero de ipso profusus, sicut de Filio scripsit? Proclamet aliquis vestrum, si potest.

Responsio patrum per Protogenem episcopum Sardicensem.

Non difficile, o philosophe, operum sancti Spiritus testimonia tibi demonstrare, quæ patres nostri de illo exposuerunt, quod creauit. Iterum proponemus quod de creatione dictum est: *Dixitque Deus: Faciamus hominem ad imaginem & similitudinem nostram.* & adiecit dicens: *Fecitque Deus hominem: ad imaginem Dei fecit illum, masculum & feminam fecit eos.* Sicut ergo Deus est Pater qui Filio dixit, Faciamus; & Filius Deus, qui fecit hominem. Si ergo Deum asserimus eum qui dixit, & qui fecit Adam & Euan, deinceps de Spiritu sancto audi. Qui fecit Adamum, eratne Deus, an non? *Philosophus:* Est profecto Deus. *Episcopus:* In libro Iob, Eliu Buzites ait ad Iob: *Diuinus Spiritus qui fecit me.* Si ergo Deus est qui Adamum fecit, quid dicis de illo qui fecit Eliu? an alterius essentia videtur tibi Eliu esse, atque Adam? ex æquali enim artificum peritia æqualem conclusionem proferre, personæ hominis innatū est.

Genes. 1.

Iob 33.

οὐ ποίημα, ἀλλὰ γόνιμα ἔστω, φύσις δὲ αὐτῷ γεγεννημένῃ, καὶ ἰδού δειγμένα. μή καὶ περὶ τῆς πνεύματος ἔχετε ἡ λέγειν; τίς γὰρ πολυσηφῶσιν τὸ ἅγιον πνεῦμα κτίστω πνεύτων φύσεων; ποῦ δὲ καὶ μὲρ πνεύματι αὐτῷ λέγουσι, δεδημιουργηκεναι αὐτὸ ἡ τῶν ὀρατῶν καὶ ἀορατῶν κτισμάτων; τίς δὲ ὅλως ἀνεργάτω περὶ αὐτῷ ὡς περὶ τῆς υἱοῦ; ἐκοήσθη ἡς ὑμῶν, εἰ ἔχοι.

ANNO CHRISTI 325.

Ἀναπόκρισις τῶν πατέρων διὰ Πρωτογενεῖς ἐπισκόπου Σαρδικῆς.

Οὐκ ἔστι δυσχερὲς, ὦ φιλόσοφε, ἀποδείξαι σοι τὰς μὲρ πνεύματος τῶν ἐνεργῶν τῷ ἁγίου πνεύματος, ἀλλ' οἱ πατέρες ἡμῶν δὲ ἐδίδοντο περὶ αὐτῷ, ὅτι ἐκπύσει. πάλιν ἐρήσομεν τὸ περὶ τῆς κτίσεως ῥηθῆναι καὶ εἶπεν ὁ θεός, ποιήσωμεν ἀνθρώπον κατ' εἰκόνα ἡμετέραν καὶ καθ' ὁμοίωσιν. καὶ ἐπήραγε λέγων καὶ ἐποίησε τὸν ἀνθρώπον κατ' εἰκόνα θεοῦ ἐποίησεν αὐτὸν, ἄρρεν καὶ θῆλυ ἐποίησεν αὐτοῖς. ὡς οὐκ θεός ἐστιν ὁ πατήρ ὁ ἀπὸν τῷ υἱῷ, ποιήσωμεν, ὁ δὲ υἱὸς θεός ὡν ἐποίησε τὸν ἀνθρώπον· εἰ οὐκ θεὸν λέγουμεν εἰπόντα, ἔτι ποιήσωμεν Ἀδάμ καὶ τὴν Εὐάν, λοιπὸν ἀκούσον περὶ τῆς ἁγίου πνεύματος. ὁ ποιήσας τὸν Ἀδάμ θεός ἢ οὐ; ὁ φιλόσοφος ναὶ θεός ἐστιν. ὁ ἐπίσκοπος σοὶ τῆ βίβλῳ Ἰώβ, Ἐλιούμ ὁ Βουζαίτης λέγει περὶ Ἰώβ πνεῦμα θεῶν τὸ ποιήσάν με. εἰ οὐκ θεός ἐστιν ὁ ποιήσας τὸν Ἀδάμ, ἢ εἶποις ποιήσαντα τὸν Ἐλιούμ; ἢ ἐφρούσι δὲ καὶ σοὶ εἶναι ὁ Ἐλιούμ τῆς Ἀδάμ; τῶν γὰρ δημιουργῶν ἐπὶ τῶν ἰσθμῶν, τὸ ἰσοχρόδιον τῆς συμπράξεως φανεροῦται, πέφυκεν ἐπὶ τῆς ἀνθρώπου πνεύματος.

ANNO CHRISTI 325.

π ου̅ λέξας φιλόσοφε τ̅ ποιήσαντα τ̅
 Ελιούμ; ἄρα οὐχὶ θεὸν ἐποίησεν αἰ-
 θεόπου; ὡς γὰρ ἔφη θεὸς τ̅ ποιήσαντος
 τ̅ Ἀδάμ, καὶ ἐποίησεν ὁ θεὸς τ̅ Ἀδάμ·
 οὕτως εἶπεν ἡμᾶς δίκαιον καὶ θεὸς τ̅
 ποιήσαντος τ̅ Ελιούμ, ὅτι θεὸς τ̅ ἅγιον
 πνεῦμα ὄν· ἴση τ̅ δημιουργίας ἢ πλά-
 σης, ἴση καὶ ἢ τ̅ δημιουργῶν παρομοιο-
 εῖα· ἐντ̅ μία θεότης τ̅ ἁγίας τετραδός
 ἐν τεσσάρων ὑποστάσει τελείαις καὶ ἰσῆς
 νοουμένη. τ̅, ὅτι, ἐποίησεν ὁ θεὸς τ̅
 αἰθερόν, καὶ τ̅ αἰὸν πνεῦμα τ̅ ποιή-
 σαν τ̅ Ελιούμ. ἐν βίβλῳ δὲ ἀναλή-
 ψως Μωσέως, Μιχαὴλ ὁ ἀρχάγγελος
 διαλεγόμενος τῷ διαβόλῳ λέγει·
 ὁπὸ γὰρ πνεύματος ἁγίου αὐτ̅ πάντες ἐ-
 κτίσθησαν. ἐπάλιν λέγει· ὁπὸ παρομοιο-
 ποῦ τ̅ θεοῦ ἐγένετο τ̅ πνεῦμα αὐτ̅, ἐ-
 ὁ κόσμος ἐγένετο. ἀρχαῖος γὰρ αἰὲς ἢ
 θεῖα ἐσθλότης ἁγίας, ὅτι πατήρ καὶ υἱὸς
 καὶ τ̅ ἅγιον πνεῦμα, δημιουργήσασα
 ἅμα πάντα πῦρ κτίσιν, πῦρ τε νοη-
 τῶν, ἐπὶ τῶν ἀσθητῶν. λέγει γὰρ καὶ ἐν
 τῷ λβ'. ψαλμῶν τῷ λόγῳ κυρίου οἱ
 οὐρανοὶ ἐστερέωθησαν, ἐπὶ πνεύματι
 τ̅ σοφίας αὐτ̅ πάντα ἢ δυνάμεις αὐτ̅.
 ἀκούει δὲ τῆς θεοῦ ἐν Ἡσαΐα λέγοντος·
 ἐγὼ κύριος ὁ θεὸς σου, ἐπακούσμαι
 σου θεὸς Ἰσραὴλ. εἰπὼν δὲ θεὸς τ̅ τῶν
 ἀεργιστῶν τὰ πρὸς τ̅ λαόν, ἐπέ-
 χει λέγων· ἴνα ἴδωσι, καὶ νοήσωσι, καὶ
 ἐπίστανται ἅμα, ὅτι χεῖρ κυρίου ἐποίη-
 σε πάντα ταῦτα, καὶ ὁ ἅγιος τῆς Ἰσ-
 ραὴλ κατέδειξεν αὐτὰ· χεῖρα φή-
 σας τ̅ ἅγιον πνεῦμα τῆς θεοῦ, ἅγιον δὲ
 τῆς Ἰσραὴλ τ̅ υἱόν αὐτ̅. καὶ πάλιν
 πρὸς Ἰακώβ εἶπεν· ἡ χεῖρ μου ἐθεμε-
 λίωσε τ̅ γῆν, ἐπὶ δεξιᾷ μου ἐστερέωσε
 τ̅ οὐρανόν. καὶ τὰ καὶ Ἰεζεκιὴλ, λέγων·
 ἐγένετο χεῖρ κυρίου ἐπ' ἐμέ. εἶωθεν ἢ

Quid ergo dices, philosophe, de
 illo qui fecit Eliu? Numquid non
 etiam Deum affirmabis, & ho-
 minis creatorem? Vt enim dixit
 de eo qui fecit Adamum: Fecit-
 que Deus hominem: ita nos di-
 cere par est de eo qui fecit Eliu,
 quod scilicet Spiritus sanctus sit
 Deus; & quorum creationis æ-
 qualis est fabrica, æqualis etiam
 sit opificum appellatio. Siqui-
 dem vna est diuinitas sanctæ tri-
 nitatis, quæ in tribus subsisten-
 tiis perfectis & æqualibus confi-
 deratur, iuxta illud: Et fecit
 Deus hominem. & illud: Diui-
 nus Spiritus fecit Eliu. In libro
 autem analepsis Moysis, Michael
 angelus disputans cum diabolo
 dicit: A Spiritu sancto eius om-
 nes creati sumus. Et rursus ait ex
 persona Dei: Exiuit spiritus e-
 ius, & factus est mundus. Insepa-
 rabilis enim est diuina & ineffa-
 bilis trinitas, Pater, Filius, &
 Spiritus sanctus, quæ simul con-
 didit omnem creaturam, tam
 quæ intellectu, quam quæ sensu
 percipitur. Inquit enim: *Verbo*
Domini cali firmati sunt, & spiri-
tu oris eius omnis virtus eorum.
 Audi ergo Deum in Ifaia lo-
 quentem: *Ego Dominus Deus*
tuus. Audiam te Deus Israel.
 Postquam autem de beneficiis
 disseruit quæ ad populum perti-
 nent, adiungit, dicens: *Vt vi-*
deant, & intelligant, & sciant
quod manus Domini fecit hæc om-
nia, & sanctus Israel ostendit ea:
manum appellans Spiritum Dei,
sanctum autem Israel, Filium e-
ius. & rursus ad Iacob ait: Ma-
nus mea fundauit terram, & dex-
tera mea calum firmavit. vt & E-
zechiel dicit: Facta est manus
Domini super me. Consuevit scri-

ptura, o philosopho, manum aut brachium appellare Spiritum sanctum Dei, dexteram autem Filium eius.

γραφή, ὡ φιλόσοφε, ἢ χεῖρα ἢ βραχίονα καλεῖν τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον τοῦ θεοῦ, δεξιαν δὲ τὸ υἱὸν αὐτοῦ.

ANNO CHRISTI 325.

Adbuc sancti patres dixerunt per episcopum Leontium Caesarea Cappadociae.

Ἐπὶ οἱ ἅγιοι πατέρες εἶπαν διὰ Λεοντίου Ἐπισκόπου Καισαρείας Καππαδοκίας.

Sufficiunt quidem quæ dicta sunt de operibus sancti Spiritus, o philosopho, vt ipsum credas simul cum Patre & Filio omnium factarum naturarum esse creatorem, & eiusdem diuinitatis atque substantiæ, cuius est Pater & Filius. Aduertens igitur animum ad ea quæ prius tibi dicta sunt, audi & nunc de eodem manifestiores demonstrationes ex sacris literis. Ait propheta Dauid :

Ἰκανὰ μὲν τὰ λεχθέντα περὶ τῶν ἐνεργειῶν τοῦ ἁγίου πνεύματος πεῖσαι σε φιλόσοφε, ὅτι συνδημιουργὸν τῶ πατρὶ καὶ τῶ υἱῷ πατρῶν τῶν κτιστῶν φύσεων, καὶ τῆς αὐτῆς θεότητος καὶ οὐσίας, ἥς ὁ πατὴρ καὶ ὁ υἱός. Ἐπίσησας οὖν τοῦ νοῦ σου, ἐκ τῆς προλεχθέντων θεοῦ, ἀκουε καὶ νῦν σαφετέρας ἀποδείξεις περὶ αὐτοῦ ἐκ τῆς ἱερῆς γραφῶν. λέγει ὁ προφήτης Δαυὶδ ἐν τῷ ἐνενηκωστῷ ἐβδόμῳ ψαλμῷ ἄσατε τῶ κλεῖτῳ ἄσμα καμνόν. διὰ τί; ὅτι θαυμαστὰ ἐποίησεν ὁ κύριος, ἔσωσεν αὐτὸν ἢ δεξιά αὐτοῦ. αἰτὶ τῆς ὁ υἱὸς αὐτοῦ. καὶ ὁ βραχίον ὁ ἅγιον αὐτοῦ. τὸ πνεῦμα λέγων τὸ ἅγιον. καὶ ἐν καθολικαῖς δὲ ἰωάννης ὁ ἀναγέλιος βοᾷ, περὶ τοῦ πνεύματος τοῦ ἁγίου θεολογῶν αὐτὸ καὶ αὐτὸς, κατὰ καὶ πάντες τὸ πνεῦμα ὅστις τὸ μέγιστον, ὅτι τὸ πνεῦμα ὅστις ἢ ἀλήθεια. καὶ μετ' ὀλίγα: ὁ πισθίων, φησὶν, εἰς τὸ υἱὸν τοῦ θεοῦ, ἔχον τὴν μέγιστην τῆς θεοῦ ἐν αὐτῷ. αἰτὶ τῆς, τὸ πνεῦμα τοῦ θεοῦ ὁ δὲ μὴ πισθίων τῶ υἱῷ, ψόβιστω πεποίηκεν αὐτόν. καὶ ὁ μέγας δὲ τῶν ἀποστόλων πρὸς θεολόγος ὁ θεὸς Πέτρος φησὶ πρὸς Ἀνδρίαν εἰς τὴν πληροσεν ὁ σατανᾶς τὴν καρδίαν σου, ψόβισσαταί σε τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον. Ἐμετ' ὀλίγα: ἐκ ἐψόβισσω ἀπόστολοι, ἀλλὰ τῶ θεῷ. καὶ ἐν τῇ πελαγᾷ, παλαγᾷ. οὐρδύον, φησὶ, καὶ τὴν γῆν ἐγὼ πληροῦ, λέγει κύριος. καὶ ὁ Σολομὼν δὲ δέκναι τίς ὁ πληροῦ, λέγει.

Psal. 97.

1. Ioan. 5.

Ibid.

Act. 5.

Ibid.

1er. 23.

Cantate Domino canticū nouum. quare? quia mirabilia fecit: saluauit dextra eius (pro eo quod est, Filius eius) & brachium sanctum eius, Spiritum sanctum significās. & in catholicis Ioannes euangelista idem clamat, & ipse, quod & alii omnes, de Spiritu sancto diuinitus differens: Spiritus est qui testificatur, quia spiritus ueritas est. & post pauca: Qui credit, inquit, in Filium Dei, habet testimonium Dei in semetipso: pro eo quod est, Spiritum sanctum Dei: qui autem non credit Filio, mendacem facit eum. & magnum apostolorum propugnaculum, diuinus Petrus ait ad Ananiam: Cur impleuit satanas cor tuum, mentiri te Spiritui sancto? & post pauca: Non es mentitus hominibus, sed Deo. Et rursum in veteri testamento: Calum & terram ego impleo, dicit Dominus. & Salomon indicans quis impleat, λέγει κύριος. καὶ ὁ Σολομὼν δὲ δέκναι τίς ὁ πληροῦ, λέγει.

ANNO
CHRISTE
325.

λέγει πνδύμα κωελου πεπλήρωκε
πλω οίκου μδύλω . πείδου τόνυω και
ωελί τής τῆ αρίου πνδύματῶ δε-
αποτίας , και δέχου και τας ωελί α-
τῆ μδρτυείας , πτωδών ὅπ τής αωτῆς
θεότητῶ και ούσίας , και τῆ αωτῆς
κρίματῶ , τῶ πνδύμα τῶ αρίω ,
οὐτῶρ ὁ πατήρ και ὁ υἱός , και σωυ-
ωτῆχῶ ἀεί τῶ πατρί και τῶ υἱῶ . ἀκούεις φιλόσοφε ;

* 4. χτ-
μωτῆ

pleat, ait: Spiritus Domini reple- Sapiens. 1.
uit orbem terrarum. Crede & de
potestate Spiritus sancti, & hæc
recipe de ipso testimonia, quod
Spiritus sanctus eiusdem sit dei-
tatis & substantiæ, eiusdemque
auctoritatis atque Pater & Fi-
lius, & cum Patre & Filio sem-
per existat. Audis philosophus?

Απόκρισις τῆ φιλοσόφου ωεός
τῶν αρίου ήμῶν πατέρω .

Responsio philosophi ad sanctos
patres nostros.

Οὐκ οὐκ, καδώς φασε , κῆ αἱ μδρ-
τυελαἱ δέ τῶν γεαφῶν , ὡν παρηγά-
γετε , δηλοδοσι , θεολογεῖν δεῖ και τῶ
πνδύμα τῶ αρίου . και μοι δοκεῖ βεβια-
σιμέντω εἶναι πλω ἔννοιαν , εἰ μή τῶ
γεαφῶν ὑφ' ήμῶν παρήχθη . πλῶ τῶ
μδρ ωελί Ελιουμ τῶ Βουζανίτου σα-
φῆς ἡ δπόδειξις . ωελί δέ τής ρηθείσις
ἀναλήψεωσ Μωσείωσ , ωελί ἡσ δρ-
πίωσ εἰρήκατε , οὐδὲ ἀκήκοά ποτε , εἰ
μή νῶ . ὅδεν αἰτῶ ὑμασ σαφεσέραι
μοι τῶ λεχθέντων ωρασησῶν πλω σύ-
τασιν . ωεός ἐντελεσάπλω γδ πληρο-
φοεἶαν ωελί τῆ πνδύματῶ ἐκ αῶ-
τάρη μοι τῶ ἡδῆ ωτῶ ὑμῶν λεχθέν-
τα . λδκοτέρωσ γδ δεῖται φρασέωσ
ἔ γδυναμοτέρωσ ἡ ὑπόθεσις . οὐ γδ ωελί
τῶν τυχόντων ἡ ζήτησις .

Igitur, ut dicitis, & testimonia
scripturarum quas proponitis,
indicant, oportet Spiritum san-
ctum Deum esse affirmare: sed
mihi videtur coactam esse hanc
sententiam, nisi alia scripturæ
nobis proferantur. Nisi quod illa
de Eliu demonstratio manifesta
est. Alteram vero ex Moyfis ana-
lepsi, quam vocant, ut paulo an-
te dixistis, nunquam audiui nisi
nunc: quamobrem a vobis pos-
tulo, clariorem mihi eorum quæ
dicta sunt, consistentiam ob o-
culos exhibeatis. Ad perfectissi-
mam enim de Spiritu sancto cer-
titudinem non mihi sufficiunt
quæ iam a vobis dicta sunt, sed
candidiori atque vehementiori
sermone opus habet hæc hypo-
thesis. Non enim de passim oc-
currentibus quæstio est.

Απόκρισις τῶν αρίων ήμῶν πατέρω
δια τῆ αωτῆς ὀπισκοπού Λεοντίου
ωεός τῶ φιλόσοφου .

Responsio sanctorum patrum per
eundem episcopum Leontium
ad philosophum.

Πολλῆσ ούσις τῶν εἰσηγηθέντων
οἱ δπόδειξις , και ἐναργεσάτων τῶν
μδρτυεἶων τῶν ἐκ τῶν θεῶν γεαφῶν ,
πέσσαι σε δυναμδύων ωελί τῶ ωεοκαι-
μδρῆσ ὑποθέσεωσ , ὡ φιλόσοφε , θαυ-
Concil. Tom. 2.

Cum sit copiosa eorum quæ
tibi enarrata sunt, demonstratio,
& testimonia ex diuinis scriptu-
ris euidentiissima, quæ persuade-
re tibi propositam hypothese[m]
valeant, miramur, o philosophus,
Fff

quomodo qui tanta intelligentia videris pollere, adhuc dubitas. Verum enimvero, præfertim cum te veritatem aspicere volumus, & hoc precamur, & exhortamur prudentiam tuam, vt incipias increatâ illam & immutabilem naturâ fide intelligere, non autem humanis rationibus, vt sæpe diximus, quæ intellectu superant, curiose audeas inquirere, neque prauis & impiis Arii opinionibus auxilio esse tamdiu sustineas, maxime cum philosophus sis, vt ais, o philosopho; sed fideliter suscipe, vt paulo ante monuimus, & quæ tibi sunt dicta, & quæ dicenda sunt. Admitte vnam diuinitatem Patris Filium ineffabiliter generantis, & Filii ex eo geniti, & Spiritus sancti ex eodem Patre procedentis, qui & proprius est Filii, vt ait diuinus apostolus Paulus: *Qui spiritum Christi non habet, hic non est eius.* & idem alibi: *Dominus autem spiritus est.* & rursus: *Diuisiones gratiarum sunt, idem autem Spiritus: & diuisiones ministracionum sunt, idem autem Dominus: & diuisiones operationum sunt, idem autem Deus, qui operatur omnia in omnibus.* & post non multa: *Hæc autem omnia operatur vnus atque idem Spiritus, diuidens unicuique prout vult.* Ecce tibi, o philosopho, manifestissimam demonstracionem, quæ Deum prædicat Spiritum sanctum, & quæ ostendit eius ex natura sua potestatem. Vide igitur quomodo sic ait: *Diuisiones operationum sunt, idem autem Deus, qui operatur omnia in omnibus.* & illud: *Hæc autem omnia operatur vnus atque idem Spiritus, qui ditò: πάντα δὲ ταῦτα ἐνεργεῖ τὸ ἐν καὶ*

μάζον μὲν πῶς ποσῶν τῆς σωτέως δὲ κῶν ἐμπλεως εἶναι, ἐπ' ἀμφιβάλλεις. ἀλλ' ἐπειδὴ σε πρὸς τὴν ἀλήθειαν βλέπειν ἐθέλωμεν, καὶ τὸ τοῦ ὁρθοῦ μαθῆναι, παρανομοῦμεν τῆ σωτέως ἀρξασθαι πρὸς τοῦ ἀκλῆτος Φύσιν ἐκείνου, καὶ ἀτρέπῃ καὶ μὴ ἀνθεσπίνους λογισμοῖς, ὡς πολλὰ κίς εἰρήκαμεν, πολυπραγμονεῖν κατὰ τόλμα τὰ ὑπὲρ νοῦν· μὴ τῆς κακοδόξοις καὶ ἀσεβείαις ἐννοίας Ἀρείου συμφέρεται ὅτι πλείους ὄσον ἀνέχου, φιλοσοφῶν, ὡς φησὶ φιλοσοφῆ, ἀλλὰ δέχου πρῶτος, ὡς δευτέρως εἰρήκαμεν, τὰ τε νῦν ρηθέντα σοι, τὰ τὸ μέλλοντα ρηθήσεσθαι. δέχου μίθου θεοπῆρα τὸ πατρὸς τὸ ἁγνῆσαι ὅσον ἡδὲν ἀνεκφράστως, καὶ τὸ ἡδὲν τὸ ἁγνῆσαι ὅσον τὸ ἐκπορεύομεν ὅσον αὐτῶν τὸ πατρὸς, ἰδίου δὲ ὄντος τὸ ἡδὲν, κατὰ φησὶν ὁ θεὸς ἀπόστολος Παῦλος· εἰ τις πνεῦμα Χριστοῦ ἐκ ἐχθρῶν, οὗτος ἐκ ἐστὶν αὐτοῦ. καὶ ἀλλὰ ὁ αὐτοῦ δὲ κύριος τὸ πνεῦμα ἔστι. καὶ πάλιν διαίρεσις δὲ χαρισμάτων εἰσὶν, τὸ δὲ αὐτὸ πνεῦμα· καὶ διαίρεσις διακονιῶν εἰσὶν, ὁ δὲ αὐτὸς κύριος· καὶ διαίρεσις ἐνεργημάτων εἰσὶν, ὁ δὲ αὐτὸς θεός ὁ ἐνεργῶν τὰ πάντα ἐν πάνσι. καὶ μετ' οὐ πολλά· πάντα δὲ ταῦτα ἐνεργεῖ τὸ ἐν καὶ τὸ αὐτὸ πνεῦμα, διαφορῶν ἰδίᾳ ἐκάστῳ κατὰ τὴν βούλησιν. ἰδοὺ ὁ φιλόσοφο, σαφές ἐστι καὶ τὸ ἀνωτέρω λόγος δέξαις θεολογοῦσα τὸ πνεῦμα τὸ ἁγνόν, ἀκνήουσα αὐτῶν τῶν ἀπεξουσιότητων. ὅρα πῶς ὡς λέγει· διαίρεσις δὲ ἐνεργημάτων εἰσὶν, ὁ δὲ αὐτὸς θεός ὁ ἐνεργῶν τὰ πάντα ἐν πάνσι. καὶ τὸ αὐτὸ πνεῦμα, διαφορῶν ἰδίᾳ ἐκάστῳ

Rom. 8.

1. Cor. 3.

1. Cor. 12.

Ibid.

ANNO CHRISTI 325

ANNO
CHRISTI
325

καθὼς βούλεται. καὶ ὁ κύριος δὲ ἐν βί-
 ἀφελίοις, ὡς οἶδατε, σαφῶς διαλεχό-
 μινος παρὲς τὴν Σαμαρείδα, ἢ φησι;
 πνῦμα ὁ θεός. εἰ οὐκ πνῦμα θεός,
 πῶς θεός καὶ τὸ πνῦμα, ἀλλ' ἐκ ἄλ-
 λος καὶ ἄλλος, ἀλλὰ μία θεότης τῆς
 θατέρον προσώπων, καὶ τὴν τῆς
 ὑποστάσεων ἕνωσαν. ἀλλὰ προσώπων
 ἀκούοντες, μὴ ἀνθρώπου μορφῆ τὸ
 θεῖον ὑπολάβωμεν ἀσωθέντων γὰρ καὶ
 ἀσημάτιστον, καθὼς καὶ ἐν δόξῃ τῆς
 λόγων, καὶ αὐτός, ὡς καὶ ἡμεῖς, καθω-
 μολόγησας. καὶ γὰρ καὶ ὁ οὐρανός καὶ
 ἡ γῆ προσώπων ἔχον μεμερόνηται,
 καθὰ αὐτὸς ὁ κύριος ἐν βί-ἀφελίοις
 παρὲς τῶν γραμματέων καὶ φαρι-
 σαίοις διαλεχόμενος ἔφη· ὑποκρι-
 τὰί, τὸ προσώπων τῆς οὐρανοῦ καὶ τῆς
 γῆς οἶδατε δοκιμάζετε. καὶ τὰ ἐξ ἧς.
 πάντων γὰρ τὸ ὑφ' ἑαυτῶν ὅσον ὑφίσταται,
 προσώπων ἔχον λέγεται τῆς οἰκείας
 φύσεως, ἢ τοῦ ζῆμα. ἀλλὰ μὲν ὁ οὐ-
 ρανός καὶ ἡ γῆ κτίσται, καθὰ καὶ πᾶσα ἡ
 τῆς γῆ κτίσις· ἢ δὲ θεῖα καὶ ἀρ-
 ρητὸν οὐσία, ἀκίετος· ἐπεὶ τῶν ἀπλοῦς
 καὶ ἀσωθέντων, καὶ ἀσημάτιστος, αἰ-
 διός τε καὶ ἀθάνατος. ἀλλ' ἵππὸ τὸ
 προσώπων ἐπιπέλαστον. ἀπεδεί-
 ξαμεν δὲ πλείονων τῆς ἐν τῆς θεῶν
 γραφῶν μερόπων, σωδημιουργ-
 ῶν τῶν πατρὶ καὶ τῶν υἱῶν πατρὶς κτι-
 σεως ὁμοιότητος τε καὶ νοουμένης εἰ-
 ναι τὸ πνῦμα τὸ ἅγιον· ἐπεὶ καὶ
 ἀχώριστον αἰεὶ ἔστι τῶν πατρὶ καὶ τῶν υἱῶν,
 καθὰ καὶ ὁ υἱὸς τῶν πατρὶ, καὶ ὁ πα-
 τὴρ τῶν υἱῶν. δόξο δὲ, εἰ δοκεῖ, λαμ-
 βανε καὶ δι' ὑποδείγματων, εἰ καὶ ἀθε-
 νετέρον, ἡρώτας ὑποδείκτας. ὁ λόγος
 ὁ σὸς, καθὰ καὶ παντὸς ἀνθρώπου,

vidit unicuique prout vult. & Do-
 minus in euangeliis, vt scis, ma-
 nifestius ad Samaritanā loquens,
 ait: Spiritus est Deus. Si ergo Spi-
 ritus est Deus, omnino & Deus
 erit Spiritus, non autem alius
 atque alius; sed vna diuinitas v-
 triusque personæ, iuxta hypo-
 stasium confiderationem. At ve-
 ro cum personam audimus, ne
 suspicemur, quod est diuinum
 habere humanam effigiem. ex-
 pers est enim compositionis at-
 que figuræ, vt in principio dis-
 putationum tu ipse, sicut & nos,
 confessus es. Nam & cælum &
 terram personam habere testan-
 tur, quemadmodum & ipse Do-
 minus in euangeliis ad scribas &
 pharisæos loquens, aiebat: Hy-
 pocrita, faciem siue personam cali-
 et terra diiudicare nostis. & quæ
 sequuntur. Quidquid enim per
 se subsistit, quatenus per se sub-
 sistit, propriæ naturæ personam
 siue faciem, siue figuram habere
 dicitur. Sed cælum quidem &
 terra facta sunt, sicut & omnis
 creaturarum natura: substantia
 vero diuina & ineffabilis, increa-
 ta siquidem & simplex est, atque
 omnis compositionis expers, in-
 figurata, æterna & immortalis.
 Sed ad institutum reuertamur.
 Pluribus ex diuinis scripturis te-
 stimoniis demonstrauius, Spi-
 ritum sanctum simul cum Patre
 ac Filio conditorem esse omnis
 creaturæ, & eius quæ videtur,
 & eius quæ intelligentia perci-
 pitur: quandoquidem insepara-
 bilis semper est a Patre ac Filio,
 quemadmodum & Filius a Pa-
 tre, & Pater a Filio. Age dum si
 videtur, per similitudines, quam-
 uis infirmiores, accipe bona do-
 cumenta. Verbum tuum, vt & cuiusvis hominis, prolatitium est,

Ioh. 4.

Luc. 12.

gignitur autem insecabiliter & ex mente, quemadmodum spiritus tuus procedit ex te: neque autem verbum tuum, neque spiritum tuum a te alienum esse dixeris. Et hæc quidem non dedignaris in hominibus considerare: in illa vero Dei substantia ineffabili, & quæ superat intellectum, atque comprehendi non potest, verbum non prolatitium, sed semper vivens & efficax, & penetrabilius omni gladio accipiti, quod iudex est omnium; siquidem & opifex est: in cuius conspectu nulla creatura latet, omnia nuda & aperta in oculis eius, & sanctum eius Spiritum, qui scrutatur profunda Dei, audeat aliquis alienum esse affirmare, aut Verbum aut Spiritum Dei: aut hæc asserentes admittere? utique o philosopho.

Hebr. 4.

1. Cor. 2.

προφαικός μὲν ὄντι, ἡμεῖς δὲ ἀτιμήτως ἐκ τῆς σοφίας καὶ τῆς πνύμας σου, καὶ ἐκπορεύεται ἐκ σοφίας καὶ ἐκ αὐτοῦ οὐδὲ λόγον σου, οὐτε τῆς πνύμας σου εἰσὶς ἀλλοτερον σου. καὶ ταῦτα μὲν ἐκ ἀπαξιώσεως ἐπιανθρώπων νοεῖν. Ἐπὶ δὲ τῆς ἀρρήτου καὶ ἀπειροσήτου καὶ ἀκαταλήπτου οὐσίας ἐκείνης τῆς θεοῦ, ἀλλοτερον τὸ ὑποφαικόν αὐτῶν λόγον, ἀλλὰ ζῶντα αἰεὶ, καὶ ἐνεργῆ, καὶ τοιμώτρων ὑπὲρ πάντων μάχαρται δῖστομον, κριτικῶν τε πάντων ὄντων, ἐπιπέτρ καὶ δημιουργόν. ὡς ἐστὶ κλέσις ἀφθνής ἐνώπιον αὐτῶν, παιτα δὲ γυμνά καὶ τετραχηλισμένα τοῖς ὀφθαλμοῖς αὐτῶν. καὶ τὸ πνύμα αὐτῶν τὸ ἅγιον τὸ ἐρθευόν τὰ βασιπ τῆς θεοῦ, πολμᾶ τις ἀλλοτερον εἶναι εἰπεῖν, ἢ τὸ λόγον, ἢ τὸ πνύμα τῆς θεοῦ; ἢ τῶν ταῦτα λέγοντας προσέειπαι; καὶ φιλόσοφε.

Responsio philosophi ad sanctos episcopos in uniuersum.

Ἀπόκρισις τῆς φιλοσόφου πρὸς τὸ κοινὸν τῶν ἁγίων ἑπισκόπων.

CAPVT XXI.

ΚΕΦΑΛ. κα'.

POSTQVAM ad sublimiorem intelligentiam me ducitis, asserentes oportere vnam diuinitatem cogitare ac credere Patris & Filii & Spiritus sancti: memini autem vos prius dixisse, Deum esse Patrem, & Deum Filium, & Deum Spiritum sanctum: nunc autem dicitis vnam esse diuinitatem trium perfectarum hypostasium, Patris, & Filii, & Spiritus sancti: candidius, precor, has mihi sententias explicate.

ΕΓΓΕΙΔΗ εἰς ὑψηλοτέραις νοιαί με ἠγάγετε, φήσαντες δὲ ἓν μίαν θεότητα νοεῖσθαι καὶ προσέειπαι τῆς πατρὸς, καὶ τῆς υἱοῦ, καὶ τῆς ἁγίου πνύματος. Ἐπιμνήμημαι δὲ τῶν ἁγίων ὑμῶν ἐμπροσθεν ρηθέντων, ὅτι θεὸς ὁ πατήρ, καὶ θεὸς ὁ υἱός, καὶ θεὸς τὸ πνύμα ἅγιον. νυνὶ δὲ φατε μίαν θεότητα τῶν τελῶν τελείων ὑποστάσεων, τῆς πατρὸς, καὶ τῆς υἱοῦ, καὶ τῆς ἁγίου πνύματος. λυκότερον σεφωμισατέ μοι ταῖς ῥήσις, παρακαλῶ.

ΑΝΝΟ ΧΡΙΣΤΙ 315.
 ΑΠΟΚΡΙΣΙΣ ΤῆΣ ἁγίας πατέρον πρὸς

Φιλοσόφου, διὰ τῆς αὐτοῦ Λεοντίου ἐπισκόπου.

Ανεκφεραστός ὄστιν, ἐπεὶ τῆς καὶ ἀπε-
 ενόητος, ἔ ἀνεπλόγητος, καὶ πάντη
 ἀνεξιχνίατος ἡ θεία καὶ ἀρρήτος οὐσία
 ἐκείνη, ἡ τὰ πάντα ὑπερέχουσα, καὶ τὰ
 πάντα περιέχουσα. πάλιν ἀκούει πρὸς
 ἡμῶν ἐκ ἄλλου τοῦ θεοῦ καὶ ἄλλον εἰρή-
 καρδον, καὶ τὰ τῆς καὶ ἁσέβης ἐβλασφη-
 μησεν Ἀρειος, ἕνα θεὸν ἀκτιστον, ἔ ἄλ-
 λον κτιστὸν εἰρηκῶς, καὶ τὸ πνῦμα τῆ
 θεοῦ ὁμοίως κτιστὸν κεκηρυχώς· μὴ
 ὁμοίωτο· ἀλλὰ μίαν θεότητα νοεῖται ἔ
 πισθῆναι εἰρηκαρδον, μίαν οὐσίαν,
 κυριότητα τε καὶ βουλήν μίαν τῆ πα-
 τρός ἔ τῆ υἱοῦ ἔ τῆ ἁγίου πνῦματος·
 εἰδέναι τε τὰς τῆς ἁγίας τριάδος ἕνω-
 σίας οὐ διεζωγμένας, οὐδὲ τοπικὰς,
 ἀλλὰ πῖς μόνῃ μίαν θεότητα νοεῖται
 καὶ πισθῆναι, κατὰ ἔ πολλὰς εἰρη-
 καρδον, τῆς ἁγίας καὶ ὁμοουσίου καὶ
 ἁεροσκυνητῆς τριάδος, ἰδοὺ διὰ πάν-
 των ἐδήξεν ἡ δληθῆς πῖς, μὴ δεῖν ἐπὶ
 τῆ ἁγίας τριάδος νοεῖν διαφορῶν. ὡδὲ
 δὲ μικρὸν τοῦ τῆ νοῦ δοῦναι ἡμῶν ἐδέ-
 λησον, ἔ πτωσήσῃ ἐπὶ πλεῖον, δεξέ-
 μη· ἔ τῆ ἁγίου πνῦματος· δι
 ἡμῶν σωτηρώδης ἕνωσήκας, ἵνα γνῶς
 τῆς ἁγίας τριάδος μίαν θεότητα αἰ
 οῦσαν ἔ ὑφεῶσαν, τριάδα δληθῶς
 τριάδα, καὶ μηδὲν ἐν αὐτῇ πρὸς ἑαῖ-
 χον ποτὲ, ἀλλὰ αἰ καὶ ὡσαύτως οῦσαν
 ἀδιάρετον καὶ ὁμοουσίον τριάδα.

Απόκρισις τῆ Φιλοσόφου.

Μὴ με οἶεθε ἄπορσέφειται τὰ τῆς
 δληθῆς δόγματῶν οὐ γδ ἀν ἐκ πρὸς
 τῆς κατὰρχῆς τῆς λόγων παρωσα-

*Responso sanctorum patrum ad
 philosophum, per eundem
 Leontium episcopum.*

Inexplicabilis, siquidem men-
 te & cogitatione incomprehen-
 sibilis est & impenetrabilis di-
 uina illa & ineffabilis substantia,
 quæ omnibus supereminet, at-
 que omnia continet. tantum au-
 di a nobis: non alium tibi Deum
 atque alium protulimus, sicut
 impius Arius blasphemavit, v-
 num Deum increatum, & al-
 terum creatum pronuntians, &
 Spiritum sanctum similiter crea-
 tum prædicans (absit) sed vnam
 diuinitatem cogitari & credi af-
 feruimus, vnam substantiam, do-
 minationem & sententiam vnam
 Patris & Filii & Spiritus sancti:
 scire autem sanctæ trinitatis hy-
 postases non esse disunctas aut
 locales, sed sola fide vnam diui-
 nitatem considerari & credi, vt
 sæpius diximus, sanctæ & con-
 substantialis & adorandæ trini-
 tatis. Ecce per omnia fides vera
 demonstrat, non oportere in
 sancta trinitate differentiam cog-
 itare. Nunc autem parum ani-
 mum nobis aduerte, atque am-
 plius persuadeberis, accipiens a
 Spiritu sancto per nos saluifica
 documenta, vt agnoscas sanctæ
 trinitatis vnam esse diuinitatem
 semper existentem & subsisten-
 tem, trinitatem vere trinitatem,
 & nihil in ea prius aliquando, sed
 semper & eodem modo existen-
 tem indiuiduam & consubstan-
 tialem trinitatem.

Responso philosophi.

Ne cogitetis inuerrere me do-
 gmata veritatis: neque enim a
 principio disputationum reieci

Fff iij

ANNO
CHRISTI
325.

σίαν πῶς τὸ ἐμπροσθεν ὑπόδηγμα οὐ
μέλει. ὡς ὁ φέλιαν τοῖς πτωχοῖς
δεξιμοῖς, ἀλλ' ἰκανῶς εἰκόνα ἑξέ-
ρα τῆς ὁμοειδίας τοῖς ὁμοειδῶς ἐξελουσι
νοεῖν, λέξομεν. τὸ ἀόρατον τὸ πῦρ
φύσις μία ὄν, ἥτοι οὐσία, τρεῖς ὅτι
καὶ πῶς, πῦρ, ἀπαύγασμα, Φῶς.
Ἐ οὐδὲν τούτων ἑξῆς τῆς πατέ-
ρου ἐξοικεῖται, ἀλλ' ἔστιν ἀχωρίτως
ἀλλήλων τὰ τρεῖς, τὸ πῦρ, τὸ ἔξ ἑαυ-
τοῦ ἀπαύγασμα, καὶ τὸ Φῶς. διαχωρίσων
πῶς, εἰ δυνή, ὡς φιλόσοφοι, τὰ τρεῖς,
καὶ δεῖξον ἡμῖν ἑξῆς τῆς πατέρου
ἑξῆς τῆς ἀπαύγασματος τὸ
πῦρ καὶ ἑαυτὸ ἑξῆς τῆς ἀπαύγασμα-
τος, καὶ μετὰ
ἑξῆς τῆς ἀπαύγασματος, ἢ μετὰ ἑξῆς τῆς
ἢ μετὰ ἑξῆς τῆς ἀπαύγασμα-
τος καὶ τῆς ἀπαύγασμα-
τος καὶ τῆς ἀπαύγασμα-
τος, εἰ δυνή, διαχωρίσων ἀπ' ἀλλή-
λων τὰ τρεῖς, καὶ μὴ οὐχὶ ὡσαύτως ὄν
πῦρ, ἀπαύγασμα, Φῶς, μίας οὐσίας ἢ
ἢ πῦρος φύσεως. ταῦτα καὶ νοῦν λα-
βῶν τὰ ἀόρατα ἔκλειτα, εἰ καὶ ἀσύκρι-
τοι, ὡς ἄρα πῶς εἰρήκαμεν, ὡς πῶς
ἀόρατον καὶ ἀκίνητον ἔστι οὐσίαν, πῶς
δέξου ἐκ τούτων ἀφορμαῖς σωτηρίαις,
καὶ πῶς τῆς πῶς τῆς διδουσίας σου
ὄμμα, ἀνάβηθι ὅτι πῶς ὑψώσω τῆς
θεοῦ ὅτι πῶς καὶ ἀπαντήσῃ σοι, ὡς γὰρ
ὄραμα καὶ πῶς ὄραμα, ἐκ τῆς ἀπῆλθου
σοι ἢ χάρις ἢ τῆς πῶς ἔστι τῆς ὑοῦ καὶ τῆς
ἀγίου πνέματος, δὴ κινῶσαι σοι μίαν
θεοῦ πῦρ οὐσαν ἀθάνατον, καὶ ἀπαύ-
γασμα, ἔστι Φῶς, ἀπῆλθου καὶ ἀσύκρητον,
ἀχωρίσων, ἀδιαίρετον, ἀσθενήτων,
καὶ ἀνεκφραστον τρεῖς ἀλλήτως ὁμο-
ούσιον, πῶς τῆς πῶς, καὶ τῆς ὑοῦ, καὶ
τῆς ἀγίου πνέματος.

stantia : nihilominus tamen oc-
currentem similitudinem profe-
remus, etsi non æquabilem, ad
utilitatem tamen fideliter suscipi-
entium, & quæ sufficientem
pietatis imaginem præbeat pie
considerare volentibus. Sensibi-
lis iste ignis, natura vna siue sub-
stantia cum sit, trinitas est in eo-
dem, ignis, splendor, lumen; &
nihil horum inuenitur altero
prius esse : sed a se inuicem sepa-
rari non possunt tria, ignis, ex
ipso splendor, & lumen. Distin-
gue igitur, si potes o philosopho,
tria hæc, & ostende nobis aliud
alio prius existere, vel ignem an-
te splendorem in seipso esse, vel
splendorem post aliquot tempora
igne posteriorem; aut rursus
lumen igne vel splendore poste-
rius esse tempore, vel etiã prius :
ostende si potes, diuidens ab in-
uicem hæc tria, & non simul exi-
stere ignem, splendorem, & lu-
men, cum tamen sit vna ignis na-
tura. Hæc animo retinens sensi-
lia & creata, quamuis conferen-
da non sunt, vt paulo ante dixi-
mus, ad æternam illam & incom-
prehensibilem Dei substantiam,
accipe ex his occasiones saluta-
res, & fide quasi alis quibusdam
adaptans mentis tuæ oculum, ad
sublimiorem Dei cogitationem
ascende, & occurret tibi, vt ora-
mus & credimus, irradians te
gratia Patris & Filii & Spiritus
sancti, & ostendens tibi vnam di-
uinitatem tamquam ignem im-
mortalem, splendore & lumen,
simplicem & sine compositione,
inseparabilem, indiuisam, inco-
gitabilem & ineffabilem trinita-
tem vere consubstantialem, Pa-
tris & Filii & Spiritus sancti.

Vbi credit philosophus in sanctam trinitatem.

Cum hæc audisset philosophus, & quasi raptus in ecstasim maxime obriguisset, eiusque cogitationes ipsum perturbarent, magnus timor in eum incidit. Deinde in seipsum reuersus clamauit valde, dicens: Gloria tibi Deus, qui inspirasti sanctis his tuis mysterium, quod omnem intellectum superat, immaculatæ, immensæ & increatæ diuinitatis. Sed oro te Christe, tamquam vndiquaque boni Patris vndiquaque bonū Filium, condona quæ impiis adhuc Arii opinionibus seductus peccaui: nec poenis grauer apud te iustum iudicem propter impia illa verba, quæ aduersus te miser protuli. Væ Ario & eius impio coetui, blasphemātibus aduersus Filium Dei, dicentibus: Erat quando non erat, & quod creatura sit & opus, ex alia substantia Filius Dei & Spiritus sanctus; & dicentibus Filium Dei & Spiritum sanctum non esse eiusdē substantiæ, cuius est Pater. Anathematizo nunc & semper Arium & impias eius opiniones, & omnes cum eo sentientes, & blasphemantes aduersus Patrem & Filium & Spiritum sanctum. Qui enim Filium non habet, neque Patrem habet: & qui contra Filium aut Spiritum sanctum blasphemauit, in Patrem blasphemauit. Supplico autem sacræ vestræ senectuti, adiuuate me per vestras de me ad Christum Filium Dei preces, maxime cum iam consentiam his quæ a vobis de sancto Spiritu

Οπου πιστεύει ο φιλόσοφος εις τὴν ἁγίαν τριάδα.

Ταῦτα ἀκούσας ὁ φιλόσοφος, καὶ ὡς ἐν ἐκστάσει ἠγρόμηνος, ἀπληρώσθη ἵππῃ πλείστον ὄσον, καὶ οἱ διαλογισμοὶ αὐτοῦ συνετέρασαν αὐτὸν, φόβος τε πολὺς ἐπέπεσεν ἐπ' αὐτόν. εἶπα εἰς ἐαυτὸν ἐλθὼν ἀνεκράυξασε μέγα, εἰπὼν δόξα σοι ὁ θεὸς ὁ ἐμπνέσας πύτοις τοῖς ἁγίοις σου ἵνα ὑπὲρ πάντα νοῦν μυστήριον τῆς ἀχρηδύτου & ἀχρηεῖου καὶ ἀκρίτου θεότητος. ἀλλὰ δέομαι σου Χεῖρ, ὡς παναγίου πατρὸς παναγίου υἱός, ὡς ἁγίου ἀπὸρ εἰς σέ, ὑπαχθῆς τῆς ἀσέβειας ὡς τῆς ἀρείου δόξαις, ἡμῶν, καὶ μὴ εἰσαρραχθῆσμαι δικαιοσύνης ὡς τῆς δικαίου κριτῆ ὑπὲρ τῶν ἀσεβῶν ῥήματων ἐκείνων, ὧν κατὰ θεὸν ἀπέφλωα ὁ πάλαι. οὐαί ἀρείου καὶ τῆ συμμοεῖα αὐτοῦ τῆ ἀσέβει, βλασφημήσασιν εἰς τὸν υἱὸν τοῦ θεοῦ, λέγουσιν. ἡμῶν ποτε ὅτε ἐκ ἡμῶν καὶ ὅτι κτίσμα καὶ ποίημα, & ὅτι ἐπὶρας οὐσίας ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ, καὶ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, καὶ μὴ τῆς αὐτῆς οὐσίας ὡς ὁ πατὴρ εἰρηκόσι τὸν υἱὸν τοῦ θεοῦ καὶ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον. ἀναθεματίζω ἡμῶν καὶ πάντως ἀρείου καὶ τῆς ἀσέβειας αὐτοῦ δόξαις, καὶ ὅτι τὰ αὐτοῦ φρονουῦντας πάντας, καὶ ὅτι βλασφημουῦντας κατὰ τὸ πνεῦμα, κατὰ τὸν υἱὸν, καὶ τὸ ἅγιον πνεῦμα. ὁ γὰρ υἱὸς μὴ ἔχων, οὐ δὲ πατὴρ ἔχει. ὁ εἰς υἱὸν & τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον βλασφημῆσας, εἰς τὸν πατέρα ἐβλασφημήσει. καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἐκράυξα γαρσίδη, βοηθήσατέ μοι διὰ τὸ ὑπὲρ ἐμοῦ πατρὸς Χεῖρ τὸν υἱὸν τοῦ θεοῦ ἰκεσιῶν ὑμῶν, ἀκολουθοῦντι μάλις τοῖς δι' ὑμῶν ἵνα τῆς ἁγίου πνεύματος ἐκπι-

ANNO
CXXXII
11.

ΑΝΝΟ ΧΡΗΣΤΙ 345
 ἐκπεποισι καὶ ὁμοθυμαδὸν καὶ ὁμο-
 λογῶν τὰ πάντα ἀληθῆ εἶναι, ἡ βέβαια.
 ποδο γὰρ πνεύματι εἶναι, ὅπως ὁ ἱεροφάν-
 τις εἶπε Παῦλος· τὸ μυστήριον τὸ ἀπο-
 κρυμμένον ἀπὸ τῶν αἰώνων, καὶ
 ἀπὸ τῶν ἁγίων, ὃ νῦν ἀπεκαλύφθη, κα-
 θὼς εἴρηται τοῖς ἁγίοις ἀπὸ τῶν ἀποστόλων
 καὶ προφητῶν, καὶ ὑμῖν ἐν πνεύματι,
 αἱ εἰς ὅντα ἡ σωτηρία ἡμεῶν καὶ σω-
 διαμένοντα τῷ θεῷ καὶ πατρὶ ἡμῶν
 ἀπὸ τῶν αἰώνων, ἡ τὸ πνεῦμα αὐτῶν τὸ ἅγιον.

Γροδέντες οἱ ἅγιοι πατέρες εἶπον πρὸς
 τὸν φιλόσοφον πρὸς πηγῆς, καὶ πο-
 ταμοῦ, καὶ ὕδατος, διὰ τῆς ἐπι-
 σκοποῦ Λεοντίου.

ΚΕΦΑΛ. κβ'.

ΚΑΚΕΙΝΟ ὃ νοτιόν ὡς φίλε λοι-
 πὸν τῆς ἀληθείας φιλόσοφε. πηγὴν
 νοήσωμεν ἡμεῖς ποταμὸν ὕδατος·
 πᾶς γὰρ ποταμὸς, ὡς οἶδα, πηγὴν ἔχει
 ἡμεῖς ἡμεῖς εἶτα πρὸς ἕνα μὲν ὁ πο-
 ταμὸς τῆς ὕδατος. ἀλλ' ἕως καλεῖται
 ποταμὸν πηγὴν, ἢ τῆς πηγῆς ποταμὸν
 ἀλλ' ἢ πηγὴν καλεῖται, καὶ ὁ ποτα-
 μὸς ποταμὸς· καὶ ἀμφότερα ἐν ὕδατι.
 εἶπαι δὲ πρὸς ἐξέλοι δρῦσαι εἰς τὴν πο-
 ταμὸν ἢ τῆς πηγῆς ὕδατος, μεταβάλ-
 λει τὴν ὀνομασίαν· ἐκ εἰρήνης, ἀ-
 πελθε, ποταμὸς ἀντλήσον, καὶ φέρε-
 μοι τὴν πηγὴν, ἢ τὸν ποταμὸν, ἀλλ' ὕ-
 δατος καὶ μία μὲν ἡ φύσις, τρία δὲ ὀνο-
 μασι λεκτέα, πηγὴ, ποταμὸς, ὕδατος.
 ἀλλὰ καὶ ἡ θεία γραφή τὰ πάντα φερέτωσα
 δείκνυται. οὐ γὰρ ἀλλότρια τῶν τῆς ἡ-
 μῶν σοφιστικῶν, γνήσιον λοιπὸν τέ-
 κνον τῆς χάριτος· εἰ καὶ ὡς ἐν ὑποδεί-
 γμασι, καὶ τύποις, καὶ εἰκόσι τῆς ἀλη-
 θείας τὸ λόγον εἰσηγησάμεθα. λέγει
 οὖν πρὸς τὸ ὅτι ἡ θεία γραφή· κλίνω,
 Concil. Tom. 2.

exposita & definita sunt: & con-
 fiteor illa esse vera atque firma,
 hoc esse credens, quod sacrorum
 scriptor Paulus dixit: *Mysterium* Coloss. 1.
absconditum a seculis & genera-
tionibus, quod nunc reuelatum est,
ut asserit, sanctis eius apostolis &
prophetis, & vobis in Spiritu san-
cto, semper scilicet existentem,
& simul subsistentem, ac perma-
nentem cum Deo & Patre Fi-
lium eius, & Spiritum eiusdem
sanctum.

Addentes sancti patres de fonte,
fluvio, & aqua, locuti sunt
ad philosophum per episco-
pum Leontium.

CAPVT XXII.

ILLVD etiam, amice philoso-
 phe, quod superest huius ve-
 ritatis, considerandum est. Fon-
 tem cogitemus, qui fluuium a-
 quæ generat: omnis enim flu-
 uius, ut nosti, fontem habet ge-
 nitorem: inde procedit aqua flu-
 uii. Sed nemo fluuium appel-
 lat fontem, neque fontem flu-
 uium: sed fons, fons appellatur,
 & fluuius fluuius, & utrumque
 aqua vna. Quando autem vult
 quisquam e fonte vel fluuio a-
 quam haurire, mutat nomencla-
 turam: non enim dicit: Vade,
 progrediens haurias & feras mi-
 hi fontem aut fluuiū, sed aquam.
 & vna quidem natura, tres au-
 tem personæ dicendæ sunt, fons,
 fluuius, & aqua. Sed & diuina
 scriptura eadem asserens demon-
 strat. Neque enim ab eadem alic-
 na nos tibi loquimur, o legitime
 in posterum gratiæ fili, quamuis
 in similitudinibus, typis & ima-
 ginibus sermonē veritatis enar-
 ramus. Ait igitur de Filio diuina

Ggg

Iſa. 66.

ſcriptura: *Inclino in eos quaſi fluminis pacis egrediens* : videlicet ex vero vitæ fonte, Patris diuinitate, vt ipſe Dominus in euangelio clamat: *Ego a Patre exiui, & venio.* & quod ipſe apertiffime dixit: *Ego & Pater vnum ſumus.*

Ioan. 8.

& quod ipſe apertiffime dixit: *Ego & Pater vnum ſumus.*

Ioan. 10.

& illud: *Ego in Patre, & Pater in me.* & quod Spiritum ſanctum ex ipſo fideles omnes accipimus, qui eiufdem ſubſtantię eſt cuius & Pater & Filius, procedēs a Patre, proprius vero Filii, vt ſuperius oſtendimus. Quod autem ab ipſo nobis effundatur, clariffime in euangeliiſ docuit ipſe Dominus,

Ioan. 7.

dicens: *Si quis ſitit, veniat ad me, & bibat: qui credit in me, vt ſcriptura teſtatur, flumina de ventre eius fluent aqua viua.* Quibus euangeliffa diuinitus inſpiratus, dictum interpretās, ſubinfert: *Hoc autem dixit de Spiritu, quem accepturi erant credentes in eum.* & propheta Dauid de hoc vtique fonte vitæ, ſancta trinitate, vide

Pſal. 35.

quid clamat: *Apud te eſt fons vitæ, & in lumine tuo videbimus lumen*: fontem vitæ Deum & Patrem appellās, ad Filium vero loquēs: ſiquidem Pater eſt in Filio, & Filius in Patre: lumen autem ipſum Filiū nominat, in quo lumine teſtatur videndum eſſe lumen, Spiritum ſanctum: In lumine, inquit, tuo videbimus lumen. Fons enim vitæ ac luminis vere eſt Pater: lumen etiam eſt Filius ex Patre lumine: lumen etiam eſt Spiritus ſanctus ex eodem lumine. Siquidem, vt nobis ſæpe dicendum eſt, vna eſt diuinitas Patris & Filii & Spiritus ſancti, vt ipſe clamat per ver-

Φησιν, ἐπὶ αὐτῶν ὡς ποταμὸς εἰρῆνης· ἐκ πορβύου δὲ δὴλον ὅτι ἐκ τῆς ἀληθείας πηγῆς τῆς ζωῆς, τῆς ἑκ πατρὸς θεότητος, κατὰ φημι αὐτὸς ὁ κύριος ἐν βλατῆ- λίοις βοᾷ· ἐγὼ ἐκ τῆς πατρὸς ἐξῆλθον, & ἦκω. καὶ κέينو ἡ ὁπρὲς ἐφῆ λυ- κότατα· ἐγὼ & ὁ πατήρ ἐν ἐμοί. & τὸ ἐγὼ ἐν τῷ πατρὶ, & ὁ πατήρ ἐν ἐμοί. & τὸ πνεῦμα ἡ τὸ ἄγιον ὅτι ἐξ αὐτῆς λαμβανόμεν ἅπαντες ὁ πῶς, τῆς αὐτῆς ὄν οὐσίας, ἧς ὁ πατήρ καὶ ὁ υἱός, ἐκ πορβύου δὲ μὲν ἐκ τῆς πα- τρὸς, ἴδιον ἡ ὄν τῆς ἑοῦς, κατὰ τὴν ἀνω- τέρα ἀπεδείξαμεν. ὅτι ἡ ἐξ αὐτῆς ἡμῖν ἀναβλύζον ὅτι, σαφές τετα ἐν βλατῆλίοις ἐδείδαξεν αὐτὸς ὁ κύριος εἰπὼν· ἐὰν τις διψᾷ, ἐρχέσθω πρὸς με, καὶ πνέτω· ὁ πνέων εἰς ἐμέ, κατὰ τὸς εἶπεν ἡ γραφή, ποταμοὶ ἐκ τῆς κοιλίας αὐτῆς ῥέουσι ὕδατος ζωῆς. οἷς ὁ βλατῆλιος θεὸς ἐμπνέου- σις, τὸ ῥηθὲν ἐρμηνεύων, ὅτι φέρει λέγων· τὸ τοῦ ἡλεγε πρὸς τὸ πνεῦμα- τὸ οὐ ἡμελλεν λαμβανέειν ὁ πνέ- οντες εἰς αὐτόν. & ὁ πρὸς φησὶς ἡ Δα- υὶδ ὅρα ἡ πρὸς τῆς πηγῆς τῆς ὄντως ζωῆς τῆς ἀγίας τετα δὲ βοᾷ· ὅτι παρὰ σοὶ πηγὴ ζωῆς, ἐν τῷ φωτί σου ὁ λόγος φῶς· πηγὴ ζωῆς ἡ θεὸν & πατέρα καλῶν, πρὸς ἡμῶν ἡ λέγων, ἐπεὶ τὸ πατήρ ἐν τῷ υἱῷ, & ὁ υἱὸς ἐν τῷ πατρὶ· φῶς ἡ ἡμῶν ἡ ἀναβλύζει, ἐν ᾧ φῶς λέγει ὁ πρὸς φῶς, τὸ πνεῦμα τὸ ἄγιον. ἐν τῷ φωτί σου, φησὶν, ὁ λόγος φῶς· πηγὴ ἡ ὄντως τῆς ζωῆς καὶ φῶς ὁ πα- τήρ· φῶς & ὁ υἱός, ἐκ φῶτος τῆς πα- τρὸς φῶς καὶ τὸ πνεῦμα τὸ ἄγιον ἐξ αὐτῆς τῆς φῶτος. ἐπεὶ τὸ, ὡς πολλὰκις ἡμῖν λευτέον, μία θεότης τῆς πατρὸς καὶ τῆς υἱοῦ & τῆς ἀγίας πνεύματος, κατὰ αὐτὸς βοᾷ διὰ τῆς πρὸς φησ-

ANNO
CHRISTI
325.

κῶν λόγων· ἐγὼ εἰμι θεός, ἐκ ἔστιν ἄλ-
λος· καὶ ἐγὼ θεός πρῶτος, καὶ ἐγὼ μὲν
παῦτα, καὶ εἰς αἰῶνα ἐγὼ εἰμι. Ἐ-
πάλιν ἐγὼ εἰμι, καὶ ἐκ ἠλλοίωμαι, καὶ
εἰς αἰῶνα ἐγὼ εἰμι· καὶ τὰ ἐξῆς. καὶ
καὶ τὰ πρῶτα ποδὶ χθόνος, διὰ καὶ
ἵδωμαι ἐπιναλαβεῖν τὰς ῥήσεις, εἰ καὶ
μὴ πάσας διὰ τὸ πλῆθος, ἀλλ' οὐκ τὰς
σαφετέρας, πρὸς τὸ βεβαιοτέρως ἢ
σύσασιν ἔχειν τὰ εἰρημένα. τὰ οὐκ ὀκ-
τόματος Ιερεμίου τῷ Θεοφίλου πα-
ρατήσομεν· ὁ κατακυβιάσας, Φησὶ,
πλὴν γὰρ εἰς αἰῶνα χρόνον, ἐπέπλη-
σεν αὐτὴν κτήων τετραπόδων. ὁ ἀ-
ποπέλων τὸ φῶς, καὶ πορεύεται, ἐκά-
λεσεν αὐτὸ, καὶ ἐκώκυονεν αὐτὰ τρὸς-
μῶ· ὁ δὲ ἀστέρες ἔλαμψαν ἐν ταῖς
φυλακαῖς αὐτῶν, καὶ ἠύφρανησαν·
ἐκάλεσεν αὐτοὺς, καὶ εἶπεν· παύσησθε.
ἔλαμψαν μετ' ἄφροσύνης τῶ ποιή-
σαντι αὐτοὺς. ὅτι ὁ θεὸς ἡμῶν, οὐ λο-
γιζήσεται ἕτερος πρὸς αὐτὸν· καὶ τὰ
ἐξῆς. διὰ καὶ οὐκ, ὡς θεοφιλέστατε
φιλόσοφε, ἔπρησαι ὡς τοῦ νοῦ,
τὰ αἰατῆς καὶ ἡ γραφῆς πλὴν διανοίας.
ἔδειξε γὰρ, κατὰ καὶ αὐτὸς σωμαλόγη-
σας, ὅτι πρὸς τὴν ἡοδὸν ταῦτα πρὸς εἰρη-
ται. μὲν ταῦτα γὰρ, φησὶν, ὅτι πρὸς γῆς
ὡφθη, καὶ τοῖς ἀνθρώποις σωμανεστρά-
φη. εἰ οὐκ ἐπὶ πλὴν ἀσέβῃ μοχθηρίαν
Αρείου, ἀλλ' ἡς οὐσία κλησὶ ὅτι τὴν
ἡοδὸν, καὶ μετὰ γνηστερος τῆ πατρὸς θεός·
λέγει δὲ πρὸς αὐτὴν ἡ γραφὴ· ὅτι ὁ
θεὸς ἡμῶν, οὐ λογισθήσεται ἕτερος πρὸς
αὐτὸν· οὐ θεὸς ὁ πατήρ καὶ πλὴν Αρείου
ἀσέβειαν, ἐπεὶ πρὸς λέγει πρὸς τὴν ἡοδὸν,
οὐ λογισθήσεται ἕτερος πρὸς αὐτὸν. καὶ
ἐλέησον· οἱ ἀσέβεις Αρφομανῆται σὺ
τῶ πρὸς βλασφημίας αὐτῶν ἀνέντη,
πρὸς τὸ πρὸς τὴν ἀρήσεως, αὐτὸν τὸν πατέρα
ἐκβαλόντες τὸν θεὸν καὶ ἄθεοι

Concil. Tom. 2.

ba prophetica : Ego sum Deus, & non est alius : & ego primus, & ego postea, & in seculum ego sum. & rursus : Ego sum, & non mu-
tor, & in seculum ego sum. & quæ sequuntur. Et iuxta prius demon-
strata necessarium arbitror dicta repetere, quamvis non omnia propter multitudinem, sed clariora, ut firmiorem habeant consistentiam quæ dicta sunt. Quæ igitur erant ex ore Ieremiæ prophætæ proponemus : Qui præ-
paravit, inquit, terram in æternum tempus, & implevit eam iumentis quadrupedibus. Qui mittit lumen, & vadit : vocavit illud, & obediuit timore : stella splenduerunt in custodiis suis, & exultaverunt : vocata sunt, & dixerunt : Adsumus : splenduerunt cum exultatione factori suo. Hic Deus noster, non reputabitur alius aduersus eum. & quæ sequuntur. Necessarium igitur, o Deo dilectissime philoso-
phe, huc animum aduertere, & scripturæ sensum aperire. Ostendit enim, ut tu ipse pariter confessus es, de Filio hæc dicta esse. Post hæc enim, inquit, in terra vi-
sus est, & inter homines conuersatus est. Si ergo iuxta impiam Arii prauitatem, alia quidem est Filii substantia creata, ut sit Deus Patre posterior : ait autem de ipso scriptura : Hic Deus noster, & non reputabitur alius aduersus eum : sequetur ex impietate Arii Patrem Deum non esse, siquidem ait de Filio : Et non reputabitur alius aduersus eum. & conuincuntur impii Ariomanitæ cū suæ blasphemix auctore, præter Filii negationem ipsum Patrem a diuinitate depellere, & athei

Ita 41.
& 45.

Malact. 3.

Baruch 3.

Ibid.

Ggg ij

1. Ioan. 2. prorsus deprehenduntur veritatis aduersarii. *Qui enim Filium non habet, vt in catholicis ait, nec Patrem habet.* Fides autem catholica vnam deitatem nouit & colit, Patris & Filii & Spiritus sancti: aduersus quam non æstimabitur alia. Porro mysterium hoc sanctæ atque adorandæ & confubstantialis trinitatis, omnem intellectum atque sermonem superat, & prorsus comprehendendi non potest, sed sola fide percipi.

Philosophus.

CAPVT XXIII.

DIVINA reuera & lucis plena sunt, quæ a Spiritu sancto per vos fuerunt explicata. Oro autem vos (amo enim sacros doctrinæ vestræ sermones) spondete mihi pias & religiosas aures vestras, & de his docete quæ adhuc inquiri, vt plenissimam a Deo pro salute mea remunerationem accipiatis.

Responsio sanctorum patrum ad philosophum per eundem Leontium episcopum.

Dic quod vis, cupimus enim te plenissime scire de omnibus, maxime cum iam te illustrante Spiritu sancto, facile possis doctorum demonstrationem percipere.

Gratiarum actio philosophi, & interrogatio de diuina incarnatione.

Gratia sacro vestro capiti. Dicite autem mihi, o sanctissimi, quomodo sit intelligendū Deum Verbum Dei filium in terra visum esse, & inter homines con-

παντελώς ἐβέλοκονται οἱ τῆς ἀληθείας πολέμοι. ὁ γὰρ ὁ υἱὸν μὴ ἔχων, κατὰ φησιν εὐκατολικάις, οὐδέ ὁ πατέρα ἔχει. ἡ δὲ καθολικὴ πίστις μίαν θεοτητα οἶδε, καὶ πᾶσι πρεσβύται, ἔπαυτος, ἔ ἔ υἱὸς, καὶ ἔ ἀγίου πνεύματος παρ' αὐτοῦ οὐ λογιζόμεται ἕτερον. τὸ δὲ μυστήριον τῆτο τῆς ἀγίας καὶ ἀσποικωνητῆς καὶ ὁμοιοσίου τελεάδος, ἀσπενόπτον καὶ αἰέκφρασον ἔ πάντη ἀκατάληπτον ὑπάρχει, πίστι μόνῃ νοεῖσθαι δυναμδρον.

Ο Φιλόσοφος.

ΚΕΦΑΛ. κγ'.

ΘΕΙΑ ὡς ἀληθῶς καὶ φωτὸς ἐμπλεια, τὰ παρὰ τῆ ἀγίου πνεύματος δι' ὑμῶν ἐκφωνηθέντα. δεομαι δὲ ὑμῶν, ἐρασιμίων μοι ὄντων τῆ ἱερωτῆ διδασκαλίας ὑμῶν λόγων, ὑποσχετέ μοι τὰς βιαγαῖς ὑμῶν ἀκοαῖς, καὶ πρὸς ἀ ἐπρωτῶ διδάξατε, ἵνα πληρεσάτω λήψετε ἄρὰ τῆ θεοδ' ὑπὲρ τῆς ἐμῆς σωτηρίας ἀμοιβῶ.

Απόκρισις τῶν ἀγίων πατέρων πρὸς τὸν Φιλόσοφον διὰ τῆ ἀμῆς Λεοντίου ἐπισκόπου.

Εἰπέ ὁ βούλει, ἐπιθυμητὸν γὰρ ἡμῶν πληροφορησάι σε ἐν πᾶσιν, βιωρῶς δυναμένου σου νῦν μάρισα διχέας τὰς ἀποδείξεις τῆ ῥήσεων, ἐλλαμφθέντος σου ὑπὸ τῆ ἀγίου πνεύματος.

Εὐχαριστία τῆ Φιλοσόφου, καὶ ἐπερώτησις πρὸς τῆ τῆ κωελου ἐνδυθεσπῆσεως.

Χάρις ὑμῶν τῆ ἱερωτῆ κεφαλῆ. φεπέ δὲ μοι ὡ ἱερωτάτοι, πῶς νοητέον τὸ τῆ θεοῦ λόγον, τῆ τῆ θεοδ' υἱόν, ἐπὶ τῆς γῆς ὡφθαι, καὶ τοῖς ἀνθρώποις σιω-

ANNO
CXXXII
34.

ANNO
CHRISTE
325.

ἀνεστράφηται, ἀδέατον ὄντα πάση κλιση
φύσει, ὀφραμένη τε καὶ νοουμένη· καὶ
ὡς ἡ αἰτία δι' ἧς τὰ ἑσπεραματῶ-
σατο, διδάξατε, παρεκαλώ.

uerfatum, cum aspectabilis non
fit ab omni creata natura, & quæ
videtur, & quæ intelligentia
percipitur: & quæ sit caula, pro-
pter quam hæc gesta sunt, do-
ceatis rogo.

Ἀπόκρισις τῶν ἁγίων πατέρων πρὸς
Φιλόσοφον διὰ τοῦ Ἐπισκό-
που Λεοντίου.

Responsio sanctorum patrum ad
philosophum per episcopum
Leontium.

Ἡ μὲν αἴτια τῆς αὐτῆς ἁρμοσίας
ὡικονομηθῆ ὑπὸ αὐτῶν διὰ τὴν ἐν τῷ
ἁδεδείσῃ τῶν ἁσσοκλήτων ἀνθεσ-
πων τῶν τε Ἀδάμ καὶ τῆς Εὐᾶς γεγε-
νηθῆναι δόποήωσιν, ἢ ὡς ἅπαν τὰ αὐ-
τῶν ἐπένεμετο γῆρος. ἐπεὶ οὖν ἁδρα-
βάντες τὴν ἐντολήν, ἔδειξον χάρισμα-
τος ἐσπερήθησαν, τῆτο δόποδοῦναι ἠδέλη-
σεν ὁ δημιουργὸς τῶν τῶν ἀνθεστων
γῆσει. Ἐνοητέον ἐν ταῦτα, ὅπ ὡσπερ
εἶπεν ὁ θεὸς· ποιήσωμεν ἀνθεσπον κατ'
εἰκόνα ἡμετέραν καὶ καδὶ ὁμοίωσιν· Ἐ
ἐποίησεν ὁ θεὸς τὸν ἀνθεσπον, κατὰ τὰς
ἁσπερρηθείσας δόποδείξει· ὁ αὐτὸς
πάλιν εἶπε, σώσωμεν τὸν ἀπὸ λωλῶτα
ἀνθεσπον, ὃν κατ' εἰκόνα ἡμετέραν καὶ
καδὶ ὁμοίωσιν ἐποίησαμεν. καὶ ὡσπερ
ὁ θεὸς καὶ πατὴρ εἶπε τὸ, ποιήσωμεν, Ἐ ὁ
υἱὸς ἐδημιούργησεν, θεὸς ὢν ἐκ θεοῦ· ὁ
αὐτὸς πάλιν βουλήν πατρικὴν ἀνασῶσαι

Causa presentiae eius ab ipso
dispenfata est propter primorum
hominum Adami & Euæ lapsum
in paradiso, qui totum ipsorum
genus inuasit. Postquam igitur
transgressi præceptū, diuina gra-
tia priuati fuerunt, eam humano
generi opifex voluit restituere.
Et considerandum hic est, quod
quemadmodum Deus dixit: Faci-
amus hominē ad imaginem &
similitudinem nostram; & fecit
Deus hominem, iuxta prius di-
ctas demonstrationes; idem rur-
sus dixit: Seruemus perditum
hominem, quem ad imaginem
& similitudinem nostram feci-
mus. Vt autem Deus & Pater
dixit, Faciamus; & Filius Deus
ex Deo fecit: idem rursus ex Pa-
tris sententia saluare hominem
voluit in semetipso.

Ἐπεσφῶσις τῶν Φιλοσόφου
πρὸς τὸν αὐτῶν.

Interrogatio philosophi
de eodem.

Καὶ πῶς ἐπὶ τῆς γῆς ὠφθη, καὶ
σωθῆναι εἶσθαι ὡς ἀνθεσπος τοῖς ἀν-
θεσποις, θεὸς ὢν ἀναλλοίωτος;

Et quomodo in terra visus, &
quasi homo inter homines con-
uerfatus est, cum sit Deus immu-
tabilis?

Ἀπόκρισις παρὰ τῶν ἁγίων πατέρων
διὰ Μακαρίου Ἐπισκόπου
Ἱεροσολύμων.

Responsio sanctorum patrum per
Macarium episcopum Hie-
rosolymorum.

Κατὰ τὴν φωνὴν τῆς Θεασοῦ
Παύλου, μέγα ὄστι τὸ τῆς δόσεθείας

Iuxta diuini Pauli vocem: Ma-
gnum pietatis est sacramentum,

Ggg iij

quod manifestatū est in carne: hoc est, Dei Filius. Eodem tempore idem apparuit angelis. Neque enim angelis vel archangelis, vel aliquibus cælestibus potestatibus visibilis est vnigenitus, quandoquidem Deum nemo vidit vnquam. Cuius de cælis aduentum audiens, nullatenus immensæ diuinitatis localem migrationem suspiceris, sed dispensationem cogita totius huius magni reuera pietatis sacramenti, in quo sumus renouati. Renouatio enim fuit nouitatis resumptio. Per hoc enim qui nobis dedit similitudinem suam, Deus Verbum ad similitudinem nostram descendit. Impossibile est autem Deum nobis assimilari, & non incarnari: neque enim species incorporea substantiæ incorporeæ, quæ quidem ipse erat, accessit, sed corporea; corporea autem substantia absque assumptione non erat: propterea corpus vere assumpsit, vt qui a prima fraternitate, hoc est, gratia sancti Spiritus, quam per primos parentes Adamū & Euam amisimus, per figuræ incorporeæ mutationem excideramus, ad fraternitatem per corporis assumptionē reduceremur, & iterum incorpoream speciem diuinam acciperemus. Accipit autem carnem ex muliere: sic enim nobis similis factus est, vt nos sibi similes participes suæ gloriæ faceret, & vt mulierem per natiuitatē suam saluaret. *Saluabitur enim, inquit, mulier per filiorum generationem.* Caro autem assumpta est, quæ secundum naturam habebat quod vitale est: nulla enim caro eo quod vitale est caret, quod scriptura proprie animam appellat.

1. Tim. 2.

μυστήριον, ὃ ἐφανερώθη ἐν σαρκί· τὸ ἴδιόν ἐστιν, ὃ τῷ Θεῷ ὁμοίως. τότε αὐτὸς ὠφθη καὶ ἀγγέλοις. οὐδὲ γὰρ ἀγγέλοις, ἢ ἀρχαγγέλοις, ἢ ποι τῶν ἐπουρανίων διωάμεων θεατὸς ὁ μονογενής· ἐπεὶ τῷ Θεῷ οὐδεὶς ἐώρακε πώποτε. οὐτάρ τιμὴ ἐξ οὐρανῶν κατέφοιτησιν ἀκούων, μὴ τοπικῶ μετέστασιν τῆς ἀρχαγγέλου αὐτοῦ ἰσοπέθεσης θεότητος, οἰκονομίᾳ δὲ νόει τὸ ὄλον τῶ τὸ μέγα ὡς ἀληθῶς τῆς ὁμοεισίας μυστήριον, ἐν ᾧ διέκρινθημεν. ἀνακαίνισις γὰρ γέγονε κενόδοτος ἐπιανάληψις. διὰ δὲ τῶ τοῦτο δοξοδοῖς ἡμῖν τιμὴ πρὸς ἑαυτὸν ὁμοίωσιν, ὃ αὐτὸς τῷ Θεῷ λόγος εἰς ὁμοίωσιν ἡμῶν κατήλθεν. ἀδύνατον δὲ τῷ Θεῷ ὁμοιωθῆναι ἡμῖν μὴ σαρκωθέντα· οὐ γὰρ ἀσώματον εἶδος ἀπὸ ἀσωμάτου οὐσίας προσεγένετο, ὅπερ τῷ αὐτῷ, ἀλλὰ τὸ σωματικόν· σωματικὸν οὐσία αὐτὸ προσλήψεως ἐκ ἐγένετο. διὰ τῶ τοῦ σώματος ἀληθῶς προσέλαβεν, ἵνα οἱ τῆς ἐξ ἀρχῆς ἀδελφότητος ἔκπεσοντες, διὰ τῶ τοῦ σώματος εἶδος ἄλλα γινώσκοντες, τῶ τῷ εἶσι τῆς πῶθιματος χρείας, ἥς διὰ τῶ προσῶπων ἀποδοῦναι τῶ τε Ἀδάμ καὶ τῆς Εὐας ἀπωλεία μὲν, εἰς ἀδελφότητα εἰσαγαγόμενοι διὰ τῆς σωματικῆς προσλήψεως, ἔπαλιν τὸ ἀσώματον εἶδος τὸ θεῖον δοξαζώμεν. λαμβάνει δὲ σὰρκα ἐκ γυναικός. οὕτως γὰρ καὶ ὁμογενής ἡμῖν κατέσταται, ἵνα καὶ ὡς ὁμογενέσιν ἡμῖν μετέδοῦ τῆς δόξης τῆς ἑαυτῶν, ἵνα καὶ τιμὴ ζωαῖκα διὰ τὸ γνήσεως ἀνασῶσι. σωθῆσεται γὰρ, φησὶν, ἡ ζωὴ διὰ τὸ πενογονίας. σὰρξ ἢ προσείληπτο τὸ καὶ φύσιν ἔχουσα ζωτικόν· οὐδέ μὲν γὰρ σὰρξ ἀνὰ τῶ ζωικῶν, ὃ καὶ ζωὴ ἰδίως ἢ γραφὴ καλεῖται.

ANNO
CHRISTI
34.

Ο Φιλόσοφος.

Τίς ἐκ αὐτῶν ἐπιπλαγῆ ἔπι τοῖς με-
γαλείοις τῆς Θεοῦ πύταις, ὡς ἔφατε;
πλὴν πῶς λαμβανὴ σὰρκα ἐκ ζωα-
κός, καὶ δὴ δὲ εἰρήκατε;

Απόκρισις τῆς ἁγίων πατέρων διὰ τῆς
αὐτῶν Μακαρίου Ἐπισκόπου
Ἱεροσολύμων.

Ἡ δὲ εἰρήκαμέν σοι, ὦ βέλτεσε, μη-
δαμῶς ἔπι τῆς Θεῶν μυστηρίων λέ-
γῃν τὸ ὅπως ἀπόρρητα γὰρ εἰσι καὶ ἀνε-
πίλογα. ὡς δὲ ἐκ τῶν ἱερῶν λόγων ἐδι-
δάχθημεν, ἐρῶμεν ὅσον ὁ λόγος ᾠρα-
σῆται διωθήσεται. τὸ γὰρ παντελῶς κα-
ταληπτικὸν τῆς μυστηρίου ἐκείνου, τὸ τῆς
κωλύει ἐν σαρκὶ οἰκονομίας, πῶς γέ-
γονεν, οἶδεν ἀθεσπῶν οὐδὲ ἀγγέλων
ἕδεις, ἕδὲ αὐτὸς Γαβριὴλ ὁ διακονη-
σάμενος τῷ μυστηρίου ἐκείνου, ἕδὲ ἡ
πάντα γὰρ καὶ καθάρσα ἔστιν ἁγία παρθε-
νος Μαρία ᾠρασῆται διωθήσεται ἢ ὁ-
λλω τὸ αὐτῆς ἔστιν ὁ λόγος σαρκώσεως
κατὰ τὴν ἀλήθειαν. αὐτὸς γὰρ ὁ μόνος ὁ μονο-
γενῆς ἔστιν υἱὸς τῶν ἀκριβῶς οἶδεν τὸ ἐαυ-
τῶν δὲ ἡμᾶς ἐν ἀθεσπῶσεως. εἰ γὰρ ἔπα-
ρέδοσαν ἡμῖν οἱ ἀπὸ ἀρχῆς αὐτόπται
καὶ ὑποπρέται γυμνοῦν τῶν λόγων, κα-
θάρσα Φησὶν ὁ Λυκάς, ᾠρα τὸ ἐν σαρκὶ
αὐτῶν οἰκονομίας ὅτι ἐκ ἀπέρματος Δα-
υὶδ ἔστιν Ἄβραμ τὸ κατὰ σὰρκα, καὶ τὸ ἔξ
ἧς ἐγγυηθῆ Ἰησοῦς, τῶν ἔστιν ἐκ τῶν παρ-
θένης, ὁ λεγόμενος Χριστὸς καὶ ὅτι ὡν
οἱ πατέρες, καὶ ἔξ ὡν ὁ Χριστὸς τὸ κα-
τὰ σὰρκα ἔστιν ἐκ ἀγγέλων, ἀλλὰ
ἀπέρματος Ἄβραμ ἐπελάβετο, καὶ ὅ-
τι κατὰ πάντα ὁμοιωθῆ ἡμῖν, πλὴν τῆς
ἀμωρίας, ταῦτα ἴσμεν ὅτι ἔστιν ἁγίος,
πῶς ταῦτα γινώσκται, πάσης λογικῆς
φύσεως ὑπερβαίνει διανοίαν. λέγει

Philosophus.

Quis non stupeat in his Dei
magnalibus, vt dicebatis? Ve-
rumtamē quomodo accepit car-
nem ex muliere, vt paulo ante
asseruistis?

Responsio sanctorum patrum per
eundem Macarium episco-
pum Hierosolymorum.

Iam monuimus te, vir optime,
nequaquam in diuinis mysteris
dicere, quomodo? ineffabilia e-
nim sunt, & incomprehensibi-
lia. vt autem ex sacris literis edo-
cti sumus, dicemus quantum o-
ratio consequi poterit. Omni-
modam enim mysterii illius cog-
nitionē, quomodo dispensatio
in carne Domini facta sit, nullus
neque hominum, neque angelo-
rum, nec ipse Gabriel qui eidem
mysterio ministravit, neque om-
nino sancta, pura, & casta virgo
Maria consequi poterit totam
huius Dei Verbi incarnationis
intelligentiam. ipse etenim so-
lus vnigenitus Dei Filius exacte
nouit suam propter nos in huma-
nationem. sed quæ nobis tradi-
derunt, qui ab initio ipsi vide-
runt, & ministri fuerunt sermo-
nis, vt ait Lucas, de illius in car-
ne dispensatione, quod scilicet
ex femine Dauid & Abraham se-
cundum carnem; &, De qua na-
tus est Iesus, qui vocatur Christus,
id est, ex virgine: & quorum pa-
tres, & ex quibus Christus secun-
dum carnem: & quod non angelo-
rum, sed semen Abrahe apprehen-
dit: & quod per omnia nobis assi-
milatus est, excepto peccato: hæc
scimus: modus autem quo hæc
gesta sunt, omnis creaturæ rati-
onalis cogitationem transcen-

Lucæ 1.

Matth. 1.

Roman. 9.

Hebr. 2.

Hebr. 4.

Ier. 17. b

dit. Ait autem & de hoc Ieremias propheta: *Homo est, & quis cognoscat illum?* Admirante autem philosopho, & tota multitudine collecta ad auscultationem, addentes sancti patres, per Macarium episcopum Hierosolymorum dixerunt.

Pluribus iam demonstraui-
 mus, quod Deus vnigenitus Filius Dei
 factus sit homo propter benigni-
 tatem erga genus humanum, in-
 carnatus & genitus ex virgine
 Maria inexplicabili generatio-
 ne. Postquam enim voluit, vt
 sermo prior ostendit, instaurare
 quæ per primorum parentum la-
 psus fuerant soluta, natus est in
 nostris, vt nos in suis ipsius refi-
 ceret; condescendens quasi opti-
 mus medicus infirmitati nostræ.
 Iterum dicemus hoc condescen-
 dere, & descēdere, & mitti, iux-
 ta suæ inhumanationis modum
 accipiendum, vt prius demon-
 strauimus. Diuinitate enim sua
 omnia cum Patre semper implet,
 secundum prius traditas intelli-
 gentias. Audi ergo. Nati sumus
 ex muliere: venit in hoc propter
 caritatem erga homines. at nos
 ex delectamento somni & femi-
 ne viri: ipse autem solus ex Spi-
 ritu sancto & Maria virgine. La-
 ctamur nos: venit etiam in hoc
 secundum carnē, qui deitate sua
 omni carni alimentum præbet.
 Proficimus in ætatis augmen-
 tum: non dedignatus est & ipse
 hoc fieri corporaliter, sicut scri-
 ptum est, quod *Iesus proficiebat
 sapientia, ætate, & gratia apud
 Deum & homines*: & vsq; ad tri-
 cesimum annum transfigens, vt
 omni ætati benediceret, tunc ad
 baptismum venit, prædicante
 Ioanne Zachariæ filio ad popu-

Lucæ 2.

Lucæ 3.

γδ κὺ ἀπὸ τοῦτου Ἱερεμίας ὁ πρῶτος
 πρὸς κὺ ἀνθρώπος ὅστις κὺ πρὸς αὐ-
 τὸν; θαυμάζοντος ὃ τὸ φιλοσόφου, κὺ
 πάντος τῆς συναθροισθέντος πλήθους
 εἰς πλὴν ἀκρόασιν, πρῶτον ἀκούοντες ὁ ἄριστοι
 πατέρες, διὰ Μακαρίου Ἱεροσολύμου
 Ἱεροσολύμων εἶπαν.

Ἡδη διὰ πλείων ὅσων ἀπεδείξα-
 μεν, ὅτι θεὸς ὡς ὁ μονογενὴς υἱὸς τοῦ
 θεοῦ, * γέγονεν ἀνθρώπος διὰ φιλα-
 θεσίαν, σαρκωδὴς καὶ γυναικῆς ἐκ
 τῆς παρθένου Μαρίας ἀπορρήτου γυ-
 νησῆς. ἐπειδὴ γὰρ ἡ βουλή, ὡς πρῶ-
 τὸν ἀπέδειξεν ὁ λόγος, ἀνακαμύσει τὰ διὰ
 πλὴν ἀπόπλωσιν τῆς πρῶτον πλάσων
 λυθέντα, γέγονεν ἐν τοῖς ἡμετέροις,
 ἵνα ἡμᾶς ποιήσει ἐν τοῖς αὐτοῖς, συγ-
 καταβᾶς ὡς ἰατρὸς ἀριστος τῆς ἀδενείας
 ἡμῶν. πάλιν ἐροῦμεν τὸ συγκαταβᾶν,
 καὶ τὸ κατελθεῖν, κὺ τὸ ἀπεσῆλαι, κὺ
 τὸ ἐνανθρωπήσας αὐτῷ ἔχον δια-
 ληπῆ, ὡς πρῶτον ἀπέδειξαμεν. τῆ γὰρ
 θεότητι αὐτῷ τὰ πάντα σὺν τῷ πατρὶ
 πληροῖ ἀεὶ, κὺ τὰς πρῶτον ἀποδοξίας
 ἐνοίας. ἀκούει πίνω. γυνάμειθα ἐκ
 ζωαίκοις ἡλθε διὰ φιλανθρώπιαν εἰς
 τὸ π. ἀλλ' ἡμεῖς μὲν ὅτι ἡδονῆς ἔπνου,
 κὺ ἀέριματος ἀνδρός αὐτὸς ὃ μόνος ἐκ
 πνεύματος ἁγίου κὺ Μαρίας τῆς παρθε-
 νου. γαλακτοῦ ἔφουμίθα. ἡλθε κὺ εἰς
 τὸ πρῶτον σαρκί, ὃ τῆ θεότητι αὐτῷ διδοῦς
 ἔφω πᾶση σαρκί. γινόμεθα ἐκ πρῶ-
 κοπῆ κὺ αὐξήσιν ἡλικίας ἐκ ἀπὸ τῆς
 σε γνέσται κὺ αὐτὸς τὸ πρῶτον σωματικῶς,
 καθὼς γέγραπται, ὅτι Ἰησοῦς πρῶτον ἐκο-
 πῆ σοφία καὶ ἡλικία κὺ χάρις ἀπὸ
 θεοῦ κὺ ἀνθρώπων; κὺ ἕως τετρακοσίων
 χρόνου διανύσας, ἵνα πᾶσαν ἡλικίαν
 διλογήσῃ τότε ὅτι τὸ βᾶπτισμα ἔρχε-
 ται, κηρύσσοντος Ἰωάννου υἱοῦ Ζαχα-
 ρίου

ANNO
 CHARIT.
 114.

ANNO CHRISTI 335

ελου τῷ λαῷ βάπτισμα μετανοίας, οὐκ ἀφέσεως ἀμάρτων, οὔτε ἰαθεσίας δῶρον διδόντος· οὐ γὰρ Ἰωάννου πῦτε δοῦμαι, ἀλλ' οὔτε ἀγγέλου, ἀλλ' αὐτῷ τῷ σαρκωθέντος καὶ ἐνανθρωπήσαντος θεῷ λόγῳ. Κατέχευται τὸ ὑπερῆμιστον βάπτισμα, ἡ δὲ θεὸς ἂν ἀμάρτητος ἐβαπτίσθη σαματικῶς ὡς ἀνθρώπος, ἐκ αὐτὸς δέομιμος βαπτίσματος, ἀλλ' ἵνα τὸ ἡμέτερον βάπτισμα δοξάσῃ ἵνα πιστεύωμεν, ὅτι ὡς περὶ αὐτῷ κατήλθεν τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, οὕτως καὶ ἐφ' ἡμᾶς ἐστὶν εἰς αὐτῷ βαπτισμοῦ. ἔπειτα σωθεῖς γραφεῖς τοῖς ἀνθρώποις, ταῖς τε τῶν θεῶν αὐτῷ ἐντολῶν παραδοῖς ἐκδοῖς, ταῖς τε τῶν σημείων ἐργασάμενος θαυματουργίας, ἐπὶ τελειῇ γένῳ, καὶ πατρὸς δόξης ἀμύμου, οὕτως ἐπὶ τὸ ὑπερῆμιστον ἐκούσιον αὐτῷ σαματικὸν ἔρχεται πείδος. ἡμῖν γὰρ κενώσθητο πτωχεῖα σαυρῶν· ἀλλ' εἰ πάντες ἐσαυροῦμεν, οὔτε ἐαυτῶν ἐκ τῆς θανάτου ἀρπάσαι ἰσχυραίμεν. ἐβαπτίσθη γὰρ ὁ θάνατος ἀπὸ Ἀδάμ μέχρι Μωσέως καὶ ἐπὶ ἐστὶν μὴ ἀμάρτησαντας. πολλοὶ ἅγιοι, πολλοὶ προφῆται, πολλοὶ δίκαιοι καὶ οὐδεὶς αὐτῶν τῆς θανάτου ἐξοσιᾶς ἐαυτῷ ἠδυνήθη λυτρώσασθαι. ἀλλὰ ἦλθεν αὐτὸς ὁ τῶν πάντων σωτὴρ, καὶ ταῖς ἡμῖν χρεωσυνδράς πτωχείας εἰς τὸ ἐξ ἡμῶν, ἀνθ' ἡμῶν, ὑπὲρ ἡμῶν, ἀμάρτητον αὐτῷ ὑπέδειξάτο σάρκα. κατεφερόμεθα μὲν τὸ θάνατον εἰς ἑαυτῶν ἀδελφῶν δὲ δέξατο καὶ τὸ, καὶ κατήλθεν ἐκασίως εἰς αὐτῶν· οὐ κατέχευται κατὰ τῶν ἡμεῖς, ἀλλὰ κατήλθεν· ἐ γὰρ Ἰωάννου καίμιμος τῷ θανάτῳ, ἀλλ' ἐξοσιᾶς ἔθ' θανάτου. καὶ μόνον κατελθὼν, μὲν πλῆθους ἀνελήλυθεν. αὐτὸς γὰρ Ἰωάννου

lum baptismum pœnitentiæ, non autem remissionis peccatorum, aut adoptionis filiorum donum largiente: non enim erat Ioannis hoc dare, sed neque angeli, verum ipsius dumtaxat incarnati & inhumanati Dei Verbi. Et accipit nostrum baptismum, & cum esset Deus sine peccato, corporaliter baptizatus est vt homo; non ipse indigens baptismo, sed vt nostrum baptismum approbaret: vt credamus quod quemadmodum in eum descendit Spiritus sanctus, ita & in nos in ipso baptizatos. Deinde conuersatus cum hominibus, & suorum diuinorum præceptorum mandans traditiones, signorumque admiranda opera perficiens, post tertium annū, quarto iam inchoato ad corporalem pro nobis passionem sponte peruenit. Nobis quidem debebatur crucis supplicium: sed si omnes crucifixi fuissetus, nosipfos a morte nō potuissetus liberare. *Regnavit enim mors ab Adam usque ad Moysen, etiam in eos qui non peccauerunt: multi sancti, multi prophetæ, multi iusti: & eorum nemo seipsum e potestate mortis redimere potuit. Sed venit ille saluator omnium, & a nobis debita supplicia in sua carne, quæ sine peccato erat, pro nobis & ex nobis & nomine nostro suscepit. Descendebamus nos post mortem ad inferos: suscepit & hoc, descenditque sponte ad eos: non tamen detentus, sicut & nos, sed descendit tantum: non enim erat subiectus morti, sed mortis dominus. Cūque solus descendisset, cum multis rediit. Ipse enim erat spirituale granum frumenti, quod pro*

Rom. 5, v. 14.

Ioann. 12.

Concil. Tom. 2.

Hhh

nobis cadens in terram, & carne moriens, per suæ diuinitatis potentiam corporale suum templum fuscitauit secundum scripturas, fructum afferens totius humani generis resurrectionem, & post triduanam sepulturam, & reditum ex mortuis ad vitam, apparens discipulis, ostendit eis quas in cruce pertulerat sui corporis passiones, dicens: *Palpate me, ac videte quod ego sum*, qui facio admirabilia, qui & pro vestro genere in carne mea passiones suscepi. Deinde per dies quadraginta versans cum eis, tradēque illis salutaria præceptorum pignora, ipsis videntibus ad cælos rediit, sedereque illum ad Patris dextram sacri libri demonstrant. Quem & in fine sæculi ad iudicandum viuos & mortuos venturum expectamus: qui in æternum, vt semper vna cum Patre regnat per infinita sæcula.

Lnc. 24.

Act. 1.

Matth. 28.

Hæc est ecclesiæ fides apostolica & inculcata, quam desuper ab ipso Domino per apostolos, & a patribus ad filios traditam ecclesia colit, & vsque nunc & in sempiternum retinet, dicente suis discipulis Domino: *Euntes docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris & Filii & Spiritus sancti.*

καὶ ἔθνη, βαπτίζοντες αὐτοὺς εἰς τὸ ὄνομα τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος.

De omnium consensu circa consubstantiale.

CAPVT XXIV.

HIS hoc modo a sancto Spiritu per sanctos patres nostros in sacra illa Synodo collectos, explicatis, magnificabat Deū tota illa multitudo, quæ ad Φωνηθέντων, ἐμεγάλυνε τὸ θεόν ἅπαν τὸ πλῆθος ἐκείνο, τὸ εἰς τὴν

ἡμῶν περὶ εἰς τὴν γῆν, καὶ ἀποθανόντων σαρκί, ὡς τῆς θεότητος αὐτοῦ διωόμεναι ἀνέστησε τὸ σωματικὸν αὐτοῦ γένος, καὶ τὰς γραφὰς, καρποφορήσαντα τὴν τῶ πάντες ἀνθρώπου γένους διάστασιν, καὶ ἐμφάνισας τοῖς μαθηταῖς μὲν τὴν τελευτήσαντα φιλίαν, καὶ τὴν ἐκ νεκρῶν ἀναβίωσιν, ἐπέδειξεν αὐτοῖς τὰ ἐν τῷ σαρωτῶ τῶ σωματικῶ αὐτοῦ πάθη, εἰπόν· Ἰησοῦ φησὶ με, καὶ ἴδετε, ὅτι αὐτὸς ἐγὼ εἰμι, ὁ σαυματουργῶν, ὁ καὶ τὰ ὑπὲρ τῶ ὑμετέρου γένους ἐν τῇ σαρκί μου καταδέξασθαι πάθη. εἶτα ἐπὶ τεσσαράκοντα ἡμέρας συναλιζόμενος αὐτοῖς, διδύκων αὐτοῖς σωτηρίων ἐπιτολῶν ἱστορίας, διελήλυθεν εἰς τὸν ἕρβανόν, βλεπόντων αὐτῶν, ἐν δεξιᾷ τῶ πατρὸς κεκαθικέναι αὐτῶν. Ἐπειροὶ ἐδίδαξαν λόγους, ὅτι καὶ ἤξάν προσδοκῶμεν ἵνα σωτελεία ἔσται αἰῶνος κρῖναι ζώοντας καὶ νεκροὺς, αἰδώς, ὡς αἰεὶ συμβασιλεύοντα τῷ πατρὶ εἰς τὸν αἰῶνα αἰῶνας. αὐτῆς ἡ ἐκκλησίας ὀπισθοδρομικῆς ἀμύμητος πίστις, ἡ πᾶσα ἀνώθεν παρὰ αὐτοῦ ἔκκειλε διὰ τῶ ὀπισθολῶν ἐκ πατρῶν εἰς ἐκγόνοισιν ὁραδοθεῖσαν ἡ ἐκκλησία προσεβόλει, καὶ νῦν καὶ εἰς αἰεὶ πάντων κρατεῖ, εἰπόντος τοῦ κυρίου τοῖς μαθηταῖς· πορευθέντες μαθητεύσατε πάντα τὰ ἔθνη, βαπτίζοντες αὐτοὺς εἰς τὸ ὄνομα τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος.

ΑΝΘΩ ΣΥΝΑΓΗ 35

περὶ τῆς τῆς πατέρον ὁμοφωρίας τῆς εἰς τὸ ὁμοούσιον.

ΚΕΦΑΛ. κδ'.

ΤΟΥΤΩΝ οὕτως ὑπὸ τῶ ἀγίου πνεύματος διὰ τῆς ἀγίων ἡμῶν πατέρων τῆς ἐν ἐκείνῃ τῆς ἀγία συνόδῳ συνελεγεμῶν, ἐκφωνηθέντων, ἐμεγάλυνε τὸ πλῆθος ἐκείνο, τὸ εἰς τὴν

ANNO
CHRISTI
325.

ἀφρόασιν ἐκείνῳ σωελθόν. ἐπικροῶ-
 το ἡ καὶ αὐτὸς ὁ θεοφιλέστατος βα-
 σιλεύς, συμπαραβῶν καὶ αὐτὸς τὰ πλεί-
 ον τῆ συνόδου· καὶ ὑπάρχοντες,
 ἐδόξαζε τὸν θεόν, τοιούτων ἐπακού-
 σαι θεῶν δογμάτων, χαίροντες δὴ τα
 ἑπὶ τῆ ἡμετέραν ἐπισκοπῶν συμ-
 φωνία, ἡγαλλιάσθη τῷ πνεύματι· ἐ-
 σπευδε γὰρ μηδένα, μὴ μέγαν, μὴ
 μικρὸν διαφανῆσαι ταύτης τῆς σωτη-
 ρίου ὁμολογίας. μὲν γοῶν τὴν πολ-
 λὴν ταύτην καὶ χροῖαν τὴν παροου-
 νητικῆς σκέψεως ἐκλήροισιν, ἐδόξε πᾶ-
 σιν ὁμοῦ τοῖς ἡμετέροις, τὸ ὁμοούσιον
 θεῶν οὐλοσάσαι ἑπὶ τῆ ἐκκλησιαστικῆς
 πίστεως, ὃν ἔχοντες ἐ μὲν τὸν λό-
 γόν ἅγιοι ἡμεῖς πατέρες ταύτην
 ὡς ἐδόξαν τὴν πίστιν, ποδὶ ἐστὶ τῆς αὐτῆς
 οὐσίας τῆς τοῦ πατρὸς ὁμολογίαν τὴν
 ἡὸν καὶ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον. καὶ π-
 να πίστιν πάντες ἐπὶ τῆ Νικαέων σω-
 ασευδέντες ἅγιοι ἐπίσκοποι ἐβεβαίω-
 σαν, τὸ τε τῆν ἰερατικῶν καὶ ὁμολο-
 γητικῶν ἀνδρῶν πλῆθος, αὐτὸς τε ὁ
 πανόφημος καὶ θεοφιλέστατος βα-
 σιλεύς, καὶ ἅπαν τὸ ἐκείσε τῆν πᾶσιν
 σωελλυδοῦς πλῆθος, χαίροντες ἀπε-
 δέξαντο τὴν ὁμολογίαν τῆς πίστεως,
 παρεκτός ἐπιτακείδενκα ἐπισκοπῶν
 τῶν ξυθιμῶν, ὡς ὧν καὶ ἀνωτέ-
 ρων εἰρήκαμην· οἷς ὁ ἀρεῖς ἐπι-
 τέρπεισαι δοκῶν, σὺν αὐτοῖς ἐάλω,
 συμφώνοις ἀπὸ οὐσι, λεγόντων αὐ-
 τῆν σὺν αὐτῶν, ἐξωθεν τὸ ἡὸν δεδη-
 μιουργησάσαι τῶν θεῶν ἐκ μὴ ὄντων π-
 νων ὑποστάσεων, καὶ ἐκ ἀπὸ αὐτῆς τῆ
 τοῦ πατρὸς θεότητος γυμνηθέντα.

auditionem illam conuenerat.
 Auscultabat autem & ipse Deo
 amabilissimus rex, qui vt pluri-
 mum aderat Synodo, & admi-
 rabundus laudabat Deum, cum
 diuina hæc audisset dogmata;
 & gaudens de nostrorum episco-
 porum concordia, exultabat
 spiritu: studebat enim neminem
 neque magnum, neque paruum
 ab hac confessione dissentire.
 Post longam igitur atque diutur-
 nam huius adorandæ considera-
 tionis plenitudinem, visum est
 simul omnibus nostris, confub-
 stantiale in ecclesiastica fide defi-
 niri oportere, ad eundem modum
 quo & post apostolos sancti pa-
 tres nostri fidem hanc tradide-
 rant, hoc est, confiteri Filium
 & Spiritum sanctum eiusdem
 substantiæ cum Patre. Quam fi-
 dem omnes Nicææ congregati
 sancti episcopi confirmarunt, &
 tota sacrorum & confitentium
 virorum multitudo, & ipse lau-
 datissimus & Deo dilectissimus
 rex, & tota fidelium quæ illic
 conuenerat multitudo, gauden-
 tes hanc fidei confessionem sus-
 ceperunt, præter septemdecim
 episcoporum numerum, de quibus
 supra etiam diximus: quibus
 cum delectari Arius videretur,
 conuictus est cum ipsis ei
 consentientibus, qui cum eo af-
 ferebant, exterius factum esse a
 Deo Filium ex quibusdam sub-
 stantiis non extantibus, & non
 ex ipsa Patris diuinitate geni-
 tum fuisse.

Quomodo ab uniuersa Synodo
excommunicatur impius A-
rius, & qui cum illo erant.

Οπου ὑπό τῆς κοινῆς τῆς σωῆδος ἐκ-
κηρύσσεται ὁ ἀσεβὴς Ἀρειῶς, καὶ
Ⓢ σὺ αὐτῶν.

CAPVT XXV.

ΚΕΦΑΛ. κέ.

PROPTEREA rursus extra
ecclesiæ catholicæ commu-
nionem pelli eos cum Ario om-
nibus suffragiis sancti patres no-
stri definierunt, anathematizan-
tes ipsos, & impiam ipsorum o-
pinionem, & verba eorum, at-
que blasphemias sententias, qui-
bus aduersus Filium Dei utre-
bantur, dicentes: Ex non extan-
tibus ipsum esse, & quod erat
quando non erat, & quod liber-
tatis ad malitiam atque virtu-
tem capax est ipse Filius Dei, &
quod sit creatura & opus. Om-
nia hæc & ipsosmet sancta Syno-
dus anathemate percussit, nec
audire quidem sustinens impiam
eorum opinionem & amentiam,
atque blasphemias verba. Quin &
tabellas ipsorum impietatis plen-
as, quas offerre ausi fuerant,
protinus dilacerarunt. Et quæ
quidem illorum erant, a sancta
Synodo talem sortita sunt finem.
Quæ autem fidei erant ortho-
doxæ, & concorditer omnes
episcopi comprehensum breui-
bus verbis complectentes, pro-
pter fidelis populorum multi-
tudinis simplicitatem, ita scri-
pto exposuerunt catholicæ fidei
symbolum.

ΔΙΟ ἐκκηρύκτους αὐτῶν καὶ αὐ-
τῶν γυμνάσαι σὺν Ἀρειῶ τῆς κα-
θολικῆς ἐκκλησίας, παμψηφί πάν-
τες Ⓢ ἄγιοι ἡμῶν πατέρες ὡλεσαι-
το, ἀνάθεμα πάντες αὐτοῖς τε καὶ τῶν
ἀσεβῶν αὐτῶν δόξων, καὶ τὰ ῥήματα,
καὶ τὰ νοήματα αὐτῶν τὰ βλασφη-
μα, οἷς ἐκέρχρωτο καὶ τῆς ὑοῦς τῆς θεοῦ,
λέγοντες ὅτι ἐκ ὄντων αὐτὸν εἶναι, καὶ
ὅτι ἴσως ποτε ὅτι ἐκ ἴσως καὶ αὐτεξου-
σιότητα κακίας & ἄρετῆς δεκτικὸν αὐ-
τὸν εἶναι Ⓢ ὅτι ὄν τῆς θεοῦ, κτίσμα λέγον-
τες αὐτὸν εἶναι καὶ ποίημα. διὲς ἀνάθεμα-
σεν ἅπαντα ταῦτα καὶ αὐτῶν ἡ ἀ-
γία σωῆδος, οὐδὲ ὅσον ἀκοδοσαι τῆς
ἀσεβοῦς δόξης αὐτῶν, καὶ ἀπονοίας,
καὶ τῶν βλασφημιῶν αὐτῶν ῥημάτων
ἀναγομένην. ἀλλὰ καὶ τὸ πᾶσι Ⓢ ὅτι
αὐτῶν, ὅτι γέμον τῆς ἀσεβείας αὐτῶν
ἠπιδουῶναι ἐτόλμησαν, παραχρῆμα
διέῤῥηξαν. καὶ τὰ μὲν κατ' ἐκείνους
ποιούτων εἰληφί ἑστὰ τῆς ἀγίας σωῆ-
δος τέλει. τὰ δὲ ὅσα τῆς ὀρθοδόξου
πίστεως συμφώνως ἅπαντες Ⓢ ἠπ-
σκοποι ἐν ὀλίγοις ῥήμασι, διὰ τῶν
τῆς πᾶσι πλῆθους τῶν λαῶν ἀπλοῦ-
τα τὸ ὅλον ὡφελαιότες, ὡς πως
ἐπελάφως ἐκτίθενται τὸ τῆς καθολι-
κῆς πίστεως σύμβολον.

doxi episcopi; primum quidem aduersus Arium blasphemantem & dicentem creaturam Filium Dei, & contra Sabellium & Photinum, & Paulum Samofatenum, & Manichæum, & Valentinum, & Marcionem, & aduersus omnem hæresim quæ orta est in catholica & apostolica ecclesia: quos damnauit Synodus sanctorum orthodoxorum in ciuitate Nicæa congregata, quorum nomina, quemadmodum & prouinciarum quibus præerant, subiuncta sunt. Referuntur igitur ad pium & illustrissimum imperatorem quæcumque a Synodo fuerant iudicata, & sententia contra Dei hostes lata, & orthodoxæ fidei expositio: quam ut diuinitus oblatam libenter & magna cum reuerentia excepit, hostes autem eius tamquam Deo aduersantes exilio multandos censuit. Sex porro ex Arianis episcopis cum ipso Ario & qui cum eo erant, exulare sustinuerunt. Undecim enim, qui religiosissimi imperatoris præsentiam, & Synodi episcoporum multitudinem reueriti sunt, non fuerunt relegati. Simulantes enim, manu quidem, non proposito, in confubstantiali subscripserunt. Simulationis huius Eusebius Nicomediensis princeps fuit, qui & vsque in finem alterutra sententia vsus fuisse ostenditur, ut Eustathius Antiochenus, & Eusebius Pamphili, & magnus Athanasius, & omnes alii qui Synodo subscripserunt, referunt. Propter hanc simulationem virum hunc nostræ sententiæ fuisse arbitrati sunt, qui aduersariorum cœtuum generosius propugnauerunt.

Ἐϑεδοξοῖ ἐπίσκοποι· πρῶτον μὲν καὶ Ἀρείου βλασφημοῦτος καὶ λέγοντος κήσμα ὅτι ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ, καὶ καὶ Σαβελλίου τε καὶ Φωτεινοῦ, καὶ Παύλου τοῦ Σαμοσατεύου, καὶ Μανιχαίου, καὶ Οὐαλεντίνου, καὶ Μαρκίωνος, καὶ καὶ πάσης ἡ αἵρέσεως, ἣ τις ἐπαύεσθαι τῆ καθολικῆ καὶ ἀποστολικῆ ἐκκλησίας· οἷς κατέκρινεν ἡ ἐν τῇ Νικαίων πόλει συνηγμένη τῶ ἀγίων ὀρθοδόξων συνόδος, ὧν τὰ ὀνόματα, καὶ τῶν ἐπιπέριων αὐτῶν, ὅτι ἐν ἰσοπεταγμέναις ἀναφέρεται πῶν ἐπὶ τῷ βίσει καὶ πανόφημον βασιλέα τὸ ἴσθι τὸ συνόδου κεκριμέναι, ἣ τε καὶ τῶν δομαζων δόξασις, καὶ ἡ τῶ ὀρθοδόξου πίστεως ἐκδοσις· ἡ ὡς θεοῦ ἐκρενεχθεῖσαν ἀσμένως κρενεδέξατο μὲν πλείσσης ὅσης σεβασμιότητος, ὅτι τῶ πώτης πολεμίοις, ὡς ἀπὸ θεῶ ἐναντιοῦμενοι, ὅσοι ἐν ἰσοπέται ψυφίεσαι· ἐξ πῶν ἐκ τῶν μὲν Ἀρείου ὀπισκόπων συνάμα Ἀρείου καὶ πῶς ἀεὶ αὐτῶν συναπὸ δέμα ἡ ἐξορτο. ὅτι ἡ ἐν δέκα δέσαντες τῶ τε θεοφιλοῦ βασιλέως πῶν παροισίαν, καὶ πῶς συνόδου τῶν ὀπισκόπων τὸ πλῆθος, μὴ ὅσοι κρενεχθεῖν, ἰσοκρινάμενοι ἰσοκρεφοισίαν εἰς τὸ ὁμοῦσι, καὶ ἐλ, οὐ κρενεχθεῖ. πῶν τῶς ἰσοκρενίας ἐξαρτος ὁ Νικομηδίας Εὐσέβιος, ὅς καὶ μέγας τέλοισ δέικνεται τῇ ἐφ' ἐκάτερα κρενεχθεῖ γάμνη, καὶ ἐκ Εὐστάθιος τε ὁ τῶ Ἀποχέων, καὶ Εὐσέβιος ὁ Παμφίλου, Ἀθανάσιος τε ὁ μέγας, καὶ πάντες ὅτι τῶ συνόδου συπρεσάμενοι διηγουῦνται. τῇ τε κρενε ἡμᾶς δι ἰσοκρενίας ὅτι δὲ τῶ τῶ δόκειν εἶναι καὶ τῶ τῶ ἐν δὲ πῶν συμμοκρενίας ἡμᾶς ὑπὸ μαχουῦτες.

ANNO CHRISTI 325.

ANNO
CHRISTI
325.Αἰ τῆς πίστεως ὑπογραφαὶ τῶν
Ἐπισκόπων.Subscriptiones episcoporum fi-
dem approbantium.

ΚΕΦΑΛ. κζ΄.

CAPVT XXVII.

Ο ΣΙΟΣ Ἐπίσκοπος πόλεως
Κουρδούβης τοῖς κατὰ Ρώμην
καὶ Σπανίαν καὶ Ἰταλίαν πᾶσαν, καὶ
ταῖς ἐν τοῖς λοιποῖς ἔθνεσι, τοῖς ἐπέ-
κεινα κατ' ἐμὲ οὖσαν, ἕως τῆς Ὠκεανοῦ,
ἀγίας τῆς Θεοῦ ἐκκλησίας, διὰ τῶν
σὺν αὐτῷ πρεσβυτέρων Ρώμης Βί-
των & καὶ Βικεντίου.

Ἀλέξανδρος Ἀλεξανδρείας σὺν
Ἀθανασίῳ τότε ἑρχοδιακόνῳ ὄντι, ταῖς
κατ' Αἴγυπτον πᾶσαν καὶ Λιβύην καὶ
Πεντάπολιν & τὰ ὄμματα τούτοις, ἕως
τῆς τῆς Ἰνδίας ἐπαρχιῶν.

Εὐστάθιος Ἀνποχίας τῆς μεγάλης
τῆς κατὰ Συρίην κοίτης, & Μεσοποτα-
μίαν πᾶσαν, καὶ Κιλικίαν ἑκατέραν.

Ἰωάννης Πέρσης * τῆς ἐν Περσίῃ
πάσῃ, καὶ τῆς μεγάλης Ἰνδίας.

Λεόντιος Καισαρείας Καππαδο-
κίας, τῆς ἐκκλησίας τῆς κατὰ καλλώ-
πομα, ταῖς κατὰ αὐτὴν Καππαδο-
κίαν, Γαλατίαν, Πόντον Διοσπόρτου,
Παφλαγονίαν, Πόντον Πολεμαϊκόν,
Ἀρμενίαν μικρὰν καὶ μεγάλην.

Θεωνᾶς Κυζίκου, ταῖς κατὰ τὴν Ἀ-
σίαν καὶ Ἑλλησπόντον, Λυδίαν τε καὶ
Καρίαν, διὰ τῶν ὑπὸ αὐτῷ Ἐπισκό-
πων, Εὐτυχίου Σμύρνης, καὶ Μαρίνου
Τροάδος.

Μακάριος Ἱεροσολύμων σὺν
Εὐσεβίῳ τῷ Παμφίλῳ Ἐπισκόπῳ
Καισαρείας τῆς κατὰ Παλαιστίνην καὶ
Ἀραβίαν καὶ Φοινίκην.

Ἀλέξανδρος Θεσσαλονίκης διὰ
τῶν ὑπὸ αὐτῷ ἐκκλησιῶν, ταῖς κατὰ Μα-
κεδονίαν πρώτην & δεύτεραν, σὺν

OSIVS episcopus Cordubæ
sanctis Dei ecclesiis, quæ
Romæ sunt, & in Italia & Hi-
spania tota, & in reliquis vlti-
rius nationibus vsque ad Ocea-
num commorantibus, per eos
qui cum ipso erant, Romanos
presbyteros Vitonem & Vincen-
tium.

Alexander Alexandriae cum
Athanasio tunc archidiacono,
ecclesiis per totam Ægyptum,
Libyam, & Pentapolim, & re-
giones finitimas, vsque ad Indiæ
prouincias.

Eustathius magnæ Antiochiæ
episcopus, ecclesiis in Cœlesy-
ria & Mesopotamia tota, & Ci-
licia vtraque.

Ioannes Persæ, ecclesiis in to-
ta Persia & magna India.

Leontius Cæsareæ Cappado-
ciæ, ecclesiæ Domini ornamen-
tum, ecclesiis in eadem Cappa-
docia, Galatia, Ponto Diospon-
ti, Paphlagonia, Ponto Pole-
maico, Armenia magna & par-
ua.

Theonas Cyzici, ecclesiis in
Asia, & Hellesponto, & Lydia,
& Caria, per episcopos qui sub
ipso erant, Eutyrium Smyrnæ,
& Marinum Troadis.

Macarius Hierosolymorum
cum Eusebio Pamphili episco-
po Cæsareæ Palæstinae, ecclesiis
in Palæstina, Arabia & Phœni-
cia.

Alexander Thessalonicae epi-
scopus per eos qui sub ipso cen-
sentur, ecclesiis in Macedonia
prima & secunda, cum iis quæ

in Græcia & Europa tota, in vtraque Scythia, & omnibus denique in Illyrico, Thessalia & Achaia.

Nunechius Laodiceæ episcopus, ecclesiis quæ in Phrygia prima & secunda.

Protogenes ille admirabilis, Sardicæ ciuitatis, sanctis Dei ecclesiis in Dacia, Calauria, Dardania, & prouinciis vicinis.

Cæcilianus Carthaginensis, sanctis Dei ecclesiis in prouinciis Africa, Numidiæ, atque Mauritanix vtriusque.

Pistus Marcianopolis episcopus, ecclesiis in Mysia, Athenarum, & Gallorum gentibus, & ciuitatibus quæ his vicinae sunt.

Alexander Constantinopolis tunc solum presbyter, postea vero ecclesiæ illius episcopatum fortitus, cum Paulo tunc lectore atque ipsius notario, ecclesiis omnium Cycladum insularum.

Hi omnes sancti atque apostolici viri omnibus sub cælo sanctis Dei ecclesiis, quæ in Nicæna sancta magna & generali Synodo decreta sunt, transmittentes, vbique tradiderunt.

Ἱερικὴ συνόδῳ κεκριμῆνα διαπορθμύσαντες, πανταχοῦ γῆς παρέδωκαν.

Quomodo imperator ex folio surgens Deo gratias egerit.

CAPVT XXVIII.

IMPERATOR autem Constantinus post expositionem rectæ atque apostolicæ fidei, a Spiritu sancto per trecentos sanctos patres quasi ore vno promulgatæ, & ab omnibus com-

τῆ Ἑλλάδι, τῶ τε Εὐεφῶν πᾶσαν, Σκυθίαν ἑκατέραν, καὶ ταῖς κατὰ τὸ Ἰλλυρικὸν ἀπάσας, Θεσσαλίαν τε καὶ Ἀχαίαν.

Νουέχιος Λαοδικείας τῆς κατὰ τὴν Φρυγίαν πρῶτῃ καὶ δευτέρῃ.

Προτογένης ὁ θαυμασιὸς πόλεως Σαρδικῆς, τῆς ἐν Δακίᾳ, Καλαυρίᾳ, Δαρδανίᾳ, καὶ τῆς ὁμόροις τούτοις.

Κεκιλιανὸς Καρθαγίνης τῆς κατὰ πάσας τὰς ἐσθλὰς, τὰς τε Ἀφρικῆς, καὶ τὰς Νομιδίας, καὶ Μαιριτανίας ἀμφοτέρων, οὐσας ἀγίας τῆ θεοῦ ἐκκλησίας.

Γιστὸς Μαρμιανουπόλεως τῆς κατὰ τὴν Μισίαν, καὶ τὰ κατὰ τὴν Ἀθηνῶν καὶ Γάλλων ἔθνη, καὶ τῆς πλησιοχώρου τούτων πόλεων.

Ἀλέξανδρος Κωνσταντινουπόλεως τότε πρεσβύτερος ἔπ' ὄν, εἰς ὑπερῷον καὶ τῆς Ἐπισκοπικῆς ἱερατείας τῆς αὐτῆς ἐκκλησίας λαχὼν, σὺν Γαύλῳ ἔπ' ὄν τότε ἀναγνώστῃ ὄντι καὶ νοταρίῳ αὐτῷ, τῆς ἐν ταῖς νήσοις πάσας κυκλάδων.

Οὗτοι πάντες ἅγιοι καὶ ἀποστολικοὶ ἄνδρες πάσας τῆς ὑπερῷου οὐρανὸν ἀγίας τῆ θεοῦ ἐκκλησίας τῆ ἐν τῇ Νικαίᾳ ἀγία μεγάλη καὶ οἰκουμένης συνόδῳ γῆς παρέδωκαν.

Οπου ὁ βασιλεὺς ἀναστὰς ἐκ τῆς θρόνου, βίχαισθελοῖς Φωνᾶς ἀναπέμπει τῷ θεῷ.

ΚΕΦΑΛ. κη'.

Ο ΔΕ βασιλεὺς Κωνσταντῖνος ἐπὶ τῇ ἐκδόσει τῆ ὀρθῆς καὶ ἀποστολικῆς πίστεως, ἃ ἐκ πνεύματος ἀγίου διὰ τῆς τετρακοσίων ἀγίων ἡμῶν πατέρων ἐκφωνήσεως, ὡσπερ δι' ἐνὸς στόματος, καὶ

ANNO
CHRISTO
325.

Ἐκ κορυφαίας παρὰ πάντων τῶν σω-
δραμόντων εἰς τὸ ἄγιον ἐκείνῳ τῷ πί-
στεως ἀκρόασιν, ἔταξ χεῖρας ἀπλώ-
σας, καὶ τὸ ὄμμα τείνας εἰς τὸ ἕρανόν
πρὸς τὸ θεόν, ἐβήμοις ῥήμασιν ἀνύ-
μνησε τὸ τῶν πάντων ἡμῶν σωτήρα ἔδι-
εργάτερον θεόν, ὅτι τὸ ποδομύριον αὐτοῦ
τῶν ὑποκόπων ὁμόνοισιν, καὶ πῶς πρὸς
τῆς ὁρθῆς ἔσωσεν τοῦ πιστεύοντος αὐτῶν
ὁμοφώνῳ, αὐτὰ ἐπετυχεῖν ἵνα ποσο-
πος ἴω ὅ πάντα ἀριστος ἐκείνος καὶ θεο-
φιλῆς βασιλεὺς πρὸς πῶς τῶν τῶν θεῶν
ἐκκλησιῶν φρονίδια ἔτι πῶς τῶν ποι-
μῶν εἰρηνικῶν τῶν ὁμόνοισιν. οὐκ
ἀποπνίξῃ ἡ γοῶμα καὶ τὰ εὐσεβίου τῶν
Παμφίλου, ἀπὸ πρὸς τούτων, τῶν ἐν
τῇ συνόδῳ παραμαρτυρήσαντων λέγω,
ποιεῖσθαι τὸ λόγον ἀρχαῖος καλῶς
διελάβετο ἐν τῷ τριτῷ αὐτῶν βιβλίῳ
τῶν εἰς τὸν βίβλον Κωνσταντίνου τῶν θεοφι-
λοῦ βασιλέως, ἐν τῷ τῷ τῷ τῷ τῷ
γραφή. ἐστὶ τῶν πλείων δὴ τὰ ὑφ'
ἐκαστέρου ἑκάστου παραμαρτυρήσαντων,
πολλῆς τε ἀμφιβολίας πρὸς τῶν
παρὰ πῶν γινόμενης, ἐπιπροσέτα πάν-
των ὁ βασιλεὺς ὁ πανβήμοις, ἀλλῆ
τε ἀπὸ πῶν τῶν πρὸς τῶν πρὸς τῶν
τῶν μερῶν ὑπέδεχτο· ἐν μέρει τε ἀν-
πλασματόμοις τῶν παρ' ἐκαστέρου τῶν
μαρτυρήσαντων, ἡρέμα τε σωτήρα
τῶν φιλοφρονῶν ἐκαστοῦ, πρὸς τῶν
ποιούμενος τὰς πρὸς ἐκαστὸν ὁμιλίαν,
ἐλλήνων τῶν φωνῶν, ὅτι μὴ τῶν
ἀμαθῶς εἶχε, γλυκερός τις ἦν καὶ ἡδὺς,
τὰς μὲν συμπεῖθαι, τῶν ἑκαστοῦ
πῶν τῶν λόγων, τῶν ἑκαστοῦ ἐπιμα-
ρτυρῶν, πάντας τε εἰς ὁμόνοισιν ἐλαύνων,
ἕως ὅτε ὁμοφώνως καὶ ὁμοδόξως
* ἐπ' αὐτῶν καὶ ἐπὶ τῶν ὁμοφρόνων
μὲν κρατῆσαι πῶν ἀπὸ τῶν δοξολογίῶν,
Concil. Tom. 2.

probatæ, qui ad sanctam illam
fidei disceptationem concurre-
rant, expansis manibus, & ocu-
lis in cælum ad Deum sublatis,
ipsum Dominum omnium no-
strum saluatorem & benefacto-
rem claris verbis laudauit, quod
desideratam episcoporum con-
cordiam, & eorumdem circa re-
ctam & salutarem fidem consen-
sum largitus sit. Tanta scilicet cu-
ra optimus ille ac Deo carus im-
perator in ecclesias Dei & paci-
ficam pastorum concordiam in-
cubuit. Non absurdum autem
existimo huic commentario in-
ferere, quæ pulcre disseruit Eu-
sebius Pamphili de vita Con-
stantini Deo amabilis imperato-
ris, de gestis inquam in Synodo
verba facere incipiens. sunt au-
tē hæc: Cum igitur multa essent
ex utraque parte proposita, ma-
gnaque controuersia in ipso di-
putationis ingressu a quibusdam
concitata; imperator ille cele-
berrimus omnes benigne audie-
bat, intentissimo studio utrius-
que partis propositiones excipie-
bat: interdū etiam ferens opem
alterutri disceptantium parti,
eos magna cum contentione di-
gladiantes paulatim reconcilia-
bat, cum singulis comiter & be-
nigne sermonē conferebat Græ-
ce: nam ne huius quidem lin-
guæ ignarus erat. Suavis erat &
blandus, dum aliis persuadere,
aliis sermone pudorem exprime-
re, alios qui diserte dixissent col-
laudare, omnes denique ad con-
cordiam reducere contendebat:
usque eo donec tandem eos tum
conspirantes animis, tum opi-
nionibus consentientes redde-
ret: ut pium dominicæ gloriæ
studium principatum vno con-

Lib. 3. c. 13.

fenſu obtineret, & prævaleret fides ſalutaris vere a Spiritu ſancto per omnes prædictos ſanctos patres noſtros promulgata. Ibidem etiam lege ſanxit, vt apud omnes vnum tempus conſtaret pro ſalutaris Paſchatis feſtiuitate: tum etiam vt per expreſſam ſingulorum ſubſcriptionem, quæ in communi decreta fuerant, firmarentur. Denique episcopos vt de eccleſiaſticiſ conſtitutionibus & Canonibus ſcriptum e-derent, hortatus eſt.

De Aceſio Nouatianorum epiſcopo, & qui cum illo erant.

CAPVT XXIX.

Socr. lib. 1. cap. 7. & Sozom. lib. 1. cap. 21.

MOVET autem nos imperatoris fides, vt & aliud quiddam commemoremus: qui tanto ſtudio & prudentia in eccleſiaſticiſ pacem incumberebat, vt ne minima quidem negligeret. Etenim Aceſium ſecte Nouatianorum epiſcopum, & eius ſocios in Synodum vocavit, haud aliter quam ipſos qui conſubſtantiale & trinitatem celebrabant. Ac poſtquam deſiſio de fide cum in cõmentarios relata, tum ſubſcriptionibus confirmata a Synodo & imperatore erat, imperator Conſtantine ſciſcitabatur ab Aceſio, vtrum ipſe eidem fidei, & decreto quoque de feſti Paſchatis obſervatione conſtituto aſſentiretur. Tum ille: Nihil noui, inquit, o imperator, Concilium decreuit: nam antiquitus ab apoſtolorum ſedi- bus omnes eamdem fidei deciſionem, & idem tempus feſti Paſchatis accepimus. Tum imperator: Cur igitur te a communione noſtra ſegregasti? Ille reſ re-

κρατωδυνάμει πεινώ δληθώς εν πώ-
ματος ἀγίης παρὰ πάντων τῶν ὁμο-
ρηθέντων ἀγίων ἡμῶν πατέρων ἐκ-
φωνηθῆσαν σωτηριᾶ πῶσιν. ἐν ταυ-
τῶ δὲ καὶ πρὸς τῆς σωτηρίου ἑορτῆς
τῆς πάσης ἕνα παρὰ πάντων ὁμοθυμα-
θῶν καὶ ἁμῶν ἐνομοθέτησε. τότε δὲ καὶ
ἐπελάφως δι' ὑποσημειώσεως ἐκάστου
τὰ κοινῆ δεδογμένα κεκοινηθῶν ὡ-
ρίσασθαι καὶ πρὸς τῶν καθ' ἕκαστον ἐκ-
κλησιαστικῶν διατυπώσεων καὶ κανό-
νων ἐπελάφως ἐκδικῆσαι ἕκαστον ἰδιο-
ποιεῖν ὡρεθῆναι.

Περὶ Ακεσίου Ἐπισκόπου τῆς Νουα-
πανῶν, καὶ τῶν αὐτῶν.

ΚΕΦΑΛ. κθ.

KINEI δὲ ἡμᾶς ἡ τῆς βασιλείας
πίστις καὶ ἐπεὶ πρὸς ἀγαθῶν ἐπι-
μπνηθῆναι. ὅς τινι ἀσυνδίῳ καὶ
ἀερόνιδι τῆς ἐκκλησιαστικῆς εἰρήνης
ἐποιεῖτο, ὡς μὴδὲ τὰ ἐλάττω αὐτῶ
παρῆλθεν. καὶ Ακεσίον γὰρ τῆς τῆς
Νουαπανῶν ἐρησικίας Ἐπισκόπον καὶ
ἕκαστον αὐτῶν ἐκκλησίαι εἰς τινὲν ἀ-
συνδίον, ὡς καὶ αὐτῶν τὸ ὁμοούσιον καὶ
τὴν τριάδα δεξάμενος. καὶ οὐκ ἔτι
ἐκτεθῆναι ἐκ τῆς ἀποστολικῆς παρὰ τῆ
ἑσῶσιν καὶ τῆς βασιλείας ὅροι
τῆς πίστεως, ἡρώτα τὸν Ακεσίον Κων-
σταντῖνος ὁ βασιλεὺς, εἰ καὶ αὐτὸς τῆς πί-
στεως ἀσυνδίῳ ἐκ τῶν ὁμοούσιων πρὸς
τῆς πάσης ἑορτῆς. ὁ δὲ Ακεσίος πρὸς
αὐτῶν, οὐδὲν καμνὸν, ἔφη, ὡ βασιλεῦ,
ἡ σιωδὸς ὡρίσεν οὐτω γὰρ αὐτῶν ἀ-
παντες ἐκ τῆς ἀποστολικῶν θεμάτων
ἀφειλήφμεν καὶ ὅροι τῆς πί-
στεως, καὶ τὸν χρόνον τῆς τῆς πάσης ἑορ-
τῆς. καὶ ὁ βασιλεὺς πρὸς αὐτὸν ἦ ἔν
τῆ κοινωσίας ἡμῶν χωρίῳ; ὁ δὲ Ακε-

ANNO
CHRISTI
325

σος τὰ ὄπῃ Δεκίου κτλ. Ὁ δὲ διωγμὸν
ζηνομένην ἀπὸ τῆς ἐν τῷ μαρτυρίῳ
μὴ διωκέντων ἀγωνισαῶν, ἀλλὰ ἁρ-
νησαμένων, διηγείτο, καὶ ἀκρίβειαν
αὐτηροῦ κανόνος περιβαλλέτω, λέ-
γων· ὡς ἄρα οὐ γρη῏σεν μὲν τὸ βα-
πτισμα ἡμάρτηκῶτας δεχόμενι μετὰ
νοουώτας, ἢ τῆς κοινωνίας τῶ μυστηρίῳ
τῶ λυποῦ ἀξιοδοταί. ταῦτα εἰπόντος
τῶ Ακασίου, ἐφῆ πρὸς αὐτὸν ὁ βασι-
λεὺς· τίς ὁ Ακασίε κλίμακα μόνου,
καὶ ἀνάβηθι εἰς τὸ οὐρανόν. μὲν ταῦ-
τα πάντες ὁ Ἱπποκρίτοι διατυπώσεις
ἐκκλησιαστικὰς διαφόροις ἐκπύδονται.

Περὶ τῆς ἐκκλησιαστικῶν διατυπώσεων
λόγος διδασκαλικός.

ΚΕΦΑΛ. λ'.

ΟΜΙΛΗΣΩΜΕΝ τῷ Φω-
τῇ, ὃ ὄστιν ὁ Χρῆστος, ὡς πλη-
σίῳ αὐτῷ ἐσώτες, ὡς ὁρῶντες αὐτὸν,
οὕτως πολιτευσώμεθα ταῖς βίαις ἀ-
μαρτωσίαις. βίαι γὰρ ἀμαρτωσίαι, ἐκ
λόγω θεῷ προσευχόμεθα· λόγος δὲ
θεῷ παρέστιν, ἐντα καρδία καὶ πο-
λιτεία κατὰ ἐν ταπεινοφροσύνῃ
φυλάσσεται. ἔκαμιν ὁ Ἰσραὴλ τὰς
θύσιας Ἱππελῶν· ἔκραζον ὁ πρὸς
φῆται πρὸς τὸν θεόν· Ὁραπόσειλον
τὸ φῶς σου καὶ πλὴν ἀλήθειά σου.
ἐκείνοι ἔκραζον, ὁ ἡμεῖς ἐλάβομεν·
ἄλλοι κεκοπῆκασι, κατὰ εἶπεν ὁ
κύριος, καὶ ἡμεῖς εἰς τὸν κόπον αὐτῶν
εἰσεληλύδαμεν. ἦλθε γὰρ πρὸς ἡμᾶς
αὐτὸς ὁ κύριος λέγων· ἐγὼ εἰμι τὸ
φῶς, ἐγὼ εἰμι ἡ ἀλήθεια. ἀκαμά-
τως ἐλάβομεν πλὴν χάριν, ἀλλὰ διὰ
καμάτου θεῷ ἡμᾶς φυλάξαι πλὴν
χάριν.

Concil. Tom. 2.

gnante Decio gestas, & quæ per-
secutione ingruente acciderant,
& de iis qui martyrii certamen
decertare non poterāt, sed Chri-
stum abnegabant, narravit, ex-
quiritamq; feueri cuiusdam Ca-
nonis obseruationē in medium
adduxit: Quod non oporteat eos
qui post baptismum peccarunt,
quamuis poenitentes admittere,
nec mysteriorum communione
dignari. Quæ cum dixisset Ace-
sius, imperator sic illum denuo
affatus est: Erigito tibi scalam
Aceti, & ad cælum solus ascen-
dito. Post hæc omnes episcopi
varias ecclesiasticas constitutio-
nes edunt.

Concil. Eli-
beritan.
can. 11.

De diatyposis ecclesiasticis
sermo dogmaticus.

CAPVT XXX.

VERSEMVR cum luce, quæ
est Christus, tamquam ipsi
propinqui existentes, & ipsum
aspicientes. Sic in sanctificanti-
bus preceationibus exerceamur.
Preces enim sanctificant, si di-
uinum Verbum adoremus. Ver-
bum autem diuinum adest, vbi
cor & pura vitæ institutio in hu-
militate conseruatur. Laborabat
Israel sacrificia perficiens: cla-
mabant prophetæ ad Deum: E-
mitte lucem tuam, & veritatem
tuam. Illi clamabant, & nos ac-
cepimus. Alii laborauerunt, sicut
Dominus dixit, & nos in laborem
ipsorum introiuimus. Venit enim
ad nos Dominus, dicens: Ego
sum lux, ego sum veritas. sine la-
bore accepimus gratiam, sed
cum labore oportet nos gratiam
conseruare.

Psalm. 42.

Ioan. 4.

Ioan. 8. &

14.

ANNO
CHRISTI
325

*De his qui dicunt non oportere
Christianos laborare.*

Math. 6.

Quoniam aliqui nolentes laborare, sed curiosi esse, male interpretantur sacras Domini voces, dicentis: *Ne sitis solliciti anima vestra quid manducetis*: perinde ac si verbis ipsis adherentes nō oporteret Christianos terram colere & laborare: demonstrandum est non sic dixisse Dominum. Possumus enim laborare, & securi esse, scientes & credentes, quod op̄t̄um nostrorum incrementum & fructus ipse

Marc. 4.

Dominus dat, qui dixit: *Sic est regnum Dei, quemadmodum si homo iaciat sementem in terram, & dormiat, & surgat nocte & die: & semen germinat, & assurgit, & non nouit ipse.*

De clericis sacri ordinis.

Clerici sacri ordinis cælestium typi & imagines esse debent. Episcopus quidem debet obtinere locum Domini, tamquam caput post illum ecclesiæ quam recepit: presbyter tenere debet sedem & locum seraphicum; diaconus autem cherubicum: minister vero his ministrare debet.

*Quod non oportet laicos in
suggestum ascendere.*

Non licet laicos in suggestum ascendere, præter eos qui legere aut canere ex libris debent.

De sancto baptisate.

Baptisina nostrum non oculis corporis considerandum est, sed mentis. Aquam vides, considera virtutem Dei in aquis abscondi-

Περί τῶν λεγόντων μὴ δεῖν Χριστιανούς ἐργάζεσθαι.

ANNO
CHRISTI
325.

Ἐπειὶ τινὲς ἐκ ἐργάζεσθαι βουλόμενοι, ἀλλὰ πῶς ἐργάζεσθαι, ἐκλαμβάνουσι κακῶς τὰς τῆς κυρίου ἱερῆς Φωνάς, εἰπόντες· μὴ μεριμνᾶτε τῇ ψυχῇ ὑμῶν, τί φάγητε· ὡς οὐ ζητεῖτε λέγοντες, ἀκολουθεῖν τῇ Φωνῇ ταύτῃ ἐργάζεσθαι εἰς τὴν γλῶσσαν Χριστιανούς· ἄποδοκτεον ἡμῖν μὴ οὕτως ἐρηκέναι τὸ κύριον. ἔχωρεῖ γὰρ ἐργάζεσθαι ἐμὴ μεριμνᾶν, εἰδότες ἡμᾶς καὶ πισυόντας, ὅτι τῶν ἐργῶν ἡμῶν τὸ αὐξήσειν ἐστὶν καρποῖς αὐτῶς ὁ κύριος δίδωσιν, εἰπὼν· ὅπως ὅστιν ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ, ὡς ἐὰν ἀνθρώπος βάλῃ σπέρμα ἐν τῇ γλῶσσει, καὶ κατεύδῃ, καὶ ἐγείρῃ, ἢ νύκτα καὶ ἡμέραν καὶ ἀπόρος βλαστάνει καὶ μηκύνεται, ὡς ἐκ οὐδὲν αὐτός.

Περί τῶν ἱερουμένων.

Τοῖς ἱερευμένοις εἰς τύπον καὶ εἰκόνα χρῆσθαι τῶν ἐπουρανίων καὶ τῶν ἐπίσκοπων ἐπέχον τὸν τῆς κυρίου, ὡς κεφαλῶν μετ' αὐτῶν ὄντα τῆς ἐκκλησίας, ἥς παρέληφε τὸν ὁ πρεσβυτέρον, τὸ σερραφικὸν ἐπέχον θερόν· τὸ δὲ διάκονον, τὸ χερυβικόν· τὸ ὑπὲρ πάντων εἰς διακονίαν τούτων εἶναι πρῶτον.

Περί τῶν μὴ δεῖν λαϊκοὺς ἀνίστασθαι ἐν τῷ ἁμβωνί.

Περί τῶν μὴ δεῖν λαϊκοὺς ἀνίστασθαι ἐν τῷ ἁμβωνί, πλην τῶν πεπαγκμένων ἀναγνώσκων ἢ ψάλλον ἐν ταῖς διφθέρασι.

Περί τοῦ ἁγίου βαπτίσματος.

Τὸ βάπτισμα ἡμῶν οὐ τοῖς αἰσθητοῖς ὀφθαλμοῖς κατανοητέον, ἀλλὰ τοῖς νοεροῖς. ὕδωρ ὄραται, νόησον τὴν ἐν τοῖς ὕδασι κρυπτομένην τῆς θεοῦ δυνάμιν.

ANNO
CHRISTI
325

ἐν ᾧ πνεῦμα ἁγίον καὶ περιβα-
πτίζονται ἡμᾶς. Ἐπεὶ οὖν ἰεροὶ διδάσκαλοι
λόγοι· ἐν ᾧ πιστεῖ τῆ βαπτίζοντος, ἔ-
στιν πιστεῖ τῆ βαπτίζομένου, διὰ τῆς ἱε-
ραῆς ἐπιθέσεως, πλήρη τῆς ἁγιασμοῦ
τῆς πνεύματος καὶ τῆς θεοῦ πυρὸς νόει τὰ
ὑδατα. αὐτὸς γὰρ, Φησὶ, βαπτίσθη ὑμᾶς
ἐν πνεύματι ἁγίῳ καὶ περι. κατέρχεται
μὲν οὖν ὁ βαπτίζομενος ὑπεύθυνος
ἀμάρτημάτων, ἔτι τῆς φθορᾶς δου-
λείας ἐνέργου· ἀνέρχεται δὲ ἐλευ-
θεροῦς τῆς περὶ αὐτοῦ δουλείας καὶ
τῆς ἀμάρτιας, ἡ δὲ τῆς θεοῦ ἐκκληρονό-
μος χάρις αὐτῷ γέροντος, συκληρονό-
μος ἡ Χεῖρος, αὐτῷ ἐνδυσάμενος ἡ
Χεῖρ, καὶ ὡς γέγραπται· ὅσοι εἰς
Χριστὸν ἐβαπτίσθητε, Χριστὸν ἐνεδύσατε.

Γεεὶ τῆς θείας τραπέζης, καὶ τῆ ἐπὶ
αὐτῷ μωσείου τῆ σώματος
καὶ τῆς αἱματός τῆ Χεῖρος.

Ἐπὶ τῆς θείας τραπέζης πάλιν ἐάν-
ταῦτα μὴ τῶ προκείμενῳ ἄρτω καὶ τῶ
ποτηρίῳ ταπεινῶς προσέχωμεν· ἀλλ'
ὑψώσαντες ἡμῶν τὸ διαίτημα, πιστὴ νοή-
σαιμεν καὶ ἐπὶ τῆς ἱεραῆς ἐκείνης τρα-
πέζης ἡμῶν ἀμὸν τῆς θεοῦ, ἡμῶν αἰ-
τῶν ἀμάρτημα τῆς κόσμου, ἀδύπως ὑ-
πὸ τῆς ἱερέων ἐνέργου· καὶ τὸ ἡμῶν
αὐτῷ σῶμα καὶ αἷμα ἀληθῶς λαμβά-
νοντας ἡμᾶς, πτεῖν ταῦτα ἔτι τὰ ἡ-
μετέρας ἀναστάσεως σύμβολα. διὰ
τῆτο γὰρ οὐτε πολὺ λαμβάνομεν, ἀλλ'
ὀλίγον, ἵνα γωμεν ὅτι οὐκ εἰς πλη-
σιονίαν, ἀλλ' εἰς ἁγιασμόν.

Πεεὶ τῆς ἐκ νεκρῶν ἀναστάσεως.

Οὐκ ἀπλῶς ὁ κύριος τῶν ἑαυτῶν
σάρκα ὑπὲρ ἡμῶν παρέδωκεν εἰς πά-
θος καὶ θάνατον, ἀλλ' ἵνα τῶν ἡμε-
τέραν σωτηρίαν παρασχεῖται,
καὶ ἡμῶν ἐλευθέρων τῆς θανάτου, καὶ ὡς αἰωτέρον ὁ λόγος ἀπέδειξε.

tam. In sancto enim Spiritu &
igne baptizari nos docet euange-
lium. In fide enim baptizantis, &
fide baptizati, per sacram inuoca-
tionem plenas sanctificatione
Spiritus & ignis diuini aquas
confidera. Ipse enim, inquit, ba-
ptizabit vos in Spiritu sancto &
igne. Descendit itaque qui bap-
tizatur reus peccatorum, & obno-
xius seruituti corruptionis: &
ascendit liberatus ab hac serui-
tute & peccato, factus filius Dei
& heres gratia ipsius, coheres au-
tem Christi, indurus ipsum Chri-
stum, sicut scriptum est: Qui
cumque in Christum baptizati e-
ritis, Christum induistis.

De diuina mensa, & de eo quod
in ipsa est mysterio corporis
& sanguinis Christi.

Iterum etiam hic in diuina
mensa ne humiliter intentissimus
ad propositum panem & pocu-
lum: sed attollentes mentem, fi-
de intelligamus situm in sacra il-
la mensa agnum illum Dei, tol-
lentem peccatum mundi, in-
cruente a sacerdotibus immola-
tum: & preciosum ipsius corpus
& sanguinem vere fumentes,
credere hæc esse nostræ resurre-
ctionis symbola. Propter hoc e-
nim neque multum accipimus,
sed parum, ut sciamus quod non
satiati, sed sanctimoniam sumi-
mus.

De resurrectione a mortuis.

Non simpliciter Dominus suam
ipsius carnem pro nobis passioni
& morti tradidit, sed ut nostram
salutem procuraret, cum liber
esset a morte, ut sermo superius
esset a morte, ut sermo superius

ANNO
CHRISTI
325

demonstravit. Clamat propheta quasi ex persona ipsius, prædicens futurum eius secundum carnem œconomiae mysterium: *Factus sum, inquit, quasi homo sine adiutorio, inter mortuos liber.* Quis autem liber a morte, nisi Deus? Sed iuxta prius ostensas demonstrationes incarnatus propter hominum dilectionem, factus quasi homo sine adiutorio, humilians suam ipsius carnem usque ad mortem, mortem autem crucis; quæ & resurrexisset prædicatur: ut postquam nos immortales fecerit, per primitias nostras resurrectionis spem nobis etiam desperatis suppeditaret, ut non amplius obnoxii sumus æternæ morti, sed liberi, quemadmodum & primitiæ nostræ Christus, ut inquit beatus apostolus Paulus: *Primitiæ Christi, deinde hi qui sunt Christi, in adventu ipsius.* Et ipsum saluatorem hunc Dominum nostrum Iesum Christum Dei & Patris filium unigenitum expectare nos in cælis, cum nostra corpora ex sepulcris excitaverit, testatur dicens: *Conversatio nostra in cælis est, unde & saluatorem expectamus Dominum nostrum Iesum Christum, qui reformabit corpus humilitatis nostræ, configuratum corpori claritatis suæ.* Sic enim oportet corpus nostrum clarificari, sicut & corpus Domini, ut malitiam & eas quæ nunc sunt passiones suscipere nequeat, liberum a morte & peccato, sanctum: ut in novitate vitæ cum ipso possimus ambulare in caelesti lumine, semper cū ipso Christo regnantes. In hac enim spe sanctum baptisma percepimus, & salutarē sanctorum eius mem-

Psalm. 87.

Philip. 2.

1. Cor. ca. 15. vers. 23.

Philip. cap. 3. vers. 20.

βοῶ ὁ πρῶτος ὡς ἐν πρῶτου ἀντὶ, πρῶτον ἀναφωρῶν τὸ μέλλον τῆς κατὰ σὰρκα αὐτοῦ οἰκονομίας μυστήριον ἐγγήθην, φησὶν, ὡς ἐν ἀνθρώπου ἀβοήθητος, ἐν νεκροῖς ἐλεύθερος. τίς δὲ ἐλεύθερος θανάτου, εἰ μὴ θεός; ἀλλὰ καὶ τὰς προσηγορίας ἀποδείξας σαρκωθεὶς διὰ φιλανθρώπων, γέγονεν ὡς ἐν ἀνθρώπου ἀβοήθητος, ταπεινώσας τὴν ἑαυτοῦ σὰρκα μέχρι θανάτου, θανάτου ἢ σταυροῦ, ἢ καὶ ἐγγήθητι κηρύσσεται· ἵνα ἡμᾶς ἀπαθανάτῃσας, πρὸς τὴν ἐπιπέσει ἡμῶν ἵνα ἀπεγνωσμένοις δι' αὐτῆς τῆς ἡμετέρας ἀσπάρτης τῆς αἰσασίας ἡμῶν ἐλπίδα· ὅπως μὴ ἐπιπέσει ὡς ἐν δόδοι τῶ ἀιώνιῳ θανάτῳ, ἀλλ' ἐλεύθεροι, κατὰ τὴν κατὰ σὰρκα ἡμῶν Χριστός, κατὰ φησὶν ὁ μακάριος ἀποστόλος Παῦλος· ἀσπάρτη Χριστός, ἐπειτα οἱ τῆ Χριστοῦ ἐν τῇ ἀποστολῇ αὐτοῦ. ὅτι καὶ σωτήρα αὐτοῦ ἦν τὸν ἑαυτοῦ κύνειον ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστόν· ὅτι τῆ θεῶ καὶ πατρὸς ἕν ὄν μονογενῆ ἀπεκδέχεται ἡμᾶς ὡς ἑρανοῦ, θύσας ὅσα ἡμῶν ἐκ τῆ πατρὸς τὰ σώματα, ὅτι μὴ ἐπιπέσει, λέγων ἡμῶν τὸ πνεῦμα, φησὶν, ἐν ἑρανοῖς ὑποστῆναι, ὡς καὶ σωτήρα ἀπεκδέχεται ἡμᾶς κύνειον Ἰησοῦ Χριστόν, ὅς μετασχηματῆς τὸ σώμα τὸ ταπεινώσεως ἡμῶν συμμορφῶν τῶ σώματι τῆ δόξης αὐτοῦ. ἔπειτα γὰρ διὰ τὸ σώμα ἡμῶν δόξα δέξασθαι, ὡς τὸ τῆ δεισίου, ἀνεπίδεικτον κενίας ἐπιπέτων τῶ νυῦ παθῶν, ἐλεύθερον τῶ θανάτου καὶ τῆ ἀμάρτιας, ἄγιον ἵνα ἐν καμπίτη ζωῆς αὐτοῦ πρὸς τῆ πᾶσι δυνάμει ἐν φωτὶ ἐπουρανό, συμεσθῶντες αἰεὶ αὐτῶ τῶ Χριστοῦ. ἐν τῶ γὰρ τῆ ἐλπίδι καὶ τῶ ἄγιον εἰρήφαινον βάπτισμα, καὶ τῶ σωτήριον τῶ ἄγιον αὐτοῦ

ANNO CHRISTI III.

ANNO CHRISTI 335.
 ἡγῶν μετοσίαν ὑποδεχόμεθα. ταῦτα τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας τὰ δόγματα.

brorum participationem suscipimus. Hæc ecclesiæ catholicæ dogmata sunt.

Ὅτι μία ἡ ἐκκλησία τῆς θεοῦ.

Quod una est ecclesia Dei.

Μία ἡ ἐκκλησία ἐν οὐρανοῖς, ἡ αὐτὴ καὶ ἐπὶ γῆς. ἐν ταύτῃ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐπιναπαύεται. αἱ ἕξω ταύτης εἰσὶ αἱρέσεις, αἷς ἐχρῆσιν οἱ ἄθεοι, ἐκ εἰσὶ διδασκαλίαι τῆς σωτήρος ἡμῶν, ἕδὲ τῶ δόξουσαν ἀλλὰ τῆς σατανᾶ, καὶ τῆς πατρὸς αὐτῶν τῆς διαβόλου. τὰ γὰρ Ἰουδαίων καὶ Ἑλλήνων ἐτέρω χρίματι ἐκδιδοῦσιν, ἵνα ἀφέλωνται τῆς ἀθεσπῶν πλὴν ὄντως ζώου.

Vna est ecclesia in cælo, eadem & in terra : & in hac requiescit Spiritus sanctus. Hæreses autem quæ extra hanc sunt, quas habent homines, non sunt doctrinæ saluatoris nostri, neque apostolorum, sed satanæ & patris eorum diaboli. Quæ autem sunt hæreses Iudæorum & Græcorum, alio docent modo, vt veram vitam hominibus auferant.

Περὶ τῆς τῆς θεοῦ προνοίας, καὶ τῆς κόσμου.

De prouidentia Dei, & de mundo.

Μικρότερον ὁ κόσμος ἐγγύετο διὰ πλὴν προνοίας. προέγνω γὰρ ὁ θεὸς ὅτι ἀμάρτησεν ὁ ἄνθρωπος. διὰ τὸ τοιοῦτον ἕρενοις καὶ κενῶν γῆν προσδοκῶμεν, κατὰ τὰ ἱερὰ βιβλία, φαινομένης ἡμῖν τῆς ἐπιφανείας καὶ βασιλείας τῆς μεγάλου θεοῦ καὶ σωτήρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ παρρησιασθέντων τότε, κατὰ φωνὴν Δανιήλ, πλὴν βασιλείαν ἄγιοι ὑψίστου, ἔσται ἡ γῆ καὶ θαλάσσι, ἅγια γῆ ζώντων, ἔσται νεκρῶν. ὡς περιεθετικῶς Δαυὶδ τῷ τῆς πίστεως ὀφθαλμῶ, βοᾷ. πνεύμα ἵδεν τὰ ἀρὰ κρείου ἐν γῆ ζώντων, γῆ προνοίας καὶ ταπεινῶν. μακάριοι γὰρ, φησὶν, ὁ θεός, ὅτι αὐτοὶ κληρονομήσουσιν πλὴν γῆν, καὶ ὁ θεός φησὶ καὶ ταπεινῶν. ταῦτα ἐκ τῆς ἀποδοξασθέντων πῶς ἁγίοις ἡμῶν πατρῶσιν ἐκκλησιαστικῶν διατυπώσεων, μικρὰ ἐκ πολλῶν, τῆς δὲ τῆς συζητήσεως σωεξαζαμῶν. ὅθεν δὲ καὶ ἐκκλησιαστικοὶ κανόνες εἰκοσὶν ἐν αὐτῇ τῇ ἐν Νικαίᾳ συνόδῳ, οὗς ἔσται

Minor mundus per prouidentiam factus est : prouidit enim Deus peccaturū esse hominem. Idcirco nouos celos & nouam terram speramus, iuxta sacras literas, apparenē nobis præsentia & regno magni Dei & saluatoris nostri Iesu Christi: *Et tunc* Dan. cap. 7. uerf. 18. *(vt ait Daniel) percipiem sancti regnum Altissimi, & erit terra pura, sancta terra uiuentium & non mortuorum. quam oculis fidei præuidens Dauid clamat: Credo* 1^a sal. 26. *videre bona Domini in terra uiuentium, terra mansuetorum & humilium. Beati, inquit, mites,* Matth. 5. *quoniam ipsi possidebunt terram. Et propheta: Et calcabunt ipsam,* 1^a sal. 26. *ait, pedes mansuetorum & humilium. Has ex elaboratis a sanctis nostris patribus constitutionibus ecclesiasticis, paucas ex multis hoc commentario descripsimus. Ediderunt autem & ecclesiasticos Canones viginti in Nicæna Synodo: quos ipsos ne-*

cessarium existimaui huic scripto inferere.

Ἐδὲ ἀνάγκαι ὧν ἰδίω ἐντάξαι τῶν ἁγίων
 χειρῶν.

Canones ecclesiastici sanctæ magnæque Synodi Nicænæ.
 Definita sunt hæc quæ subii-
 ciuntur.

Οἱ ἐκκλησιαστικοὶ συναχθεὶς τῆς ἀ-
 γίας καὶ μεγάλης συνόδου ἐν Νικαίᾳ.
 Ὁρίσθη τὰ ὑποσημασμένα.

CAPVT XXXII.

ΚΕΦΑΛ. λβʹ.

De eunuchis qui seipsos castra-
 uerunt.

Περὶ δινούχων ὁποκοφαντων
 ἑαυτοῦ.

I.

αʹ.

SI quis in ægritudine a medi-
 cis excisus sit, vel a barbaris
 excisus, ille permaneat in cle-
 ro. Si quis autem sanus seipsum
 exciserit, hunc amplius in cle-
 ro non haberi conuenit: & de-
 inceps neminem talem oportet
 promoueri. Sicut autem mani-
 festum est, illud dictum esse de
 iis qui eam rem consulto insti-
 tuerunt, & ausi sunt seipsos ex-
 scindere: ita si qui vel a barbaris,
 vel a dominis suis eunuchi facti
 sint, & inueniantur alioqui di-
 gni, eos in clerū recipit Canon.

Εἰ τις ἐκ νόσου ἢ ἀπὸ ἰατρῶν ἐξήρρη-
 γήσῃ, ἢ ὑπὸ βαρβάρων ἐξείμησῃ,
 οὗτος μὲν ἐπιμένει ἐν τῷ κλήρῳ. εἰ δὲ τις ὑ-
 γιάνων ἑαυτὸν ἐξέτεμε, οὗτον καὶ ἐν τῷ
 κλήρῳ ἐξέταξι μὴ ἔσθαι πεποιθὲς προ-
 κει, ἵνα ὅταν τὸ δέσφο μὴ δένα τὸ ποιῶν
 χεῖρῶν * πρὸς ἀγάθου. ὡς περὶ τῆς
 πρὸς δὲ ἄλλον, ὅτι περὶ τῶν ὁποκοφάντων
 τὸ πρῶτον, καὶ τῶν πομπάντων ἑαυτοῦ
 ἐκπέμνειν, εἰρηται· οὕτως εἰ πῆες ὑπὸ
 βαρβάρων ἢ δεσποτῶν δινηχάσθαι,
 δειλοκοῖντο δὲ ἄλλως ἀξιοί, τοῦτοις
 εἰς κλήρον προσέεται ὁ κανὼν.

De his qui ab ethnicis venien-
 tes ordinantur.

Περὶ τῶν ἀπὸ ἐθνικῶν εἰς χειροτονίας
 παραχθέντων.

II.

βʹ.

Quoniam multa vel pro ne-
 cessitate, vel alioqui cogentibus
 hominibus contra Canonem ec-
 clesiasticum facta sunt, ita ut
 homines ex vita gentili nuper
 accedentes ad fidem, & exiguo
 tempore eruditi, statim ad spiri-
 tuale lauacrum ducantur, & si-
 mul atque baptizati fuerint, ad
 episcopi vel presbyteri dignita-
 tem promoueantur: recte igitur
 visum est, de cetero nihil tale de-
 bere fieri. Nam & tempore opus

Ἐπειδὴ πολλὰ εἴτε ὑπὸ ἀνάγκης, ἢ
 ἄλλως πως ἐπιγυρομένων τῶν ἀθέσ-
 των ἐγγύετο παρὰ τὸ κανὼνα τὸν ἐκ-
 κλησιαστικόν, ὡς ἐπὶ τοῦ ἀπὸ ἐθني-
 κοῦ βίου ἄρτι προσελθόντας τῆς πίστεως,
 καὶ ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ κατηχηθέντας, δι-
 δῶς ἵππῃ τὸ πνευματικόν λατρεῖν ἀγαθῶν,
 ἅμα τῷ βαπτισθέντων * πρὸς ἀγάθου εἰς
 ἐπίσκοπον, ἢ πρεσβύτερον, καλῶς ἐ-
 χάν ἐδίδξε τῶν λοιπῶν μὴ δὲν τοιοῦ-
 τον γίνεσθαι. καὶ γὰρ καὶ χρόνου δὲ
 τῶν

ANNO
CHRISTI
325.

τῷ καταγευμένῳ, καὶ μετὰ τὸ βά-
πτισμα δοκιμασίας πλείονος. σα-
φές γὰρ τὸ ἀποστολικὸν θεῆμα τὸ
λέγον· μὴ νεόφυτον, ἵνα μὴ πω-
θεὶς εἰς κρίμα ἐμπέσῃ καὶ παγίδα
τῆς διαβόλου. εἰ δὲ προειδόντος τῆς ἁ-
ρεῖς ψυχρὸν π ἀμάρτημα διεξιῖν ἢ
τὸ πρῶτον, καὶ ἐλέγξῃτο ὑπὸ δύο καὶ
τριῶν μαρτύρων, παύσεται ὁ τοιοῦτος
τῆς κλήρεως. ὁ δὲ παρὰ ταῦτα ποιεῖν, ὡς
ὑπερδύναμις τῆς μεγάλης συνόδου θρασυ-
νόμου, αὐτὸς κινδυνώσῃ περὶ τῆς
κλήρου.

Περὶ τῆς σωείσεως
ἐχόντων.
γ.

Ἀπιθρόδωσεν καὶ δόξα ἡ μεγάλη σύν-
δος, μήτε ἐπισκόπων, μήτε πρεσβυτέ-
ρων, μήτε διακόνων, μήθ' ἄλλως ἢ ἐν τῷ
κλήρῳ πνὶ ἔξῆναι σωείσεσκον ἔχον·
πλήν εἰ μὴ ἄρα μητέρα ἢ ἀδελφὴν ἢ
θεῖαν, ἢ ἀ μόνα πρόσωπα διαπέφωρα
πᾶσι ὑποψίδη. ὁ δὲ παρὰ ταῦτα ποιεῖν
κινδυνώσῃ περὶ τῆς ἑαυτῆς ἀξίου.

Περὶ καθάρσεως ἐπισκόπων.
δ.

Ἐπίσκοπον πρῶτον καὶ μάλιστα μὲν
ὑπὸ πάντων ἢ ἐν τῇ ἐκείνῃ ἐπισκό-
πων καθάρσει· εἰ δὲ δυσχερὲς εἴη τὸ
τοιοῦτον, ἢ διὰ κατεπίρρουσεν ἀνάγκην,
ἢ διὰ μῆκος ὁδοῦ, ἢ ἀπαιτίας τρεῖς ἐ-
πι τὸ αὐτὸ συναχθόμενοι, συμψήφων
ἡγουμένων ἢ τῶν ἐχόντων, καὶ σὺν-
πτεμένων διὰ γραμμάτων, τότε πᾶσι
χροτονίδη ποιῆσθαι· τὸ δὲ κύριον τῆς
γνωμῆς διδοῦναι εἰς ἐκαστὴν ἐκεί-
χον τῷ μητροπολίτῃ ἐπισκόπῳ.

Concil. Tom. 2.

habet catechumenus, & post ba-
ptismum longiori probatione
indiget. Euidens namque apo-
stolicum præceptum est, dicens:
*Non neophytum, ne forte inflatus
in iudicium incidat, & laqueum
diaboli.* Si vero procedente tem-
pore, animi aliquod peccatum
inueniatur in ea persona, & duo-
bus vel tribus testibus conuinca-
tur, abstineat talis a clero. Si
quis vero aduersus hæc facit,
tamquam aduersus magnum
Concilium aliquid audens, de
clericatu periclitabitur.

*De iis qui mulieres subintro-
ductas habent.*

III.

Magna Synodus plenissime ve-
tuit episcopum, presbyterum,
diaconum, aut vllum clericor-
um habere secum mulierem in-
troducendam: nisi forte matrem
vel forem vel amitam, vel de-
nique eas solas personas, quæ
omni suspitione carere solent.
Qui secus faxit, de dignitate sua
periclitabitur.

De ordinatione episcopi.

IV.

Episcopum oportet maxime
ab omnibus episcopis qui in pro-
uincia sunt, constitui: quod si
hoc difficile vel ob urgentem ali-
quam necessitatem, vel ob iti-
neris longitudinem fuerit, certe-
tres in vnum locum conuenien-
tes, dummodo consenserint qui
absunt, & per literas approba-
uerint, manus impositionem fa-
ciant. Confirmatio vero eorum
quæ fiunt in singulis prouinciis,
dari debet a metropolitano epi-
scopo.

K k k

De excommunicatis.

V.

De iis qui excommunicantur, siue in clero sint, siue in laicorum ordine, ab cuiusque prouinciae episcopis, obtineat sententia secundum Canonem iubentem, ab aliis eiectos, ab aliis non admitti. Exquiratur autem num impotentia animi, aut pertinacia, aut aliqua alia indignatione episcopi sint excommunicati. Ut igitur istud conueniente inquisitione examinetur, recte placuit quotannis per singulas prouincias bis in anno Synodos fieri, ut omnibus prouinciae episcopis simul in vnum locum conuenientibus, huiusmodi quaestiones excutiantur, & ita demum qui manifeste episcopum offenderint, merito apud omnes excommunicati habeantur, donec communi episcoporum coetui, vel priuatim ipsi episcopo, visum fuerit humaniorem de ipsis ferre sententiam. Synodi autem fiant, vna quidem ante quadragesimam, ut omni similitate deposita, donum mundum offeratur Deo: altera vero circa tempus autumnii.

De praecipuis honoribus qui maiori episcopo in gubernatione ecclesiastica decreti sunt.

VI.

Antiquus mos valeat qui in Aegypto est, Libya & Pentapoli, ut Alexandrinus episcopus omnium potestatem habeat, quoniam & vrbis Romae episcopo consuetum hoc est. Similiter autem & apud Antiochiam & ce-

περὶ τῶν ἀκοινωνήτων γινομένων.

Περὶ τῶν ἀκοινωνήτων γινομένων, εἴτε τῶν ἐν τῷ κλήρῳ, εἴτε τῶν ἐν τῷ λαϊκῷ τάγματι, ὑπὸ τῶν καθ' ἐκάστην ἐπαρχίαν ἐπισκόπων, κρατεῖται ἡ γνώμη καὶ τῶν κανόνων, ὅσων ὑφ' ἐτέρον ἀποβληθέντας, ὑφ' ἐτέρον μὴ προσέειδαι. Ἔξεται ἔδω δὲ, μὴ μικροψυχία, ἢ φιλονεικία, ἢ πνι ποιαύτη ἀπίστια τοῦ ἐπισκόπου δόπισμα ἀγωγῆς γερήλωται. ἵνα οὐδ' ἕτερο πλὴν πρέπουσαν ἔξετασιν λαμβάνη, καλῶς ἔχον ἔδωξεν ἐκάστου ἐνιαυτοῦ καθ' ἐκάστην ἐπαρχίαν δις τὴν ἐπιτοὴν συνόδους γίνεσθαι, ἵνα κοινῇ πάντων τῶν ἐπισκόπων τῆς ἐπαρχίας ἐπὶ τὸ αὐτὸ σωμαγωγῶν, τὸ ποιαύτη ζητήματα ἔξετάζοντο καὶ ἕτως ὁμοθυροῦν μὲν ὡς ἀποσκευασμένοι τῷ ἐπισκόπῳ, καὶ λόγον ἀκοινωνήτων παρὰ πάντων ἐξιδούσιν, μέγιστος αὐτῷ κοινῶν ἢ τῷ ἐπισκόπῳ δόξῃ πλὴν φιλανθρώπων τῶν ἐπιτοῦ ἐκείνου ἡμίφων. αἱ δὲ συνόδοι γίνεσθαι, μία μὲν πρὸς τῆς πενταετηρικότητος, ἵνα πάσης μικροψυχίας ἀμαρτυρούμενης, τὸ δῶρον καθαρὸν προσφύρηται τῷ θεῷ. δευτέρα δὲ πρὸς τῆς μετοπώρου καιρῶν.

Περὶ τῶν ἑξαρέτων τιμῶν, αἱ πρὸς τῶν μείζονας κυβερνώσιν ἐπισκόποις ἐκκλησιαστικῶς ἐκατονίδισται.

Τὰ δευτέρω ἐστὶν κρατεῖται, πᾶσι ἐν Αἰγύπτῳ ἐν Λιβύῃ καὶ Πενταπόλει, ὡς ἐστὶν ἐν Αλεξάνδρεια ἐπισκόπον πάντων ἔχον τὴν ἐξουσίαν, ὅτι καὶ τῶν ἐν Ρώμῃ ἐπισκόπων ἕτερο συνήδεις ἐστὶν ὁμοίως ὡς καὶ πλὴν Ἀντιόχειας, καὶ ἐν

ANNO GRILLI 34.

ANNO CHRISTI 325.
τῆς ἀλλοίως ἐπιθέτας τὰ πρεσβεία
σώζονται τῆς ἐκκλησίας. καθόλου ὁ
πρεσβυτεριον ἐκείνο, ὅτι εἰς χειρὸς
γνώμης τῆ μητροπολίτου γρηγορίου ἐ-
πίσκοπος, ὁ Ἰσοδοῦς ἡ συνέδος ἡ
μεγάλη ὡρεσε μὴ δεῖν εἶναι Ἐπίσκο-
πον· ἐὰν μὲντοι τῆ κοινῇ πάντων ψή-
φω βυλόζω, οὐσὶ καὶ καὶ κανόνα τῆ
ἐκκλησιαστικῆν, δύο ἢ τρεῖς δι' οἰκείῃ
φιλονεικίαν ἀπυλέζωσι, κρατεῖται ἡ
τῆ πλείονων ψήφου.

Πεὶ ἐν αὐτῇ Αἰλία Ἐπίσκοπος.

ζ.

Ἐπειδὴ σιμῆθα κεκράτηκα, καὶ
παράδοσις δεχάμα, ὡσεὶ ἐν Αἰ-
λία Ἐπίσκοπον ἡμᾶς, ἐχέτω τὴν
ἀκολουθίαν τῆς ἡμέρας, τῆ μητροπολι-
τικῆν οἰκείου ἀξιώματος.

Πεὶ ἐν ὀνομαζομένων καθαρῶν.

η.

Πεὶ ἐν αὐτῶν μὲν ὀνομαζο-
μένων καθαρῶν ποτε, πρὸς ἐρχομένων
δὲ τῆ ἀγιατῆ τῆς ἀποστολικῆ καὶ καθο-
λικῆ ἐκκλησίας, ἐδόξε τῆ ἀγία καὶ με-
γάλη συνόδω, ὡσεὶ χροτονεμένους αὐ-
τῶν οὕτως μένειν ἐν τῷ κλήρῳ. πρὸ
ἀπάντων δὲ τούτων ὁμολογήσαι αὐτῶν
ἐπὶ φῶς πρὸς ἡμῶν, ὅτι σωθήσονται
ἐκ ἀκολουθίᾶς τοῖς τῆ καθολικῆς καὶ
ἀποστολικῆς ἐκκλησίας δόγμασι, τὰ τῆ
ἐστὶ διατάξεις κοινῶν εἶναι, καὶ τοῖς ἐν τῷ
διωγμῷ πρὸς ἀπεπικώσιν, ἐφ' ὧν καὶ
χρόνος τέτακται, καὶ ἡμῶν ὡρεται, ὡσεὶ
αὐτὸς ἀκολουθεῖν ἐν πᾶσι τοῖς δόγμασι
τῆ καθολικῆς ἐκκλησίας. ἐντα μὲν οὖν
πάντες εἶτε ἐν κώμας, εἶτε ἐν πόλεσιν
αὐτοὶ μόνον ἐπίσκοποι χροτονηθέντες,
ἐπίσκοποι μὲν ἐν τῷ κλήρῳ, ἐσὶν ἐν τῷ
αὐτῷ γήματι· ὅσοι ὅτι τῆ τῆς καθολικῆς
Concil. Tom. 2.

teras prouincias vniciuque suos
feruetur honor. Illud omnino
manifestum est, quod si quis præ-
ter sententiam metropolitæ fa-
ctus fuerit episcopus, hunc ma-
gna Synodus censuit non oportere
esse episcopum: si vero
communi omnium suffragio,
eoque iusto secundum ecclesia-
sticum Canonem comprobato,
contradixerint duo aut tres prop-
ria pertinacia inducti, valeat
plurimorum sententia.

De Aelia episcopo.

VII.

Quoniam consuetudo obti-
nuit & antiqua traditio, vt Aelia
episcopus honoretur, habeat
proximum gradum honoris, sal-
ua propria dignitate metropolis.

De iis qui vocantur Cathari,
id est puri.

VIII.

De iis qui se aliquando voca-
runt Catharos, cum ad sanctam
catholicam & apostolicam ec-
clesiam venerint, placuit sancto
& magno Concilio, vt manus
iis imponatur, & sic maneat in
clero. Ante omnia profiteri ipsos
scripto oportet, quod obserua-
bunt & sequentur catholicæ &
apostolicæ ecclesiæ dogmata,
hoc est, quod communicabunt
cum his qui secundas nuptias
experti sunt, & his qui perfec-
tionis tempore lapsi sunt, qui-
bus tamen & tempus constitu-
tum & dies definitus est, vt se-
quantur in omnibus decreta ca-
tholicæ ecclesiæ. Vbi cumq; igi-
tur siue in pagis siue in vrbibus
ipsi inueniantur ordinati, inueni-
untur in eodem ordine: quicumque
autem eo veniunt,

K k k ij

ANNO CHRISTI 325

vbi iam est ecclesie catholice episcopus aut presbyter, manifestum quod episcopus ecclesie habebit auctoritatem episcopi: qui autem a Catharis vocatur episcopus, presbyteri honorem habebit: nisi forte placuerit episcopo, nominis honorem illi impertire. sin minus hoc ei placuerit, prouidebit illi locum vel chorepiscopi, vel presbyteri, vt omnino ille in clero esse videatur, & in vna vrbe non sint duo episcopi.

ἐκκλησίας ἑπισκόπου ἢ πρεσβυτέρου ὄντος, προσέργοντα, προσήλθον ὡς ὁ μὲν ἑπίσκοπος τῆς ἐκκλησίας ἔξει τὸ ἀξίωμα τῆς ἑπισκόπου· ὁ δὲ ὀνομαζόμενος παρὰ τοῖς καθαροῖς ἑπίσκοπος τὴν τῶν πρεσβυτέρων πλὴν ἔξει πλὴν εἰ μὴ ἄρα δοκιμῆ τῶν ἐπισκόπων ἢ ἡμῶν τῆς ὀνόματος αὐτοῦ μετέχῃ· εἰ δὲ μὴ ἔστω αὐτῶν δούλους, ἐπινοήσῃ τὸ πῶν ἢ χωρεπισκοπῆς ἢ πρεσβυτέρων, ὡς τῶν ἐν τῶν κλήρω ὅλως δοκεῖν εἶναι, μὴ ἐν τῇ πόλει δύο ἐπίσκοποι ὄσιν.

De ordinatione presbyterorum.

Περὶ χειροτονίας πρεσβυτέρων.

I X.

δ'.

Si qui citra examinationem promoti sunt presbyteri, aut examinati confessi sunt peccata sua, & postquam confessi sunt, homines commoti manus eis imposuerint præter Canonem, tales non admittit Canon. quod enim reprehensione caret, tueretur ecclesia catholica.

Εἰ πνευ ἀνεξέτασως προσήλθον πρεσβύτεροι, ἢ ἀνακρινόμενοι ἀμολόγησαν τὰ ἡμάρτημα αὐτῶν, καὶ ὁμολογησάντων, παρὰ κανόνα κινούμενοι ἀνδρες οὗ χεῖρας ἐπιτεθείκασι, εἰ δὲ τῶν τοῦτον ὁ κανὼν οὐ προσέεται: τὸ γὰρ ἀνεπίληπτον ἐκδικήσῃ ἢ καθολικῇ ἐκκλησίᾳ.

De lapsis, & ordinatis per ignorantiam.

Περὶ τῶν παύοντων, καὶ προσχαιρῶν ἀέντων καὶ ἄνοιαν.

X.

ι'.

Quicumque ex lapsis ordinati sunt per ignorantiam, vel etiam scientibus iis qui ordinarunt, hoc non præiudicat Canonem ecclesiastico: cogniti enim deponuntur.

Ὅσοι προσχαιρέδον τῶν πεπληκῶτων καὶ ἄνοιαν, ἢ ἐπροειδῶτων τῶν προσχειροτονιῶν, τῶν οὐ προσκρίνει τῶν κανόνων τῶν ἐκκλησιαστικῶν: γνωσθέντες γὰρ καταρῶνται.

De his qui præuaticati sunt citra necessitatem.

Περὶ τῶν παρεβάντων χειρὸς ἀνάγκης.

XI.

ια'.

De his qui præuaticati sunt absque necessitate, aut absque facultatum ablatione, aut absque periculo, aut aliquo simili, quod factum est sub tyrannide Licinii: placuit sanctæ Synodo, licet in-

Περὶ τῶν παραβάντων χειρὸς ἀνάγκης, ἢ ἀφαιρέσεως ὑπαρῶντων, ἢ χειρὸς κινδύων, ἢ πινθη τοῦτον, ὃ γέρονεν ἐπὶ τῆς περσινίδος Δικινίου· ἐδόξε τῇ συνόδῳ, εἰ καὶ ἀνά-

ANNO CHRISTI 325.
 Ζηιοι ἦσαν Φιλανθρωπίας, ὁμως χρη-
 τεύσαδαι εἰς αὐτοῖς. ὅσοι οὖν γνησίως
 μετὰ μετὰ τῆς, τετα ἔτη ἐν ἀκροαμέ-
 νοις ποιήσοις, καὶ ἐπὶ ἔτη ὑποπέ-
 συῶται· δύο δὲ ἔτη χωρὶς προσφο-
 ρῆς κοινωνήσοις τῷ λαῷ τῆς δι-
 χῶν.

Περὶ τῆς ἀποστασίας, καὶ πάλιν
 εἰς κόσμον ἀναδραμόντων.

ιβ'.

Οἱ προσκληθέντες ὑπὸ τῆς χά-
 ριτος, ἔτι πάλιν ὁρμῶν ἐν δει-
 ξάμενοι, καὶ ἀποστρέφοντες τὰς ζώνας,
 μὴ δὲ τὰ πάντα ἐπὶ τὸ οἰκεῖον ἔμεπον ἀνα-
 δραμόντες, ὡς πινὰς καὶ δερμάτια προίε-
 ας, ἔβενεφικῶς καὶ ἄσπαστοι τὸ στρα-
 τεύεαδ· ἔποι δέκα ἔτη ὑποπιπέτωσαν,
 μὴ δὲ τῆς τελευτῆς ἀκροάσεως χρόνον.
 ἐφ' ἅπασιν δὲ τούτοις προσήκει δευτε-
 ρην τὴν προαίρεσιν, καὶ τὸ εἶδος τὴν μετα-
 νοίας. ὅσοι μὲν γὰρ καὶ φόβω, καὶ δάκρυ-
 σι, καὶ ὑπομονῇ, ἔαγαδεργίας τὴν ἐπι-
 στήφειδον ἔργον οὐ χημάτι ἐπιδεί-
 κνωται, ἔτοι πληροῦσαντες τὸν χρόνον
 τῶν ὠρεσμένων τῆς ἀκροάσεως, τῆς δι-
 χῶν κοινωνήσοις· μὴ δὲ τὴν εἶναι τῶν
 ἐπισκόπων Φιλανθρωπότερον πὲρ
 αὐτῶν βελβύσαδαι. ὅσοι δὲ ἀδιαφό-
 ρος ἠύεγκαν, καὶ τὸ χημά τῆς εἰσέ-
 ναι εἰς τὴν ἐκκλησίαν δευτερὴν αὐτοῖς
 ἠγήσαντο πρὸς τὴν ἐπισκοπῶν, ἔξά-
 πνωτος πληρούτωσαν τὸν χρόνον.

Περὶ τῶν ἐν τῷ ἀποθνήσκον κοινων-
 νῶν ἐπιζητουμένων.

ιγ'.

Περὶ τῆς ἐξοδίωντων ὁ παλαιὸς
 καὶ κανονικὸς νόμος φυλαχθήσεται καὶ

digni fuerint humanitate, beni-
 gnitate tamē aliqua erga eos vti.
 Quoscumque igitur serio pœnit-
 tet, ii tres annos inter audientes
 agent, septem annis prosternentur
 supplices, duobus vero abs-
 que oblatione orationum cum
 populo participes erunt.

*De iis qui separauerunt se, &
 iterum ad mundum redierunt.*

XII.

Qui vocati sunt per gratiam,
 & primam alacritatem suam o-
 stenderunt, & cingulum militiae
 deposuerunt, postea vero tam-
 quam canes ad proprium vomitum
 redierunt, sic vt quidam
 etiam pecuniam conferant, &
 beneficiis militiam repetant: isti
 decem annos prosternantur sup-
 plices, etiam post auditionis
 triennium. Sed in his omnibus
 oportet propositum perpendere,
 & genus pœnitentiæ. Quicum-
 que enim timore, & lacrymis, &
 perseverantia, & bonis operibus
 emendationem vitæ reipsa, non
 simulatione ostendunt: hi post-
 quam præfinitum tempus audi-
 tionis compleuerint, orationum
 participes erunt: deinde vero li-
 cebit & episcopo humanius ali-
 quid de iis statuere. Qui vero vt-
 cumque tulerunt, & videri ec-
 clesiam ingredi sufficere sibi exi-
 stimarunt ad mutationem vitæ,
 illi tempus omne quod præfinitum
 est impleant.

*De his qui morituri communio-
 nem petunt.*

XIII.

*De his qui ex hac vita exce-
 dunt, vetus & canonica lex fer-*

K k k iij

uetur etiam nunc, vt si quis de- cedat, dominico viatico non fraudetur: quod si desperatus communionē sumpta & hostia percepta iterum conualeſcat, ſit inter eos qui orationum tantum participes ſunt. Omnino vero cuicumque morituro petenti eu- chariſtiam, epiſcopus cum in- quiſitione tribuat hoſtiam.

De catechumenis qui lapſi ſunt.

XIV.

De catechumenis qui labun- tur dum ſacra myſteria docen- tur, viſum eſt ſanctæ magnæque Synodo, vt tres annos inter au- ditores tantum ſint, poſtea orent cum catechumenis.

Quod non oporteat ex ciuitate in ciuitatem migrare.

XV.

Propter plurimum tumultum & ſeditiones quæ exoriūtur, pla- cuit prorfus conſuetudinem tol- lere, quæ cōtra Canonem in qui- buſdam partibus comperta eſt, vt nemo ex ciuitate vna in aliam migret, neque epiſcopus, neque preſbyter, neque diaconus. Si quis poſt ſanctæ huius Synodi ſanctionem tale aliquid tentaue- rit, aut ſe negotio huic dederit, irritus omnino erit huiusmodi conatus, & reſtituetur eccleſiæ, cuius aut epiſcopus, aut preſby- ter, aut diaconus ordinatus fue- rat.

De his qui non manent in eccle- ſiis in quibus ordinati ſunt.

XVI.

Quicumque temere, neque ti- morem Dei ante oculos haben-

νῶ, ὡς εἴ τις ἐξοδῶσι, τῆ δεαποπ-
κοῦ ἐφοδίου μὴ ἀποσερείδω· εἰ δὲ
ἀπογνωαδείς & κοινωνίας τυχῶν, καὶ
προσφορῆς μετὰ τῶν, πάλιν ἐν τοῖς
ζώσιν ἐξεταδείη, ἔστω μὲν τῶ κοινωνέν-
των τῶ βίχης μόνης. καὶ δὲ τῶ & πρὸς
παντὸς ἕλκος ἐξοδῶντος ἀπυῶτος
μετὰ τῶν βίχης, ὁ ἐπίσκοπος μὲν
δοκιμασίας μετὰ διδῶτω τῶ προσφο-
ρῆς.

Γεεὶ τῶν καταργουμένων, ἀρα-
πεσόντων δὲ.
ιδλ.

Πεεὶ τῶν καταργουμένων καὶ παρα-
σόντων ἐν τῇ κατηχήσει, ἐδόξε τῇ ἀγία
καὶ μεγάλῃ συνόδῳ, ὡς τελεῖν ἐπὶ
αὐτῶν ἀκροασιμῶσι μόνον, μὲν τῶ
τα βίχης μὲν τῶν καταργουμένων.

Πεεὶ τῶ μὴ δεῖν μετὰ πείθειν ἀπὸ
ἐπέρας πόλεως εἰς ἑτέραν.
εε.

Διὰ τῶ πολὺν ταραχῶν, & τῶσις παρ
γινομῶσι, ἐδόξε παντάπασι ἀπει-
ρεσῶσι τῶ σωήθειαν τῶ ἀρὰ & καὶ
να ἀρεθεῖσιν ἐν τοῖς μέρεσιν, ὡς ἀπὸ
πόλεως εἰς πόλιν μὴ μετὰ βαίνειν, μή-
τε ἐπίσκοπον, μήτε πρεσβύτερον, μήτε
διάκονον. εἰ δὲ τις μὲν τῶ ἀγίας συνό-
δου ὄρον τοῦτο π ἐπιχρήσῃ, ἢ ἐπὶ τῶ
ἐαυτὸν ἀφῆμα π τοῦτο, ἀκυροῦσι-
σεται ἕξ ἀπαντος τὸ κατὰ σκῆμα, &
ἀποκαταστήσεται τῇ ἐκκλησίᾳ, ἢ ἐ-
πίσκοπος, ἢ πρεσβύτερος, ἢ διάκονος
ἐχειροτονῆσι.

Γεεὶ τῶν ἐν αἰς πρεβλήθησαν ἐκ-
κλησίας ἐκ ἐμμενόντων.
ιδλ.

Ὅσοι ἐπιφοινδύως, μήτε
φόβῳ τῶ θεοῦ ἀπὸ ὀφθαλμῶν

ANNO
CHRISTI
34.

ANNO CHRISTI 325

ἐχοντες, μήτε ἱερωστικὸν κανόνα εἰδότες, ἀναχωροῦσι τῆς ἐκκλησίας, πρεσβύτεροι, ἢ διάκονοι, ἢ ὅλως ἐν τῷ κλήρῳ ὀξεταζόμενοι· ἔτσι οὐδαμῶς δεκτοὶ ὀφείλοισιν εἶναι εἰ ἑτέρα ἐκκλησία, ἀλλὰ πᾶσαν αὐτοῖς ἀνάγκην ἐπαγεῶς χρὴ ἀναστρέφειν εἰς τὰς ἑαυτῶν παροικίας· Ἰππόμενοντα δὲ ἀκοινωνήτοις ὁμοσώκει. εἰ δὲ καὶ πολυμήσεσι περὶ ὑφάρπασαι τῶν ἑτέρων διαφύροντα, καὶ χροστέθησι εἰ τῆ ἑαυτῶν ἐκκλησία, μὴ συγκαταπιθέμενοι τῶ ἱπποκόπου, ἢ ἀνακεχώρηκεν ὁ ἐν τῷ κανόνι ὀξεταζόμενος, ἀκυρος ἔστω ἡ χροδοσία.

Περὶ κληρικῶν τοκίζοντων.

Ἐπειδὴ πολλοὶ ἐν τῷ κανόνι ὀξεταζόμενοι, τὴ πλεονεξίαν καὶ τὴ ἀργροκέρδειαν διώκοντες, ἐπελαθόντο τῆς θεοῦ ρεάμματος λέγοντος· τὸ δροῦει αὐτῶ ἐκ ἐδωκεν ἱππὸ τῶ καὶ δικαίοντες ἕκαστος ἀπατήσιν ἐδικαίωσεν ἢ ἀγία ἔμεγαλη σωόδος, ὡς εἶπε διρεθεί μὲν ὅρον ἔπον τῶκοις λαμβάνων ἐκ μετὰ χειρίσεως, ἢ ἄλλως μετὰ ῥόμοις τὸ παρῶμα, ἢ ἡμιολίας ἀπατῶν, ἢ ἑτῶν π ἱπποκῶν ἀργροκέρδεις ἔνεκα, κατὰ διρεθείσεται τῶ κληροῦ, καὶ ἀλλότρη τῶ κανόνι ἔσται.

Περὶ πρεσβυτέρων λαμβανόντων παρὰ διακόνων τὴν εὐχαριστίαν.

Ἦλθεν εἰς τὴν ἀγίαν καὶ μεγάλην σωόδον, ὅπ ἐν ποσι πόποις ἢ πόλεσι, πρεσβυτέροις τὴν εὐχαριστίαν οἱ διάκονοι διδδασιν· ὅπρ ἔπε ὁ κανὼν, οὔτε ἡ σωήθεια παρὲδωκε, ἔδδ ὀξεσίαν μὴ ἔχοντα παροσφῆρειν, ποῦτοις τῶ παροσφῆροισι διδδναί τὸ σῶμα

tes, neque ecclesiasticum Canonem scientes, recesserunt ab ecclesia, siue presbyteri, siue diaconi, siue in quocumque alio ecclesiastico ordine fuerint; hi nequaquam in alia ecclesia recipi debent, sed omni necessitate cogi eos par est redire in parœcias suas: pertinaces vero excommunicari oportet. Si quis ausus fuerit subripere eum qui ad alium pertinet, & in sua ecclesia ordinare, non consentiente proprio episcopo, a quo recesserat clericus ille, irrita erit huiusmodi ordinatio.

De clericis fenerantibus.

XVII.

Quoniam plerique ecclesiastici avaritiam & turpem quæstum sectantes, obliuiscuntur diuinæ scripturæ dicentis: Qui pecuniam suam non dedit ad usuram: & fenerantes centesimas exigunt: iustum duxit sanctum magnumque Concilium, vt si quis comperiat post hanc sanctionem vsuras capere ex negotiatione, aut aliter rem confectari, aut fescuplas exposcere, aut aliud quidpiam excogitare turpis lucri causa, de clero deiicietur, & alienus ab ecclesiastico ordine erit.

De presbyteris accipientibus eucharistiam a diaconis.

XVIII.

Peruenit ad sanctum & magnum Concilium, quod in quibusdam locis & vrbibus diaconi presbyteris eucharistiam præbeant: quod neque Canon, neque consuetudo tradidit, vt qui potestatem offerendi non habent, his qui offerunt, corpus

ANNO CHRISTI 325

Christi porrigant. Illud etiam innotuit, quod iam quidam ex diaconis prius quam episcopi eucharistiam attingant. Omnia igitur ista amputentur, & maneat diaconi in suo ordine, scientes quod episcoporum ministri sunt, & presbyteris inferiores existunt: accipiant eucharistiam suo loco post presbyteros, vel episcopo dante, vel presbytero. Sed nec federe diaconis in medio presbyterorum liceat: prater Canonem enim & ordinem est quod fit. Si quis autem parere noluerit post sanctiones has, desinat esse diaconus.

De redeuntibus ex hæresi Pauli Samosateni ad ecclesiam catholicam.

XIX.

Si qui ex Paulianis confugerint ad ecclesiam catholicam, statutum est, eos omnino rebaptizari debere. Si qui antehac in clero numerati sunt, si quidem inculpati & sine reprehensione visi fuerint, denuo baptizati ordinentur ab ecclesiæ catholicæ episcopo. Si vero examinati minus idonei esse comperiantur, deponi eos oportet. Similiter autem & de diaconis, & aliis omnibus ecclesiasticis eadem forma seruabitur. Mentionem autem fecimus de diaconissis, quæ in eodem ordine numerantur, quia manus impositionem non habent, vt omnino inter laicos censentur.

χειροθεσται ὑπὸ ἑξοισιν, ὡς ἕξάπαντος ἐν τοῖς λαϊκοῖς αὐτὰς ἕξεταζεσθαι.

Ἐ Χριστῷ. καὶ κἀνο δὲ ἐγνωρίσθη, ὅτι ἦδη πνὲς τῶν διακόνων καὶ παρὰ τῆς ἐπισκοπῶν τῶν ἐκκλησιῶν ἀπὸ τῶν οὐ πῶτε ἀεληρήστω, καὶ ἐμμένετωσαν οἱ διάκονοι τοῖς ἰδίοις μέτροις, εἰδότες ὅτι τὸ μὲν ἐπισκόπου ὑπηρετεῖ εἰς, τῆ δὲ πρεσβυτέρων ἐλατῆς τυχαίοισι λαμβανέτωσαν ἢ καὶ τὰξιν τῶν ἐκκλησιῶν καὶ τῶν πρεσβυτέρων, ἢ ἐπισκόπου αὐτοῖς διδόντος, ἢ τῶν πρεσβυτέρου. ἀλλὰ μήτε κατὰ τὴν ἐκκλησίαν πρεσβυτέρων ἕξετω τοῖς διακονοῖς παρὰ κανόνα τῆς καὶ παρὰ τῶν ἐκκλησιῶν γινόμενον. εἰ δὲ πρὸς μὴ τῶν πρεσβυτέρων καὶ τῶν ἐκκλησιῶν, πεπρωσθαι τῆς διακονίας.

Περὶ τῶν Παύλου τῶν Σαμοσατῶν ἐπισκοπῶν τῶν ἐκκλησιῶν τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας.

ιδ'.

Περὶ τῶν Παυλιανῶν, εἴτε ἐκκλησιῶν τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας, ὅρος ἐκτέθηται, ἀναβαπτίζεσθαι αὐτοὺς ἕξάπαντος. εἰ δὲ πρὸς ἐκκλησίαν ἐκκλησιῶν, ἐν τῶν κληρῶν ἕξεταζεσθαι, εἰ μὲν ἀμεμπτοὶ καὶ ἀνεπίληπτοι φανεῖν, ἀναβαπτίζεσθαι ἕξετω, εἰ δὲ ἀνακριθέντες ἀνεπίληπτοι ἐλέσκονται, κατὰ τὴν αὐτῶν ἐκκλησίαν. ὡσαύτως ἢ καὶ παρὰ τῶν διακόνων, καὶ ὅλως παρὰ τῶν ἐκκλησιῶν κανόνι ἕξεταζεσθαι ὁ αὐτὸς τύπος φυλαχθήσεται. ἐμνήσθημεν δὲ καὶ τῶν διακονιστῶν, τῶν ἐν αὐτοῖς, τῶν ἐκκλησιῶν ἕξεταζεσθαι, ἐπεὶ μὴ

Περὶ

ANNO CHRISTI 341.

ANNO CHRISTI 449

Γεεὶ τῶν ἐν τῇ κωριακῇ γόγυ κλινόντων.

De genu flectentibus in die dominico.

κ.

XX.

Επειδὴ εἰσι πνεὶς ἐν τῇ κωριακῇ γόγυ κλινόντες, καὶ ἐν ταῖς ἑπεντηκοστῆς ἡμέραις ὑπὲρ τῆς πεντήκοντα ἐν πάσῃ παροικία ὁμοφρόνως φυλάττεσθαι, ἐστῶτας ἐδόξε τῇ ἀγία συνόδῳ τὰς ἀρχαὶς ἀποδιδόναι τῷ κωριακῷ.

Τούτους δὲ ἐκοσι νόμοις τὸ αὐτὸ ἅγιον ἀπὸν συνέδριον ἐπὶ τῶν ἐπισκόπων καὶ πανθεοφιλετάτου καὶ πανθεοφίμου βασιλέως Κωνσταντίνου, καὶ τῆς ἐκκλησιαστικῆς πολιτείας ἐγράψαντο. ἐβελώσαντο δὲ καὶ ἐτήριον νόμον ἐκδέσθαι τῶν ἐπισκόπων, ὃν ὁ θεὸς ἐκώλυσε Παφνούτιος, καὶ οὐκ ἀνακαίον ἠήθει διακησαδαμὴν μεγίστου θαύματος ἄξιον διήγημα. ἐδοκεῖ ποτὶ τῶν ἐπισκόπων νόμον νεαρὸν εἰς τὴν ἐκκλησίαν εἰσαγαγεῖν ἐν τῇ συνόδῳ, ὡς καὶ τῶν ἄλλων τῆς ἐκκλησίας, ἔτι καὶ ἔτιον ὀρίσασθαι.

* forte deest =

Quoniam sunt quidam, qui in die dominico genua flectunt, & in diebus Pentecostes: ut omnia in omnibus ecclesiis concorditer seruentur, placuit sancto Concilio, stantes preces suas Deo reddere.

Has viginti leges sanctus ille episcoporum confessus in praesentia Deo carissimi & celeberrimi imperatoris Constantini, de administratione ecclesiastica scripserunt. Statuerant autem & aliam quidem legem episcopi ferre, quam diuinus Paphnutius prohibuit: de quo opere precium duxi historiam narrare admiratione dignam. Visum erat quibusdam episcopis in Concilio nouam legem in ecclesia constituere, & ut de aliis rebus ecclesiasticis, sic & eam rogare.

Γεεὶ τῶν μὴ δεῖν τοῖς ἱερομένοις ἐκασον τὴν ἑαυτῶν γαμετήν ἐκβάλλειν.

Quod non oporteat ecclesiasticos suam uxorem eiecere.

ΚΕΦΑΛ. ΛΒ.

CAPVT XXXII.

ΕΓΓΡΑΦΟΝ ἐν πρὶ τῶν μὴ δεῖν τὰς ἱερομένους, εἴτε ἐπίσκοποι, εἴτε πρεσβύτεροι, εἴτε διακονοὶ, εἴτε ὑποδιακονοὶ, εἴτε πρὸς ἑξῆς κατὰ λόγον, συγκαθεύδον τὰς γαμετάς, ὡς ἐπὶ λαϊκοὶ ὄντες ἠγάγοντο. τούτων ἔτιον διατυπωμένων, ἀίμας ἐν μέσῳ τῶν ὄχλων τῶν ἐπισκόπων ὁ θεὸς Παφνούτιος, μετὰ τῆς Φωνῆς ἐβόησε, λέγων ἡμῶν βαρυνέτω τὸ ζυγὸν τῶν ἱερομένων ἡμῶν γῶν, φησὶν, ὁ γάμος ἐν πᾶσι, καὶ ἡ κοίτη ἀμίαντος. μὴ τῇ ὑπερβολῇ

CENSERVNT igitur non oportere ecclesiasticos, siue episcopos, siue presbyteros, siue diaconos, siue subdiaconos, aut alios quoscumque sacri illius ordinis, cum uxoribus suis dormire, quas iam antea cum laici essent, duxissent. Hec cum illi constituerent, surgens in medio episcoporum conuentu diuinus Paphnutius, magna voce dixit: Nolite grauare iugum ecclesiasticorum. Nam honorabiles, inquit, sunt nuptiae apud omnes, & torus immaculatus. Nolite laedere

Concil. Tom. 2.

L II

ecclesiam nimio feueri iuris excessu: non enim omnes, ait, ferre possunt vitæ illud institutum quod omnibus affectibus vacat. nemo, vt opinor, in castitate feruabitur, si mariti singuli suis priuantur vxoribus. Virorum cum suis vxoribus consuetudinem ego præclaram continentiam esse dico, nec posse separari eam quam Deus coniunxit, & quam semel, cum lector aut cantor aut laicus esset, vxorem duxit. Atque ista quidem suavit magnus Paphnutius, licet cõiugii expers esset, propterea quod in monasteriis a pueritia fuerat educatus. Quocirca viri consilio persequasus episcoporum cœtus de quæstione ea tacuit, & eorum reliquit arbitrio, qui volunt ex mutuo consensu a propriis coniugibus abstinere.

Math. 19.

Hæc gesta sunt in sancto, magno, & generali Concilio, quod Nicææ in Bithynia congregatum fuit. Eusebius autem, & Theognius, & qui cum eis erant Ariani, non ferentes vincentem veræ fidei confirmationem, quin & Ario anathema dicere non patientes, iterumque in eo deprehensi, exilio cesserunt, suffragio religiosissimi imperatoris, & iudicio sancti Concilii episcoporum, postquam alios pro ipsis in ipsorum paræciis constituerunt decreto eiusdem Concilii, & cleri ac populi vniuscuiusque paræciæ: & Amphion quidem ecclesiæ Nicomediensî præfectus est, Chrestus vero Nicenæ, & alii eiusdem cum ipso sententiæ aliis. Verum vtentes rursus consuetis artibus Eusebius & Theognius, & occasionem fraudis inuenientes regis humanitatem, callide

τῆς ἀκριβείας τῶν ἐκκλησιῶν μᾶλλον
πρὸς βλάβην τε· οὐ γὰρ φησι πάντας
διώσασθαι φέρειν τῆς ἀπαθείας τῶν
ἀσκησιν. οὐδέεις, ὡς οἶμαι, φυλαχθή-
σεται ἐν τῇ σωφροσύνῃ, ἢ ἐκάστου γα-
μετῆς τῶ ἀνδρὸς σερομύμου. σωφρο-
σύνῃ ἢ χαλῶν καὶ τῆς νομίμου γα-
μετῆς ἐκάστου ἢ σωέλθουσιν λέγω· μὴ
μὲν ἀποβλέψουσιν πάντων τῶν ὁ θεὸς
ἔβλεξε, καὶ ἦν ἀπαξ αἰα γνώσης, ἢ ψά-
της, ἢ λαϊκὸς ὡν ἠγάγετο. καὶ πάντες ἐ-
λεγον ὁ μέγας Παφνούτιος ἀπειρ-
ῶν γάμου, διὰ τὸ νηπιόθεν ἐν ἀσκητι-
εῖσις αἰατρὲ φέδω αὐτόν. διὸ περὶ αὐ-
τοῦ πᾶς τῶ ἐπισκόπων σύλλογος τῆ τῶ ἀν-
δρὸς συμβουλίᾳ, ἀπεσίγησε πρὸς τῶ
ζητήματος τούτου, τῆ γνώμη καταλεί-
ψαντες τῶ βουλευμένων καὶ συμφω-
νίαν ἀπέχεσθαι τῆς ἰδίας γαμετῆς.

Ταῦτα ἐπεράχθησαν ἐπὶ τῆς ἀ-
γίας ἔμεγάλης ἔ οἰκουμένης συνό-
δος τῶ Νικαίᾳ τῶ Βιθυνίας ἀρεσιδεί-
σης. Εὐσέβιος ἢ καὶ Θεόγνιος, καὶ οἱ σὺν
αὐτοῖς Ἀρειῶν, ἐκ σὺνείκοντες τῶ τῆς ἀ-
ληθοῦς πίστεως κρατωδεῖσθαι βεβαίω-
σαν, ἐπὶ μὲν καὶ τῶ Ἀρειῶν ἀναθεματικῶν
μὴ ἀνασκόμωμοι, φωραθέντες ἔ αὐτοῖς
ἐπὶ τούτῳ, ἔξορία ὑπέπεσον ψήφῳ
τῶ θεοφιλεστάτου βασιλέως, καὶ κρίσει
τῶ ἀγίας τῶ ἐπισκόπων συνόδου, ἀλλὰ
ἀντὶ αὐτῶν ἐν ταῖς αὐτῶν παροικίαις
κατασάντων ψήφῳ τῶ αὐτῆς συνόδου,
καὶ τῶ τῆς ἐκάστου παροικίας κλήρου καὶ
λαοῦ· καὶ Ἀμφίων μὲν τῶ Νικομη-
δέων ἐκκλησίας ἠγεμονίαν πρὸς ἔλα-
βε, Χρήστος δὲ τῶ τῆς Νικαίας, καὶ ἄλλοι
ταῖς τῶν ὁμοφρόνων αὐτῶν. ἀλλὰ μὲν
καὶ πάλιν ταῖς ἔξ ἔθους χριστιάνων
μηχαναῖς Εὐσέβιος καὶ Θεόγνιος, καὶ τῶν
βασιλέως Φιλανθεσπίαν ἐφόδον.

ANNO
CHRISTI
325.

ad Alexandrinam ecclesiam scripsit, quæ de Meletio res novas moliente statuisset.

Epistola Concilii scripta sanctis Dei ecclesiis per Alexandriam, Aegyptum, Pentapolim, & Libyam, & omnem terram quæ sub cælo est, cleris etiam & populis orthodoxæ fidei, ab episcopis sancti Nicæni Concilii.

Sanctum & magnum Concilium, sanctæ & magnæ Dei gratia ecclesiæ Alexandrinæ, & dilectis fratribus, Aegyptum, Pentapolim, & Libyam incolentibus, & omnibus sub cælo Dei ecclesiis, cleris & populis orthodoxis, episcopi Nicææ Concilium celebrantes, salutem in Domino.

Socr. lib. 1.
c. 6. Theodor. lib. 1.
cap. 9.

QVONIAM Dei gratia & sanctissimi imperatoris Constantini, qui nos ex variis provinciis & ciuitatibus in vnum congregauit, magnum sanctumque Concilium Nicææ coactum, quæ ad ecclesiasticam fidem spectant in disceptationem vocauit: eaque literis ad vos perscribere necessarium visum est, vt intelligere possitis, cum quæ ibi in quæstionem & disquisitionem vocata, tum quæ decreta fancitaque sunt.

Primum igitur omnium perquisita sunt impia peruersaque Arii dogmata & sectatorum eius, coram sanctissimo imperatore Constantino: & placuit Concilio communibus suffragiis ana-

τῆς συνόδου πρὸς τὴν τῆς Ἀλεξανδρῶν ἐκκλησίαν, ἀπὸ τοῦ τοῦ τύπου * νεωτεροποιίας ἐνομοθέτησεν.

Συνοδικὴ ἐπιστολὴ γραφθεῖσα τοῖς κτὶ Ἀλεξάνδρειον, καὶ Αἴγυπτον, καὶ Πεντάπολιν, καὶ Λιβύην, καὶ τὰς κτὶ πᾶσαν τὴν ὑπὸ οὐρανὸν ἀγίας τῆς θεοῦ ἐκκλησίας, κληροῖς τε καὶ λαοῖς τῆς ὀρθοδόξου πίστεως, παρὰ τῆς ἐν Νικαίᾳ ἀγίας συνόδου τῆς ἐπισκόπων.

Ἡ ἀγία καὶ μεγάλη συνὸδος τῆς ἀγίας καὶ μεγάλης θεοῦ χάριτι Ἀλεξάνδρειαν ἐκκλησίαν, καὶ τοῖς κτὶ τὴν Αἴγυπτον, καὶ Πεντάπολιν, καὶ Λιβύην, καὶ τοῖς κτὶ τὴν ὑπὸ οὐρανὸν ἀγαπητοῖς ἀδελφοῖς, κληροῖς τε καὶ λαοῖς ὀρθοδόξοις, ἐν Νικαίᾳ συνόδον συληροτησαντες ἐπίσκοποι ἐν κωλιῶν χαίρειν.

ΕΠΕΙΔΗ τῆς τῆς Χριστοῦ χάριτος καὶ τῆς θεοφιλεστάτου βασιλέως Κωνσταντίνου σωταρχήντος ἡμᾶς ἐκ διαφόρων ἐπαρχῶν καὶ πόλεων, ἡ μεγάλη καὶ ἀγία συνὸδος ἐν Νικαίᾳ συληροτηθεῖσα τὰ τοῦ τῆς ἐκκλησιαστικῆς πίστεως διείληφεν, ἅπανα ἀναγκαῖον ἡμῖν ἐφαίνετο δημοπρατεῖν παρ' ἡμῶν πρὸς ὑμᾶς διὰ γραμμάτων, ἵνα εἰδέναι ἔχητε, ἅπανα μὲν ἐκινήθη καὶ ἐξητάσθῃ, ἅπανα δὲ ἐδόξε καὶ ἐκράτησθαι.

Πρῶτον μὲν ἐν ἀπάντων ἐξητάσθαι τὰ κτὶ τὴν ἀσέβειαν καὶ παρανομίαν Ἀρείου καὶ τῆς συνὸς αὐτοῦ, ἧς τῆς ἐκκλησίας τῆς θεοφιλεστάτου ἡμῶν βασιλέως Κωνσταντίνου ἐπαμύνησθαι ἐδόξε ἀνα-

ANNO
CHRISTI
325.

μαποδύω αὐτὸν, & πῶ ἀσεβῆ αὐτὸν
δίδξαν, & τὰ ῥήματα, καὶ τὰ νοήματα
αὐτῶ τὰ βλασφημια, οἷς ἐκέχρητο
βλασφημῶν τὸ υἱὸν τοῦ θεοῦ, λέγων
ὅτι οὐκ ὄντων ἔστι, καὶ πρὶν γεννηθῆ-
ναι μὴ ἔστι, καὶ ἴω ποτε ὅτε οὐκ ἴω,
καὶ ἀπεξοισιότητι κακίας & ἄρεπῆς
δεικνὺν τὸ υἱὸν τοῦ θεοῦ λέγοντος, καὶ
κῆσμα· ταῦτα πάντα ἀνεδεμάπον ἢ
ἀγία σωὸδος, οὐδὲ ὅσον ἀκοῦσαι τῆς
ἀσεβοῦς δόξης, καὶ τῆς ἄπονοίας, καὶ
τῆς βλασφημῶν ῥημάτων αὐτῶ ἀ-
ναγομένη. καὶ τὰ μὲν κατ' ἐμὲν τῶ
οἴου τέλους πενήκτε, πάντως ἢ ἀ-
κηκόατε, ἢ ἀκουσατέ, ἵνα μὴ δόξω-
μῶ ἐπεμβαίνειν αἰδρὶ δι' οὐκίαν
ἀμδρῆαν ἄξια τὰ πῆχιστα κομισα-
μῶν. ποσοῦτον δὲ ἴχμεν αὐτῶ ἀ-
σέβεια, ὡς καὶ παραπόλεσι Θεω-
ναῖ τῶ δὲ Μαρμαρικῆς, καὶ
Σικουῶδον τῶ δὲ Ἰτολεμαίδος·
τῶ γὰρ αὐτῶν κἀκείνοι σὺ πῶς
ἄλλοις πενήκασιν. ἀλλ' ἐπειδὴ ἢ
τοῦ θεοῦ χάρις τῆς μὲν κακοδο-
ξίας ἐμείνης καὶ βλασφημίας, καὶ
τῶ προσωπῶν τῶ πολυσαύτων
διάσειν καὶ διαίρεσιν ποιήσασθαι τῶ
εἰρλωμένον ἀνάδιν λαοῦ, ἢ
λαδύερασε πῶ Αἴγυπτι τῶ· ἐλείπε-
το δὲ τὸ κατὰ πῶ προσωπέτιαν Με-
λετίου καὶ τῶ ἰσὶ αὐτῶ χειροτο-
νηθέντων· καὶ περὶ τούτου τῶ μέ-
ροισι ἀ' ἐδόξε τῆ σωόδου, ἐμφανί-
ζομῶ ἡμῖν ἀγαπητοὶ ἀδελφοί. ἐδο-
ξεν οὖν Μελέτιον μὲν, Φιλανθεσ-
πότῶ κληδέσις τῆς σωόδου· κα-
τὰ γὰρ τῶ ἀκριβῆ λόγον οὐδεμίας
συγγνώμης ἄξιον ἴω· μένειν σὺ τῆ
αὐτῶ πόλει, καὶ μηδεμίαν ὄξοισίαν
ἔχιν, μήτε χειροτονεῖν, μήτε χειρίζιν,

thema denunciare & ei ipsi, & nefaria eius opinioni, & verbis sententiisque execrabilibus, quibus usus est ad Filium Dei blasphemis onerandum, dicens eum ex iis quæ non sunt esse, nec fuisse antequam natus esset: fuisse tempus aliquando cum non esset: Filium Dei libero voluntatis suæ arbitrio virtutis & vitii capacem esse inquam, & creaturam esse: quibus omnibus sanctum Concilium indicit anathema: imo vero ne pati quidem potest, ut vel impia eius opinio, vel amentia, vel blasphema verba ad aures perueniāt. Quem autem exitum consecuta sint res eius, omnino vel audiistis, vel saltem a nobis audietis, ne nos insultare homini videamur, qui meritas sceleris sui poenas luit. Tantum vero inualuit eius impietas, ut cum eo vna perierint Theonas Marmaricæ, & Secundus Ptolomaidis, episcopi: nam & illi cum aliis quibusdam eisdem malis affecti sunt. Verum cum iam Ægyptus non modo peruerfa illa opinione & blasphemia, sed etiam certis hominibus qui in populo antea pacato & tranquillo seditionem & discordiam concitare ausi sunt, Dei gratia penitus liberata esset: tamen petulantia Meletii & eorum qui ab illo in sacrum ordinem cooptati sunt, restabat adhuc: de qua re quid Concilium decreuerit, vobis carissimi fratres indicamus. Concilium clementius aliquando in Meletium animatum (nam summo iure nullam merebatur veniam) decreuit ut in sua ciuitate maneat, potestatem autem nullam habeat vel manus imponendi, vel admini-

strandī, vel quemquam ad munus aliquod ecclesiasticum deligendi, vel in aliena regione aut ciuitate eius rei gratia comparandi, sed vt solum dignitatis nomen retineat. Illi vero qui ab eo in sacrum ordinem lecti sunt, simul atque sanctiore ordinatione confirmati fuerint, ad communionem post hæc admittantur, & permittatur illis quidem honoribus frui, & sacris muneribus fungi; sed tamen omnibus in singulis paræciis & ecclesiis, qui sunt ab honoratissimo viro & collega nostro Alexādro ordinati, sint omnino inferiores. Quinetiam nulla potestas eis sit vel designandi quos velint, vel omnino quidquam faciendi absque consensu episcoporum catholicæ & apostolicæ ecclesiæ qui sub Alexandro sunt sanctissimo collega nostro. Hi autem qui Dei gratia & vestris precibus adiuti, ad nullum schisma deflexisse comperti sunt, & se intra catholicam & apostolicam ecclesiam impollutos continerunt, ius habeant & ordinandi, & eos qui digni clero fuerint nominandi, denique & omnia ex lege & instituto ecclesiastico libere exequendi. Quod si quis forte eorum qui ecclesiæ funguntur muneribus, diem suum obierit, tum vnus ex illis qui nuper in ecclesiam adsciti sunt, modo idoneus videatur, & populus illum eligat, episcopusque Alexandriae & suffragetur & consentiat, in locum succedat demortui. Atque sit istud aliis quidem omnibus concessum. De Meletio autem nominatim aliter statutum est, vt videlicet, cum propter petulantiam quam antea osten-

μήτε χροδετείν, μήτε ἐν χώρα, μήτε ἐν πόλει ἐτέρα φαίνεσθαι ταύτης τῆς καθολικῆς ἐνεκα. Ἰδιὸν δὲ τὸ ὄνομα τῆς μητρὸς κεκτῆσθαι. Ἐὐὲν δὲ ἕως αὐτῶν κατασταθέντας, μυστικώτερα χειροτονία βεβαιωθέντας, κοινωνησῶμαι ἐπὶ τοῖς ἐφ' ὧν τε ἔχον μὲν αὐτῶν πλὴν μηδὲν, καὶ λειτουργεῖν, δὲ ἑτέροις δὲ ἐπὶ ἑξάπαυτος πάντων τῶν ἐν ἐκαστῇ παροικίᾳ καὶ ἐκκλησίᾳ ἐξεταζομένων, τῶν ἕως πρῶτον καὶ συλλειτουργῶν ἡμῶν Ἀλεξάνδρου καθολικῆς ἐκκλησίας. ὡς τοῖς μὲν μηδεμίαν ἐξουσίαν ἔχει ἑὸν δεύσκοντας αὐτοῖς παρεχόμενοι, ἢ ὑποβάλλειν ὀνόματα, ἢ ὅπως ποιῆν πρὸς γνάμης τῶν τῆς καθολικῆς καὶ ἀποστολικῆς ἐκκλησίας ἐπισκόπων τῶν ἕως Ἀλεξάνδρου τελευτώντων, ὅσα ἅπαντα συλλειτουργῶν ἡμῶν. Ἐὐὲν δὲ χεῖρ θεοῦ καὶ ἀγαθῆς ὑμετέρας ἐν μηδενὶ ὁμοιωθῆναι, ἀλλὰ ἀκλιμάκως ἐν τῇ καθολικῇ καὶ ἀποστολικῇ ἐκκλησίᾳ ὄντας, ἐξουσίαν ἔχον καὶ παρεχόμενοι, καὶ ὀνόματα ἐπιλέγεσθαι τῶν ἀξίων τῆς κλήρου, καὶ ὅπως πάντα ποιῆν καὶ ἡ νόμον ἐπισκόπων ἐκκλησιαστικόν. εἰ δὲ πρὸς συμβαίνῃ ἀπαυῶσθαι τῶν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, πρὸς ἡμῶν παρεχόμενοι καὶ εἰς πλὴν ἡμῶν τῆς τελευτήσας ἑὸν ἄρτι παρεληφθέντας, μόνον εἰ ἀξιοὶ φαίνονται, καὶ ὁ λαὸς αἰροῖται, σωεπιψηφίζοντος αὐτῶν, καὶ ἐπισφραγίζοντος τῆς ἑξ Ἀλεξάνδρου ἐπισκόπου. τῶν δὲ τοῖς μὲν ἄλλοις ἀπαιτωμένωσιν. ἐπὶ τῶν Μελετίου παρεσώπου ἐκέπτε αὐτὰ ἐδόξε, διὰ πλὴν ἀνεκὰσθαι αὐτῶν ἀταξίᾳ, καὶ διὰ τὸ παρεχόμενοι καὶ παρεπιπέτῃς τῆς γνά-

ANNO
CHRIST.
M.

ni nostri Iesu Christi, & Spiritus sancti, cui sit gloria in sæcula. Amen.

εἰς ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος, ᾧ ἡ δόξα εἰς πάντας αἰώνας ἀμὲν.

*Publica epistola scripta ab
Eusebio episcopo Cas-
area Palæstinæ.*

Εὐκλιθεῖς Ἐπιστολή γραφείσα παρὰ
Εὐσεβίου Ἐπισκόπου Καισαρείας
τῆς ἐν Παλαιστίνῃ.

CAPVT XXXIV.

ΚΕΦΑΛ. λθ.

ETSI verisimile est, fratres carissimi, ea quæ de fide ecclesiastica in amplo & frequenti Concilio Nicææ coacto tractata sunt, ad vos aliunde perlata esse, præsertim cum fama ipsa accuratam rerum gestarum narrationem sua celeritate præcurrere soleat: tamen ne veritas, si auditione sola ea acceperitis, contra se habeat vobis nuntietur, primum eam fidei formulam, quæ a nobis Concilio proposita est, deinde alteram, quam episcopi, vbi nostris pauca adiecerunt, ediderunt, ad vos mittere necesse putauimus. Nostra vero formula, quæ tum coram imperatore nostro sanctissimo perlecta est, tum recte se habere pro certo explorata, ad hunc modum se habet.

Τὰ περὶ τῆς ἐκκλησιαστικῆς πίστεως παρασημασθέντα καὶ πάλιν μετὰ τὴν συνόδον τὴν ἐν Νικαίᾳ συντελεσθῆσαν, εἰκὸς μὲν ὑμᾶς, ἀγαπητοὶ, καὶ ἄλλοθεν μεμαθηκέναι, τῆς φημὸς προσέχον ἐπιθύτας. Ὅτι περὶ τῶν παρασημασθέντων παρασημασθέντων ἀληθῶς λόγον ἔχει· ἵνα μὴ ἐν ποιότητι αἰεὶ τῆς ἀληθείας ἐπιθυμῶν ὑμῶν ἀπὸ γέλληται, ἀναγκαίως διεπεμψαμένα ὑμῖν, προσέχον μὲν τὴν ὑφ' ἡμῶν περιεῖσται περὶ τῆς πίστεως γραφῆναι, ἐπιτετα δὲ τὴν δι' ἑτέρων, τῶν τῆς ἡμετέρας Φωνῆς προσεδικῆς Ἐπιβαλόντες ἐκδεδώκασι. τὸ μὲν οὖν περὶ ἡμῶν γράμμα ἐπὶ παροισία τῆς ἑοφιλῆσαι τοῦ ἡμῶν βασιλέως ἀναγνωσθέν, ὅτι τε ἔχον καὶ δοκίμως ἀποφανθέν, τὸ πον ἔχει. Ὅσον.

Fides a nobis exposita.

Ἡ ὑφ' ἡμῶν ἐπιτεῖσται πίστις.

Sicut ab episcopis qui nos antegressi sunt, accepimus tum cum fidei fundamenta in nostris animis primum iacta essent, cumque lauacro baptismi abluti essemus, audiuius, sicut a diuinis scripturis didicimus, & sicut cū fungeremur presbyteri munere, & cum episcopatum obtineremus, credidimus & docuimus; sic etiam iam credentes nostram fidem patefacimus: ea est talis.

Καθὼς παρελάβομεν παρὰ τῶν περὶ ἡμῶν Ἐπισκόπων, καὶ ἐν τῇ προσῆτι κατηχήσει, καὶ ὅτι τὸ λουτρὸν ἐλαμβάνομεν, καὶ καθὼς ἀπὸ τῶν θείων γραφῶν μεμαθηκέναι, καὶ ὡς ἐν τῷ προσεβυτεῖῳ ἐν αὐτῇ τῇ Ἐπισκοπῇ Ἐπισβύομεν τε καὶ ἐδιδάσκομεν, οὕτω καὶ νῦν πσεύοντες τὴν ἡμετέραν πίστιν ὑμῖν προσφέρομεν· ἐστὶ δὲ αὕτη.

Credimus in vnum Deum

Γινεῖσθαι εἰς ἓνα θεὸν πατέρα

πα-

ΑΝΘΩ
CHRISTI
35.

παντοκράτορα, ὅτι τῆς ἀπάντων ὄρα-
 τῆς τε καὶ ἀορατῶν ποιητῆς· καὶ εἰς ἕνα
 κύριον Ἰησοῦν Χριστὸν, ὅτι τῆς θεοῦ
 λόγον, θεὸν ἐκ θεοῦ, φῶς ἐκ φωτός,
 ζωὴ ἐκ ζωῆς, ἡὸν μονογενῆ, ὡσε-
 νόποτον πάσης κτίσεως, ὡσεὶ πάντων
 τῆς αἰώνων ἐκ τῆς πατρὸς γεννημέ-
 νον, δι' οὗ καὶ ἐγένετο πάντα· ὅτι
 διὰ τὴν ἡμετέραν σωτηρίαν σαρκω-
 θέντα, καὶ ἐκ αὐθιγαῖς ποικιλοσά-
 μνον, καὶ πάθοντα, καὶ ἀναστάντα τῇ
 τρίτῃ ἡμέρᾳ, καὶ ἀνελθόντα πρὸς τὸν
 πατέρα, καὶ ἕξοντα πάλιν ἐκ δεξιῆς
 κρῖναι ζῶντας καὶ νεκρούς. πνεύομεν
 ἕν ἐκ πνεύμα ἁγίου, ἀληθῶς πνεύ-
 μα ἁγίου, καθεὸς καὶ ὁ κύριος ἡμῶν
 ἰσοπέλλων εἰς τὸ κήρυγμα τοῦ ἑαυ-
 τῶ μαθηταί, εἶπε· πορεύθεντες μαθη-
 τεύσατε πάντα τὰ ἔθνη, βαπτίζοντες
 αὐτοὺς εἰς τὸ ὄνομα τοῦ πατρὸς, καὶ τοῦ
 υἱοῦ, καὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος. ὡς
 ἂν καὶ διαβεβαιούμεθα οὕτως ἔχειν,
 καὶ οὕτω φρονεῖν, καὶ πάλιν οὕτως
 ἐγκρίναί, καὶ μέλει θανάτου ὑπερ-
 ταύτης ἐπίσταται τῆς πίστεως, ἀναθε-
 ματίζοντες πᾶσαν ἄθεον ἄρεσιν. ταῦ-
 τα δὲ καρδίας καὶ ψυχῆς πάντως
 πεφρονηκέναι, ὅτι οὐκ ἔγνωμεν ἐ-
 σωσθῆναι, καὶ νῦν φρονεῖν τε, καὶ λέ-
 γαν ὅτι ἀληθείας Ἰησοῦ τοῦ θεοῦ τοῦ
 παντοκράτορος καὶ τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰη-
 σοῦ Χριστοῦ μαρτυροῦμεθα, δεικνύοντες
 ἔχοντες, καὶ δι' ἰσοπέλλων πείθειν
 ὑμᾶς, ὅτι καὶ τοῦ ἀρεληλυθότος
 χρόνου οὕτως ὁπιστεύομεν τε καὶ ἐ-
 κηρύσσομεν. ταύτης ὑφ' ἡμῶν ἐκτε-
 θεῖσθαι τῆς πίστεως, οὐδενὶ περιω-
 ἀντολογίας τόπος. ἀλλ' αὐτὸς τε
 ὡσεὶ ὁ θεοφιλέστατος ἡμῶν βα-
 σιλεύς, ὁρδοῦντα περὶ εἰχὼν αὐτῶν
 Concil. Tom. 2.

Patrem omnipotentem, visibili-
 lium omnium & invisibilium
 creatorem: Et in vnum Domi-
 num Iesum Christum, Dei Ver-
 bum, Deum de Deo, lumen de
 lumine, vitam de vita, filium
 vnigenitum, primogenitum om-
 nis creaturæ, ante omnia sæcu-
 la ex Patre genitum; per quem
 etiam omnia facta sunt: Qui
 propter nostram salutem incar-
 natus est, & inter homines ver-
 fatus: qui passus est, & resurrexit
 tertia die, & ascendit ad Patrem,
 & iterum venturus est in gloria
 iudicare viuos & mortuos. Cre-
 dimus etiam in vnum Spiritum
 sanctum, vere Spiritum sanctum,
 sicut Dominus noster cum disci-
 pulos suos ad prædicandum mit-
 teret, locutus est: Euntes docete
 omnes gentes, baptizantes eos in
 nomine Patris, & Filii, & Spi-
 ritus sancti. De quibus confir-
 mamus ita esse, nos ita sentire,
 sic etiam sensisse, & vsque ad
 mortem huic fidei insistere vel-
 le, anathemate impiæ cuique
 hæresi denunciato. Atque de istis
 rebus omnibus nos sincere ex
 animo ita sensisse, ex quo nos-
 met noscere poteramus, & iam
 etiam vere tum sentire, tum di-
 cere, Deum omnipotentem &
 Dominum nostrum Iesum Chri-
 stum coram testamur, certaque
 demonstratione ostendere pos-
 sumus, vobisque ratione persua-
 dere, nos temporibus præteri-
 tis ita credidisse, & prædicasse.
 Cum hanc fidem exposuissemus,
 nulli erat contradicendi locus.
 Quinetiam imperator ipse nos-
 ter sanctissimus hanc nostram
 fidem veritatem in se complecti
 primus omnium testificatus est,
 seque eodem animo esse constan-
 M m m

ter asseruit, præcepitque ut omnes eidem assentirentur, decretis eiusdem subscriberent, congruerent cum eisdem, dummodo vna vox consubstantialis adscriberetur; quam quidem ille ipse explicauit: quod non secundum corporis affectiones dicatur patri consubstantialis, neque quod per diuisionem vel sectionem ullam ex patre constaret. nam fieri non potest, ut natura quæ materiæ expers est, quæ sola intelligentia percipitur, quæ corpore vacat, corpoream ullam affectionem in se excipiat: sed eiusmodi res nos diuinis & arcanis verbis debere complecti. Sapientissimus quidem & pius noster imperator de his isto modo philosophatus est. Episcopi autem propter hanc vocem, consubstantiale, istam formulam ediderunt.

Fidei formula in Concilio edita.

CAPVT XXXV.

CREDIMVS in vnum Deum, Patrem omnipotentem, omnium visibilibus & inuisibilibus creatorem: Et in vnum Dominum Iesum Christum, filium Dei, genitum ex Patre vnigenitum, hoc est, ex substantia patris, Deum de Deo, lumen de lumine, Deum verum de Deo vero, genitum, non factum, consubstantialem Patri, per quem omnia facta sunt, & quæ in cælo, & quæ in terra sunt: Qui propter nos homines & propter nostram salutem descendit, & incarnatus est, homo factus est, passus est, sepultus est, & resurrexit tertia die, ascendit ad cælos, venturus

ἐμὲ πύρην· οὐτω τε ἔ· εἰω^W Προ-
νείν σωωμολόγησε, καὶ ταύτη ἑδὴ
πάντας συγκατέπειθεαι, ὑπογράψεν
τε τοῖς δόγμασι, καὶ συμφωνεῖν ἑβ-
ποις αὐτοῖς ἄρεκελεύετο, ἐπὶς μόνου
ἁεροσεφάφεντος ῥήματος τῆ ὁμο-
σίου, ὃ ἔ· αὐτὸ ἡμιλύθου, λέγων·
ὅπ μὴ κατὰ τὰ ἴπ^W σωμάτων πείη
λέγρητο τῷ πατρὶ ὁμοούσιον, οὐτε
ἑ^W διαίρεσιν, οὐτε κατὰ πνα ὁπο-
μύω ἐκ τῆ πατρὸς ὑποσῆναι· μηδὲ
ῥ^W δυνάδασι πλὴν αὐτῶν, ἢ νοεῶν,
καὶ ἀσώματων φύσιν σωματικὴν ἢ
πέδος ὑφίστασθαι· τοῖσι δὲ ἢ ὁπο-
ρήτοις λόγοις ἁεροσήκειν τὰ πιαῦτα
νοεῖν. καὶ ὁ μὲν σοφώτατος ἡμῶν καὶ
δυσσεβέστατος βασιλεὺς τὰ τοιαῦτα ἐφι-
λοσόφει· ὁ δὲ ἁεροφάσος τῆς τῆ ὁ-
μοιοσίης ἁεροθήκης, πλὴν δὲ πλὴν ῥα-
φλῶ πεποιήκεσι.

Η εἰ τῆ σωόδω ὑπαγορεύεσσα
πίσι.

ΚΕΦΑΛ. λέ.

ΠΙΣΤΕΥΟΜΕΝ εἰς ἓνα θεόν,
πατέρα παντοκράτορα, πάντων
ὄρατῶν τε καὶ ἀορατῶν ποιητὴν· ἔ·
εἰς ἓνα κύριον Ἰησοῦν Χριστὸν ὁ-
υὸν τῆ θεοῦ, ῥηνηθέντα ἐκ τῆ πα-
τρὸς μονογενῆ, τῆς ἑσιν, ἐκ τῆς οὐ-
σίας τῆ πατρὸς, θεὸν ἐκ θεοῦ, φῶς ἐκ
φωτός, θεὸν ἀληθινὸν ἐκ θεοῦ ἀλη-
θινῆ, ῥηνηθέντα, ἢ ποιηθέντα, ὁμοού-
σιον τῷ πατρὶ, δι ἔ· τὰ πάντα ἐγένε-
το, τὰ τε εἰ οὐρανό, τὰ τε εἰ τῆ γῆ·
ἁ^W δι ἡμαῖς ἑδὴ ἀνθρώποις, ἢ διὰ
πλὴν ἡμετέραν σωτηρίαν κατελθόν-
τα, ἢ σαρκαθέντα, καὶ ἐνανθρωπή-
σαντα, παθόντα, τεφέντα, καὶ ἀ-
ναστάντα τῆ τρίτῃ ἡμέρᾳ, ἀνελθόν-
τα εἰς ἑδὴ οὐρανοῖς, ἐρχόμενον

creatura prædita sit : quam quidem ex patre genitam esse sacre literæ perdocent , cum modus eius generationis a nulla mortali natura vel verbis exprimi , vel cogitatione comprehendi possit . Eodem modo etiam illud : Filium Patri consubstantialem esse , ratione & exquisitum est , & probatum , non more corporeo debere intelligi , nec quidquam habere simile cum mortalibus animantibus : nam neque diuisione substantiæ , neque sectione , sed nec affectione vlla , aut versione mutationeve paternæ essentia & facultatis posse constare : ingenitam enim patris naturam ab his omnibus prorsus alienam esse . & hoc , patri consubstantialem esse , nihil aliud ostendere , quam Filium Dei ad reliquas creaturas nullam habere similitudinem , sed patri solum , qui cum genuit , omnino similem esse , neque ex alia quam patris subsistentia & essentia genitum . Quod quidem sic expositum , rectum videbatur assensione approbare . Nam nonnulli veteres episcopos & scriptores , viros sane disertos & illustres , in Patris & Filii diuinitate explicanda hoc verbo , consubstantiale , visum fuisse cognouimus . Sed de fide in Concilio Nicæno exposita & diuulgata ., hæc hæc tenus . Cui quidem omnes ad vnum assensum sumus , non temere & inconsulto , sed secundum sententias coram ipso sanctissimo imperatore propositas , discussasque . Quinetiam anathematis formulam , quæ post fidem explanatam ab illis proposita est , approbandam quoque putauimus : propterea quod vetet , ne quisquã

πυλαίνεν ούσιας , ἡὼς ἐν τῷ πατρὶ
γεννηθῆς τὰ θεῖα διδάσκει λόγια , τῷ
ἱεροῦ τῆς γενήσεως ἀνεκφράστου καὶ
ἀνεπιλόγιστου πάσι γεννητῆ φύσις πα-
τρὸντος . οὕτω δὲ καὶ τὸ ὁμοού-
σιον εἶναι τῷ πατρὶ ἡὼς ἐξ-
ουισμῶν ὁ λόγος συνίστη , οὐ κατὰ
τῆς σωματικῶν ἱερῶν , οὐδὲ τῶν
θητικῶν ζωῶν παραλληλῶς : οὐτε
γὰρ κατὰ διαίρεσιν τῆς ούσιας , οὐ-
τε κατὰ ἀποτομιῶν , ἀλλ' οὐδὲ κατὰ
π πατρὸς , ἢ ἱερῶν , ἢ ἀλλοίωσιν τῆς
τῷ πατρὶ δυνάμεως : πύτων γὰρ
πάντων ἀλλοτεῖα εἶναι τῶν ἀγεννη-
των τῷ πατρὶ φύσιν . παραστατικῶν δὲ
εἶναι τὸ ὁμοούσιον τῷ πατρὶ , τὸ
μηδεμίαν ἐμφέρεταιν πατρὶ τῷ γε-
νητῷ κτισμάτῳ ἡὼς τῷ θεῷ φέ-
ρειν , μόνω δὲ τῷ πατρὶ τῷ γεννη-
τικῷ κατὰ πάντα ἱερῶν ἀφομοιοδ-
δοται , καὶ μὴ εἶναι ἐξ ἑτέρας πνὸς
ὑποστάσεως τε καὶ ούσιας , ἀλλ' ἐν
τῷ πατρὶ . ὅ καὶ αὐτῶ τῶν ἐρμη-
νητικῶν ἱερῶν καλῶς ἔχον ἐ-
φανῆ συγκαταδέδειται . ἐπεὶ καὶ τῶν
παλαιῶν πνας λογίους καὶ ἱεροφω-
νεῖς ἱεροκόπους καὶ συσχεφείας ἱ-
γνώμων , ἱερῶ τῆς τῷ πατρὶ καὶ ἡὼς
θεολογίας τῶ τῷ ὁμοοῦσιου χρησι-
μῶν ὀνόματι . ταῦτα μὲν οὐκ ἐ-
λε τῆς ἐκτεθείσης εἰρηδῶ πίστεως , ἢ
συνεφανήσαντων πάντες , ἐκ ἀνε-
ξέταστος , ἀλλὰ κατὰ τὰς ἀποδοχίας
διανοίας , ἐπ' αὐτῶ τῷ θεοφιλεστάτου
βασιλέως ἐξεταθείσας . καὶ ἡ αἰ-
δεμαλισμὸν δὲ τῷ μὴ πλεῖστον πῶς
αὐτῶν ἐκτεθέντα , ἀλυτον εἶναι ἡρῶν
μῦθα , διὰ τὸ ἀπείργαν ἀγράφοις χη-
δοται φωναῖς , δι' αἰς χροδὸν ἢ πῶσα

ANNO
CHRISTI
325

γέρονε σύγχλις καὶ ἀκαταστάσια τῆς
 ἐκκλησίας. μηδεμίαν γουὺ θεοπνεύ-
 σου γραφῆς, πῶ, ἢ οὐκ ὄντων, καὶ
 πῶ, ἢ ποτε ὅτε οὐκ ἦν, καὶ τοῖς ἐξῆς
 ὀπλιτοῖς, καὶ κληρικοῖς, ἐκ λό-
 γου ἐφάνη ταῦτα λέγειν καὶ διδάσκειν.
 ἢ καὶ αὐτῶ καλῶς δόξαυσι συνεδέμθα.
 ἐπεὶ δὲ ἐν τῷ πατρὶ τούτου χρόνῳ
 τούτοις εἰσάμεν συζητῆσαι τοῖς ῥη-
 μασι, ἐπὶ μὲν τῷ ἀναθεματίζεσθαι,
 τῷ πατρὶ τῷ ζῆνθῶν οὐκ ἦν, ἐκ
 ἀποπνεύματι, πῶ πατρὶ πάντων ὁ-
 μολογῆσαι εἶναι αὐτῷ ἢ ὅν τῆ θεοῦ
 πατρὶ τῆς κατὰ σὰρκα ζῆνθῶς. ἢ
 δὲ ὁ θεοφιλέστατος ἡμῶν βασι-
 λῆς καὶ αὐτὸς τῷ λόγῳ καταπονώ-
 ζεν, ὡς καὶ κατὰ τὴν ἐπίσημον αὐ-
 τῶν ζῆνθῶν πῶ πατρὶ πάντων αἰώνων
 εἶναι αὐτῶν· ἐπεὶ καὶ πρὶν ἐνεργεῖν
 ζῆνθῶν, διδάμει ἢ ἐν τῷ πα-
 τρὶ ἀζῆνθῶν, ὅπως τῆ πατρὶς αἰ-
 πατρὶς, ὡς καὶ βασιλείας αἰ, καὶ σω-
 τῆρ αἰ, διδάμει πάντα ὅπως αἰ
 τε κατὰ τὰ αὐτῶ καὶ ὡσαύτως ἐχον-
 τος.

Ταῦτα ὑμῖν ἀναγκαίως διεπεμ-
 ψάμεθα, ἀγαπῆτοι, τῷ κεκρυμμένῳ
 τῆς ἡμετέρας ἐξουσίας τε καὶ συλ-
 λατοῦ φαυερὸν ὑμῖν καθιστῶν-
 τος· καὶ ὡς ἄλογος τότε μὲν καὶ
 μέγας ὑσάτης ὡς εἰσάμεθα, ὅτε
 ἡμῖν τὰ ἐπὶ τῶν γραφῶν παρῶ-
 κοπῆ· τότε δὲ ἀφιλονείκως πῶ μὴ
 λυποῦντα κατεδέξαμεθα, ὅτε ἡμῖν
 ἐγγνωμένως τῶν λόγων ἐξῆς τῶν
 πῶ διαόιδου, ἐφάνη σωτῆρ ἢ
 ἄλλοις scripta erant, animum nostrum
 offenderent, in vna eademque
 sententia ad extremam vsque horam
 perstitimus. Verum postea facile
 sane, & sine vlla contentione, ea
 quæ nullam habebant offensionem,
 tum demum amplexati sumus, cum
 nobis verborum sensum & sententiam
 æquis animis disquirentibus, illa
 quæ exposita erant, consen-

(ex quibus in ecclesiis omnis fe-
 re confusio & discordia inuecta
 est) omnino vtatur. Cum itaque
 nulla scriptura diuinitus inspira-
 ta his vocibus vsa sit : Filium
 Dei ex nihilo ortam esse, &
 tempus fuisse aliquādo cum non
 esset; & quæ sequuntur in eam-
 dem sententiam : minime con-
 sentaneum videbatur, eas vel
 proferre, vel docere. Cui senten-
 tiæ tam præclare decretæ consti-
 tutæque nos consensimus, quan-
 doquidem nunquam antehac
 eiusmodi verba vsurpare confue-
 uimus. Præterea non absurdum
 videtur illud etiam anathemate
 ferire: Quod antequam gignere-
 tur non esset; cum omnes fateri
 debeant Filium Dei prius fuisse
 quam in carne nasceretur. imo
 vero piissimus imperator noster
 etiam ratione cōfirmavit, ipsum
 secundum diuinam generatio-
 nē suam ante omnia sæcula fuis-
 se: siquidem priusquam actu gi-
 gneretur, facultate erat in patre
 modo quodam ingenito, cum pa-
 ter semper pater esset, quemad-
 modum semper rex & saluator,
 cum semper facultate omnia sit,
 semperq; secundum suam ipsius
 naturam eodem modo se ha-
 beat.

Ista ad vos, fratres carissimi,
 necessitate coacti misimus, non
 solum vt decretum, quod nos-
 tram disquisitionem & assensio-
 nem secutum est, vobis planum
 faceremus, verum etiam vt intel-
 ligeretis, quod primo sicut ratio
 postulabat, cum ea quæ aliter ab

ANNO
CHRISTI
325
 95
 96
 97
 98
 99
 100
 101
 102
 103
 104
 105
 106
 107
 108
 109
 110
 111
 112
 113
 114
 115
 116
 117
 118
 119
 120
 121
 122
 123
 124
 125
 126
 127
 128
 129
 130
 131
 132
 133
 134
 135
 136
 137
 138
 139
 140
 141
 142
 143
 144
 145
 146
 147
 148
 149
 150
 151
 152
 153
 154
 155
 156
 157
 158
 159
 160
 161
 162
 163
 164
 165
 166
 167
 168
 169
 170
 171
 172
 173
 174
 175
 176
 177
 178
 179
 180
 181
 182
 183
 184
 185
 186
 187
 188
 189
 190
 191
 192
 193
 194
 195
 196
 197
 198
 199
 200

tire viderentur cum his quæ in fidei formula ante proposita, a nobis concessa & probata fuerant. Salutamus vos, & cum ea quæ apud vos est fraternitate, valere vos in Domino precamur, fratres carissimi.

Victor Constantinus, maximus, Augustus, episcopis & populis.

CAPVT XXXVI.

Socr. lib. 1.
cap. 6.

CVM malignos & impios Arius sibi imitandos duxerit, par est, vt eandem cum illis ferat ignominiam. Quemadmodum igitur Porphyrius diuinæ pietatis hostis, iniquis de religione compositis libris, condignam reperit mercedem, per quam futuris sæculis omnium probris obnoxius erit, plurimaque obruetur infamia, atque insuper impia eius abolita sunt scripta: ita & nunc placitum nobis est, Arium & Arii suffragatores Porphyrianos quidem nominare, vt quorum imitati sunt mores, eorum quoque obtineant appellationem. Si quod autem scriptum ab Ario compositum reperiatur, igni tradatur, vt non modo improba eius doctrina tollatur, verum etiam ne monumētum quidem aliquod eius relinquatur. Illud equidem prædictum volo, si quis libellum aliquem ab Ario conscriptum occultasse deprehensus sit, nec continuo eum prolatum igne absumpserit, morte mulctabitur. illico namque in crimine tali comprehensus poenam capitis luet. Deus vos seruet, fratres dilecti.

Et cum alias epistolas imperator aduersus Arium & cum

ὑφ' ἡμῶν αὐτῶν ἐν τῇ παροικίᾳ
σὴ πίστι ὁμολογηθῆναι. ἀπαγγέλλομεθα
ὑμᾶς σὺν τῇ πατρὶ ὑμῶν ἀδελφότητι.
ἐβρώδαται ὑμᾶς ἐν κυρίῳ ἀγά-
μεθα, ἀδελφοὶ ἡμιώτατοι.

Νικητὴς Κωνσταντῖνον, μέγιστος, τε-
λατός, Ἰπποκόποις καὶ λαοῖς.

ΚΕΦΑΛ. 45.

ΤΟΥΣ πονηροὺς καὶ ἀσεβεῖς μι-
μησάμενον Ἀρείου, δίκαιος ὅστι
πῶ αὐτῶν ἐκείνοις ὑπέχειν ἀπίστων.
ὡσπερ πίνω Πορφύριον ὁ τῆς
θεοσεβείας ἐχθρὸς συντάγματα ἅπαντα
παραίωμα καὶ τῆς θεοσεβείας συσπει-
μῆτος, ἄξιον βραχέον μισθόν, ἐπιδο-
πον, ὡς ἐπονεῖδισον μὲν αὐτῷ παρὰ
τῶν ἐξῆς γινώσκων χερόν, καὶ πλείους
ἀναπληροῦναι κακοδοξίας, ἀφανι-
σθῆναι δὲ τὰ ἀσέβη αὐτοῦ συγγραμμά-
τα. οὕτω ἐν τῷ ἐδίξεν, Ἀρείον τε καὶ
ἐδὸν αὐτῶ ὁμογνώμονας Πορφυρελα-
νοὺς μὲν καλεῖσθαι, ἵν' ὡν ἦσαν ἐπι-
ποὺς μεμίμηται, πούτων ἔχουσι καὶ
πῶ παροικίαν. παρὸς δὲ πούτων
εἶπὶ συγγραμμάτω ἀρείου συν-
ταγμένον διελόκοιτο, ἵνα πῶ παρὰ
δίδωσθαι. ἵνα μὴ μόνον τὰ φαῦλα αὐ-
τῶ τῆς διδασκαλίας ἀφανισθῆναι, ἀλλὰ
μηδὲ ὑπόμνημα αὐτῶ ὅλας ὑπολει-
ποῖσθαι. ἐκείνο μὲντοι παροικίαν, ὡς
εἶπὶ συγγραμμάτω ἀρείου συντα-
γῆν παροικίαν κρύψαι, καὶ μὴ βίβλους
παροικίαν καὶ πῶ κατωαλώσας,
πούτων φαῦλας ἐσαι ζημία. παροικίαν
χρησῆναι γὰρ ἀλοῦς ἐπὶ πούτων, κεφαλῆς
ὑποστήσεται ἡμῶν. ὁ θεὸς ὑμᾶς
φυλάξῃ, ἀδελφοὶ ἀγαπητοί.

Καὶ ἄλλας δὲ Ἰπποκόποις ὁ βασι-
λεύς καὶ Ἀρείου ἐ τῶν ὁμοδόξων αὐτῶ

ANNO CHRISTI 325.

πανηγυρικῶν γραφῶν, πανταχοῦ καὶ πόλιν περιέδωκεν.

Επιστολὴ τῆ βασιλέως Κωνσταντίνου πρὸς Ἀλεξανδρεῖς καὶ Ἀρείου, καὶ πρὸς πάντας ὀρθοδόξους.

ΚωνσταντῖνⓄ σεβασὸς τῆ καθολικῆ Ἀλεξανδρείαν καὶ πάντων τῶν ὀρθοδόξων ἐκκλησίᾳ. Χαίρετε ἀγαπῆτοὶ ἀδελφοί.

ΤΕΛΕΙΑΝ ἔδρα τῆς θείας προνοίας εἰλήφαιμεν χάριν, ἵνα πάντες πληρῆς ἀπαλλαγῆτες, μὴδὲ καὶ πάλιν αὐτῶν Ἰππυνοκόμων πίστιν. οὐδὲν λοιπὸν τῶ διαβόλῳ ἔξῃ * μὴ ἡμῶν. πᾶν ὅ, π δὲ κακοτεχνησάμενⓄ ἐπεχείρησεν, ἐκ βάθεον ἀνήρηται τὰς διχονοίας, τὰ σχίσματα, ἐδὲ δορυβόλοις ἐκείνοις, καὶ τὰ τῶν διαφωριῶν, ἢ οὕτως εἶπω, θανάσιμα φάρμακα ἢ τῆς ἀληθείας, καὶ θεοῦ κέλευσιν, ἐνίκησε λαμπρότερος. ἕνα Τυγαροῦ ἀπάντες καὶ τῶ ὀνόματι προσκυνοῦμεν, καὶ εἶπε πιστεύομεν. ἵνα ὅ τῆτο γένηται, θελήσῃ θεοῦ, σωεκάλεσα εἰς τὴν Νικαίων πόλιν ἐδὲ πλείστοις τῶ Ἰπποκόπων, μὴ ὦν καὶ αὐτὸς ἐγὼ καθάπερ εἰς πρὸς ὑμῶν, σωθεῖσθαι ὑμέτερος καὶ ὑπεβόλλω εἶπὲν χάριτον, καὶ αὐτὸς πάλιν τῆς ἀληθείας ἔξετασιν ἀνεδέξαμεν.

Ἡλέγχθη γοῦν ἀπαντα, καὶ ἀκριβῶς ἐξήταται, ὅσα ἀμφιβολίας καὶ διχονοίας περιφάσας ἐδόκει γίνεσθαι. καὶ Φεισάδω ἡ θεία μεγαλειότης ἡλίκα, καὶ ὡς δὲνα πρὸς τῆ ἡμετέρας σωτήρⓄ, πρὸς τῆς ἐλπίδος ἐ ζωῆς ἡμῶν, ἀπεπῶς ἐβλασφημησάμενες, τάναν-

illo sentientes, magnificentius scripsisset, passim per singulas ciuitates eas propofuit.

Epistola imperatoris Constantini ad Alexandrinos aduersus Arium, & ad omnes orthodoxos.

Constantinus Augustus, catholice Alexandrinorum & omnium orthodoxorum ecclesie. Saluete plurimum, fratres carissimi.

PERMAGNAM certe & singularem gratiam a diuina prouidentia accepimus, quod omni errore liberati, vnam eandemq; fidem agnoscamus. Non licet amplius diabolo quidquam contra nos moliri. nam quidquid mali est in nos molitus, illud funditus sublatum est. Diffensiones autem animorum, schismata, tumultus illos, & lethalia discordiarum, vt ita dicam, venena, veritatis splendor, Dei iussu, vicit. Vnum igitur Deum omnes & nomine veneramur, & esse credimus. Vt autem istud fieret, Dei voluntate magnam episcoporum turbam in vrbem Nicæam conuocaui: quibuscum ego ipse tamquam vnus ex vestro numero (nam me conferuum vestrum esse supra modum gaudeo) operam dedi, vt veritas diligenter inuestigaretur.

Proinde omnia, quæ aut controuersie, aut diffensionis materiam præbere videbantur, accurate excussa & exagitata sunt. Quantas & quam graues blasphemias (ignoscat nobis diuina maiestas) nonnulli de saluatore nostro, de spe & vita nostra inde-

* ἡ. καὶ ἰδὲ.

core protulerunt, & scripturis diuinitus inspiratis, fideique sacrosanctæ cōtraria effutiuerunt, & se ita credere palam confessi sunt. Nam cum amplius trecenti episcopi, viri propter animi modestiam & solertiam admirabiles, vnam eandemq; fidem (quæ reuera exacta diuinæ legis fides est) constabiliuissent, solus Arius inuentus est vi ac fraude diabolica victus, qui impio consilio hanc erroris labem primū apud vos, deinde apud alios sparsit. Quocirca eam quam omnipotens Deus nobis tradidit doctrinam amplectemur: ad fratres nostros, a quibus nequam & impudens diaboli minister nos segregauit, redeamus: ad commune corpus ecclesiæ, & ingenua nostra membra omni studio reuertamur. Illud enim vestrā prudentiam, fidem & sanctitatem decet, vt errore illius quem veritatis hostem esse constat, penitus depulso, ad Dei gratiam vos de nouo recipiatis. Nam quod trecentis sanctis episcopis visum est, non est aliud putandum, quam solius Filii Dei sententia: præferim, cum in talium & tam præclarorum virorum mentibus facer insideret Spiritus, qui illis diuinam voluntatem aperuerit. Quapropter nemo veltrum hæsitet, nemo moram interponat, sed omnes lubentibus animis ad viam veritatis redite: vt simul atque ipse ad vos aduentauero, debitas gratias Deo, qui omnia lustrat, vna vobiscum agam, quod postquam sinceram fidem nobis ostenderit, charitatem, quæ nobis optanda erat, benigne largitus sit. Deus vos, fratres carissimi, seruet incolumes.

πᾶ τῆς διοικήσεως γραφαῖς καὶ τῆ ἀγία πίστι φησὶ γινώσκοντες, καὶ πιστεύοντες ὁμολογοῦντες. τετακτοῦν γὰρ καὶ πλείονων ἐπισκόπων ἐπὶ σωφροσύνῃ τε καὶ ἀσχηνοῖα διαμαρτυροῦν, μίαν καὶ τὴν αὐτὴν πίστιν, ἢ ἢ τῆς ἀληθείας ἀκριβῆς τῆς θεοῦ νόμου πίστεως, ἐπὶ βεβαιωμένων, μένος ἀρεῶν ἐφωρῶν τῆς διαβολικῆς ἐνεργείας ἠτήνητος, ἢ τὸ κακὸν τὸ ποιεῖσθαι μὲν ἑσθλὸν ὑμῶν, ἐπειτε δὲ καὶ ἑσθλὸν ἀσθεῖ γνώμη διασπείρας, ἀναδέξασθαι ποιηροῦ ἢ ὁ πάντοτε κράτωρ θεὸς ἑσθλὰ πίστι ἐπιπέλασθαι μὲν ἐπὶ τῶν ἀδελφῶν, ὧν ἡμᾶς τῆς διαβολῆς αἰμαθῆς πρὸς ὑπερέτης ἐπέσειεν· ἐπιπέλασθαι τὸ κοινὸν ἡμῶν σῶμα, ἢ τὰ γήσινα ἡμῶν μέλη σπουδῆ πᾶσι ἰσῶν. τὸ γὰρ καὶ τῆ ἀσχηνοῖα, καὶ τῆ πίστι, καὶ τῆ ὁσιότητι τῆ ὑμετέρας πρέπει, ἵνα τῆς πλάνης ἐλεγχθῆσθαι ἐκείνου, ὃν ἢ τῆς ἀληθείας ἐχθρὸν ἐπὶ σωῆσθαι, ὡς τὴν θεοῦ ἐπιπέλασθαι τε χεῖρα. ὃ γὰρ πᾶσι τετακτοῖς ἀγῶν ἠρέσεν ἐπισκόποις, οὐδὲν ὅστιν ἑσθλὸν ἢ μόνου τῆ ὑοδ τῆ θεοῦ γνώμη, μάστιγος ὅπου γὰρ καὶ τὸ ἄγιον πνεῦμα ποιούσθαι καὶ πηλικούτων ἀνδρῶν τῆς διανοίας ἐκείνην, τὴν θεοῦ βούλησιν ἐπιπέλασθαι. διὸ μηδεὶς ἀμφιβαλέτω, μηδεὶς ὑπερηδέσθαι, ἀλλὰ ὡς ἡμεῖς πάντες εἰς τὴν ἀληθείαν ὅσον ἐπιπέλασθαι ἢ ἐπειδὴν ὅσον ἐδέσθαι πρὸς ὑμᾶς ἀφίκαμαι, καὶ ὡς φησὶ μὲν τῶ πάντοφω θεῷ μὲν ὑμῶν ὁμολογήσω χεῖρας, ὅτι πρὸ τῆ εὐκρινῆ πίστι ἐπιπέλασθαι, τὴν βικτήριον ἡμῶν ἀγάπην δεσπείδωκεν. ὁ θεὸς ὑμᾶς φυλάξῃ, ἀδελφοὶ ἀγαπητοί.

ANNO CHRISTI 325.

Επιστολή τῆ βασιλέως Κωνσταντίνου, ἡ δὲ ἀπὸ τῆς Νικαέων ἀπέστειλε τοῖς ἀπολειφθεῖσι τῆς σιωδδου Ἱπποκόποις.

Κωνσταντίνος ἡσυχαστὸς ἐκκλησιαστικῆς καὶ Ἱπποκόποις τοῖς τῆς ἀγίας καὶ μεγαλῆς ἐν Νικαίᾳ σιωδδου ἀπολειφθεῖσι, χαίρειν.

ΠΕΙΡΑΝ λαβὼν ἐκ τῆς τῆς κοινῶν ἀποστασίας, ὅση τῆς θείας διωμάμεως πέφυκε χάρις, τὴν ἐπεὶ πάντων ἐκρίνα ἐν αἰμοὶ σκοπὸν προσήκειν, ὅπως ὡρᾷ τοῖς μακαριώτατοις τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας πληθεῖσι πίστις μία καὶ εὐκρινὴς ἀγάπη, ὁμογενῶμων τε ὁσέβεια ὡς ἡ πατρικράτορα θεὸν τηρεται. Ἄλλ' ὅτι τὸ ἐπέρος οὐχ οἶόν τε ἡ ἀκλίνη

βελτίου ἰασὸν λαβεῖν, εἰ μὴ εἰς πάντων ὁμοδοξίᾳ τῆς πλείονων Ἱπποκόπων σιωδδόντων, ἐκάστου τῆς ἀποστατικῆς τῆς ἀγίας ἐκκλησίας διακρίσις γένοιτο· τούτου ἕνεκα πλείων ὁσων σιωδδόντων ἐν ταύτῃ τῇ Νικαέων πόλει θεοφιλεστάτων Ἱπποκόπων, καὶ αὐτὸς δὲ ἐγὼ καὶ ἀπὸ εἰς ὅς ὑμῶν τυχεῶν, συμπάρον· οὐ γὰρ ἀνησυχίᾳ ἀν', ἐφ' ᾧ μάλα χαίρω, σιωδδόντων ὑμέτερος πέφυκεναι· ἀρετῆ σου τοῦ ἀπαντα τῆς ἀποστατικῆς περὶ χικεν ἐξετάσεως, ἀρετῆς οὐ ἢ τῶ παντεφύρω θεῷ ἀρεσκουσα γνώμη ὡς πῶ τῆς ἐνόητος συμφωνίαν εἰς φῶς ἀποστήθη· ὡς μηδὲν ἐπὶ ὡς διχνοιδίᾳ ἢ πίστεως ἀμφοσθησὶν ἢ ὑπολείπεσθαι· ἔνθα καὶ ὡς τῆς πάρα ἀγαθῆς ἡμέρας γημομένης ζήσεως,
Concil. Tom. 2.

Litera Constantini, quas Nicæa ad episcopos misit, qui Concilio non interfuerunt.

Constantinus Augustus ecclesiis & episcopis qui sancto & magno Concilio non interfuerunt, salutem.

CVM ex florenti & prospero rerum publicarum statu, quanta sit diuini numinis erga nos benignitas, compertum haberem, illum maxime finem mihi propositum esse debere iudicavi, vt a beatissimis catholice ecclesie populis vna fides, sincera caritas, & consentiens erga Deum omnipotentem religionis cultus seruaretur. Verum quoniam istud haud poterat in loco tuto firmo collocari, nisi vel omnes episcopi, vel certe plurimi in vnum conuenissent, singulique suum iudicium de rebus ad sacratissimam religionem pertinentibus interposuissent: eam ob causam, cum coetus, quantum fieri poterat, maximus religiosissimorum episcoporum in hac vrbe Nicææ coactus esset, ipse tamquam vnus e vestro numero (non enim negauerim, ex qua re iam maximam capio lætitiā, me conferuum vestrum esse) præsto vna adfui. Atque eousque omnia debita disquisitione excussa sunt, quo ad sententia Deo omnium cōtemplatori grata ad concordie consensum in lucem producta esset & promulgata: sic vt nihil amplius, quod vel ad discordiam, vel ad fidei controuersiam spectaret, omnino reliquū fieret. Vbi etiam cum de sanctissimo die Paschatis disceptaretur,
N n n

communi omnium sententia videbatur rectum esse, ut omnes ubique Christiani vno eodemque die salutare festum sanctissimi Paschatis celebraret. Quid enim præstabilius, quidve augustius esse poterit, quam ut hoc festum, per quod spem immortalitatis accepimus, vno modo & ratione apud omnes sincere inuiolateque obseruetur? Ac primum omnium indignum plane videbatur, ut consuetudinem Iudæorum sequentes, sanctissimum festum celebraremus: qui quoniam suas ipsorum manus immani scelere polluerunt, cæco animorum errore merito tenentur irretiti. Licet enim nobis ea gente reiecta, veriore instituto (quod quidem usque a prima passionis die hactenus seruauimus) huius festi celebrationem ad posterorum sæculorum memoriam transmittere. Nihil igitur sit nobis commune cum Iudæorum turba, omnium maxime odiosa. Aliam enim viam, quam insultamus, a saluatore didicimus. Proponitur namque sanctissimæ nostræ religioni cursus quidam & legitimus & decorus. Hunc igitur vno consensu tenentes, fratres honoratissimi, ab illa detestabili Iudæorū opinione nos ipsos remoueamus. Est enim reuera absurdissimum, illos gloriando iactare, nos absque ipsorum doctrina hæc nullo modo posse obseruare. Quid tandem est, de quo illi recte sentire queant, qui post necem Domino illatam ex mentis statu deturbati, non ratione vlla, sed impotenti impetu, quocumque eos insita rapit insania, feruntur? Hinc etiam est, quod ne in hac quidem parte

ἔδοξε κοινή γνώμη καλῶς ἔχειν, ὅτι
μίας ἡμέρας ἀπαντας τῶν ἀπαντα-
χῶσε Χριστιανῶν τὴν σωτήριον ἑορ-
τὴν ὀπιτελεῖν τῆ ἀγιωτάτου πάσχα.
ἢ ἢ ἡμῖν καλλίον, ἢ δὲ σεμνότερον
ὑπαρξαι διωθήσεται, τῆ τὴν ἑορτῆν
παύτῃ, ὅτι ἢ τῆ δληθείας εἰδή-
Φαμὸν ἐλπίδα, μὴ τὰξει ἔ Φανερά
λόγω παρὰ πᾶσιν ἀδιαπίωτος φυ-
λάξει; ἢ ὡς ὡσον μὲν αἰάξιον ἔ-
δοξεν ἔῃ τῆ ἀγιωτάτῃ ἑορτῆν ἐκεῖ-
νῃ τῆ Ἰουδαίων ἐπομῆριος σιωπη-
θεία πληρῆν· οἱ τὰς ἑαυτῶν χεῖρας ἀ-
θεμίτω πλημμελήματι χεῖραντες,
εἰκότως τὰς ψυχὰς οἱ μαρτοὶ πωλώθη-
ποισιν. ἔξῃσι γὰρ τῆ ἐκείνων ἔθνοος δια-
βληθέντος, δληθετέρα τὰξει, ὡς ἐκ
ὡς ὡς τῆ πάσχα ἡμέρας μέγιστος
ἄδόντος ἐφυλάξαμεν, ἢ ὅτι τῶν
μνημόνας αἰῶνας τὴν ὀπιτηρήσεως
ταύτης συμπλήροσιν ἐβίναξ. μηδὲν
τοίνυν ἔστω ἡμῖν κοινὸν μὴ τῆ ἐχθίστου
τῆ Ἰουδαίων ὄχλου. εἰλήφαμεν πα-
ρα τῆ σωτήρος ἑστῆαι ὁδὸν· ὡς κει-
ται δρόμος τῆ ἰεσοπάτη ἡμῶν ἀπ-
σκεία, ἢ νόμος ἡρέπων. τοῦτου συμ-
φάνως ἀνπλαμβαυόμμοι, τῆς ἀ-
ρχαῖς ἐκείνης σιωειδήσεως ἑαυτῶν ἀ-
ποσάστωμμοι, ἀδελφοὶ πμωώπτοι.
ἔστι γὰρ δληθεῖς ἀποπάτατον, ἐκείνοι
αὐχῆν καδὲ ἡμῶν, ὡς ἀρα παρε-
κτός τῆς αὐτῶν διδασκαλίας ταῦ-
τα φυλάξῃν οὐκ ἡμῶν ἱκανοί. τί
δὲ φρονεῖν ὀρθῶς ἐκείνοι διωθήσον-
ται, ὅ μὲτὰ τὴν κωελοκτονίαν ἐ-
κείνῃ ἐκσταῖτες τῆ φρενῶν; ἀρον-
ται οὐδὲ οὐ λογισμῶν πνι, ἀλλ ὀρμῆ
ἀκατάχρητῶ, ὅπου ἀν αὐτῶν ἢ ἐμφυ-
τος αὐτῶν ἀπάγοι μαρία. ἐκεῖθεν τοί-
νω ἔ ἐν τούτῳ τῶ μέρῃ τὴν δληθεῖαν

ANNO
CHRISTI
335

ANNO CHRISTI 325.

οὐχ ὀρθῶς, ὡς αἰ κ' ἡ πλεῖστον αὐ-
τῶν πλανηθῆναι, ἀλλ' ἡ πρῶτη ἰσορροπία
ἐπινοήσασθαι, ἐν τῷ αὐτῷ ἔτει δεύ-
τηρον αὐτῶν τὸ πάχος ὀρθοῦται. πῶς
ἐν χάριτι τούτοις ἐπέμεθα τοῖς ἀγίοις
πλάττειν ὁμολογηθῆναι ἕξασιν, δεύ-
τηρον γὰρ τὸ πάχος ἐν ἐπινοήσασθαι
ποτέ ποιῆναι ἀνεξέμεθα. ἀλλ' εἰ καὶ ταῦ-
τα μὴ ἐπινοήσασθαι, τὴν ὑμετέραν ἀγ-
χίνου ἐξελίξαι πάντως ἐν μηδενὸς ὁ-
μοιότητι ἐκείνων τὸ καθαρὸν τῆς ἡμετέ-
ρας ψυχῆς κοινωνεῖν δοκεῖν ἀνεξέ-
πων ἐστὶ παγκάκων. πρὸς τούτοις,
καὶ καὶ τὸ πρῶτον σωρᾶν, ὡς ἐν πλι-
κούτῳ πρῶτον, καὶ τῆς αὐτῆς ἀρη-
σκείας ἐορτῆς διαφανίαν ὑπερῶν ὅτι
ἀνεξέμεθα. μίαν γὰρ ἡμῖν τὴν ἡμε-
τέρας ἐλευθερίας ἡμέραν, ἧς ἐστὶ τῆς
ἀγίου πνεύματος πάθος, ὁ ἡμέτερος πρῶ-
τον σατήρ, μίαν ἔτι τὴν καθολικῶν
ἀπὸ ἐκκλησίας βεβούληται· εἰ καὶ τὰ
μάλα εἰς πολλοὺς τε καὶ διαφορὰς τό-
ποις τὰ μέλη συνάροισι, ἀλλ' ὅμως
ἐν ἐπινοήσασθαι, ἧς ἐστὶ τῶν δεινῶν βου-
λήματα ἀλλοτρίως, λογισάμεθα δὴ ἡ
ἡμετέρας ὁμοιότητος ἀνεξέμεθα, ὅπως ἐ-
στὶ δὲ τὸν τε καὶ ἀνεξέμεθα καὶ τὰς αὐτὰς
ἡμέρας ἐπινοήσασθαι μὲν τῆς νηστείας ἡ-
λάσασθαι, ἐπινοήσασθαι δὲ συμπόσια ὀρθοῦ-
ται· καὶ μὴ τὰς τῆς πάχος ἡμέρας,
ἄλλοις μὲν ἐν ἐορτῆς καὶ ἀνεξέμεθα
ὀρθοῦται, ἄλλοις δὲ τῆς ὁμοιότη-
τας ἐπινοήσασθαι νηστείας. διὰ τῆς
ἡμετέρας πρῶτης ἰσορροπίας ἐπινοήσασθαι
πρῶτον, καὶ πρὸς μίαν διατύπωσιν ἀ-
νεξέμεθα, ἡ δὲ δεινὰ πρῶτον βούλε-
ται, ὡς ἐπινοήσασθαι ἀπανταῖς ἡμετέρας σω-
ρᾶν. ὅθεν ὀρθῶς τῆς οὕτως ἐπινοήσασθαι
δοξᾶς πρῶτον, ὡς μηδὲν μὴ τῆς πα-
θῶν τε καὶ κεραικῶν ἐκείνων ἡμῖν κοινόν· ἐστὶ δὲ τῆς ἀνεξέμεθα,

veritatem perspiciant: qui semper ut plurimum aberrantes, non modo errorem non corrigunt, sed in eodem anno alterū Pascha celebrant. Proinde quid est cur istos imitemur, quos constat graui errore implicatos esse? Eodem namque anno bis celebrari Pascha non permittemus. Verum quamuis ista non a me fuissent proposita, tamen vestrae solertiae esset, dare operam ne qua illorum similitudine, animorum nostrorum integritas nequissimorum hominum moribus admisceri videatur. Ex his item illud potest intelligi, nefas esse, ut in tanto negotio, tam solenni religionis nostrae festo, dissensio vlla sit. Vnum enim libertatis nostrae diem festum, hoc est sanctissimae passionis, saluator noster nobis tradidit, vnamque ecclesiam catholicam esse voluit: cuius quidem membra, tametsi in multis variisque locis congregentur, tamē vno spiritu, hoc est, diuina voluntate & nutu fouetur. Vestrae igitur sanctitatis prudentia secum reputet, quam graue & indecorum sit, ut iisdem diebus alii ieiuniis vacent, alii agitent conuiuia: ac post dies Paschatis, alii in festis & animorum remissione versentur, alii praescriptis ieiuniis se dedant. Quapropter istud, ut decet, emendari, & ad vnam normam reduci, diuina prouidentia postulat, sicut vos omnes fati animaduertere existimo. Et quoniam istud erat ita corrigendum, ut nihil nobis cum parricidis illis & necis Domini auctoribus commune sit: est modus ille decorus, quem omnes ecclesiae

ANNO
CHRISTI
325.

γεγραμμένα ἦδη, καὶ ὧν προέφη-
μύον τῆς καθολικῆς πίστεως λόγον,
καὶ τὴν παρετήρησιν τῆς ἀγιωτάτης
τῆ πάρα ἡμέρας ὑποδείχασαί τε καὶ
διαφασίαν ὀφείλετε· ἵν' ἐπιιδὼν
πρὸς τὴν πάλαμμι ποδουμύλιον ἢ
ὑμετέρας διαδόσεως ὄψιν ἀφίκομαι,
εἰ μὴ ἐκ τῆ αὐτῆς ἡμέρας τὴν ἀγίαν
μὲν ὑμῶν ἑορτὴν ὀπιπέλασαι διωκ-
τῶν, καὶ πάντων ἕνεκα μὲν ὑμῶν δι-
δοκῆσαι, συνορθῶν τὴν διαβολικῶν
ὀμότητα ὑπὸ τῆς θείας δωάμεως
διὰ τῶν ὑμετέρων φασίσεων ἀνηρη-
μύλιον ἀκμαζούσης δὲ πανταχοῦ τῆς
ἡμετέρας πίστεως καὶ εἰρήνης καὶ ὁμο-
νοίας, ἀχαιεπεικῆς ὑμῶν μὲν ὑμῶν
αἰαπέμῳ τῶ πανθεργῆτι καὶ σωτῆ-
ρι θεῷ, ὁ θεὸς ὑμῶν φυλάξαι, ἀδελ-
φοὶ ἀγαπῆτοί.

Ταῦτα μὲν ἐν τοῖς ἀπολειφθεῖσι τῆς
συνοδοῦ ἀπέστειλε· ἔδυν δὲ σιωνηλυ-
δοῦτας ἐφιλοφρονήσατο καὶ λόγοις καὶ
δύοις. πολλὰς ὃ ἐβλάδας ἀβρεπῶδη-
ναί κελεύσας, καὶ τῶν εἰστάσων ἀπαν-
τας· ἔδυν μὲν ὀπισημοῦρας ὁμοστρα-
πέζας λαβῶν, ἔδυν ὃ ἄλλας διελῶν
εἰς τὰς ἄλλας τραπέζας. διασάμῳρος
δὲ πνας ἔδυν διέξιοις ὀφθαλμοῖς ἐκ
ἐλθοντας, ἀλλ' ἐκκομμῶνας, καὶ μαθῶν
ὡς τὸ φεῖ τὴν δισέβαιαν ἢ εἰς Χριστὸν
ἐδράσων τῆ πάδοις ἐγῆτετο ἀίπων, τὰ
χάλλη τοῖς τραύμασι φερεσενλωχῶς,
ἐλκῶσιν ἐκείθεν τῶ φιλήματι τὴν
διλογίῳ ὀπίστευε. τέλος δὲ τῆ συμ-
ποσίου λαβόντος, ἔπερα πάλιν αὐτοῖς
φερεσενλωχε δῶρα· καὶ μῆνοι καὶ
γραμμάτα πρὸς τὰς ἢ ἔθλων φερεσα-
πέυοντας δέδωκεν ἀρχοντας, καὶ ἢ-
κάσιν πόλιν φερρηγῆσ φρεπυῶν ἀ-
παρθένοις καὶ χήραις, καὶ τοῖς τῆ θεία

funt, & iam dictam catholicæ
fidei formulam, & sanctissimi
dici Paschatis obseruationem de-
nuntiaueritis; eadem ipsi appro-
bare, & effecta reddere debetis:
vt simulatque in pietatis vestræ
conspcctum iampridem a me de-
sideratum peruenero, vno eo-
demque die vobiscum vna sa-
cro sanctum festum recolare pos-
sim, & simul omnium causa per-
magnam animo capiam volupta-
tem, cum intellexero, diabolicam
crudelitatem a diuina vir-
tute per vestra recte facta pror-
sus profligatam esse: & fide no-
stra vbique florente, pace iti-
dem & concordia, hymnos cum
gratiarum actione vobiscum
concinam in laudem benefacto-
ris & saluatoris Dei, qui vos,
fratres carissimi, seruet incolu-
mes.

Hæc igitur absentibus a Con-
cilio per literas significauit: eos
autem qui conuenerant, sermo-
nibus atque muneribus multis
benigne excepit. Cum autem
plures lectos præparari iussisset,
simul omnibus epulum dedit: &
illustriores quidem mensa sua di-
gnatus est, alios vero ad alias
mensas dimisit. Cum autem vi-
disset dextros oculos quibusdam
effoscos, & intellexisset con-
stantiam pietatis & fidei in Chri-
stum, cladis eius causam fuisse;
labra vulneribus admouens, se-
se osculo benedictionem inde
eruere credebat. Conuiuio per-
acto, alia dona rursus iis attulit:
quinetiam literas ad prouincia-
rum præfectos dedit, mandauit-
que vt virginibus perpetuam
virginitatem vouentibus, & vi-
duis, & iis qui diuinis ministeriis
obeundis consecrati essent, in

singulis ciuitatibus annua frumenta suppeditaretur, quæ non tam egentium necessitate, quam sua ipsius magnificentia mensus est. De quibus & Eusebius Pamphili differens, in hunc fere loquitur modum: Sic denique sanctos episcopos cum maxima laudabilis prorsus ac fidelissimus imperator Constantinus, præcipiensque illos domum redire, omnes dimisit. Ipsi vero cum lætitia multa redierunt. Obtinebat autem apud omnes vna in posterum sententia, in quam præsentem imperatore conspirarunt, coniunctis vel in vnum corpus iis qui diu separati fuerant. Imperator igitur latus ob rem feliciter gestam, iis qui Concilio non interfuerunt episcopis vberem fructum per epistolas dabat: populis omnibus tam agros quam ciuitates habitantibus, pecuniarum effusas largitiones fieri iubebat. Hoc modo vicissimum sui regni annum condecorabat. Sexto quidem decimo anno & sexto mense regni sui, iuxta veteres historias, vt supra diximus, sanctum episcoporum Concilium congregauit. Anno vero vicefimo cum Synodi conuentum dissoluisent, in suas paræcias, vt dictum est, vnumquemque dimisit. Ego autem, quæ in ipsa sancta Synodo de catholica & orthodoxa fide, & veneranda sancti Paschatis festiuitate, de diuini ecclesiastici officii constitutionibus, & de ipsius disciplinæ Canonibus iudicata & definita sunt, cum ad plenissimam eorum securitatem qui hoc scripto vtentur, in hac ecclesiastica historia, vt potui, ordine propofuerim, huic

λειτουργία ἀφιερωμένοις ἐπίσημα σπι-
ρέσια, Φιλοπημία μάλλ'Ⓞ, ἢ χρεία
πάντων μετρήσας. ὡς δὲ ἂν καὶ Εὐσέβιος ὁ
Γαμφίλου διαλαμβάνων ὡδὲ πως
λέγει· οὕτω δὴ τοῖς ἀγίοις Ἐπισκόποις
μὲν πλείους ὅσους βίλας βίβας διαναπαύ-
σας ὁ πανύφημος ἔκτιστος βασι-
λεὺς Κωνσταντῖνος, σιωταζαυδῆς
τε σφῶς ἐπανένειμα οἴκα δὲ, ἑὸν πάν-
τας ἠφίει. ὅ δὲ ἐπανήσαν σὺν ὠφρο-
σύνῃ πολλῇ. ἐκέρχεται τε λοιπὸν μα-
γνίμη παρὰ τοῖς πάνσι, παρ' αὐτῶν
Βασιλεῖ συμφωνηθεῖσα, σωμαπο-
μῶν ὡς εἰς ἐν σῶμα τῶν ἐκ μα-
κροδ' ἀνημένων. χερσὶν δὲ τὰ βα-
σιλεὺς ἐπὶ τῶν κατωρῶν μαλ', ὅτις μὴ
ἄρα τυχεροὶ τῆ συνόδου Ἐπισκόποις
καρπὸν βίβας δὲ ἐπιστῶν ἐδωρεῖτο
λαοῖς τε πάνσι, τοῖς τε καὶ ἀρχαῖς καὶ τοῖς
ἀμφὶ τὰς πόλεις οἰκοδομὰς χερσὶν ἀ-
φθόνως διαδοῦς ποιῆσας ἄρα καλῶς
πο· ὡδὲ πη γεραίρεται ἡ ἑορτὴν ἡ εἰ-
κοσαετῆς αὐτῶν βασιλείας· ἐκκευθε-
κάτω μὲν ἔπει καὶ μνησὶν ἐξ τῆς βασι-
λείας αὐτῶν, κατὰ τὸ ἀνωτῶν ὁ λόγος
ἀπέδξε, καὶ τὰ παλαιὰ διηγήματα,
τὴν ἀγίαν τῶν Ἐπισκόπων σωμαζου-
σας συνόδου. εἰκοστῶ δὲ ἔπει διαλυσο-
των τῶ τῆς συνόδου σινέδριον, δι-
λυσοὺν ἕκαστον εἰς τὰς ἰδίας παροικίας,
κατὰ τὸν παρανατέτακται. ἐγὼ δὲ ἔτι
ἐν αὐτῇ τῇ ἀγίᾳ συνόδῳ ὡς δὲ τὸ κα-
θολικῆς ἔκδοξος πιστεύω, τῆς τε σε-
λασμῆς ἑορτῆς ἔτι ἀγίας πάσης, τῶν τε τῆ
ἐκκλησιαστικῆς θείας λειτουργίας δια-
πύσεων, τῶν τε ἡρῶν ἐν αὐτῇ βίβας
κανόνων κριθέντων ἔτι ὁριθέντων ἐν τῆς
καὶ δὲ ἀμυν τῆς τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἱστο-
ρίας, ὡς πλεονεκτήτων ἀσφάλειας
τῆ ἐντυξομένων τῶν δὲ τῶν γεραμμένων

ANNO
CHRISTI
335.

ἐν ταῦτα κατεπαύσω τὸ λόγον· ἡ
λοιπὰ τῆ πανθυφῆμου καὶ πιστοῦ
βασιλέως ὡσεὶ ὑπὲρ τῆ πίστεως αἰου-
διάσματα ἐν τρεῖσι κατετάξασι σω-
δὼν σωτάγματι, εἰς δόξαν τῆ πάντων
ἡμῶν σωτῆρος Χριστοῦ, ἔς ἐναργε-
στάτω λόπιδεξιν τῆ πιστοῦ τῆ βα-
σιλέως ὡσεὶ εἰας, ἐκείνο μόνον παρ-
δεῖναι ἐν ταῦτα ἀνακαίον ὡήθη μὴ
ἄφερρον ἡρησάμενος, ἀλλὰ καὶ λίαν
ἀρμόδιον· τὰ τῶν ἐπισκόπων ὀνόμα-
τα, τῶν ὑπὸ τῆ κοινοῦ πάντων τῶν ἐπι-
σκόπων εἰς τὰς ἀπαιτῶν τῆς ἐπαρ-
χίας σαλέντων δι' ὧν τὰ ὑπὸ τῆ σω-
δου κριθέντα, διὰ σωδοικῶν ἐπισ-
κόπων ἔτῃ τῆ πανθυφῆμου βασιλέως
γραμμάτων, πάσαις διεπέμψατο
ταῖς ὑπὸ τῆ ἕρανὸν ἀγίας τῆ θεοῦ ἐκ-
κλησίας, εἰς δόξαν τῆ θεοῦ ἔ τῆ ὑπο-
αὐτῆ Ἰησοῦ Χριστοῦ τῆ κυρίου ἡμῶν,
καὶ τῆ ἀγίου πνεύματος. Ἀμὲν.

Κατέλογος τῶν ἀγίων ἐπισκόπων, δι-
ῶν ἡ σὺ αὐτοῖς ἐν Νικαίᾳ ἀγία
καὶ μεγάλη καὶ οἰκουμένη σω-
δος ταῖς αἰά τῶν οἰκουμένην ἐκ-
κλησίας τῆ θεοῦ διεπέμψατο πᾶ-
σι αὐτῆ δι' αὐτῶν κεκριμένα ὑπὸ
τῆ ἀγίου πνεύματος.

Ο ΣΙΟΣ ἐπίσκοπος Κουρδύβης
ταῖς κατὰ Ρώμην, καὶ Ἰταλίαν, καὶ
Σπανίαν πάσαις, ἔ ταῖς ἐν ποῖς λοιποῖς
ἔθνεσι τοῖς ἐπέκεινα κατὰ ἐμὲ οὔσιν
ἕως τῆ Ὠκεανοῦ, ἀγίας τῆ θεοῦ ἐκ-
κλησίας, διὰ τῶν σὺ αὐτῶν πρεσβυ-
τέρων Ρώμης Βίτωνος καὶ Βικεντίου.

Ἀλέξανδρος Ἀλεξανδρείας σὺ
Ἀθανάσιω τῷ τε δευτέρῳ ἀρχιδιάκονῳ ὄντι,
ταῖς κατὰ Αἴγυπτον πάσαις, καὶ Λιβύην,
καὶ Πεντάπολιν, καὶ τὰ ὅμορα πύ-

fermoni finem imponam : reli-
qua prorsus laudabilis atque fi-
delissimi imperatoris pia pro fide
studia in tertio commentario re-
laturum me reputans , in glo-
riam omnium nostrum saluatoris
Christi, & in manifestissimam
pietatis demonstrationem impe-
ratoris nostri fidelissimi. Illud so-
lum hic addere necessarium exi-
stimavi (non extra rem esse ar-
bitratus, sed valde accommoda-
tum) eorum scilicet episcopo-
rum nomina , qui ex communi
omnium episcoporum consensu
in prouincias vbique terrarum
missi sunt : per quos quæ a Syno-
do fuerant iudicata , per synodi-
cas epistolas , & laudatissimi re-
gis literas , ad omnes sanctas sub
cælo Dei ecclesias sunt transmis-
sa, in gloriam Dei Patris, & Filii
eius Iesu Christi Domini nostri,
& sancti Spiritus. Amen.

*Catalogus sanctorum episcopo-
rum, per quos sancta magna
& vniuersalis Synodus Ni-
cææ coacta, misit omnibus in
toto orbe terrarum Dei eccle-
siis ea quæ ab ipsis per Spi-
ritum sanctum in ea constitu-
ta sunt.*

OSIUS episcopus Cordubæ
sanctis Dei ecclesiis, quæ
Romæ sunt, & in Italia & Hispa-
nia tota, & in reliquis vltierius
nationibus vsque ad Oceanum
commorantibus, per eos qui
cum ipso erant, Romanos pre-
sbyteros Vitonem & Vincentiū.

Alexander Alexandriæ cum
Athanasio tunc archidiacono,
ecclesiis per totam Ægyptum,
Libyam, & Pentapolim, & regio-

nes finitimas, vsque ad Indiae prouincias.

Macarius Hierosolymorum cum Eusebio Pamphili episcopo Cæsareæ Palæstinae, ecclesiis in Palæstina, Arabia & Phœnicia.

Eustathius episcopus Antiochiæ magnæ omnibus in Cœlesyria, in Mesopotamia, & Cilicia vtraque.

Ioannes Persa, ecclesiis in tota Persia & magna India.

Leontius Cæsareæ Cappadociæ, magnum ecclesiæ Domini ornamentum, ecclesiis in eadem Cappadocia, Galatia, Ponto Diosponti, Paphlagonia, in Ponto Polemaico, Armenia parua & magna.

Theonas Cyzici, ecclesiis in Asia, & Helleponto, & Lydia, & Caria, per episcopos qui sub ipso erant, Eutyrium Smyrnæ, & Marinum Troadis.

Alexander Thessalonicae, per eos qui sub ipso censentur, ecclesiis in Macedonia prima & secunda, cum iis quæ in Græcia & Europa tota, in vtraque Scythia, & omnibus denique in Illyrico, Thessalia & Achaia.

Nunechius Laodiceæ episcopus, ecclesiis quæ in Phrygia prima & secunda.

Protogenes ille admirabilis Sardicæ ciuitatis episcopus, ecclesiis in Dacia, Calabria, Dardania, & prouinciis finitimis.

Cæcilianus Carthaginensis episcopus, sanctis Dei ecclesiis in omnibus prouinciis Africae, Numidiæ, & Mauritaniæ vtriusque.

Pistus Marcianopolis episcopus, ecclesiis in Myfia, Athenarum, & Gallorum gentibus, & ciuitatibus quæ his vicinæ sunt.

ποις, ἕως τῆς τῆς Ἰνδίας ἐπαρχιῶν.

Μακάριος Ἱεροσολύμων συν Εὐσεβίῳ τῷ Παμφίλου Ἐπισκόπου Καισαρείας, τῆς καὶ Παλαιστίνης καὶ Ἀραβίᾳ καὶ Φοινίκην.

Εὐστάθιος Ἀντιοχείας τῆς μεγάλης τῆς καὶ Συρίᾳ κοίλλης, καὶ Μεσοποταμίᾳ πάντων, καὶ Κιλικίᾳ ἐκατέρωθεν.

Ἰωάννης Πέρσης τῆς ἐν Περσίᾳ πάσης, ἐπὶ τῇ μεγάλῃ Ἰνδίᾳ.

Λεόντιος Καισαρείας Καππαδοκίας, τὸ ἑκκλησίᾳ τῆς κυρίου καλλώπημα, τῆς κατ' αὐτῷ Καππαδοκίᾳ, Γαλατίᾳ, Πόντον Διοσπότιν, Γαφλαργονίαν, Πόντον Πολεμαϊκὸν, Ἀρμενίᾳ μικρᾷν ἐν μεγάλῃ.

Θεωνᾶς Κυζίκης τῆς καὶ τῆς Ἀσίας ἐν Ἑλλάσσοντον, Λυδίας τε, καὶ Καρίας, διὰ τὸ ὑπὸ αὐτῷ Ἐπισκόπων Εὐτυρίου Σμύρνης, ἐν Μαρίνου Τροάδος.

Ἀλέξανδρος Θεσσαλονίκης διὰ τῆς ὑπὸ αὐτῷ τελουμένων, τῆς καὶ Μακεδονίᾳ πρώτῃ καὶ δευτέρῃ, συν τῇ Ἑλλάδι, πῶς τε Εὐεφρίᾳ πάντων, Σικυδίᾳ ἐκατέρωθεν, καὶ τῆς καὶ τὸ Ἰλλυρικὸν ἀπείσας, Θεσσαλίᾳ τῇ καὶ Ἀχαίᾳ.

Νουέχιος Λαοδικείας τῆς καὶ πῶς Φρυγίᾳ πρώτῃ καὶ δευτέρῃ.

Προτογενῆς ὁ θαυμασιὸς πόλεως Σαρδικῆς, τῆς ἐν Δακίᾳ, Καλαυρίᾳ, Δαρδανίᾳ, καὶ τῆς ὁμόροις τούτοις.

Κεκιλιανὸς πόλεως Καρθαγίνος, τῆς καὶ πάσας τὰς ἐπαρχίας, τὰς τε Ἀφρικῆς, καὶ τὰς Νομιδίας, καὶ Μαιουτανίας ἀμφοτέρωθεν, οὐσας ἀγίας τῆς θεοῦ ἐκκλησίας.

Πίστος Μαρκανίου πόλεως, τῆς καὶ πῶς Μισίας, καὶ τὰ τῆς Ἀθηνῶν καὶ Γάλλων ἔθνη, καὶ τῆς πλησιοχώροις τούτων πόλεων.

Ἀλέξανδ-

ANNO CHRISTI 325.

Αλέξανδρος Κωνσταντινουπόλεως
 τότε πρεσβύτερος ἐπὶ ὧν, εἰς ὑστερον δὲ
 καὶ τῆς Ὀπισθοκοπικῆς ἱερατείας τῆς αὐ-
 τοῦ ἐκκλησίας λαχών, σὺν Παύλῳ
 ἐπὶ τότε ἀναγνώστῳ ὄντι, καὶ νοταρίῳ
 αὐτῷ, ταῖς ἐν ταῖς νήσοις πάσαις κυ-
 κλάσιν.

Οὗτοι πάντες ὁ ἅγιος καὶ ἁγιοσό-
 λικοὶ ἄνδρες πάσαις ταῖς ἐκτὸς οὐ-
 ρανῶν ἀγίαις ἔδεξον ἐκκλησίας τὰς ἐν
 τῇ Νικαίᾳ ἀγία μαγάλῃ καὶ οἰκου-
 μενικῇ συνόδῳ κεκριμένα διαπορθ-
 μέυσαντες, πανταχοῦ τῆς οὐρανῶν, καὶ τῆς οὐρανῶν ὁ λόγος ἀπέδξεν.

Alexander Constantinopolis
 tunc solum presbyter, postea ve-
 ro ecclesie illius episcopatum
 fortitus, cum Paulo tunc lecto-
 re, atque ipsius notario, ecclesiis
 omnium Cycladum insularum.

Hi omnes sancti atque aposto-
 lici viri omnibus sub celo fan-
 ctis Dei ecclesiis, quæ in sancta,
 magna & generali Synodo acta
 sunt, omnibus ubique terrarum
 tradiderunt, vt iam a nobis di-
 ctum fuit.

ΛΟΓΟΣ ΤΡΙΤΟΣ.

Κωνσταντίνῳ σεβαστῷ Ἀρειῷ
 καὶ Ἀρειανοῖς.

LIBER TERTIVS.

Constantinus Augustus Ario
 & Arianis.

ΚΑΚΟΣ ἐρμηνεύς ἀπόχημα
 εἰκὼν τε καὶ αἰδρίας ὅστις τὸ διαβό-
 λου. ὡς περ γὰρ ἐκείνον οἱ δόξοι πλάσσει
 πρὸς ἀπάτης δέλεαρ πλάττειν, οἰοεὶ
 κάλλους αὐτῷ διπρῆπειαν προσμηγα-
 νώμενοι, αἰχρίστω καὶ ἀπάξ ὄντι τῇ φύ-
 σι, ὅπως αὐτοῖς τελαπύροις ἄπο-
 λυοῖ, πάλιν αὐτοῖς προτείνων τ' αὐτῷ
 εὐαγγέλιον οἰμαί ἕξπον ποιήσεν, ὡ μόνον
 σπουδῆς ἄξιον τὰ τ' εὐδοκίᾳ, τὰ τῆς
 οἰκείας ἰταμύτητος δηλητήρια ἀφει-
 δῶς παρβαλλέσθω. τοιγαρὶ τοι καμνήν,
 καὶ ἀφ' ἧς γερύνασιν ἀνδρῶν, ἐδέξω-
 ποτε φλυεῖσαι ἀπιστίας εἰσάγα πῖσιν.
 διότι οὐδὲν τῆς ἀληθείας ἀρετῆ ἀπέδον
 ἐκείνο φαίνεται, τὸ πάλαι τῇ θεῷ ῥήσιν
 διηρθρωμένον, ὅτι παρὸς τὸ κακὸν εἰσι
 ἄφρονοι. τί δ' αὖ πῃ ἐκείνο λέγεσθαι πῶς
 βουλεύεσθαι χεῖρον αὐτὸν ἄπολωλε-
 κάτα, μηκέτι κουφισμῶ πνα ἐπιπερίαν
 ἐρεσθαι ὀπιθυμείν; ἢ τοίνυν Φημί,
 Concil. Tom. 2.

MALVS interpres, re vera
 effigies quædam & imago
 diaboli est. Vt enim illum periti
 artifices ad omnem deceptionis
 dolum effingunt, velut pulcritu-
 dinis formæque decus affingen-
 tes illi, natura sua plane turpissi-
 mo, vt miseros mortales perdat,
 errorem iis obiiiciens: eodem
 plane modo, vt opinor, facit, cui
 illud solum studio dignum vide-
 tur, vt noxia impudentiæ & au-
 daciæ suæ pharmaca profusus
 omnibus obiiiciat. Etenim no-
 uam, nec post homines natos vn-
 quam vitam, infidelitatis fidem
 inducit. Quamobrem nec a veri-
 tate abhorrere illud videtur iam
 pridem diuina oratione explica-
 tum, quod ad malum sunt sapien-
 tes. Quid enim quispiam dix-
 erit illum consilii capiendi gra-
 tiam perdidisse, qui non amplius
 subleuationis auxilium vllum in-
 uenire expetit? Quorsum igitur,
 O o o